

FINSK
GRAMMATIK,

AF

REINHOLD VON BECKER,

HIST. ADJ. VID KEJS. UNIVERS. I ÅBO.

Å B O ,

TRYCKT I BIBEL-SÄLLSKAPETS TRYCKERI.

1 8 2 4.

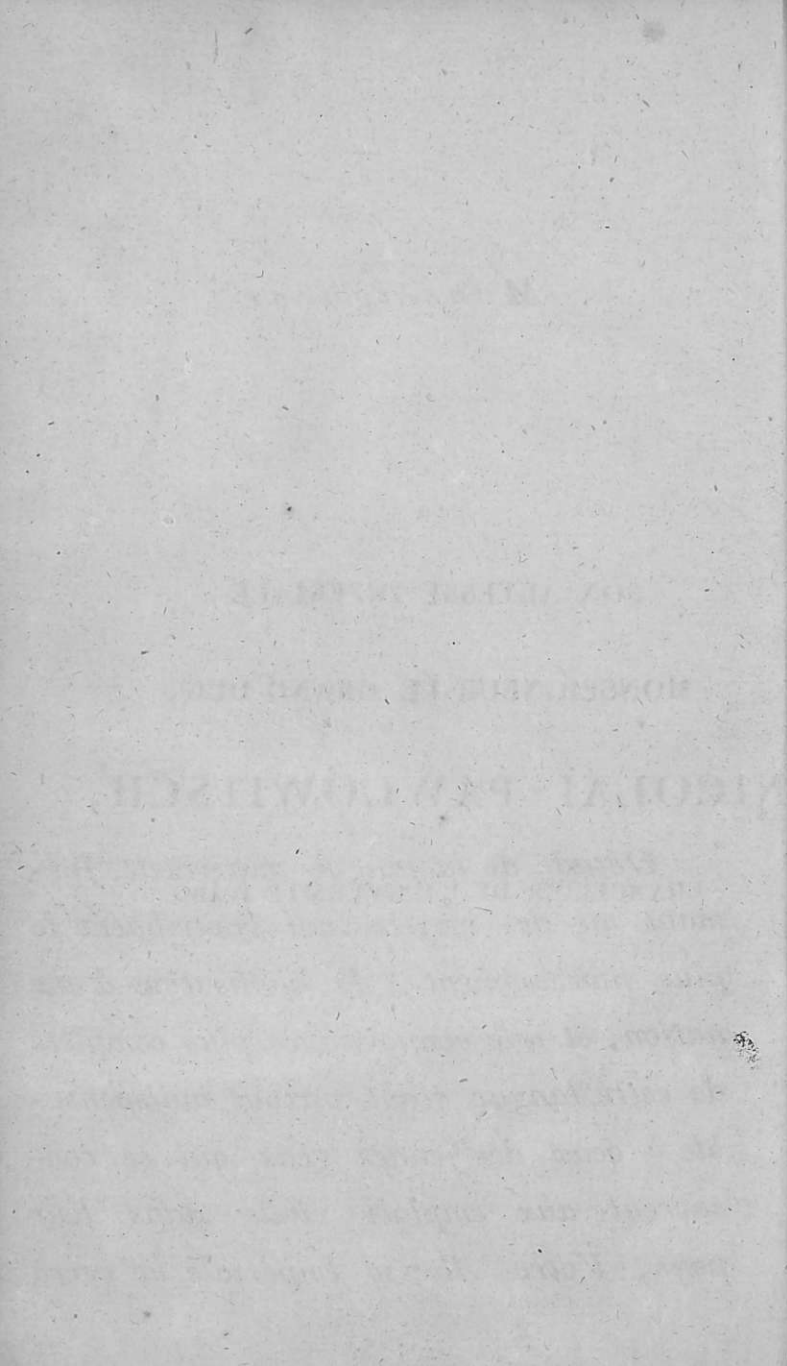
À

SON ALTESSE IMPÉRIALE

MONSEIGNEUR LE GRAND DUC

NICOLAÏ PAWLOWITSCH,

CHANCELIER DE L'UNIVERSITÉ D'ÅBO.

Monseigneur.

L'étude de la langue maternelle, formant un des moyens qui contribuent le plus puissamment à la civilisation d'une nation, et une connoissance plus complète de cette langue étant surtout indispensable à ceux des jeunes gens qui se consacrent aux emplois civils dans leur pays, Votre Altesse Impériale ne verra

peut-être pas sans intérêt ces faibles efforts pour en faciliter l'étude, d'autant plus qu' Elle a daigné se charger, en qualité de Chef du premier établissement d'instruction publique en Finlande, de veiller au progrès des sciences et à l'éducation de la jeunesse de ce pays. Ayant le bonheur de participer à l'auguste

protection dont jouissent, sous les auspices de Votre Altesse Imperiale, ceux qui cultivent les lettres et les sciences à cette Université, l'auteur du présent ouvrage, destiné à faire connaître le génie et les principes de la langue finoise, ose prendre la liberté d'en déposer l'hommage aux pieds de Votre Altesse Impériale, espé-

*rant qu' Elle daignera l'accueillir avec
cette même bienveillance dont Elle ne cesse
d'encourager la littérature nationale de
la Finlande.*

Je suis avec le plus profond respect,

Monseigneur,

de Votre Altesse Impériale

*le très-humble et
très-obéissant serviteur,
RENAUT DE BECKER.*

INLEDNING.

Ehuru flere Finska Grammatikor redan finnas, såsom: Peträi Brev. Instit. Linguae Fennicae, Martini i Hodégus Fennicus, Vhaels Grammatica Fennica, Stråhlmans Fennische Sprachlehre für Finnen und Nicht-Finnen &c. samt Judéns Försök till utredande af Finska Språkets Grammatik, synes dock icke någon af dem tillräckligen egnad att afhjelpa det behof, som blifvande Embets- och Tjenstemån i Finland hafva af en Finsk Språklåra. Önskan att minska detta behof samt att derjemte i någon mon bidraga till finska språkets fullständigare kännedom har derföre föranledt författandet af denna bok, hvars utgifvande omständigheterna nog länge fördröjt, och hvilken väl icke kan undgå att hafva sina brister, men dock torde befinnas något fullständigare och för nyssnämnde ändamål mera tjenlig, än de tillföre utkomne.

Finska Språket har varit i brist af tillbörlig odling, af orsak att det aldrig blifvit såsom officielt begagnadt, utan utgjort endast almogens eller den lägre folkklassens tungomål. Emedlertid äger det flere individuella fördelar och lyckliga anlag till bildning, hvilka hos många andra saknas. Om ett litet antal missbildningar i några smärre dialekter afräknas, utmärker Finskan sig i synnerhet genom sina till valören oföränderliga, rena och klara grundljud (se §. 2.), genom enkla och lätta sammansättningar i stafvelse-byggnaden, äfvensom genom ett för sin harmoni märkvärdigt inbördes förhållande emellan vokalerne uti hvart och ett enkelt ord (se §§. 3. 6. 10.). Sjelfva orden äro ljudfulla och deras accentuation och kvantitet bättre bestående, än uti åtskilliga andra språk. Dessa egenskaper jemte finska språkets många diftonger samt dess, i förhål-

lande till ordförrådet stora antal af likabegynnande ord, göra det i sång ljudrikt och harmoniskt, och åt Talaren erbjuder det ännu flere och väsendtligare fördelar. Han behöfver icke möda sig med utsägande af slika, hväsande, skorrande, nasala, låspande, blöta eller annars oklara och svårsagda konsonantljud, som förekomma i åtskilliga andra tungomål. Genom de talrika flexions-formerne kan han med en egen korthet uttrycka största delen af sådana bestämningar, hvilka i de flesta andra språk medelst en mängd particklar och perifraser måste slåpigt antydas. De enstavige orden i finskan äro få och äfven desse i allmänhet vokalkrika och accentuerade; derföre kan icke lätteligen ett och annat ord för sin otydlighets eller ock för sin korthets och accentlöshets skull gå för åhörarens öra förloradt. I dessa språkets fördelar ligger tvifvelsutänks orsaken, hvarföre jemväl utländningar funnit ett på finska hållet tal åga en egen högtidlighet, fullhet och kraft, som äfven i de mera odlade språken sällan anträffas.

Vill man befrämja finska språkets odling och renhet i skrift, får dess förnämsta dialekters kännedom icke åsidosättas, ty det är genom dialekternas granskning samt begagnande, som både dess lynne noggrannare inses och dess odling i synnerhet kan befordras. Dialekt-skiljaktigheterna äro antingen materiella, det är sådana som utgöras af säregna ord och talesätt hos särskildta delar af Nationen, eller formella, bestående uti olika uttal och flexions-sätt hos desamma. De materiella egenheterna utaf jemväl inskränktare dialekter kunna bidraga till skriftspråkets rikedom i lexikaliskt afseende, och hufvud-dialekternas formella egenheter kunna med fördel begagnas till dess förbättring och riktande uti grammatikalisk hänsigt. Hvad som nemligen iband dessa trognast öfverensstämmer med språklynnets och i flexionen mest leder till regelbundenhet och bestämdhet, är i allmänhet äfven i grammatikaliskt hänseende mest antagligt.

Upphofvet af dialekt-skiljaktigheterna i Finskan kan sällan med någon tillförlitelighet utredas. Utan tvifvel hafva de uppkommit genom brist på närmare förbindelser emellan Nationens särskildta delar, genom kulturens olika gång hos dessa och genom inverkan af grannars språk. De förnämsta af sagde skiljaktigheter härröra troligen ifrån ti-

derna, som föregått Nationens inflyttning i landet; ty de igenfinnas äfven i Estniskan så utbredda, att de näppeligen kunna anses genom flyttningar ifrån Finland dit öfverförda. Emedlertid äro desamma icke synnerligt stora, och hufvud-dialekterne äro endast tvenne, nämligen Tavastländskan och Savolaxskan, af hvilka den förre tillhör Tavastländska och den sednare Karelska grenen af den i Finland bosatte finska folkstammen. Utur Finnarnes historie och språk hemtade skäl föranleda att antaga, det Tavastlänningarne, redan vid inflyttningen i Finland, utgjort en ifrån Karelarnes och Savolaxarnes gemensamma stam, afsöndrad gren. En närmare beröring med främmande folkslag tyckes, medan Karelarne ännu qvadröjde i Ryssland, förmått Tavastlänningarnes förfäder att söka sig nya boningsplatser i Finland, der de intogo sjökusterne och de i landets södra delar belägna bördigare trakter. Denna närmare beröring synes äfven i någon mon verkat på Tavastlänningarnes språk-kultur, och häraf torde det häröra att Tavastländska dialekten till ex. 1:o aflagt bruket af diftongerna *oa*, *ea* (§. 4.); 2:o antagit några dels regelbundnare dels mindre gutturala flexions-ändelser; 3:o inuti vissa ord förbytt det mera aspirerade *ht* dels till *tt*, dels till ett låspande konsonantljud, som författaren någon gång uttryckt med *z*; 4:o antagit det i bibelfinskan med *d* uttryckta oklara och varierande konsonantljud, föratt kompensera det, enligt §. 10. B., uteslutna enkla *t*; med mera. Några Estnicismer, som förekomma på kusten i Nyland och kring Åbo, gifva äfven anledning att förmoda det kolonister ifrån Estland på dessa ställen ibland Tavastlänningarne i sig nedsatt.

Karelarne, till hvilkas afkomlingar Savolaxarne höra, komma troligen något sednare till Östra Finland och utbredda sig allt längre åt vester och nordvest tills de möttes af ifrån hafssidan sig utbredande Tavastlänningar, med hvilka de i början råkade i strider om gränssorna af sitt område. De förres kulturs utveckling synes varit mera inhemsk, emedan de bättre än Tavastlänningarne bibehållit sitt språks forna lynne och former, äfvensom Nationens poesi och fabellära. På östra gränsen af Karelen är dock finskan i vissa socknar med Ryska ord och grundljud uppblandad. På Nyländska och Tavastländska sidan nedsatte

sig här och der Karelare och Tavastländningar om hvarandra, och under det de sistnämnde längs kusten togo sig boningsplatser i Österbotten, inflyttade dit österifrån äfven Karelare. Härigenom uppkommo särskildta dialekt-sammansättningar, af hvilka södra och nordligare Österbottniska dialekterne äro de förnämste. Att dessa äro döttrar af Tavastländskan och Savolaxskan bestyrkes ock deraf att knappt några egenheter förekomma i de förre, hvilka icke kunna igenfinnas hos endera af de sistnämnde. Dessutom gifvas åtskilliga inskränkta dialekt-varieteter i de anförde hufvud-dialekterne, såsom: a) den kring Åbo bruklige stympade dialekten; b) Björneborgska traktens och e) Kemi samt nordligare socknars dialekter, hvilka begge, men i synnerhet den sistnämnde, utmärka sig genom vissa konsonant-fördubblingar, såsom: *kallaa*, *sannoo*, *perrään* och *perhään*, *venneen* eller *venheen*, *puttaan*, i stället för: *kalaa*, *sanoo*, *perään* eller *perhään*, *veneen* eller *veneheen*, *putaan*; d) Hauhdialekt, hvilken kompenserar medelst *t*, det etymologice uteslutna enkla *t* (§. 10. B. II.) såsom: *kolassa* (af *koza*); e) Rengo-dialekt, hvarmed menas den, hvilken i samma fall nyttjar *r*, t. ex. *lieron* (af *lieto*); f) den i trakten kring Wiborg samt i några socknar af Södra Savolax (och enligt berättelse äfven i Kesälax, Kides och Tohmajärvi) brukliga dialekt-varietet, som nyttjar *ss*, der Bibelfinskan har *zz*, men Savolaxskan vanligen *ht*, och Tavastländskan *tt*, såsom: *messä*, *metzä*, *mehtä*. *mettä*; g) den till Tavastländska kustfinskan hörande dialekt-varietet, som i sistnämnde fall nyttjar ett eget läspande konsonantljud, hvilket ligger emellan *ss* och *ts*, och af författaren någon gång blifvit antydt med *z*; h) den Oloniskt-karelska, hvilken talas i synnerhet österom Sordavala stad, och i nästberörde fall nyttjar *ts*, *metsä*, *vitsa*, samt dessutom innehåller flera ifrån Ryskan antagna ord och egenheter. Rummet tillåter icke här en utförligare framställning af finska språkets dialekter; emedlertid äro deras hufvudsakligaste formella skilljaktigheter i slutet af denna Grammatika något närmare uppgifne.

Vid jemförelsen af hufvud-dialekterna utmärker sig den Savolaxska, såsom den äldsta eller såsom grunddialekt. För att finna detta, bör man betrakta språken i deras äldre och nyare tillstånd. I sitt äldre skick äga de mera diftonger,

men mindre antal konsonanter, och genom större formrikedom samt trognare efterföljd af egna naturlagar röja de i allmänhet mera organiskt lif. I deras nyare tillstånd har åtminstone en del diftonger öfvergått till enkla sjelfljudingar, konsonanternas antal och sammansättningar tillväxt, en del former blifvit bortlemnade, sammandragne eller anorlunda förändrade; en hop ord hafva bortfallit och nya deremot tillkommit. Samma förhållande företer sig ock i allmänhet emellan Savolaxska och Tavastländska dialekterne. Den förra äger diftongerne *aa*, *eä*, dem Tavastländska dialekten förbytt till *aa*, *ää*; äfvensom den förstnämnde eljest oftare nyttjar diftong, t. ex. Sav. dial. *louzu*, *myö*, *työ*, Tavastl. dial. *plootu*, *me*, *te*. Deremot saknar Savolaxska dialekten de i Tavastländskan tillkomne tvenne konsonantljud, af hvilka den ena betecknas med *d*, samt den andra i denna bok någon gång är med *z* antydd*). 2:o är den i §. 10. B. anförde grundregel enklare (se §. 10. B. anm. 7) samt allmännare iakttagen i Savolaxska dialekten, än uti den Tavastländska, hvilken emot sagde regels föranledande, har *s* i stället för *ss* uti Locativi interioris ändelse (t. ex. *pojasa*, *pellosa*, *sommasa*, i stället för *pojassa*, *pellossa*, *sommassa*, af *poika*, *pelto*, *sompa*) samt nyttjar dubbelt *t* så väl i de ords flexion, i hvilka *ht* och *tt* omvexla (§. 10. B. anm. 5.), såsom ock i Genitivus pluralis, hvilken casus jemväl föröfrigt är i Savolaxska dialekten efter en mera allmän regel formerad. 3:o förekomma lånta ord något oftare och mera oassimilerade i Tavastländska dialekten. 4:o äger sistnämnde dialekt mindre rikedom på former (§. 16. §. 40. sid. 89.) och på egna finska ord, samt i allmänhet mera kontraktioner i synnerhet i tredje personerna af Verba**). 5:o äfven röjer Savolaxskan mera språkets äldre

*) I stället för det med *z* hettecknade konsonantljud, nyttja Savolaxare *ht*, hvilket de flesta Tavastländningar förbytt till *tt*, t. ex. Sav. dial. *mettä*, Tav. dial. *mettä*, likatom man af det Latinska *dicto* fått *ditte*.

**) Den längre formen för Nominativus sing. af Numeralia ordinalia: *kolmans* (*kolmaas*), *neljäns* (*neljääs*), o. s. v., hvilken ännu förekommer hos Savolaxare, är tydligen äldre, än den kontraherade: *kolmas*, *neljäs* &c. hvilken i Tavastländskan brukas. Äfven Savolaxskan synes icke mera hafva i behåll alla äldre former. De särskildta till Imperativus modus hänförda flexioner, som ännu finnas i språket, jemförda med Lappskan och Estniskan, tyckas utvisa,

Österländska skick deri, att den i vissa flexioner ofta varierar med vokaler, samt ålskar mera gutturala ändelser, till ex. *kylää contracte kylee, tuloo, teköö, i stället för: kylää, zulee, rekee.*

Således synes Savolaxska dialekten äga företräde, då fråga är att uppsöka språkets ursprungliga grundljud, lynne och formella samt materiella tillgångar, äfvensom denna dialekt är i poesi tjenligare och mera nyttjad. Deremot är den Tavastländska dialekten genom användandet i skrift bättre känd och äfven mera odlad; men derjemte har den fått en och annan missbildning, samt gått miste om åtskilliga dels formella dels materiella fördelar af icke ringa nytta, hvilka i den Savolaxska ännu finnas i behåll. Ehuru derföre Tavastländskan, såsom mera odlad och bättre känd, i allmänhet är berättigad att till skriftspråk användas, synes dock den Savolaxska, såsom grunddialekt, tillika böra dervid begagnas tillatt i nyssanfördt afseende dels rätta dels rikta detsamma. Att man genom föreningen af det regelbundnaste och de särskildta tillgångarne i hufvuddialekterne skall komma till ett fullkomligare skriftspråk, är lätt att inse, och att en sådan förening låter verkställa sig, bevisas äfven genom de flere dialekt-sammansättningar, som i landet finnas. Föröfrigt har finska skriftspråket, äfven tillföre, blifvit med fördel efter en genuinare dialekt till någon del jemkad och upphjelp.

De Andelige, hvilka först begynte skriva finska, nyttjade ofta en för språket främmande ortografi och konstruktion samt följde derjemte den å södra kusten af Finland brukliga försämrade dialekt. Vid deras ortografi anmärkes i synnerhet följande: 1:o En och annan gång uttrycktes diftonger såsom enljudiga vokaler, ofta skrefvos långa enljudiga vokaler såsom korta, understundom förvexlades *ä* med *e*, samt någon gång *i* med *j*, äfvensom *u* med *v*; till

att finskan ursprungligen ägt äfven en modus optativus (concessivus), hvilken, förrän den kommit till stadga, ur språket bortfallit och hvars ändelser, i enlighet med §. 6, torde varit i Sing. *om* (*on*), *os* (*ot*), *kohon*, i Plur. *kome*, *kote*, *kohot*, eller: *öm* (*ön*), *ös*, (*öt*), *köhön*; *köme*, *köte*, *köhöt*, såsom: Sing. *tullom* (*tullon*), *tullos* (*tullo*), *tulkohon*; Plur. *tulkome*, *tulkote*, *tulkohot*; Sing. *lähteöm* (*lähteön*), *lähteös* (*lähteöt*), *lähteköhön*; Plur. *lähteköme*, *lähteköte*, *lähteköhöt*.

ex. *Somen, Rodzin, voona, mós, piina, mutamat, surella, malla, seuravat, jálken, niste, tesse, pauin, rauan, västudest, kijos, ia*, i stället för: *Suomen, Ruotsin, vuonna, myös, piina, muutammat, suurella, maalla, seuraavat, jälkeen, niistä, tässä, päivin, tavan, vastuudesta, kiitos, ja*. — Af dessa felaktigheter finnes ännu en uti Bibelfinskan qvar, nemligen den att långa enljudige vokalerne i synnerhet i flexioner och derivationer oftast skrivas såsom korta, hvilket leder till ganska mycken förvirring i språkets prosodi och etymologi.

2:o b, d, g inuti finska ord, förnämligast efter *l, m, n*, nyttjades i stället för enkla konsonanterne *p, t, k*. Efter *l, m, n*, förekomma *p, t, k* uti finskan dels såsom dubbla det vill säga till tvenne stafvelser hörande, dels såsom enkla; men uti åtskilliga andra språk endast såsom dubbla; ty då finska språket i sagde fall nyttjar enkelt *p, t, k*, brukas i dem *b, d, g*. Efter *l, m, n* behöfva derföre t. ex. i Svenskan dubbelt-ljudande *p, t, k* icke skrivas dubbla; ty sjelfva språklynnnet säger att de der måste läsas såsom sådana, t. ex. svenska orden: *smälta, halka, dränka* läsas såsom: *smält-ta, halk-ka, dränk-ka* eller *drängk-ka*; men inuti finska ord, hvarest *p, t, k*, kunna efter *l, m, n*, lika ofta ljuda enkla, som dubbla, böra de tecknas enkla, då de såsom sådana uttalas, men deremot alltid tveskrivas, då de läsas såsom dubbla (till tvenne stafvelser hörande). Efter svenska språklynnnet (och kanske med någon anledning af den Oloniskt Ryska eller den försämrade Åbo dialekten) har emedlertid i de äldsta finska böcker, efter *l, m, n*, konsonanterne *b, d, g* merendels blifvit nyttjade i stället för enkla konsonanterne *p, t, k*; t. ex. *kando, alda, langa, (algot), kumbi*, i stället för: *kanro, alta, lanka (alkoi), kumpi* läs: *kan-to, al-ta, lang-ka* (sid. 14), *al-koi, kum-pi*. Van vid svenska stafnings-sättet synes man nemligen trott att orden, på sistanförde sätt skrifne, skulle läsas såsom: *kant-to, alt-ta, langk-ka, alk-koi, kump-pi*. — Detta oriktiga bruk af *b, d, g*, i stället för *p, t, k*, har gemenligen bibehållit sig äfven i nuvarande bibelfinska, ehuru det strider emot allmänna uttalet och i grammatikaliskt afseende leder blott till förvirring. Endast i en år 1616 tryckt finsk bok har Författaren sett *d* äfven i slutet af orden förekomma i stället för *t*, till ex. *ojetud, käätyd, laulud, kielised*.

3:o. C blef merendels framför konsonanten *k* äfvensom framför vokalerne *a, o, u*, likaså någon gång *q* framför *u*,

nyttjadt i stället för *k*, till ex. *coco*, *joca*, *seuracunnan*, *myckå*, *quin* (äfven *qwin*), i stället för: *koko*, *joka*, *seurakunnan*, *myckå*, *kuin*. Dock blef *q* redan tidigt, och äfven *c* för någon tid sedan i finska ord emot *k* utbytt.

4:o Konsonant-sammansättningen *x* brukades i stället för *ks*; likaledes *dz* och *tz* i stället för *ts*, såsom: *ysi*, *cadzottu*, *katzottu*, i stället för: *ysi*, *katsottu*. Konsonant-sammansättningen *dz* blef dock tidigt bortlemnad. I de sednast tryckta finska biblar förekommer ännu *x* och *tz*, dock har man på de i §. 2. sid. 3 omnämnde skäl i åtskilliga nyare finska skrifter redan förbytt *x* till *ks* samt *tz* till *ts*. I öfrigt anmärkes att den i skriftspråket antagne konsonant-föreningen *ts* egentligen tillhör en inskränkta-re, troligen genom Ryska språkets inverkan bildad Karelsk dialekt, samt är hårdare att uttala, än *tt*, *ht*, *t* och *h*, *ss* som hufvud-dialekterne i dess ställe vanligast hafva; dock kan den någon gång tjena att åtskilja ord af skilda bemärkelser. (§. 10. B. anm. 5).

5:o Främmande ord, som i finska språket inkommit, skrefvos gemenligen i äldre skrifter mera oassimilerade, än de i språkets bättre dialekter brukas, t. ex. *siugnata* (förekommer sålunda skrifvit blott i de äldsta finska böcker), *bokstavi*, *bolstari*, *biblia*, *borvari*, *dyyny*, *duomio*, *fangi*, *gryni*, *gaffeli*, o. s. v. i stället för *siunata*, *puustavi*, *polstari*, *piplia*, *porvari*, *tyyny*, *tuomio*, *vanki*, *ryyni*, *kahveli*.

6:o Då enligt §. 10 B. de enkla konsonanterna *k*, *t* voro utslutne, skrefs i de äldsta böcker understundom: *coghottu* (af *kokoan*), *ulgos* någon gång ock *ulvos* (af *ulko*), *alghusa* (af *alku*), *korgottaa* (af *korko*), *tiedhån* (af *tieto*), *meidhån* (af *meitå*) o. s. v.; men vanligast har dock varit att skriva: *koottu*, *ulos*, *alusa* (*alussa*), *korottaa* och *korgottaa*, *tiedon*, *meidån*. Konsonanten *d* har således öfver 200 år blifvit i skrift brukad att utmärka det otydliga, liksom halfbildade konsonantljud, hvarmed en del kustfinnar kompensera det uteslutna enkla *t* (§. 10. B. anm. 11), dock hafva de fleste finnar icke kunnat vänjas att dervid fåsta ett eget ljud, utan uttala det såsom *t*. Säkert kunde ock förstnämnde kustfinnar lättare vänjas vid utelemnande, än de öfrige vid riktigt utsågande af berörde konsonant. Äfven är det otydliga halfljud, som sydligare finnar gifva deråt, icke öfverensstämmande med finska språkets klarljudiga lynne, och olägenheterna af dess bibehållande i skrift synas därför

ännu vida öfvervåga fördelarne deraf; men som detta nu otydliga konsonantljud med tiden möjligen kan, till verklig vinst för språket, utbildas till ett rent *d*, såsom det af försvenskade finnar ock vanligen läses, torde *d* i skriftspråket kunna uti närvarande fall bibehållas, helst dess uteslutning i detta fall numera icke utan svårighet kan verkställas.

7:o. I de äldsta finska böcker äro ordens ändelser, liksom i Åbo dialekt, ofta stympade, till ex. *olles*, *Turus*, *vastudest*, *neljást*, *kerral*, o. s. v. i stället för: *ollessa*, *Turussa*, *vastuudesta*, *kerralla*, o. s. v. Dessa stympningar äro dock, i anledning af anmäldte klagomål, ur bibelfinskan aflagde.

8:o. Dessutom förekomma ännu i äldre och nyare finska skrifter åtskillige avvikelser ifrån de regelbundna flexionsformerna, såsom: a) att Locativi interioris ändelse har endast ett *s*, till ex. *Turusa*, *jalasa*, i stället för *Turussa*, *jalassa*, ehuru hos alla finnar slutna konsonanternas utelemnande framför denna ändelse, tydligen utvisar att *s* derstädes bör både uttalas och skrivas dubbelt. Jemf. §. 10. B. — b) att vissa ord föröfrigt blifvit oriktigt flekterade, till ex. i Dativ. interior, Genitivus pluralis, Imperfecta, Gerundium Instructivi, o. s. v., till ex. Dat. int. *kuningahan*, Genitivus plur. *pappein*, *polvein*, *palveluxein*, *muutamitten*, Imperfecta: *annoi*, *annaisit*, *kannoi*, *vaadei*, Gerundia instructivi: *sanoden*, *rakastaden*, äfvensom particula: *ylitze*, *päällitze*, o. s. v. i stället för: *kuninkaaseen*, *pappien*, *polvien*, *palveluksien* eller *palvelusten*, *muutamien* eller *muutamain*, *antoi*, *antaisit*, *kantoi*, *vaati*, *sanoen* contracte *sanoin*, *rakastaen* contr. *rakastain*, *ylite*, *päällite*.

De rättskrifnings-grunder, författaren ansett böra för finska språket gälla och dem han derföre äfven sjelf bordt följa, kunna föröfrigt, med någon underbyggnad i latinska språklåran, ur sjelfva Grammatiken närmare inhemtas. Författaren har deri begagnat de af Vhaël och Hildén nyttjade benämningar så vidt desamma varit med hans äsigte förenlige. Benämningen af Infinitivus casus tillhör framledne Professoren Palander. De regulierare dialektvariationerna äro dels under flexions-exemplen, dels efteråt anmärkter. Med namnet kustdialekt har författaren i allmänhet etc.

knat den sydligare Tavastländska samt Öserbottniska dialekterne. För korthetens skull äro perifrastiska verbalformer na anförda efter de enkla. Konjugationernas kännetecken är tagen af 1:a persona sing. præs. Indic. activæ formæ, emedan den icke är så ombytlig i olika dialekter, som Infinitivi modi första ändelse. Som forma media eller den reciproka verbalformen förtjenar att blifva allmännare känd och, om den småningom i skriftspråket införes, kan bidra till dess riktande, har den vid alla de konjugationer der den funnits, blifvit anford. — Föröfrigt får författaren anhålla, det de i slutet af boken upptecknade tryckfel måtte före dess genomläsning benåget rättas. — Hvad författaren sjelf alltid vill iakttaga, utbeder han sig äfven af den redlige granskaren utaf sitt arbete, nemligen att denne under granskningsskriften uppgifver sitt namn; ty det är billigt att begge (så väl granskaren som författaren) äro lika synliga för Allmänheten och lika träffbara af dess dom.

INNEHÅLL.

GRAMMATIKENS definition och delar, §. 1. — ORTOGRAFI, §§. 2, 3. — PROSODI: Om vokalerna, §§. 4—6.; — Om kvantitet och accent, §§. 7. 8.; — Om konsonanterna, §§. 9—11.; — Prosodiska figurer, §. 12. — ETYMOLOGI: Partes Orationis, §§. 13. 14. — Nomina, §§. 15. 16. — Om Deklinationerna och casus, §. 17. — Deklinationernas kännetecken och schema, §. 18. — Första Deklinationen, §§. 19—25. — Andra Deklinationen, §§. 26—29. — Tredje Deklinationen, §§. 30—32. — Om Komparationen, §. 33. — Nomina numeralia, §. 34. — Bihang om Nomina, §. 35. — Pronomina, §§. 36—39. — Verba, §. 40. — Skillnaden emellan enkla (i §§. 43—69 afhandlade) verbal-flexioner och sammansatta, genom syntaktisk konstruktion formade (i §§. 70—73. anförda) tempora, §. 41. — Konjugationernas kännetecken och schema, §. 42. — Första Konjugationen, §§. 43—47. — Andra Konjugationen, §§. 48—51. — Tredje Konjugationen, §§. 52—55. — Fjerde Konjugationen, §§. 56—59. — Femte Konjugationen, §§. 60—62. — Verba anomala, §. 63—65. — Nekande Konjugationsform, §§. 66, 67. — Hjelp verbet *olla*, §§. 68—71. — Allmän perifrastisk Konjugation, §§. 72, 73. — Verba impersonalia, §. 74. — Verba defectiva, §. 75. — Verbers dubbla ändelser, §. 76. — Särskildta arter af Verba, §. 77. — Participia, §. 78. — Adverbia, §§. 79, 80. — Postpositioner, §. 81. — Konjunktioner, §. 82. — Interjektioner, §. 83. — SYNTAXENS indelning m. m., §. 84. — Syntaxis Conuenientiae (hvarunder: om pronomina relativa, om fråga och svar, om konjunktioner,

om Nominativus) m. m., §§. 85—95. — Syntaxis Regiminis: Synt. Genitivi & Pronominum suffixivorum, §§. 96—101. — Synt. Infinitivi casus, §§. 102—105. — Synt. Accusativi, §. 104. — Synt. Instructivi, §. 105. — Synt. Caritivi, §. 106. — Synt. Dativorum, §§. 107—110. — Synt. Locativorum, §§. 111—114. — Synt. Ablativorum, §§. 115—117. — Synt. Verbi finiti, §. 118. — Syntaxis Modi infinitivi, §§. 119—121. — Synt. Verbi *mah-taa*, §. 122. — Synt. Participiorum, §. 123. — Synt. Postpositionum, §. 124. — Syntaxis Ordinis, §. 125. — Om Variation, §. 126. — Tillägg, sidd. 265—269. — Öfversigt af åtskillige Dialekt-skiljaktigheter, sidd. 269—272.

§. 1.

FINSKA GRAMMATIKEN är en lära om finska språkets lynne och lagar. Dess delar äro 4: af hvilka 1) Ortografien lär att med sina riktiga bokstäfver skriva språket; 2) Prosodien, i vidsträcktare bemärkelse tagen, att rätt uttala det; 3) Etymologien att känna ordens indelning och huru de bildas dels genom böjande *), dels genom sammansättning; och 4) Syntaxen att sammanställa särskilda ord, så att de uttrycka en viss mening.

*) Anm. Att böja eller flektera ett ord är att gifva det vissa olika ändelser (flexioner), genom hvilka det får åtskilliga bestämningar i betydelsen. Böjningssätten äro af 3 slag: deklinationer, komparation, konjugationer. Till första slaget höra t. ex. i svenskan flexionerna: sak, saks, saker; till det andra: säker, säkra-re, säkrast; till det tredje: säga, säger, sade. Deklinationens och konjugationens flexioner uttrycka antingen enhet (t. ex. sak) eller flerhet (t. ex. saker), och höra i förra fallet till singularis numerus, i det sednare till pluralis.

ORTOGRAFI.

§. 2.

Alfabetet hos de Finnar, som tala sitt språk re-nast, utgöres af 20 bokstäfver, nemligen 8 vokaler: *a, e, i, o, u, y, ä, ö*, samt 12 konsonanter: *g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v*; hvartill man med af-seende å kustdialekten lagt konsonanten *d* *).

*) Om bokstafven *d*, hvilken många anse äfven höra till finska språkets grundljud, är särskildt anfördt dels i In-ledningen, dels här nedanföre, hvarest ock de öfrige bok-

stäfver b, c, f, q, x, z, å omtalas, hvilka man nyttjar i finsk skrift till betecknande af främmande namn och ord.

Skiljetecknen äro i finskan desamma, som i de flesta andra språk, neml. punkt (.), colon (:), semicolon (;), comma (,), frågtecken (?), utrops-tecken (!), tankstreck (—), apostrof eller tecken till någon utlemnad bokstaf ('), tecken till bortlemnande af ord (. eller - - - -), parentes-tecken (), som äfven antydes med tvenne tankstreck, en på begge sidorne af mellan-meningen: citations-tecken ("), stafvelse tecken (—), som nyttjas 1) att beteckna ordens stafvelse-fördelning i slutet af raderna, 2) att göra vissa ordsammansättningar desto lättare igenkänneliga, 3) någon gång såsom dieres-tecken emellan 2 till olika stafvelser hörande vokaler, på det de ej måga läsas antingen såsom en diftong eller såsom en lång enljudig vokal. Kursif, spår-rad och Schwabacher-stil nyttjas att utmärka vissa ord och satser ifrån de öfriga.

Finska ortografien har man efter möjligheten sökt grunda på den regel att man bör skriva såsom man talar. I brist på tjenligare beteckning har man antydt en lång sjelfljuding eller ett längre ljud af en vokal medelst vokalens tveskrifning (t. ex. *aa*, *ee*, *ii* o. s. v.), samt en tveljudig vokal eller en diftong medelst de tvenne förenta korta vokaler, hvilkas ljud höras i en sådan diftong (t. ex. *oi*, *eu* med flere). — En konsonant, som ljuder dubbel eller höres både i slutet af en föregående stafvelse och i början af den nästföljande, betecknas medelst denna konsonants tveskrifning: t. ex. *val-lan* (väldets), *niit-tu* (äng), *hamp-pu* (hampa), *tupak-ka* (tobak), *pirt-ti* (pörte), *kelk-ka* (kälke). Deremot betecknas ett starkare uttal af en konsonant i en stafvelse blott med en enda konsonant-karakter, t. ex. *jälsi*, *jällen* (saffva); *pirta*, *pirran* (väfsked); *varsi*, *varren*, *vartta* (skatt); *kunto*, *kunnon* (duglighet); *alla* (under),

alta (underifrån): icke *jällsi*, *pirrta*, *varrsi*, *varrta*, *kunnto*, *allta*.

Bofståfverne *b*, *c*, det svenska *d*, *f*, *q*, *x*, *tz*, *z* och *å* höra rätteligen icke till grundfinskan, ehuru de mer och mindre ofta blifvit i finska ord nyttjade. Om bruket af dem i främmande eller ofinska namn och ord kan här icke vara någon fråga. I lånade ord, hvilka med finskan hunnit fullkomtligen assimileras, eller i sådana, som finskan åger gemensamma med andra språk, utbytes 1) *b* mot *p*; 2) *c* mot *k* (och någon gång mot *s*); 3) *d* emot *t*; 4) *f*, *i* synnerhet uti början af ord, emot *v* samt understundom inuti ord emot *h*, *hv*, och *p*: t. ex. 1) *puteli* (butelj), *papu* (faba, böna), *paari* (bår), *paatti* (båt), *palli* (båll), *panna* (bann), *para* (bjåra), *parkki* (bark), *påssi* (båss), *penkki* (bånk), *pikari* (bågarer), *piki* (bäck), *pintta* (binda), *pispa* (biskop, bisp), *porras* (bro), *pukki* (bock), *pyykki* (båk), *pyssy* (bössa), *pytty* (bytta); 2) *såkki* (säck), *rukki* (rock), *tukki* (stock), *kappeli* (capellum), *kynntilå* (ljus, på fornsvenska *kyndil*, på Latin *candela*), *sirkkeli* (cirkel), *parseeli* (persedel, af *particellus*, på Holländska *parceel*); 3) *tuomio* (dom), *taikina* (deg), *taalleri* (daler), *tansi* (dans), *tiirikka* (dyrk), *tomu* (dam), *tytår* (dotter), *tyyny* (dyna), *tyyris* (dyr), *Mateli* (Magdalena), *vintti* (vind att uppfordra något); 4) *vaara* (fara, *periculum*), *voro* (tjuf, Lat. *fur*), *vati* (fat), *paasto* (fasta, *jejunium*), *luhti* (loft), *hovi* (hof), *ehtoo* (afton), *Tahvo* (Staffan), *upsieri* (officer), *napa* (naf), *repo* (ráf), *tupsu* (tofs). — Till lättnad för stafningen och undvikande af öfverflödiga ljudtecken, är lämpligt att *x* utbytes mot *ks*, *z* och *tz* mot *ts* (och någon gång mot *s*), hålst slika utbyten åfven åga rum i Rysskan, Danskan, Liffländskan och Lapskan.

Sådana hvåsandeljud, som förekomma i franska ordet *marcher*, samt i Tyskarnes *abschied* och Svenska ordet *sjål*, utbyta Finnarne emot *s*, sk. t. ex. *marsierata* (marschera), *apskietti* (afsked), *sielu* (sjål), *arsina* (arschin). I början af orden utbytes någon gång *qu* mot *kui*, t. ex. *kuitti* (qvitto, qvitt), *qva* emot *ko*, t. ex. *kortteri* (qvarter): stundom uteslutes *q*, t. ex. *vasta* (qvast). Lika så förekommer exempel af *hv* förbytt i *h*, såsom *holvi* (hvalf). Hos alla grundfinnar eller dem som tala språket enligt dess genuina lynne, förekommer *g* blott inuti orden efter bokstafven *n*, på sätt framdeles närmare förklaras, och som det icke kan af Finnar i annat

fall med sitt rigtiga ljud uttalas, hafva flere ansett *g* böra från finska alfabetet uteslutas. I lånta ord, der fallet icke är det nyss anförde, ålskar finskan att utbyta *g* emot *k* och stundom emot *h*, *i*, *u* eller ock utesluta det: t. ex. *maha* (mage), *vaaka* (våg), *rukiita* (råg), *katu* (gata), *pakana* (paganus, hedning), *leili* (legel), *leiri* (låger), *tiili* (tegel), *peili* (spegel), *naula*, efter karelska dial. *nakla* och enligt Olonesiskan *nagla* (spik, nagel), *vaunu* (vagn), *siunata*, i gamla böcker *siugnata* (vålsigna). — Ofta har man dock skrivit de lånta orden med sin egen utländska ortografi, dels emedan man ej ansett dem såsom med finskan fullkomligen införlifvade, dels ock af åtskilliga andra skäl.

§. 5. I en finsk stafvelse följa tvenne konsonanter omedelbart på hvarandra, endast efter samma stafvelses vokal. Af detta skäl plägar finskan i sådana lånta eller med andra språk gemensamt nyttjade ord, hvilka i dessa språk hafva flere än en konsonant framför första stafvelsens vokal, bibehålla blott den sista konsonanten: t. ex. *ranta* (strand), *runko* (truncus), *talli* (stall), *kaunis* (skön, fordom skaun), *raamattu* (grammata), *vasta* (qvast), *raamu* (skråma), *paunu* (spåna), *tikku* (sticka), *tuoli* (stol), *tuoppi* (stop), *tyyri* (styre), *rapa* (draf), *Ruhtinas* (Drott, fordom Truhtin), *kaappi* (skåp), *kallo* (skalle), *korsteini* (skorsten), *peili* (spegel), *pilttu* (spilta), *parret* (sparrar), *PELLI* (spjäll), *lai* (slag), *lata* (sladd), *lima* (slem), *lukkari* (klockare), *nuusku* (snus), m. fl. — Af samma orsak åtskiljas stafvelserna i finskan såhär: *ot-ra* (korn), *käp-ry-lat-va*, *vasta*, *vars-ta* (Savøloxisk slaga); icke *o-tra*, *kä-pry-la-tva*, *va-sta*, *var-sta*. I öfrigt stafveras sålunda: *o-ma* (egen), *ja-lo* (förträffelig), *par-ta*, *par-ran*. Det vill säga att om en eller flere konsonanter finnas i ett ord emellan tvenne nästgränsande stafvelsens vokaler, hör af dem alltid den sista konsonanten till sednare stafvelsen.

Undantag från denna regel sker endast då dess efterföljd skulle motsäga en klar ordfogning, i hvilket fall stafningen åtskiljer de partiella orden, t. ex. *maan-alainen* (underjordisk), *pois-otti* (borttog).

Kustfinnarne, hvilka i allmänhet mer afvika ifrån språkets genuina lynne, nyttja de lånta orden mera oassimilerade, hvarföre ock deras uttal ofta skiljer sig ifrån de i detta afseende gifna reglor.

PROSODI.

Om vokalerne.

§. 4.

Allmänna diftongerne i finskan äro 16: *ai, au, ei, eu, ie, iu, oi, ou, ui, uo, yi, yö, äi, äy, öi, öy*. De mindre allmänna, äfven i Estniskan befintliga diftongerne *eä* och *oa* förkomma vanligen blott i första stafvelsen af vissa ord hos Savolaxare, Karelare och Kajana läns invånare, äfven som hos de ifrån Savolax befolkade delar af Tavastland samt hos vissa längre österut boende Finnar; nemligen *oa* i st. för *aa*, och *eä* i st. f. *ää*: t. ex. *maa* (jord), *pää* (hufvud) enl. Sav. dial. *moa, peä*. Den i Estniskan brukliga diftongen *ao* förekommer ock i en del af södra Finland.

§. 5. I anseende till kvantiteten indelas vokalerne i korta och långa. De korta äro redan anförde (§. 2). Långa vokalerne indelas i enljudige och tveljudige. Enljudige långa vokalerne (*aa, ee, ii* o. s. v.) äro lika många som de korta. De tveljudige eller diftongerne äro väl i allmänhet långa, dock förekomma äfven de på *i* lyktade diftonger i vissa fall (om hvilka framdeles) såsom korta; hvarföre

ock partiella vokalen *i* ifrån dem i dessa fall under-
stundom uteslutes.

Vokalernas uttal låres väl säkrast genom örat: dock kan anmärkas att *a* och *i* låses såsom i Svenskan, Tyskan och Danskan: *y* såsom Svenskarnas *y* eller Tyskarnas *ü*, *e* såsom ett svenskt *å*, undantagande i diftongen *ie*, der det ljuder såsom ett svenskt *e*, t. ex. i ordet *ben*: *o* ljuder såsom Svenskarnes *å* i ordet *gång*, utom i diftongen *uo*, der det har samma ljud som det svenska *o* (oméga) uti ordet *dom*: *u* uttalas vanligen mer i strupen än det svenska *u*, det vill säga likare Tyskarnes *u* och Fransosernes *ou*; *ö* ljuder såsom det svenska *ö* uti ordet *dörrar*, undantagande i diftongen *yö*, der det uttalas såsom *ö* i svenska ordet *skön*. — Vanligen höres den sednare partiella vokalen i diftongerna längre, i synnerhet uti dift: *eå*, *ie*, *oa*, *ou*, *uo*, *yö*.

Uti ord, som äro samfälta för svenska och finska språken, svara ofta diftongerna *ie*, *ei* emot långt *e*, t. ex. *kapteini* (kapten), *upsieri* (officer); *ie* någon gång emot *jå*, sås. *sielu* (själ); *ou*, *uo*, *uu* vanligen emot det långa *o* (omega), t. ex. *vouti* (fogde), *puori* (bod), *luori* (lod), *puustelli* (boställe), *puumerkki* enl. Tav. dial. äfven *puumerkki* (bomärke); *iu* emot *ju*, såsom i *sjukka* (sjuk), *kiulu* (skjula), *niukka* (njugg); *yö* emot långt *ö*: *syökäri* (tullbesökare); *aa* och det Savolaxiska *oa* emot långt *a* samt *å*: *raastupa*, enl. Sav. dial. *roastupa* (rådstufva); *au* någon gång emot *ö* eller det fornsvenska *au*: *haukka* (hök fordom hauk), *laukka* (lök ford. lauk), *nauta* (nöt, ford. naut, bos).

§. 6. I anseende till sin inbördes relation delas vokalerna i 3 slag: 1:o Majores (större, öppnare) *a*, *o*, *u*, som hafva ett mera gutturalt ljud och uttalas med en viss, större utvidgning af strupen. 2:o Minores (mindre, slutnare) *ä*, *ö*, *y*, som äre modifikationer af de större — det är, bildas ungefärligen med lika ställning af munnens organer, som majores, men med något mindre utvidgande af strupen; — 3:o Mediæ (medelvokaler) *e*, *i*, hvilka äro att anse såsom bildade emellan majores och minores, dock något närmare de sistnämnde. — Vokaler af samma

slag uttalas lättast efter hvarandra, äfvenså vokaler af nästgränsande slag (såsom majores och mediæ, samt ännu mer minores och mediæ). Deremot förorsakar det struporganerne mer bemödande, att i samma ord uttala majores och minores. Häraf i finskan, som älskar ett lätt uttal, den välljuds regel, att en vocalis major och en voc. minor aldrig sämjas i ett osammansatt*) ord: men hvardera sämjas med vocales mediæ. Hyser ordet i stammen (eller den oböjbara delen) en eller flere vocales majores, sker dess böjning med vocales majores; hyser det deremot antingen en eller flere vocales minores eller blott medelvocaler, böjes det med minores, så att t. ex. *ä* vanligen nyttjas, der man i förra fallet hade *a*, och likaså *ö* i stället för *o*, samt *y* för *u*; dessutom ingå medelvokalerne i böjningen af alla slags ord: t. ex.

oma (egen) *omana*, *omallen*, *omiksi*;
hyvä (god) *hyvänä*, *hyvällen*, *hyviksi*;
raet (hagel) *rakeena*, *rakeillen*, *rakeiksi*;
niet (band) *niteenä*, *niteillen*, *niteiksi*;
ottaa (taga) *otan*, *ottaos*, *otettu*, *otettiin*;
jättää (lemna) *jätän*, *jättäös*, *jätetty*, *jätettiin*.

Deremot händer stundom att ehuru sjelfva stamordet har någon voc. minor, förekommer dock i det deraf härledda ordet icke minores, utan mediæ och majores, samt tvertom: t. ex. *neljä* (fyra), *nelikko* (fjerdings); *koko* (storlek, hög), *kööljäs* (reslig).

*) Ofvan anförde regel sträcker sig äfven till vissa ord-sammansättningar, i hvilka det sednare partiella ordet är en anhangs-partickel eller blott i sammansättningar bruklig formation: t. ex. *jo-pa*, *ei-pä*, *sem-moinen*, *täm-möinen*; men kan icke lämpas till andra sammansättningar; ty i dessa bibehålla de partiella orden hvardera sina egna vokaler t. e. *väärä*.

suinen (snedmundt). Föröfrigt följa Finnarne gerna ofvanförde regel äfven i afseende å lånta ord.

Om Qvantiteten.

§. 7. Qvantiteten eller det längre eller kortare tidsmätt (mora), hvarmed hvarje stafvelse uttalas, bestämmes förnämligast af den vokals längd, som be-ljuder stafvelsen. Är denna vokal lång, blir ock stafvelsens qvantitet lång och i motsatt fall är förhål-landet motsatt. Ofta åtskiljas orden blott genom den-na sin qvantitet. I finskan, der man har särskildt be-teckningssätt för lång och kort vokal, är äfven qvan-titeten af stafvelserna lätt att röja: t. ex. i ordet *varaa* (förråd, tillgång), har första stafvelsen kort qvantitet, men den andra en lång: i orden *vaara*, *voima* är deremot första stafvelsens qvantitet lång, den andra kort.

Ett längre uttal hafva äfven de stafvelser, som lycktas på tvenne konsonanter, såsom första stafvel-sen i orden *varstana* (såsom slaga), *tönkkä* (klump).

Om Accenten.

§. 8. Accentus eller den högre ton, hvarmed vissa stafvelser i orden uttalas är i finskan tvåfaldig, nemligen: 1) Tonicus, som har sin plats på för-sta stafvelsen af orden, t. ex. *jälka* (fot), *süu* (mun), *pälava* (brinnande).

NB. Contraherade orden *ma*, *má* (jag), *sa*, *sá* (du), nyttjas af grundfinnarne blott efter något annat ord, nå-stan såsom anhangs particklar eller suffixer och hafva derföre ingen tonisk accent. t. ex.

Jos má lautuillen laseisin (om jag företog mig att sjunga).
Niin má laulan lämmin lummet (så sjunger jag m, m).

Et sä sillon ollut suuri (icke var du då så stor).
Kuin sa maitona makasit (när du låg lik mjölk).

2) *Euphonicus*, som är lindrigare, och hvarmed ordens öfriga stafvelser mestendels sålunda accentueras att på en accent-ägande stafvelse följer en accentlös, såsom *éntiséssä*: dock får ej sista stafvelsen denna accent t. ex. *kóstutan* (jag fuktar), *tít-kittávia* (som skola undersökas). Ibland, då den för accentus euphonicus nu anvista stafvelsen borde accentueras, plägar dock sagde accent flyttas på följande stafvelse, såsom i ordet *árvelemáta*: hvarom framdeles mera.

För öfrigt få icke lång kvantitet och accent förvexlas. Lång eller kort kvantitet kan tillkomma hvilken stafvelse i ordningen som helst; men accent ej så. Stundom inträffar accenten på en stafvelse af lång kvantitet, stundom tvertom.

Om Konsonanterne.

§ 9. Konsonanterne kunna betraktas dels i hänseende till de olika organer, medelst hvilka de förnämligast bildas, dels med afseende å deras förhållande till vokalerne, hvarmed de beljudas.

1) I förra hänseendet äro:

h en littera gutturalis (strupbokstaf),
g, j, k palatinæ (gombokstäfver),
l, n, r, t linguales (tungbokstäfver),
s dentalis (tandbokstaf), samt
m, p, v labiales (läppbokstäfver).

Anm. Med samma organ bildade (synorganiska) konsonanter hafva en slags frändskap sig emellan. Dock som äfven andra organer i mer eller mindre mån bidraga till sagde konsonanters bildning, kan, utöfver denna indelning, någon frändskap antagas jemväl emellan vissa andra konso-

nanter, t. ex. *h* och *k* samt *h*, *s* och *r*. Sålunda beslägtade konsonanter plåga understundom för lättare uttal, genom en liten förändring i språkorganernas rörelse, sig emellan förväxlas, t. ex. *lanko* (svåger) *langon*; *lampi* (träsk) *lammin*; *tapa* (sed) *tavan*; *uutena* (såsom ny) *uusina*; *kaksi* (två) *kahta*; *lahti* (vik) äfven *laksi*, *laksissa*, *sellainen* (sådan) i st. f. *senlainen*; *ilta* (qväll) *illan*; *mehtä*, *mettä*, *messä*, *mettä* (skog); *länget*, *ränget* (rankor); *nyrkä*, *jyrkä* (brant), m. fl.

2) I afseende å beljudandet indelas konsonanterne uti slutne eller stumma, hvilka äro *k*, *p*, *t*, *v*, och uti öppna eller lättljudige, som utgöras af de öfrige. De sednare afbryta ej rösten eller den föregående vokalen så tvert, som de förra. — Anm. *g* är i och för sig sjelf en sluten konsonant; men som den i finskan förekommer egentligen blott efter *n*, hvarest den blir öppen, så kan den i detta språk räknas till de öppna konsonanterne. Ibland dessa äro *h*, *j* och *v* de öppnaste. *h* uttalas med framblåsande (aspiration), hvarföre den ock kallas aspirerad och står i närmare förvandtskap med vokalerne. *j* och *v* äro, såsom Prof. Rask anmärkt, svaga vokalaktige konsonanter, upprunne af närslägtade vokaler, neml. *j* af *i*, och *v* af *u* eller *y*; hvarföre de ock understundom dels sättas i ställe för dessa vokaler: såsom *veljen* (brodrens), *pojan* (gossens), *olven* (ölets), *latvan* (skatens), *lyhvet* (korta), i st. f. *velien*, *poian*, *oluen*, *latuan*, *lyhyet*, — dels höras lindrigt vid sidan af de samma: såsom i orden *heidän* (deras), *koskuen* (barkens), *kätkyen* (vaggans), hvilka ord uttalas nästan såsom *heijän*, *koskuven*, *kätkyven*; hvarföre ock några skrifvit dem så. I slika fall nyttjas *j*, *v* stundom i stället för diæresis, t. ex. i *luvun* (antalets) af *luku*, *näjin* (jag såg), i st. f. *lu-un*, *näin*.

§. 10. Som Finnarne älska ett lätt uttal, plåga

de i vissa fall utesluta stumma konsonanterne. Läran om denna hufvudsakliga egenhet i språket innefattas uti följande regler:

A) *k* kan icke i ett finskt ord stå näst framför *t* och *n*, utan förbytes i slikt fall i *h*, t. ex. *kahta kaksi*, i Lappska *kuohkte, quekte*, i Tschereemisiska *koktat* (två), *tehnyt af teki* (han gjorde).

B) Om en kort stafvelse, som ej är den första i ordet, och som begynnes med *k, p, t*, genom flexion antingen 1) lyktas på en konsonant eller 2) (genom denna konsonants uteslutning) ändas på aspiration, eller 3) kommer att stå före en stafvelse, börjad med ett genom uteslutning förenkladt *t*, samt 4) om *t* i passiva verber står före ändelsen *aan, ään*, — så bortkastas den stumma konsonanten, utom 5) då denna konsonant står näst efter *s*, samt då *k* följer näst efter *t*. 6) När *k, p, t*, förekomma tveskrifna och genom uteslutningen förenklas, kommer ingen ny bokstaf i den uteslutnas ställe. Detsamma gäller ock 7) om det enkla *k*, så ofta det ej följer näst efter *n*, i hvilket fall 8) *g* intager platsen af *k*. 9) Det enkla *p* ersättes efter *m* med *m*, och föröfrigt med *v*; äfvensom 10) det enkla *t* ersättes efter *l, n, r*, med dessa konsonanters fördubbling, men 11) i andra fall kompenseras det i inre landets dialekt icke, i Bibeldialekten med *d*, samt i kustdialekten ofta med *l, r* och ett ljud, som liknar det aspirerade engelska *th*.

Exempel och anmärkningar till nästföregående regler.

1) Här äro diftongerna *ei, oi, öi, ui, yi* endast då att anses såsom verkligt långa vokaler, när de äro kontraktioner af en lång och en kort vokal eller af

tvenne ursprungligen till 2 stafvelser hörande vokaler (i hvilka fall de i uttalet ej pläga sammandragas till en kort enkel vokal): men om de äro tillkomna endast för att bättre åtskilja olika flexioner, behandlas de, i afseende å stumma konsonanternas uteslutning, såsom korta, t. ex. i de okontraherade flexionerna af 1:sta och 2:dra deklinationernes pluralis samt i imperfekta af verber, såsom: *jaloillen* af *jalka* (fot) *vaoillen* af *vako* (fåre); *nukuin*, *nukun* (jag somnade) af *nukkua*; *lepyin*, *lepyn* (jag blidkades) af *leppyä*.

2) I sådane ord, som *rae* (hagel), *kuve* (sida), *kude* Savol. *kue* (inslag), *tao* (smid), *opi* (lär), *synny* (föds), *panna* (sätta), höres alltid i slutet af ordet en aspiration eller ett *h*, hvilket hos några förbyts till *k*, *t* och understundom till *s*. Det är i anseende till detta i skrift vanligen obetecknade, men i tal mer och mindre hörbara konsonantljud, som de i flexionerna *rakeen*, *kupeen*, *kuteen*, *takoa*, *oppia*, *syntyä*, *pantaissa* återkommande stumma konsonanterna blifvit ur början af förstanförde ords andra stafvelse utelemnade. Att ej alltför mycket afvika från det vanliga skrifsättet, äro nämnde slutkonsonanter framdeles ofta blott med apostrof (') betecknade, t. ex. *tao'*, *ala'*, *panna'* i st. f. *taoh* (*taok*), *pannah* (*pannak*, *pannat*).

3) Sådana ord, som *jalata* (utan fot) af *jalka* eller enligare med uttalet *jalatah*, *jalatak*, hafva i början af begge sista stafvelsorna undergått uteslutning af en stum konsonant. Man har först ur dessa ord, som fordom varit en stafvelse längre, uteslutit stumma konsonanten i andra stafvelsens början, så att man sagt *jalattaka* (i stället för hvilket det i en lapsk dialekt heter *juolgehtaka*). Då sedermera ordet genom sista vokalens uteslutning sammandrogs,

kom 3:dje korta stafvelsen att lyktas på *k* eller *h*; hvarföre i dess början *tt* enligt regeln förenklades till *t*, så att man sade *jalatak*. Men vissa andra, hos hvilka äfven slutkonsonanten *k* försvann, bibehöllo *tt*, och sade *jalatta*. Likadant är förhållandet t. ex. med *tupakata'*, af *tupakka* (tobak), *lehdotata'*, (Sav. *lehota'*) af *lehto* (löfskog), *iarra'* (varnugg) af (*itara*) *iartaa*, m. fl.

4) t. ex. *tullaan*, *syödiän* (Savol. *syyään*) m. fl. af *tultaa* (kommas), *syätää* (ätas). Om den troliga anledningen till uteslutandet af *t* i dessa passiva verbal flexioner, anföres i Tilläggen.

5) t. ex. *vaski* (koppar) *vasken*, *pispa* (biskop) *pispan*, *rüsta* (spanmål) *rüstan*, *matka* (resa) *matkan*. Några Finnar utesluta dock *k* efter *s* i vissa ord, t. ex. *kesen* f. *kesken* af *keski* (midtel), *laseita*, f. *laskeita* (sänka sig) af *laskea*. Af *pitkä* (lång) har man ock *pitempi*. — I sådana ord, der *ht*, *tt*, *sf*, och *tf* samt *z* efter olika dialekter och skriftsätt omvexla med hvarandra (§. 9. anm.), plär *ht* och *tt* af några bibehållas t. ex. *mehtä* *mehtän*, *mettä* *mettän* (skog). Andra säga deremot mera enligt med regeln *metän* och några äfven *mehän*.

6) t. ex. *pakko* (tvång) *pakon*, *pakkoon*; *kelka* (kälke) *kelkan*, *kelkkaan*; *leppä* (al) *lepän*, *pilppu* (skifva) *pilpun*, *pilppuun*; *huttu* (gröt) *huttun*, *huttuun*; *otti* (han tog), *otin* (jag tog).

7) t. ex. *vika* (fel) *vian*, *vikaan*; *jalka* (fot) *jalan*, *jalkaan*; *arka* (skygg) *aran*, *Turku* (Åbo) *Turun*, *reki* (släde) *reen*, *korko* (höjd) *koron*, *korottaa* (höja), *ulkona* (ute), *ulos* (ut). Hos en stor del kustfinnar och i Bibel-dialekten tyckes det enkla *k* framför *e*, *i*, *y*, *ä*, förvandlas uti *j*, samt framför *o*, *u* uti *v*; t. ex. *kärki* (udd) *kärjen*, *kärjistä*; *pyhkiä* (torka) *pyhjin*, *hylky* (odugling) *hyljyn*,

härkä (oxe) *härjän*, *halke* (kastved) *halvon*; *kulku* (vandring) *kutvun*; men anledningen till det instuckna *j*, *v*, är tvifvelsutan den, att emellan *k* och den föregående konsonanten ursprungeligen funnits en kort vokal, som vid ett långsammare uttal ännu är något hörbar, och som vid uteslutningen af *k* hos en del kustfinnar förbyts uti de vokalaktiga konsonanterne *j*, *v*, men hos andra bidrar att förlänga den följande vokalen, så att de säga: *käreän*, *käriistäi*, *hylyyn*, *härään*, *haloon*, *kuluun*. Då *k* näst efter en vokal utesluts, har man dessutom understundom instuckit i dess ställe *j*, *v*, såsom en diæresis emellan vokalerne, t. ex. *näjän* af *näki*. Regulierare synes i detta afseende inre landets dialekt.

8) t. ex. *honka* (furu) *hongan*, *honkaan*; *lanka* (tråd) *langan*, *hinku* (hosta) *hingun*. — Anm. När *n* slutar en stafvelse och följande stafvelsen i samma begynnes med *g* eller *k*, ljuder *n* för lättare uttals skull såsom ett lindrigt *ng* eller ungefärligen såsom i franska ordet *en*.

9) t. ex. *lampi* (insjö) *lammin*, *lampiin*, *lammissa*, *lampina*; *tapa* (sed) *tavan*, *tapaan*, *tapana*, *tapaen* contracte *tapain*.

10) t. ex. *valta* (valde) *vallan*; *valtaan*; *rinta* (bröst) *rinnan*, *rintaan*; *parta* (skägg) *parran*, *partaan*.

11) t. ex. *mato* (mask) Sav. *maon* Bibl. *madon*, Söd. kustdial. *maron*, *malon*, *mathon*; *talous* (hushåll) Sav. *talouen*, Bibl. *talouden*, kustd. *talouren*, *taloulouen*, *talouthen*.

C) oberoende af den nu anförda grunden för slutna eller stumma konsonanternas utelemnande, förbyts det enkla *t* framför *i* ofta uti *s*; men som många ord, genom ett generelt iakttagande af denna regel, skulle blifva dels tvetydiga dels mindre begripli-

ga, sker detta dock icke alltid; t. ex. *veteen* (i vatt-
net), *vesiin*, *vesissä*, *vesinä*; *veti* icke *vesi* af *ve-
tää* (draga), *kynti* af *kyntää* (plöja), *kynsi* af *kynsiä*
(skrapa med naglarna); *vaati* icke *vaasi* af *vaatia*
(fordra). Stundom är ock bruket deladt: t. ex. *lahti*
och *laksi* (vik), *huuti* och *huusi*, (han ropade),
lähti och *läksi* (han begaf sig). Det förra skriftsät-
tet förekommer oftast i gamla runor.

§ 11. Näst dessa prosodiska grundreglor för
flexionen anmärkes:

1:0 Att enl. inre landets dialekt diftongen *ie*
framför det uteslutna enkla *t*, hålst i verber plär
förbytas till *ii*, dock icke öfverallt: äfvenså förbytes
någon gång *ou* till *uu* samt *yö* till *yy*, t. ex. *tiian*
och *tieän* (Bibl. *tiedän*), af *tietää* (veta), *tiion* och
tieon (Bibl. *tiedon*) af *tieto* (kunskap); *juuaan* (*juo-
daan*) af *juotaa* (drickas); *lyyään* (*lyödään*)
af *lyötää* (slås). Det samma inträffar understundom
före det uteslutna enkla *k*, t. ex. *vieköön*, *viiös*, *vie-
ös* (bibl. *viekös*) (före du); *tuokoon*, *tuuos* (hänte
du); *syököön*, *syyös* (äte du).

2:0 Att när dift. *ie*, *ou*, *öy* stå i första stafvelsen
af enstafviga ord och genom flexion få ett *i* omedel-
bart efter sig, plär diftongens första partiella vokal,
såsom kortare uteslutats och dess sednare partiella
vokal i förening med det påföljande *i* bilda en ny
diftong: t. ex. *tie* (väg) *teillä* (i st. f. *tieillä*), *juo*
(dricker) *joi* (i st. f. *juoi*) (drack), *yö* (natt) *öitä*
(nätter), *suo* (kärr) *soita*, *tuo* (hämtar) *toi* (häm-
tade) m. fl.

Om vissa Provincialismers afvikelser ifrån nu anförde
reglor ses vidare dels i Inledningen dels under Etymolo-
gien.

§. 12. Utom förenämnde förvandlingar i språket, härledande sig ifrån sjelfva bokstäfvernes natur, tillämpad på finska talorganernas speciella utbildning, samt hörande till de prosodiska grundprinciperne för flexionsläran, förekomma mer och mindre allmänt ännu andra mera tillfälliga prosodiska förvandlingar, dels för korthet, eftertryck eller lättare uttals skull, dels ock understundom af vårdslöshet, affektation och fremmande språks inflytelse. De kallas vanligen

Prosodiska Figurer,

hvilka indelas uti:

A) Bokstafs- och Stafvelse-tillsattser:

a) Prostesis, tillsats i början af ordet, göres af dem, som affektera ett utländskt uttal: *truisku* i st. f. *ruisku* (spruta), *klappu* för *lappu* (lapp); *skaloja skontissa skyökissä* f. *kaloja kontissa kyökissä* (fiskar i konten i köket); *pryhtyä* f. *ryhtyä* (råka på). Denna figur tjenar blott att förskämma språket.

b) Epenthesis, tillsats inuti ordet. Stundom insättes *h*, *j* och *v* 1) i stället för diæresis, t. ex. *näihen* (dessas), *lujen* (jag läser), *ijän* (åldern), *koskuwen* (barkens), *suvun* (släktens); hvilket dock bör ske sparsamt: 2) i vissa dialekter, t. ex. *perhään* f. *perään* (i styret), *syytöin*, f. *syytön* (oskyldig), *sanhoo* f. *sanoo* (säger).

c) Diastole, förlängande af en vokal t. ex. *laattia lattia*, (golf); är oftast en i vissa dialekter bibehållen äldre form samt hör derföre till etymologiska figurerna, om hvilka framdeles.

d) Diaplasmus, fördubblande af en konsonant, förekommer i vissa arter af kustdialekten före lång vokal, hvilken dock kring Åbo ofta tillika förkortas:

t. ex.

t. ex. *sannoo* (*sanoo* han säger), *kallaa* (*kalaa* fisk). 2) i några ordsammansättningar föratt ersatta en i slutet af det främre partiella ordet utesluten konsönant eller i dess ställe nyttjad aspiration, t. ex. *pårep-puu* i stället för *påreh-puu* eller *påret-puu* af *påre'*, *påreh* eller *påret* (perta) och *puu* (träd); *sellainen* (*sen-lainen* sådan).

e) Paragoge, tillsats i slutet af ord, är vanligen ett mer eller mindre allmänt fornbruk (archaismus) samt således etymologisk: *sanoopi* (*sanoo*), *uivatten* (*uivat* de simma), *kuulesta* (*kuules* hör)! Poeter förlänga orden understundom med ett paragogisk *i*, såsom *jo tuleni kotiini* i st. f. *jo tulen kotiin*.

B) Utelemnande af bokstäfver eller stafvelser.

f) Aphæresis, konsonant- eller stafvelsesuteslutning i ordens början, förekommer i lånta ord för att fullkomligen assimilera dem med finskan: t. ex. *raamattu* (af *grammata*), *Ruhtinas* (af Truhtin Drott), *Pori* (Björneborg), *Hamina* (Fredrikshamn).

g) Synæresis, sammandragning af tvenne särskildta vokaler till en enda lång vokal, eller af tvenne ord till ett, såsom då *reen* (slädans) uttalas enstafvigt, *yhthyvin* (*yhtä hyvin* likväl). En art synæresis är det då man i st. för *koria* (vacker) säger *korja*.

h) Syncope, utelemnande inuti ord: *aattelen* (*ajattelen* jag tänker), *piäs*, *pitää* (*pitäjäs*, *pitäjä* socken), *ot* (*olet* du är), *liet* (*lienet* du tör vara), *kuulvat* (*kuulivat* de hörde), *kääty* (*käännetty* vänd, öfversatt). I flexion syncoperas alltid *kst* och *pst* till *st*, samt *kss* till *ss*: t. ex. *juosta* (springa), *juossen*, (jag tör springa), *kystä* (gart), *lasta* (barn)

i st. f. *juoksta*, *juokssen*, *kypstä*, *lapsta*, af *juoksi*, *kypsi*, *lapsi*.

i) Apocope, utelemnande i slutet af ord: *vemmel* (*vempelet* loke), *kyven* (*kypenet* gnista), *taival* (*taipalet* näs), *Jumal' an' terveeks* (*Jumala anna terveeksi*). I vissa ändelser är apocope vanligare, än den oafkortade flexion: t. ex. *seuraa* (för *seuraapi* och *seuraavi*, han följer), *sivuite* (*sivuiten* förbi). I allmänhet kunna de ord, som lyktas på kort *e* samteligen anses hafva genom apocope förlorat sin slutkonsonant.

k) Synalœphe, sammangjutning af tvenne ord, så att föregående ordets ändelse-vokal uteslutes i anseende till påföljande ordets vokal, t. ex. *kust' on koppa kanteleessa* (*kusta on* o. s. v.). Vanligen är det vokalerne *a*, *ä*, *i* som sålunda uteslutas.

l) Systole, förkortande af en lång stafvelse, är vanligen dialektisk, t. ex. *tollen* (*tuollen* åt den där), *riippuu* (*riippuu* hänger).

m) Ethlipsis, utträngning af både vokal och derpå följande konsonant i ett ord, af anledning att följande ord begynnes med en vokal, nyttjas af vissa poetastrar, men är ganska misshaglig: t. ex. *mull' anna* (*mullen anna* gif mig); *kuiteng'ei* (*kuitenkaan ei* likväl icke).

C) Fördelande af stafvelser och ord.

n) Diæresis, fördelande af en lång vokal till tvenne korta, sker mest medelst ett instuckit *h*; och i vissa ord med ett insatt *v* eller *j*, t. ex. *haukka*, *havukka*; *kataan*, *katahan*, *katajan*, *katavan* (enens); *näin*, *näjin* (jag såg); *jalka-an*, *jalkahan*. Diæresis med instuckit *h* är merendels en äldre form, bruklig mest hos poeter att förbyta en lång flexions stafvelse i två korta.

Diæresis af vokaler, som i ordsammansättningar

stöta ihop, plär utmärkas med stafvelse-tecken, såsom: *pyhä-ilta* (helgdags-qväll).

o) *Tmesis*, styckande eller fördelande af ord genom mellansats, t. ex. *neljä-kin kertainen* (äfyen 4-falldig) i st. f. *neljäkertainen-kin*; *sen jos lainen hän olisi* (jos hän sellainen olisi), förekommer sällan.

D) Förvandlingar af bokstäfver och stafvelser.

p) *Antithesis*, utbyte af en bokstaf eller stafvelse emot en annan, sker understundom för lättare uttal, t. ex. 1) då en vokal assimileras eller förvexlas med en annan: *ilmaantua* (*ilmauntua*, uppenbaras), *hikoon* (*hikoan* jag svettas), *taloo* (*taloa*, gård), *koree* (*korea* vacker). 2) då en konsonant öfvergår i en annan: *sellainen* (*sen-lainen*), *om-pa* (*onpa*). Framför *t* samt i slutet af orden utbytes, för lättare uttals skull, *m* emot *n*, t. ex. *tointa*, *tointua*, i st. för *toimta*, *toimtua*, af *toimi* (drift); *avain* (nyckel), *jalkani* (min fot), *rukoilen* (jag beder, fordom *avaimi*, *avaim*, *jalkam*, *rukoilem*). Ofta utmärker *Antithesis* olika dialekt, t. ex. *akkuna* (*ikkuna* fönster), *nyrkkä* (*jyrkkä* brant), *ottia* (*otitte* ni tog), *lukku* (*lukko* lås), o. s. v.

q) *Metalepsis*, omsättning af bokstäfver, t. ex. *maalima* (*maailma* verld), *oleskella* (*oleksella* vara), *jalkais* (*jalkasi* din fot), *halkais* (*halkasi* klyfde), *viikate* (*viitake* lie).

ETYMOLOGI.

§. 13.

Finska orden delas i 8 slag: *Nomina*, *Pronomina*, *Verba*, *Participia*, *Adverbia*, *Postpositiones*, *Conjunctiones* och *Interjectiones*.

De äro: 1) antingen Stamord, såsom: *tapa* (vana), *kyllä* (nog), eller Härledda ord, såsom: *tavallinen* (vanlig), *kyllästytä* (blifva mätt); 2) ant. Enkla: såf. *jalka* (fot), *mies* (man), eller Sammansatta, såsom: *jakamies* (fotgångare); 3) antingen Böjliga (§. 1. Anm.): såsom de fyra förstnämnde Ordslag, eller Oböjliga, såsom Conjunctiones och Interjectiones, eller obetydliga Böjliga, såsom Adverbia och Postpositiones. Formerna, hvarest Nomina, Pronomina och Participia undergå böjning, kallas Deklinationer. En del Nomina, Participia och Adverbia få ock derjemte en annan böjning, kallad Komparation. Verba deklineras till en liten del. Den flexion Verberne i öfrigt undergå, kallas Konjugation, (§. 1. anm.)

§. 14. Nomina äro benämningsord, för hvilka man kan sätta *yksi* (en), såsom: *yksi vehti* (en knif), *yksi taitamaton* (en okunnig): — Pronomina äro ord, som nyttjas i stället för Nomina: t. ex. *sinä* (du), *ne* (de): — Verba, tids och handlings ord, beteckna i allmänhet något såsom varande, vordet eller skolande vara; skeende, skedt eller skolande ske: t. ex. *otan* (jag tager), *otin* (jag tog), *pitää ottamanne* (ni skolen eller måsten taga): — Participia äro egentligen icke annat, än vissa med Verberne närmare beslägtade Nomina, hvilka liksom Verberne hafva tidsbestämning; t. ex. *syövä* (en ätande), *nukkunut* (den som har somnat): — Adverbia tjena att närmare bestämma egenskaper och handlingar t. ex. *selvästi* (klarligen), *aina* (alltid), *nyt* (nu): — Postpositiones nyttjas att bestämma vissa förhållanden emellan begreppen eller ordens betydelser, t. ex. *mies on katon alla* (mannen är under tak). — Postpositiones äro till största delen mer eller

mindre fullständiga flexioner af de deklinerliga ordslagen; åtskilliga sådana flexioner anses ock såsom Adverbia: och af denna anledning kunna äfven Adverbia och Postpositiones kallas till någon del deklinabla: — Konjunktioner brukas att sammanbinda ord och meningar: t. ex. *ja* (och), *eli* (eller): — Interjektionerna utgöra hållre läten och ljud, än ord, samt tjena att uttrycka sinnesrörelser, t. ex. *ah* (ack), *voi* (ve).

Ord, deriverade från Nomina, kallas Nominalia; de från Pronomina härledda benämnas Pronominalia; de som härstamma ifrån Verber, få namn af Verbalia, och de, som komma ifrån partiklar eller oböjbara ord, kallas Particularia.

Etymologiska figurer, som mestendels äro enahanda med de Prosodiska, samt till bruket mer eller mindre provinciella, hafva sitt namn deraf, att de röja sig i den flekterade delen af ordet, hvarmed Etymologien sysselsätter sig. När äldre flexionsformer blifvit mera ovanliga, kallas de Archaismer eller Fornbruk. Deras kännedom upplyser oss om språkets mer eller mindre lyckliga gång till kultur och förklarar, icke sällan dess anomalier samt dialektiska skiljaktigheter. Uti inre landets dialekt träffas de oftare, än i kustfinskan.

Om Nomina.

§. 15.

Nomina äro af två hufvudslag; 1:o Substantiva eller egentliga namn-ord, som beteckna hvad något är och huru det kallas, t. ex. *pata* (gryta), *lintu* (fogel); 2:o Adjectiva eller egenskaps-ord, hvilka säga hurudant något är, såsom: *musta* (svart), *sievä* (snäll). Till de sistnämnda plär man också hänföra Nomina Numeralia eller Räkneorden, hvilka äro antingen Cardinalia (Antalsord), såsom: *neljä* (fyra), *kymmenen* (tio), eller Ordinalia (Ordningsord), såsom: *neljäs* (den fjerde),

kymmenes (den tionde). Mindre egentliga Numeralia äro sådana sammansatta ord, som *neljäkertainen* (fyrdubbel), *kymmenvuotias* (tioårig), m. fl.

Vidare delas Nomina i Propria (enskildta) och Communia (gemensamma).

Substantiva Propria äro egentliga namn på personer, länder, städer, berg, sjöar o. s. v. hvarmedelst dessa skiljas från alla andra, såsom: *Matti* (Matts), *Lauri* (Lars), *Vappu* (Valborg), *Suomi* (Finland), *Kokkola* (Gamla Karleby), *Saima* (Saimen), m. fl.

Substantiva Communia eller såsom de också kallas Appellativa, äro deremot tings gemensamma benämningsord, tillhörande alla, som äro af samma slag, t. ex. *ihminen* (menniska), *kylä* (by), *vuori* (berg), *koski* (fors), m. fl.

Adjectiva Propria äro t. ex. *Suomalainen* (Finsk), *Ruohtalainen* (Svensk), *Saksalainen* (Tysk), o. a. d.

Adjectiva Communia äro sådana ord, som *suuri* (stor), *väkevä* (stark), *vanha* (gammal), o. a. d.

Comunia pläga ännu indelas i åtskilliga slag, t. ex. **1**) Possessiva, utmärkande egenskaper, hvilka enkom och i synnerhet tillhöra någon, såsom: *isällinen* (faderlig), *lapsellinen* (barnslig), *taivaallinen* (himmelsk), m. fl. — **2**) Collectiva, betecknande något helt, som innefattar flere af samma slag, såsom: *kansa* (ett folk), *väestö* (en menighet), *karja* (hjord), *sukukunta* (ett slägte), m. fl. **3**) Partitiva, ord, som uttrycka begreppet af del eller inskränkning, t. ex. *osa* (del), *muutama* (någon), *monta* (många), *oppineempi* (den lärare), *viisain* (den klokaste). **4**) Diminutiva, ord, som till följe af sin ändelse uttrycka något mindre än deras stamord, t. ex. *pisarainen* (liten tår) af *pisara* (tår); *lapsukainen* (litet barn) af *lapsi*, *suurehkoinen* (något stor) af *suuri* (stor), m. fl.

§. 16. I Finskan plär icke göras skillnad emellan ordens kön eller genus. Dock har Savolaxska dialekten, utom de vanliga, utan generisk åtskilnad nyttjade ändelser, ännu en egen ändelse på *tar, tär*, bruklig då man omtalar kvinnspersoner. Man säger t. ex. *Heikki Korhonen* (Henrik Korhoin), *Vappu Korhotar* (Valborg Korhoin), *syöjä* (frätare), *syöjä-tär* (fräterska), *mies hempeä* (prydlig man), *Helka vaimo hempeätär* (Helena prydeliga kvinna). Men denna egna feminina ändelse tyckes dock äfven i inre landets dialekt begynna komma allt mer ur bruk. Några hafva ansett den vara genom sammandragning, uppkommen af ordet *tytär* (dotter).

Om Deklinationerna.

§. 17.

I Finskan kunna antagas 3 Deklinationer. I hvar deklination äro 2 numeri: Singularis och Pluralis, (§. 1. anm.), med följande 14 Casus:

1. Nominativus,	8. Dativus Interior,
2. Genitivus,	9. Dativus formalis,
3. Infinitivus,	10. Locativusexterior;
4. Accusativus,	11. Locativusinterior,
5. Instructivus,	12. Locativusformalis,
6. Caritivus eller	13. Ablativusexterior,
Defectivus,	14. Ablativus interior,
7. Dativusexterior,	(& formalis).

Att gifva ett ord de olika ändelser, hvilka tillhöra dessa casus, är att deklinera detsamma. — Begreppet, som betecknas med det deklinerade ordet, framställes genom dessa ändelser

1) uti Nominativus, såsom subjekt, det är, såsom i tiden varande eller verkande, t. ex. *lintu arastaa* (fogeln är skygg), *hevoinen juoksee* (hästen springer);

2) i Genitivus, såsom ägande något, t. ex. *linnun poika* (fogelns unge);

3) uti Infinitivus, såsom obestämdt, t. ex. *siellä on lintuja* (der äro foglar, neml. ett obestämdt antal);

4) uti Accusativus, såsom objekt eller föremål för någon genom ett verbum uttryckt verkan, t. ex. *ampui linnun* (han sköt en fogel);

5) uti Instructivus, såsom befintligt hos eller med något annat begrepp, t. ex. *mehtä lintuinnensa* (skogen med sina foglar);

6) i Caritivus eller Defectivus, såsom bristande eller frånskildt, t. ex. *linnuita' tuli metästä* (han kom utan foglar från skogen), *hevoinen on kengittä'* (hästen är utan skor);

7) i Dativus exterior, såsom emottagande något åt, på, till sig, t. ex. *linnullen* (åt fogeln), *jaloillen* (på fötterna), *vei kirkollen* (förde till kyrkan);

8) i Dativus interior, såsom emottagande något in uti sig, t. ex. *luoti sattui lintuun* (kulan träffade uti fogeln), *meni kirkkoon* (geck i kyrkan);

9) uti Dativus formalis, såsom emottagande en skepnad (forma) eller beskaffenhet, t. ex. *muuttuu linnuksi* (förvandlas till fogel), *vesi kylmettyi jääksi* (vattnet frös till is);

10) i Locativus exterior, såsom hafvande något hos eller på sig, t. ex. *linnulla on poikia* (fogeln har ungar), *pellolla on kiviä* (på åkern äro stenar);

11) i Locativus interior, såsom hafvande något inuti sig, t. ex. *linnussa on luita* (inuti fogeln äro ben, eller, fogeln har ben uti sig);

12) i Locativus formalis, såsom hafvande den begreppet tillhöriga skepnad (forma) eller beskaffenhet, t. ex. *lintuna* (såsom fogel), *vaelsi sairaana* (reste såsom sjuk);

13) Ablativus exterior såsom blifvande skildt ifrån något på eller hos sig befintligt, t. ex. *pojat otettiin linnulta* (ungarne togos af fogeln), *löysi ruoskan jäältä* (han fann en-piska på isen);

14) Ablativus interior (& formalis), såsom blifvande skildt vanligen ifrån något uti sig befintligt, såsom: *hauli otettiin linnusta* (haglet togs utur fogeln), och någon gång ifrån sin förut ägda skepnad, såsom: *linnusta muuttui kalaksi* (förvandlades af fogel till fisk), *lapsesta kasvoi mieheksi* (växte af barn till karr). I sistnämnde fall brukas denna Ablativus formaliter och svarar då emot de öfriga Casus formales.

Anm. Dessa Casus förekomma i begge numeri, undantagande Instructivus, som till formen är blott pluralis numeri, och derföre framdeles finnes endast derunder anförd. Det synes ickä höra till de eviga lagarne för språken, att nödvändigt hafva lika många Casus i begge numeri. Och ehuru i Savolaxskan några spår till formation af en Instructivus singularis tyckes förekomma, har denna Instructivus, till följe af sjelfva formations lagen, icke kunnat få annan ändelse, än Genit. singularis redan hade, och detta tyckes varit orsaken, hvarföre Finnarne håldre än att i språket antaga densamma, genom en allmänt i bruk kommen enallage numeri, nyttja den plurala Instructivus så väl då talet är om en, som då man talar om flere (§. I. Anm.).

§. 18. Deklinationernas kännetecken tagas lämp-

ligen af Genitivi singularis sista stafvelse, uti hvilken

1:sta Deklinationen alltid har ett kort *e*;

2:dra Dekl. någon annan kort vokal, och

3:dje Dekl. en lång vokal, hvilken understundom, isynnerhet i poësi, plägar (per archaismum) genom ett *h* fördelas i tvenne korta.

Den nu omtalte stafvelsens vokal utgör äfven i de öfriga Casus Deklinationernas förnämsta skilnad, hvilken i öfrigt icke är synnerligen betydlig.

Uti följande Schema för alla 3 Deklinationerna utmärker tecknet \smile en kort vokal, dock icke *e*; tecknet — en lång enljudig vokal (§§. 2. 5.); tecknet + en lång diftong, som slutas på *i*, samt tecknet ∞ en kortare diftong på *i* (§. 10. anm. 1.). — I stället för de i detta Schema utsatte vocales majores *a, o, u*, böra äfven de motsvarande vocales minores *á, ö, y* förstås och nyttjas, så ofta den om vokalerna (§. 6.) gifna regel sådant fordrar, så att t. ex. i stället för *a* nyttjas *á*, eller i stället för *lla*; *sfa* antages *llá*, *sfá*, och så vidare.

Några mindre allmänna eller dels stympade dels irreguliera provinciella ändelser såsom i första Dekl. Inf. sing. *ia* Inf. plur. *eja* och *ii*, uti andra Dekl. Inf. pl. *oi, ei, ui*; samt den af kustfinnar i alla Locativi int. nyttjade ändelsen *sa*, (*sá*), i stället för *ssa*, (*ssá*) äro så väl ur följande Schema, som ur sjelfva Deklinationerna uteslutne: (jempf. Inledning).

Redan Nominativus singularis utvisar till hvilken Deklination större delen af orden hör. I afseende å flexion af de öfriga är dock nödigt att ur Lexica inhemta Genitivi singularis ändelse, och sedan man dymedelst funnit till hvilken Deklination ordet bör hänföras, blir icke svårt att af Nominat. sing. formera casus Infinitivus, och af denne samt nyssnämnde Genitivus formeras sedermera ordets öfriga flexioner.

Schema för Deklinationernas ändelser.

Casus.	1:sta Dekl.	2:dra Dekl.	3:dje Dekl.
Singularis Numerus.			
Nominat.	<i>i, n, r, s, (t).</i>	<i>a, ä, o, u, y, i, n, ö</i>	<i>-,as,äs,es,is,t,e'(r)</i>
Genit.	<i>en (2)</i>	<i>~n, (2)</i>	<i>-n, (2) (6)</i>
Infinit.	<i>ea, ta (2)</i>	<i>~a, ~ta (2)</i>	<i>-ta, ta -(2)</i>
Accusat.	<i>en (3)</i>	<i>~n (3)</i>	<i>-n (3)</i>
Carit.	<i>eta' (4)</i>	<i>~ta' (4)</i>	<i>-ta' (4)</i>
Dat. ext.	<i>ellen (5)</i>	<i>~llen (5)</i>	<i>-llen (5)</i>
Dat. int.	<i>een (6)</i>	<i>-n (6)</i>	<i>-seen (6)</i>
Dat. form.	<i>eksi (7)</i>	<i>~ksi (7)</i>	<i>-ksi (7)</i>
Locat. ext.	<i>ella</i>	<i>~lla</i>	<i>-lla</i>
Locat. int.	<i>essa</i>	<i>~ssa</i>	<i>-ssa</i>
Locat. form.	<i>ena</i>	<i>~na</i>	<i>-na</i>
Abl. ext.	<i>elta</i>	<i>~lta</i>	<i>-lta</i>
Abl. int.	<i>esta</i>	<i>~sta</i>	<i>-sta</i>

Pluralis Numerus.

Nominat.	<i>et (3)</i>	<i>~t (5)</i>	<i>-t (3)</i>
Genit.	<i>ien, ten (2)</i>	<i>oien, uien, contr. oin uin, kustd. aen etc. ain</i>	<i>ten, Sav. +en (2)</i>
Infinit.	<i>ia (2)</i>	<i>oja, uja, eja, eta (2)</i>	<i>+ta, (2)</i>
Accusat.	<i>et (3)</i>	<i>~t (5)</i>	<i>-t (3)</i>
Instruct.	<i>in</i>	<i>on</i>	<i>+n</i>
Carit.	<i>ita' (4)</i>	<i>eta' (4)</i>	<i>+ta' (4)</i>
Dat. ext.	<i>illen (5)</i>	<i>~llen (5)</i>	<i>+llen (5)</i>
Dat. int.	<i>iin (6)</i>	<i>+n (6)</i>	<i>+siin (6)</i>
Dat. form.	<i>iksi (7)</i>	<i>~ksi (7)</i>	<i>+ksi (7)</i>
Loc. ext.	<i>illa</i>	<i>~lla</i>	<i>+lla</i>
Locat. int.	<i>issa</i>	<i>~ssa</i>	<i>+ssa</i>
Locat. form.	<i>ina</i>	<i>~na</i>	<i>+na</i>
Ablat. ext.	<i>ilta</i>	<i>~lta</i>	<i>+lta</i>
Ablat. int.	<i>ista</i>	<i>~sta</i>	<i>+sta</i>

Anm. 1) Ändelsen på *e'* är apocoperad af ändelserna *h*, (*k*), *s*, *t*, hvilka efter dialekterne omvexla.

2) Huru Genitivus och Infinitivus sing. i hvarje Deklination af Nom. sing. formeras, derom ses vidare under sjelfva Deklinationerna. — Genit. pluralis formeras så väl af pluralens som af singularens casus Infinitivus genom utbyte af ändelsen *a*, *á* emot Genitivi ändelse *en*, hvilken genom kontraktion dock oftast förbyts till *in* eller *n*. Häraf kommer att Genit. plur. oftast har flere än en ändelse; den af Part. sing. formerade tillhör egentligen kustdialekten; den andra Savolaxskan och Karelskan. I begge dial. förekommer dessutom en kontraherad ändelse, då neml. kontraktion kan äga rum: t. ex. af *ihminen* fås Infinit. sing. *ihmistá*, Infinit. plur. *ihmisiá*, Gen. plur. *ihmisten*, *ihmisien* contr. *ihmisiin*: ordet *kala* har i Genit. plur. *kalaen* contr. *kalain*, *kalojen* contr. *kaloin*; *vesi*, Gen. pl. *vetten* samt *vesien* o. s. v.

3) Med undantag af ett par pronomina äro i alla dialekter Genitivus och Accusativus uti sing. af lika ändelse; hvarföre några ock ansett dem för blott en Casus. Det samma gäller äfven om Nominativus och Accusativus pluralis.

4) I stället för Caritivi ändelse *ta'* (*tah*, *tak*) brukas förnämligast i norra Österbotten ändelsen *tta* (§. 10. anm. 3): t. ex. *hevoiseta'* pl. *hevoisita'*, enligt norra Österb. dial. *hevoisetta* pl. *hevoisitta*.

5) Per Apocopen ändas Dativus exterior ofta på *lle* i st. f. *llen*, t. ex. sing. *linnulle* plur. *linnuille* i st. f. *linnullen*, *linnuillen*.

6) Den långa enljudiga vokalen uti sista stafvelsen af Dat. int. plägar hälst i poësi, enligt en äldre form, fördelas uti 2 korta, medelst ett instuckit *h*. t. ex. *jalkaan*, *jalkahan*; ätvensom den med

tecknet + antydda långa tveljudiga vokalen uti Dat. int. plur. stundom antingen fördelas på samma sätt eller får omedelbart efter sig *hi*, t. ex. *jalkoin*, *jalkohin* och *jalkoihin*. Genom ett instuckit *h* fördelas äfven ofta alla med tecknen — och + utmärkta långa vokalerne i 3:dje Deklinationen.

7) Både Savolaxare och Kustfinnar utesluta ofta ifrån Locat. form. ändelse-vokalen *i*, t. ex. *váháks* plur. *váhiks*, i st. f. *váháksi*, pl. *váhiksi*.

FÖRSTA DEKLINATIONEN.

§. 19.

Att dömma efter analogien och ännu för handen varande äldre former, har denna Deklination ursprungligen haft uti Nominat. singularis blott en enda ändelse på *i*; men genom uteslutning af denna ändelse-vokal och andra derigenom föranledda förändringar, hafva af denna ändelse tillkommit nya terminationer på *n*, *r*, *s*, såsom framdeles skall visas. De på *n* lyktade ord, hvilkas sista stafvelse är *nen*, hafva dessutom genom syncretism eller sammansläende af tvenne olika former, blifvit i Nominat. sing. ändade på sistnämnde stafvelse i stället för *si*. Ändelsen *t* tillhör blott ungefär 6 ord, af hvilka en del äfven hafva en mera reguliäre termination på *i*. Det ringa antal ord, som lyktas på *r*, tillhör nästan helt och hållet Savolaxska dialekten. Af Nominativi singularis förstomtalte ändelse på *i* fås Genitivus sing. derigenom att denna ändelse förbytes till ändelsen *en*; och de ord, som lyktas på *n*, *r*, *s*, formera på samma sätt sin Genit. sing. af sin ursprungliga, dels föga dels alldeles icke mera brukliga Nominativi ändelse på *i* eller (fullständigare sagt) på *mi*, *ri*, *si*, *ksi*, (*ni*). Ord, der någon af de slutna

konsonanterna *k, p, t* begynner flexions stafvelsen, undergå, i afseende å dessa, under deklinerandet sådana förvandlingar, som Finska språklagarne, enligt §. 10. fordra, hvilka lagars kännedom derföre är för slika ords flekterande oundgänglig. — Hvad här nu blifvit kortligen anmärkt, skall i det följande blifva närmare upplyst.

Om ändelsen *i*.

§. 20. Då icke någon slutet konsonant (*k, p, t*) eller *s* såsom vicarius för *t*, står näst framför ändelsevokalen *i*, deklineras ordet på följande sätt.

Paradigma I.

Singularis.

Nominat.	<i>Sormi</i>	finger -gret, o: digitus,
Genit.	<i>sormen</i>	fingers -grets, o: digiti,
Infinit.	<i>sormea</i> ¹⁾ ,*)	finger, o: digiti pars I. partem,
Accusat.	<i>sormen</i>	finger -gret, o: digitum,
Carit.	<i>sormeta</i> ²⁾	utan finger, o: sine digito,
Dat. exterior	<i>sormellen</i> ³⁾	åt, på finger -gret, o: digito, super digitum,
Dat. interior	<i>sormeen</i> ⁴⁾	i finger -gret, o: in digito,
Dat. formalis	<i>sormeksi</i>	till finger, o: in formam digiti,
Locat. exter.	<i>sormella</i>	på, med finger -gret, o: (super) digito,
Locat. inter.	<i>sormessa</i>	i finger -gret, o: in digito,

Locat. formal.	<i>sormena</i>	såsom finger, o: in forma digiti,
Ablat. exter.	<i>sormetta</i>	af finger -gret, o: a digito,
Ablat. inter.	<i>sormesta</i>	ur finger -gret, o: e digito.

2) *sormee.* — 2) *sormetta.* — 3) *sormelle.* — 4) *sormehen.*

Pluralis.

Nominat.	<i>Sormet</i>	finngar -ne, o: digiti,
Genit.	<i>sormien</i> 1)	finngars -nas, o: digito- rum,
Infinit.	<i>sormia</i>	finngar, o: digitorum pars l. partem,
Accusat.	<i>sormet</i>	finngar -ne, o: digitos,
Instruct.	<i>sormin</i>	med finngar -ne, o: (cum) digitis,
Carit.	<i>sormita</i> 2)	utan finngar, o: sine digitis,
Dat. exter.	<i>sormillen</i> 3)	åt, på finngar -ne, o: di- gitis, super digitos,
Dat. inter.	<i>sormiin</i> 4)	i finngar -ne, o: in digitos,
Dat. formal.	<i>sormiksi</i>	till finngar, o: in formam digitorum,
Locat. ext.	<i>sormilla</i>	på finngarne, o: (super) digitis,
Locat. int.	<i>sormissa</i>	i finngar -ne, o: in digitis,
Locat. formal.	<i>sormina</i>	såsom finngar, o: in for- ma digitorum,
Ablat. exter.	<i>sormilta</i>	af finngar -ne, o: a digitis,
Abl. inter.	<i>sormista</i>	ur finngar -ne, o: e digitis,

2) *sormiin sormein.* — 2) *sormitta.* — 3) *sormille.* — 4) *sormihin.*

*) Anmärk. 1): Infinitivus singularis formeras på *ea*, *eä* af de ord, hvilka i denna Deklination ej lyktas på *si*, och som hafva antingen *k*, *p*, *v* eller tvenne (lika eller olika) konsonanter nästframför ändelsevok. *i*, t. ex. *våki* (kraft), Inf. *våkeä*; *sappi* (galle), Inf. *sappea*; *ovi* (dörr), *ovea*; *tammi* (ek), *tammea*; *onni* (lycka), *onnea*; *lehti* (löf), *lehteä*; men de öfriga orden formera sin Infinit. sing. på *ta*, *tä*, t. ex. *tuohi* (näfver), *tuohita*, *puoli* (half) *puolta*; *pieni* (liten) *pientä*; *suuri* (stor), *suurta*; hvarvid *m* för lättare uttals skull förbytes i *n* (§. 12. p.), såsom *niemi* (udde) *nientä*, *lumi* (snö) *lunta*. Dock har *kymi* (flod) *kymeä*, och *vehti* (*veitti*, *veissi*, *veitsi* knif) *veistä*. Ordet *veli* (bror), som är att anses såsom en kontraktion af *velii*, *velji*, har i Genit. sing. *veljen* och uti Infinit. sing. *veljeä*. — Infinit. plur. fås, då till Nominativi sing. ändelse på *i*, tillägges *a* eller *ä*.

2) Genitivus pluralis formeras så i denna, som de begge följande Deklinationerne i allmänhet på tvenne sätt, nemligen så väl af Infinitivus singularis, som af Infinitivus pluralis; i hvardera fallet dymedelst att Infinitivi ändelse *a*, *ä* utbytes emot ändelsen *en*. Efter *e* plär enl. kustdialekten Genitivi plur. af Infinit. sing. formerade ändelse på *en* alltid med sagde *e* hopdragas till *ein*; men Savolaxska dialekten brukar i detta fall den ifrån Infinit. plur. formerade Genit. pluralis: t. ex. *sormi* Infinit. sing. *sormeä*, Inf. pl. *sormia*, Genit. plur. *sormein*, *sormien*; *puoli*, Inf. sing. *puolta*, Infinit. plur. *puolia*, Genit. pl. *puolten* och *puolien*. (Jemför §. 18 pag. 28 anm. 2).

§. 21. De ord, i hvilka slutet konsonant (*k*, *p*, *t*) eller *s* såsom vicarius för *t*, står nästframför ändelsevokalen *i*, såsom uti orden: *måki* (backe), *jälki* (spår),

(spår), *kárki* (udd), *onki* (metkrok), *siipi* (vinge), *sappi* (galle), *vesi* (vatten), *kuukáusi* (månad), *jálsi* (safva), *kansi* (lock), *varsi* (skaff ö. a. d., deklineras enligt föregående Paradigma och dertill hörande anmärkningar, endast att dervid iakttages hvad angående såväl vocales majores och minores (§. 6), som slutna konsonanterne (§. 10) är föreskrifvit: till exempel:

Paradigma II.

Singularis.

Nom.	<i>Máki</i> (backe),	<i>Siipi</i> (vinge),	<i>Sappi</i> (galle),
Gen.	<i>máen</i> ,	<i>siiven</i> ,	<i>sapen</i> ,
Inf.	<i>mákeá</i> ¹⁾ ,	<i>siipeá</i> ¹⁾ ,	<i>sappea</i> ,
Acc.	<i>máen</i> ,	<i>siiven</i> ,	<i>sapen</i> ,
Carit.	<i>máetá</i> ²⁾ ,	<i>siivetá</i> ²⁾ ,	<i>sapeta</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>máellen</i> ³⁾ ,	<i>siivellen</i> ³⁾ ,	<i>sapellen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>mákeen</i> ⁴⁾ ,	<i>siipeen</i> ⁴⁾ ,	<i>sappeen</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>máeksi</i> ,	<i>siiveksi</i> ,	<i>sapeksi</i> ,
Loc. ext.	<i>máellä</i> ,	<i>siivellä</i> ,	<i>sapella</i> ,
L. int.	<i>máessä</i> ,	<i>siivessä</i> ,	<i>sapessa</i> ,
L. form.	<i>mákená</i> ,	<i>siipená</i> ,	<i>sappena</i> ,
Abl. ext.	<i>máeltä</i> ,	<i>siiveltä</i> ,	<i>sapelta</i> ,
Abl. int.	<i>máestá</i> .	<i>siivestá</i> .	<i>sapesta</i> .

¹⁾ *mákee*, *siipee*, *sappee*. — ²⁾ *máettä*, *siivettä*, *sapetta*.
— ³⁾ *máelle*, *siivelle*, *sapelle*. — ⁴⁾ *mákehen*, *siipchen*, *sap-
pehen*.

Pluralis.

Nom.	<i>Máet</i> ,	<i>Siivet</i> ,	<i>Sapet</i> ,
Gen.	<i>mákien</i> ¹⁾ ,	<i>siipien</i> ¹⁾ ,	<i>sappien</i> ¹⁾ ,
Inf.	<i>mákiä</i> ,	<i>siipiä</i> ,	<i>sappia</i> ,
Acc.	<i>máet</i> ,	<i>siivet</i> ,	<i>sapet</i> ,
Instr.	<i>máin</i> ,	<i>siivin</i> ,	<i>sapin</i> ,
Carit.	<i>máitá</i> ²⁾ ,	<i>siivitá</i> ²⁾ ,	<i>sapita</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>máillen</i> ³⁾ ,	<i>siivillen</i> ³⁾ ,	<i>sapillen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>mákiin</i> ⁴⁾ ,	<i>siipiin</i> ⁴⁾ ,	<i>sappiin</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>máiksi</i> ,	<i>siiviksi</i> ,	<i>sapiksi</i> ,
Loc. ext.	<i>máillä</i> ,	<i>siivillä</i> ,	<i>sapilla</i> ,

L. int.	<i>mäissä,</i>	<i>siivissä,</i>	<i>sapissa,</i>
L. form.	<i>mäkinä,</i>	<i>siipinä,</i>	<i>sappina,</i>
Abl. ext.	<i>mäiltä,</i>	<i>siiviltä,</i>	<i>sapilta,</i>
Abl. int.	<i>mäistä.</i>	<i>siivistä.</i>	<i>sapistä.</i>

¹⁾ *mäkiin, mäkein; siipiin, siipein; sappiin sappein.* — ²⁾ *mäittä, siivittä, sapitta.* — ³⁾ *mäille, siiville, sapille.* — ⁴⁾ *mäkihin, siipihin, sappihin.*

Paradigma III.

Singularis.

Nom.	<i>Niisi</i> (väfskaft),			<i>Kansi</i> (lock),
Gen.	<i>niiden</i>	Sav. dial.	<i>niien,</i>	<i>kannen,</i>
Inf.	<i>niittä,</i>			<i>kantta,</i>
Acc.	<i>niiden,</i>	— —	<i>niien,</i>	<i>kannen,</i>
Carit.	<i>niidetä¹⁾,</i>	— —	<i>niietä¹⁾,</i>	<i>kanneta¹⁾,</i>
Dat. ext.	<i>niidellen²⁾,</i>	— —	<i>niielen²⁾,</i>	<i>kannelle²⁾,</i>
Dat. int.	<i>niiteen³⁾,</i>			<i>kanteen³⁾,</i>
Dat. form.	<i>niideksi,</i>	— —	<i>niieksi,</i>	<i>kanneksi,</i>
Loc. ext.	<i>niidellä,</i>	— —	<i>niellä,</i>	<i>kannella,</i>
Loc. int.	<i>niidessä,</i>	— —	<i>niessä,</i>	<i>kannessa,</i>
Loc. form.	<i>niitenä,</i>			<i>kantena,</i>
Abl. ext.	<i>niideltä,</i>	— —	<i>niieltä,</i>	<i>kannelta,</i>
Abl. int.	<i>niidestä,</i>	— —	<i>niestä.</i>	<i>kannesta.</i>

¹⁾ *niiettä, kannetta.* — ²⁾ *niidelle, nielle, kannelle.* — ³⁾ *niitehen, kantehen.*

Pluralis.

Nom.	<i>Niidet,</i>	— —	<i>Niiet,</i>	<i>Kannet</i>
Genit.	<i>niitten,</i>			<i>kantten,</i>
	<i>niisien¹⁾,</i>			<i>kansien¹⁾,</i>
Acc.	<i>nisiä,</i>			<i>kansia,</i>
Inf.	<i>niidet,</i>	— —	<i>niiet,</i>	<i>kannet,</i>
Instruct.	<i>niisin,</i>			<i>kansin,</i>
Carit.	<i>niisitä²⁾,</i>			<i>kansita²⁾,</i>
Dat. ext.	<i>niisillen³⁾,</i>			<i>kansillen³⁾,</i>
Dat. int.	<i>niisiin⁴⁾,</i>			<i>kansiin⁴⁾,</i>
Dat. form.	<i>niisiksi,</i>			<i>kansiksi,</i>
Loc. ext.	<i>niisillä,</i>			<i>kansilla,</i>
Locat. int.	<i>niisissä,</i>			<i>kansissa,</i>
Loc. form.	<i>niisinä,</i>			<i>kansina,</i>
Abl. ext.	<i>niisiltä,</i>			<i>kansilta,</i>
Abl. int.	<i>niisistä.</i>			<i>kansista.</i>

¹⁾ *niisiin, kansiin.* — ²⁾ *niisittä, kansitta.* — ³⁾ *niisille, kansille.* — ⁴⁾ *niisihin, kansihin.*

Anmärkingar:

1) Om de under Paradigma II och III framställda deklinations exempel uppmärksamt jämföras med reglörne angående slutna konsonanterna, neml. *måki* med §. 10 B. 7., *siipi* med §. 10 B. 9., *sapi* med §. 10. B. 6., *niisi* och *kansi* med §. 10. C samt B. 10, — skola dessa regler utan tvifvel lättare kunna uppfattas.

2) Uti alla de casus, i hvilka flexions exemplet *måki* utesluter *k* samt ordet *siipi* förbyter *p* uti *v*, plåga vanligen

1:o Ord, som lyktas på *nki*, antaga *g* i stället för *k* (§. 10. B. 8), såsom: *onki* Gen. och Accus. *ongen*, Carit. *ongeta'* (*ongetta*), Dat. ext. *ongellen* (*ongelle*) m. fl.; men bibehålla *k*, der det i flexions exemplet *måki* är bibehållet, såsom sing. Inf. *onkea*, Dat. int. *onkeen* (*onkehen*), Loc. form. *onkena*; o. s. v.

2:o Ord, hvilka slutas på *lki*, *rki*, få enligt Bibeldial. *j* i stället för det uteslutna *k* (§. 10. B. 7), såsom *jålki*, Genit. *jäljen*, Inf. *jälkeä* (*jälkee*), Carit. *jäljetä'* (*jäljettä*), Dat. *jäljellen* (*jäljelle*), Dat. int. *jälkeen* (*jälkehen*), m. m. Likaså *kårki*, Gen. *kårjen*, Inf. *kårkeä* (*kårkee*), o. s. v.; men i Sav. dialekten flekteras sådana ord alldeles såsom *måki*, det vill säga utan instuckit *j*.

3:o Ord, som ändas på *ski* och *tki*, bibehålla öfverallt *k* (§. 10. B. 5), såsom: *vaski* Gen. *vasken* m. m., *putki* Gen. *putken*.

5) Ord, som annars skulle uti Nom. sing. lyktats på *ti* hafva enligt §. 10. C, nästföre ändelsevokalen *i* förbytt *t* uti *s*, hvilken sistnämnde konsonant man derföre sagt i dessa ord vara en vicarius för *t*. Om slika ord ändas på *nsi*, böjas de såsom *kansi*; ändas de på *lsi*, *ensi*, deklineras de äfven efter *kan-*

si, endast med den skilnad att *l* och *r* i dem fördubblas, så ofta *n* finnes fördubbladt i *kansi*: t. ex. Nom. sing. *jålsi*, G. *jållen*, Inf. *jålttä*, o. s. v. *varsi*, G. *varren*, I. *vartta*, m. m.; men de Nomina som icke hafva *l*, *n*, *r*, nästföre slutstavelsen *si*, deklineras såsom flexions-exemplet *niisi*. För lättare uttals skull hafva *yksi* (en, ett) och *kaksi* (två) uti Inf. sing. *yhtë*, *kahta* (i stället för *yhtë*, *kakta*.) — Endast några få ord, uti hvilka *h* står nästföre slutstavelsen *ti*, såsom *tåhti* (stjerna), *lehti* (löf), hafva icke utbytt *t* emot *s*. Dessa ord utelämnar *t* i alla de casus, uti hvilka flexions exemplet *måki* uteslutar *k*, samt få enl. Sav. dial. ingen ny konsonant i stället, men enl. Bibelfinskan ett *d*. Nb. orden *yksi*, *kaksi*, äfvensom enligt någras uttal *lahki* eller *laksi*(vik), få i pluralis ett *k* nästföre *si*, sås. *yksin*, *kaksin*, *laksin*.

4) Några ord, hvilka enligt olika dialekter ändas än på *hti*, än på *tti*, *ssi*, *tsi* (*zi*), såsom: *vehti*, *veitti*, *veissi*, *veitsi* (*veizi*), böjas, i afseende å de tvänne först anförda ändelserna (*hti*, *tti*), af en stor del irregulariter. Den regelbundna Genitivus af *vehti* vore enl. Bib. dial. *veihden*, enl. Sav. dial. *veihen*, samt af *veitti* *veiten* (§. 10. B. 6, 11); men, ehuru isynnerhet sistänförde flexion äfven nyttjas, hör man dock ofta i stället för dessa Genit. sägas *veihten* och *veitten*. Denna afvikelse ifrå den allmänna regeln röjer sig uti alla slags flexioner af sådana ord, i hvilka *ht*, *tt*, *ss*, *ts* (*z*) omvexla, så ofta (enl. §. 10. B.) fråga blir om uteslutande af ett *t*. Vanligen nyttja Savolaxare af slika ord synkreta formen *vehti* G. *veiten* o. s. v.

5) Några få ord, såsom *kuusi* (gran), *loisi* (inhysing), *såaksi*, *suksi*, *viiksi*, *lapsi*, *kypsi*, *ripsi*, behålla *s* genom alla casus. Dessa ord, i hvilka *s* således icke är en vicarius för *t*, deklineras enligt §.

20 såsom: Nom. sing. *kuusi*, G. *kuusen*, Infin. *kuusta* o. s. v. — dock hafva *sääksi*, *suksi*, *ripsi*, *viiksi*, uti Inf. sing. *sääkseä*, *sukseä*, *ripseä*, *viikseä*; men *lapsi* och *kypsi* hafva *lasta* och *kystä* (§. 12, h).

6) Alla i denna Deklination på *i* lyktade ord, äro uti Nominat. sing. tvåstafvige, emedan man, medelst denna ändelse-vokals uteslutande från längre ord, bildat åt dessa kortare Nominatif-ändelser, hvilka sedan blifvit allmänt antagne. Tvåstafvige ord hafva deremot behållit ändelsen *i*, dels för att de afkortade nyare ändelser icke lika lämpligen kunnat på dem användas, dels emedan Finiskan icke tyckes älska alltför kortta ord. Dock säges ofta i dagligt tal *lien* (spad), *lies* (spis), *uus* (ny), *viisi* (fem) o. s. v. i stället för *liemi*, *liesi*, *uusi*, *viisi*.

Om ändelserna *n*, *r*.

§. 22. Nomina, som lyktas på stafvelsen *nen*, formera alla sina öfriga casus ifrån sin blott i vissa sammansättningar brukliga Nominativus (compositivus) på *s*, eller rättare ifrån sin obrukliga Nominativus på *si*, samt deklineras i öfrigt enligt §. 20, med behållande af *s* framför *i* (§. 21 ann. 5).

Anm. *Paimen* (herde), *siemen* (frö), *raimen* (ett slags lax) *ruumen* (agn), *himen* (doft), *ahven* (abbore), hafva i Genit. *paimenen*, *siemenen*, *raimenen*, *ruumenen*, *himenen*, *ahvenen*, Infin. *paimenta*, *siementä*, *ruumenta* o. s. v. samt deklineras (analogt med *pieni*) enligt §. 20.

De öfriga på *n* lyktade ord, såsom *avain* (nyckel), *eläin* (djur), m. fl. hafva fordom ägt en regelbundnare ändelse *mi*, hvilken först genom apocope förvandlats till *m*, och sedan genom antithesis till det öppnare *n*, (§. 12, h, i). Af förstnämnde forna ändelse formeras Genit. sing. och alla öfriga casus i begge numeri enligt §. 20.

Likaledes är ändelsen *r* genom apocope uppkommen i stället för ändelsen *ri*, ifrån hvilken Gen. sing. och alla casus formeras, på sätt §. 20 utvisar: t. ex. sing. Nom. ((*sisári*)) *sisár*, Gen. *sisären*, Inf. *sisártå* o. s. v.

Genom uteslutning af *i* kom nyssomtalt ord's sista stafvelse att lyktas på en konsonant (*n*, *r*): och om denna stafvelse träffade vara kort, samt begyntes med någon af slutna konsonanterna *p*, *k*, *t*, blef denna slutna konsonant tillika utesluten på sätt i §. 10. B. är utredt. — Denna uteslutning har äfven skett uti Inf. sing. och den deraf (eller, om man så hållre vill, ifrån Nominat. sing.) formerade Gen. pl., uti hvilka flexioner *n* och *r* icke hafva någon vokal näst efter sig: t. ex. sing. Nom. ((*sárpimi*)) *sárvin* (sofvel), ((*tyttári*)) *tytár* (dotter); Gen. *sárpimen*, *tyttären*, Inf. *sárvintå*, *tytártå* Gen. pl. *sárvinten*, *sárpimien*; *tytárten*, *tyttárien*, m. m. — Detta allt inses tydligare af följande

Paradigma IV.

Singularis.

Nom.	Toinen, (<i>tois</i> * den andre),	Sárvín,	Tyttár,
Genit.	<i>toisen</i> ,	<i>sárpimen</i> ,	<i>tyttären</i> ,
Inf.	<i>toista</i> ,	<i>sárvintå</i> ,	<i>tytártå</i> ,
Acc.	<i>toisen</i> ,	<i>sárpimen</i> ,	<i>tyttären</i> ,
Carit.	<i>toiseta</i> ¹⁾ ,	<i>sárpimetå</i> ¹⁾ ,	<i>tyttáretå</i> ¹⁾ ,
Dat. ext.	<i>toisellen</i> ²⁾ ,	<i>sárpimellen</i> ²⁾ ,	<i>tyttárellen</i> ²⁾ ,
D. int.	<i>toiseen</i> ³⁾ ,	<i>sárpimeen</i> ³⁾ ,	<i>tyttáreen</i> ³⁾ ,
D. form.	<i>toiseksi</i> ,	<i>sárpimeksi</i> ,	<i>tyttáreksi</i> ,
Loc. ext.	<i>toisella</i> ,	<i>sárpimellä</i> ,	<i>tyttárellå</i> ,
L. int.	<i>toisessa</i> ,	<i>sárpimessä</i> ,	<i>tyttáresså</i> ,
L. form.	<i>toisena</i> ,	<i>sárpimenå</i> ,	<i>tyttärenå</i> ,
Abl. ext.	<i>toiselta</i> ,	<i>sárpimeltå</i> ,	<i>tyttáreltå</i> ,
Abl. int.	<i>toisesta</i> .	<i>sárpimestå</i> .	<i>tyttárestå</i> .

¹⁾ Nyttjas endast i sammansättningar. — ²⁾ *toisetta*, *sárpimettä*, *tyttárettå*. — ³⁾ *toiselle*, *sárpimelle*, *tyttárelle*. — ³⁾ *toisehen*, *sárpimehen*, *tyttárehen*.

Pluralis.

Nom.	Toiset,	Näkimet (synorganer),	Tyttåret,
Gen.	toisten,	näinten,	tyttärten,
	toisien, ¹⁾	näkimiien ¹⁾	tyttären ¹⁾ ,
Inf.	toisia,	näkimiä,	tyttäriä,
Acc.	toiset,	näkimet,	tyttärei,
Iustr.	toisin,	näkimiin,	tyttäriin,
Carit.	toisita' ²⁾ ,	näkimitä' ²⁾ ,	tyttäritä' ²⁾ ,
D. e.	toisillen ³⁾ ,	näkimillen ³⁾ ,	tyttärillen ³⁾ ,
D. i.	toisiin ⁴⁾ ,	näkimiin ⁴⁾ ,	tyttäriin ⁴⁾ ,
D. f.	toiksi,	näkimiksi,	tyttäriksi,
L. e.	toisilla,	näkimillä,	tyttärillä,
L. i.	toisissa,	näkimissä,	tyttärissä,
L. f.	toisina,	näkiminä,	tyttärinä,
Abl. e.	toisilta,	näkimiltä,	tyttäriltä,
Abl. i.	toisista,	näkimistä.	tyttäristä.

¹⁾ toisiin, näkimiin, tyttäriin. — ²⁾ toisitta, näkimittä, tyttäritä. — ³⁾ toisille, näkemille, tyttärille. — ⁴⁾ toisiin, näkimiin, tyttäriin.

Anm. Med iakttagande af hvad i §. 6 angående vocales majores och minores, samt i denna §. angående uteslutandet af *k*, *p*, *t*, är påmint, deklineras alla på *nen* lyktade ord, såsom *ihminen* (menniska), *Suomalainen* (Finne, finsk), o. a. d. efter flexions-exemplet *toinen*: alla i Nominat. sing. på *n* och i Gen. på *men* lyktade ord efter *särvin*, *näkimet*, samt alla ord, som ändas på *r*, efter ordet *tyttär*. — I Lexica utvisar de nyssomtälte på *n* lyktade ords Gen. hvuruvida någon af slutna konsonanterna *k*, *p*, *t*, blifvit ur deras Nom. sing. utesluten.

Om ändelserna *s*, *t*.

§. 25. En del på *s* lyktade ord, hvilkas sista stafvelse vanligen är kort, såsom *naaras* (hona), *terås* (stål), *pieles* (såte), *lehmus* (lind), *kynnys* (tröskel) m. fl. formera Genit. sing., och sina öfriga casus, i enlighet med §. 20, ifrån en obruklig, längre ändelse på *ksi*, hvaraf först genom apocope blifvit

ks, och sedermera genom syncope *s*. Sålunda har t. ex. af *teräksi* uppkommit i början *teräks* och sedan *teräs*, på samma sätt, som af Dativi formales *kauaksi*, *alaksi*, *ylöksi* först blifvit *kauaks*, *alaks*, *ylöks* och sedan *kauas*, *alas*, *ylös* (§. 12, *h*, *i*). I öfrigt deklineras sagde ord (i hvilka *s* icke är vicarius för *t*) enligt §. 20, analogt med orden *kypsi*, *lapsi* §. 21 anm. 5) i likhet med hvilka de äfven lida syncope af *k* uti Inf. sing. och Genit. plur. såsom: sing. Nom. ((*lehmuksi*)) *lehmus*, G. *lehmuksen*, Inf. *lehmusta*, pl. Gen. *lemusten*, *lehmuk-sien*, o. s. v. (§. 12, *h*).

Andra (mestendels med lång stafvelse) på *s* lyktade ord, (i hvilka *s* är vicarius för *t*) såsom *totuus* (sanning), *hyvyys* (godhet), synas fordom lyktats på *si* och blifvit i Nom. sing. på samma sätt förkortade, som man ofta ännu apokoperar *uusi*, *yksi*, *viisi*, *kuukausi* till *uus*, *yks*, *viis*, *kuukaus* (§. 21 anm. 6.). De nyttjas nästan endast i singulari, och höjas efter *niisi* (§. 22), t. ex. ((*totuusi*)) *totuuden* *totuus* Sav. *totuuen*, Inf. *totuutta* o. s. v. — Då de någon gång brukas i plurali, plär i plurala flexionerna *k* insättas nästföre *si*, liksom i pluralis af orden *yksi*, *kaksi*, *lahti* eller *laksi* (§. 21 anm. 5).

Ett annat slag af ord, som lyktas på det vicierande *s*, utgöres af Numeralia ordinalia (§. 15.), såsom: *mones* (3: qvotus), *kolmas* (den tredje) *neljäs* (d. fjerde), *viides* enl. Sav. dial. *viies* *viiens* (d. femte) m. fl. Dessa formera Genit. sing. af sin gamla ändelse *nsi* (hvilken först blifvit apocoperad till *ns* och sedan syncoperad till *s*), samt deklineras efter *kansi* (§. 21), blott med den åtskilnad att de uti Inf. sing. och Genit. plur. bortkasta *n* nästföre *tt*, såsom: Nom. sing. ((*kolmansi*)) *kolmas*, Genit. och
Acc.

Acc. *kolmannen*, Inf. *kolmatta*, Carit. *kolmaneta'* (*kolmannetta*) pl. Nom. *kolmannet*, G. *kolmatten*, *kolmansien*, o. s. v. Likaledes deklineras ((*tuhänsi*)) *tuhans* (ett tusende, 9: mille), Gen. *tuhannen*, Inf. *tuhatta* o. s. v.

Till att närmare lära flexionen af de ord, hvilka lyktas i Nomin. på *s* och i Genit. på *ksen* samt på *den* (enl. Sav. dial. på *en*), tienar följande

Paradigma V.

Singularis.

Nom.	<i>Kynnys</i> (tröskel),	<i>Totuus</i> (sanning),
Gen.	<i>kynnyksen</i> ,	<i>totuuden</i> , Sav. d. <i>totuuen</i> ,
Inf.	<i>kynnystä</i> ,	<i>totuutta</i> ,
Acc.	<i>kynnyksen</i> ,	<i>totuuden</i> , - - <i>totuuen</i> ,
Car.	<i>kynnyksetä'</i> ¹⁾ ,	<i>totuudeta'</i> , - - <i>totuueta'</i> ¹⁾ ,
D. ext.	<i>kynnyksellen</i> ²⁾ ,	<i>totuudellen</i> , - - <i>totuuelLEN</i> ²⁾ ,
D. int.	<i>kynnykseen</i> ³⁾ ,	<i>totuuteen</i> ,
D. form.	<i>kynnykseksi</i> ,	<i>totuudeksi</i> , - - <i>totuueksi</i> ,
L. ext.	<i>kynnyksellä</i> ,	<i>totuudella</i> , - - <i>totuuella</i> ,
L. int.	<i>kynnyksessä</i> ,	<i>totuudessa</i> , - - <i>totuuessa</i> ,
L. form.	<i>kynnyksenä</i> ,	<i>totuutena</i> ,
Abl. ext.	<i>kynnykseltä</i> ,	<i>totuudelta</i> , - - <i>totuuelta</i> ,
Abl. int.	<i>kynnyksestä</i> .	<i>totuudesta</i> , - - <i>totuuesta</i> .

¹⁾ *kynnyksettä*, *totuetta*. — ²⁾ *kynnykselle*, *totuudelle*, *totuuelle*.

³⁾ *kynnykseen*, *totuutehen*.

Pluralis.

Nom.	<i>Kynnykset</i> ,	<i>Totuudet</i> , - - <i>totuuet</i> ,
Gen.	<i>kynnysten</i> ,	<i>totuutten</i> ,
	<i>kynnyksien</i> ¹⁾ ,	<i>totuuksien</i> ¹⁾ ,
Inf.	<i>kynnyksiä</i> ,	<i>totuuksia</i> ,
Acc.	<i>kynnykset</i> ,	<i>totuudet</i> , - - <i>totuuet</i> ,
Instr.	<i>kynnyksin</i> ,	<i>totuuksin</i> ,

Carit.	<i>kynnyksitá</i> ²⁾ ,	<i>totuuksita</i> ²⁾ ,
D. ext.	<i>kynnyksillen</i> ³⁾ ,	<i>totuusillen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>kynnyksiin</i> ⁴⁾ ,	<i>totuuksiin</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>kynnyksiksi</i> ,	<i>totuuksiksi</i> ,
L. ext.	<i>kynnyksillä</i> ,	<i>totuuksilla</i> ,
L. int.	<i>kynnyksissä</i> ,	<i>totuuksissa</i> ,
L. form.	<i>kynnyksinä</i> ,	<i>totuuksina</i> ,
Abl. ext.	<i>kynnyksiltä</i> ,	<i>totuuksilta</i> ,
Abl. int.	<i>kynnyksistä</i> .	<i>totuuksista</i> .

¹⁾ ctr. *kynnyksiin, totuuksiin*. — ²⁾ *kynnyksittä, totuuksitta*. — ³⁾ *kynnyksille, totuuksille*. — ⁴⁾ *kynnyksiin, totuuksiin*.

Anm. Ordet *mies* (man) har i Inf. sing. *miestä*, hvaraf den första Genit. pl. *miesten*, formeras. Sina öfriga flexioner bildar detta ord af Genit. sing. *miehen* alldeles enl. §. 20.

§. 24. På t lyktade orden *kytkyt* (klafked), *kätkyt* (vagga), *lyhyt* (kort), *neitsyt* (*neityt, neihtyt, neissyt*, jungfru), *ohut* (tunn), *olut* (öl) hafva i Inf. sing. *kätkyttä, lyhyttä, neitsyttä* (*neityttä* m. m.) *ohutta, olutta*, samt i första Genit. plur. *kätkytten, neitsytten* (*neitytten* m. m.), *ohutten, olutten*; men formera sina öfriga casus af Genit. sing. *kätkyen, neitsyen* (*neittyen* m. m.), *ohuen, oluen*, enl. §. 20. utan att ändelse-konsonanten *t* återkommer eller kompenseras: t. ex. Dat. ext. *kätkyellen* D. int. *kätkyeen*. I orden *lyhyt, ohut, olut* förbyts ofta *y, u* nästföre vokal till *v*; såsom: *lyhven, ohven, olven* i stället för *lyhyen, ohuen, oluen*, (§. 9. mom. 2.) Före en lång eller tvenne korta vokaler plår ock understundom ett *v*, näst efter *y, u* i dessa ord instickas, såsom: *kätkyveen, kätkyvien* i st. f. *kätkyeen, kätkyien* (§. 12, n). En del af dessa ord hafva äfven en mera regulier flexion såsom: *kätky*, Gen. *kätkyn*; *lyhä*, G. *lyhän*; *neitsi*, Gen. *neitsen*; *neito* G. *neidon* Sav. d. *neion*; *olvi* G. *olven*, o. s. v.

ANDRA DEKLINATION.

§. 25. Denna Deklinations ändelser äro 8: *a*, *å*, *o*, *ö*, *u*, *y*, *i*, *n*. Gen. sing. fås då till Nom. sing. ändelse lägges ett *n*, såsom *varma* (säker), Gen. *varman*; dock iakttages: 1:o att komparerade ord (§. 1 anm.), slutade på *mpi* och *n*, formera på nyssnämnde sätt Genitivus sing. af en obruklig nomatif-ändelse på *mpa*, *mpå*; så t. ex. bildar ordet *varmempi* (säkrare) Genit. sing. *varmemman* af obrukliga Nominativus *varmempa* (§. 10. B. 9), och *sievvin* (snällast) likaledes sin Genit. *sievimmån* af obrukliga Nom. sing. *sievimpå*: — 2:o att de öfriga på *n* lyktade Nomina sammaledes af fordna Nominatif-ändelsen *ma*, *må* formera sin Gen. sing. t. ex. *lâmmin* ((fordom *lâmpimå*)) (värme), G. *lâmpimån*, *viaton* ((*viattoma*)) (tellös), Gen. *viattoman* o. s. v. Föröfrigt kan ändelsen *n* anses vara på lika sätt uppkommen i denna som i första Deklination, och af samma skäl som stumma konsonanterna *t* ini ordet *tytår* blifvit förenkladt samt *p* i ordet *sårvin* förbyts till *v*, har ock *t* i sådana ord som *viaton* blifvit förenkladt och *p* t. ex. uti ordet *lâmmin* förbyts till *m*. (Jemför §. 22 samt §. 10. B. 6 och 9).

Om ändelserna *o*, *ö*, *u*, *y*.

§. 26. Paradigma I.

Singularis.

Nom.	<i>Kukko</i> ,	gallus (tupp);	<i>Lepistö</i> (alskog),
Gen.	<i>kukon</i> ,	galli,	<i>lepistön</i> ,
Inf.	<i>kukkoa</i> ¹),	galli (pars -rem);	<i>lepistöä</i> ¹),
Acc.	<i>kukon</i> ,	gallum;	<i>lepistön</i> ,
Car.	<i>kukota</i> ²),	sine gallo;	<i>lepistötä</i> ²),
D. ext.	<i>kukollen</i> ³),	gallo;	<i>lepistöllen</i> ³),

D. int.	<i>kukkoon</i> ²⁾ ,	in gallum;	<i>lepistöön</i> ⁴⁾ ;
D. form.	<i>kukoksi</i> ,	in galli formam;	<i>lepistöksi</i> ,
Loc. ext.	<i>kukolla</i> ,	apud gallum;	<i>lepistöllä</i> ,
L. int.	<i>kukossa</i> ,	in gallo;	<i>lepistössä</i> ,
L. form.	<i>kukkona</i> ,	in galli forma;	<i>lepistöinä</i> ,
Abl. ext.	<i>kukolta</i> ,	a gallo;	<i>lepistöltä</i> ,
A. int.	<i>kukosta</i> ,	e gallo.	<i>lepistöstä</i> .

¹⁾ *kukkoo*; *lepistöö*, *lepistötä*. — ²⁾ *kukotta*, *lepistöttä*. — ³⁾ *kukolle*, *lepistöille*. — ⁴⁾ *kukkohon*, *lepistöhin*.

Pluralis.

Nom.	<i>Kukot</i> ,	galli;	<i>Lepistöt</i> ,
Gen.	<i>kukkoin</i> ,		<i>lepistöin</i> ,
	<i>kukkojen</i> ¹⁾	gallorum;	<i>lepistöjen</i> ¹⁾ ,
Infiu.	<i>kukkoja</i> ,	gallorum (pars - rtem);	<i>lepistöitä</i> ²⁾ ,
Acc.	<i>kukot</i> ,	gallos;	<i>lepistöt</i> ,
Instr.	<i>kukkoin</i> ,	(cum) gallis;	<i>lepistöin</i> ,
Carit.	<i>kukoita</i> ³⁾ ,	sine gallis;	<i>lepistöitä</i> ³⁾ ,
D. ext.	<i>kukoillen</i> ⁴⁾ ,	gallis;	<i>lepistöillen</i> ,
D. int.	<i>kukkoin</i> ⁵⁾ ,	in gallos;	<i>lepistöin</i> ⁵⁾ ,
D. form.	<i>kukoiksi</i> .	in gallorum formam;	<i>lepistöiksi</i> ,
L. ext.	<i>kukoilla</i> ,	apud gallos;	<i>lepistöillä</i> ,
L. int.	<i>kukoissa</i> ,	in gallis;	<i>lepistöissä</i> ,
L. form.	<i>kukkoina</i> ,	in gallorum forma;	<i>lepistöinä</i> ,
Abl. ext.	<i>kukoilta</i> ,	a gallis;	<i>lepistöiltä</i> ,
Abl. int.	<i>kukoista</i> ,	e gallis.	<i>lepistöistä</i> .

¹⁾ *kukkoen*; *lepistöen*, *-öihen*, *-öiten* (*-äitten*). — ²⁾ *lepistöjä*. — ³⁾ *kukoitta*, *lepistöittä*. — ⁴⁾ *kukoille*, *lepistöille*. — ⁵⁾ *kukkohin*, *-öihin*; *lepistöhin*, *-öihin*.

Anm. 1.) Med iakttagande af den i §. 6 gifna allmänna regel deklineras alla på korta vokalerna *o*, *ö*, *u*, *y* lyktade ord efter föregående paradigma. — 2) Uti de casus pluralis, i hvilka *o* förbytes till dingtongen *oi*, samt *o* till *öi*, förvandlas ändelsevokalen *u* till *ui*, och *y* till *yi*: *halu* (lust), *täky* (betfisk) hafva till ex. i Dat. int. plur. *haluillen*, *täyillen*. —

5) Diftongerna *oi*, *öi*, *ui*, *yi*, äro uti pluralens Genitivus och Dat. int. långa, emedan de der uppkommit genom kontraktion; men uti denna Deklinationens öfriga casus plurales, i hvilka ingen kontraktion skett, äro de korta, samt böra såsom sådana behandlas, då uteslutning af en nästförutgående stum konsonant kan äga rum. Flexions-exemplet *kukko* utvisar, i hvilka casus *k*, *p*, *t* ur vissa ord uteslutes: de öfriga ord förblifva, såsom flexions-exemplet *lepistö* (§. 10. B. 5) i detta afseende oförändrade. — 4) Längre än tvåstafviga ord, såsom *kukkaro* (pung), *lepistö* m. fl. lykta Inf. sing. både på *ta*, *tå* och (utan föregående *t*) på *a*, *ä*, samt Inf. pl. vanligare på *oita*, *öitä*, än på *oja* *öjä*, (jeför flexions-exemplet *lepistö*). — 5) Af dessa casus Infinitivi fås Genitivus pluralis då *a*, *ä* förbytes till *en*. Af Inf. sing. *lepistöä* blir således Gen. pl. *lepistöen*, och af Inf. plur. *lepistöitä*, *lepistöjä* blir *lepistöiten*, *lepistöjen* (*lepistöien*), *lepistöihen*. Några säga ock *lepistöitten* och en del skrifer *lepistöiden*; men vanligast nyttjas kontraherade ändelsen *oin*, *öin*, såsom *kukkaroin*, *lepistöin*. 6) På *o* och *ö* lyktade ord sammandraga ofta i dagligt tal Infinitivi sing. ändelse *oa* till *oo*, och *öä* till *öö*; men af de på *u*, *y* ändade ord plär Inf. sing. ändelse *ua*, *yä* endast i en sämre kstdialekt förkortas till *uu*, *yy*; såsom *taulu* (tafla), Inf. sing. *taulua*, *tauluu*; *synty* (födsel), Inf. s. *syntyä*, *synty*.

Om ändelserna *a*, *ä*.

§. 27. Af de på *a*, *ä* lyktade ord bilda en del sina casus plurales i likhet med de på *o*, *ö* terminerade Nomina: t. ex.

Paradigma II.

Singularis.

Nom.	<i>Kala</i> (fisk),	<i>Kynttilä</i> (ljus),
Gen.	<i>kalan</i> ,	<i>kynttilän</i> ,
Inf.	<i>kalaa</i> ,	<i>kynttilää</i> ¹⁾ ,
Accus.	<i>kalan</i> ,	<i>kynttilän</i> ,
Carit.	<i>kalata</i> ²⁾ ,	<i>kynttilätä</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>kalallen</i> ³⁾ ,	<i>kynttilällen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>kalaan</i> ⁴⁾ ,	<i>kynttilään</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>kalaksi</i> ,	<i>kynttiläksi</i> ,
Loc. ext.	<i>kalalla</i> ,	<i>kynttilällä</i> ,
L. int.	<i>kalassa</i> ,	<i>kynttilässä</i> ,
L. form.	<i>kalana</i> ,	<i>kynttilänä</i> ,
Abl. ext.	<i>kalalta</i> ,	<i>kynttilältä</i> ,
Abl. int.	<i>kalasta</i> .	<i>kynttilästä</i> .

¹⁾ *kynttilätä*. — ²⁾ *kalatta*, *kynttilättä*. — ³⁾ *kalalle*, *kynttilälle*. — ⁴⁾ *kalahan*, *kynttilähän*.

Pluralis.

Nom.	<i>Kalat</i> ,	<i>Kynttilät</i> ,
Gen.	<i>kalain</i> ¹⁾ ,	<i>kynttiläin</i> ¹⁾ ,
S. d.	<i>kalojen</i> ²⁾ ,	<i>kynttilöjen</i> ²⁾ ,
Inf.	<i>kaloja</i> ,	<i>kynttilöitä</i> ,
Accus.	<i>kalat</i> ,	<i>kynttilät</i> ,
Instr.	<i>kaloin</i> ,	<i>kynttilöin</i> ,
Carit.	<i>kaloita</i> ³⁾ ,	<i>kynttilöitä</i> ³⁾ ,
Dat. ext.	<i>kaloillen</i> ⁴⁾ ,	<i>kynttilöillen</i> ⁴⁾ ,
D. int.	<i>kaloin</i> ⁵⁾ ,	<i>kynttilöin</i> ⁵⁾ ,
D. form.	<i>kaloiksi</i> ,	<i>kynttilöiksi</i> ,
Loc. ext.	<i>kaloilla</i> ,	<i>kynttilöillä</i> ,
L. int.	<i>kaloissa</i> ,	<i>kynttilöissä</i> ,
L. form.	<i>kaloina</i> ,	<i>kynttilöinä</i> ,
Abl. ext.	<i>kaloilta</i> ,	<i>kynttilöiltä</i> ,
Abl. int.	<i>kaloista</i> .	<i>kynttilöistä</i> .

¹⁾ *ford. kalaen*, *kynttiläen*. — ²⁾ *contr. kaloin*, *kynttilöin*, — *item: kynttilöiden*, *kynttilöihen* *kynttilöiten* (*kynttilöitten*). — ³⁾ *kaloita*, *kynttilöitä*. — ⁴⁾ *kaloille*, *kynttilöille*. — ⁵⁾ *kalohin* — *oihin*, *kynttilöihin* — *löihin*.

Andra på *a* och *å* lyktade ord böjas pluraliter i likhet med första Deklinationen, såsom:

Paradigma III.

Singularis.

Nom.	<i>Sompa</i> (notsänke),	<i>Ystävå,</i>
Gen.	<i>somman,</i>	<i>ystävån,</i>
Inf.	<i>sompa,</i>	<i>ystävää¹⁾,</i>
Accus.	<i>somman,</i>	<i>ystävän,</i>
Carit.	<i>sommata²⁾,</i>	<i>ystävätä²⁾,</i>
Dat. ext.	<i>sommallen³⁾,</i>	<i>ystävällen³⁾,</i>
D. int.	<i>sompaan⁴⁾,</i>	<i>ystävään⁴⁾,</i>
D. form.	<i>sommaksi,</i>	<i>ystäväksi,</i>
Loc. ext.	<i>sommalla,</i>	<i>ystävällä,</i>
L. int.	<i>sommassa,</i>	<i>ystävässä,</i>
L. form.	<i>sompana,</i>	<i>ystävänä,</i>
Abl. ext.	<i>sommalta,</i>	<i>ystävältä,</i>
Abl. int.	<i>sommasta.</i>	<i>ystävästä.</i>

¹⁾ *ystävätä.* — ²⁾ *sommatta, ystävättä.* — ³⁾ *sommalle, ystävälle.*
— ⁴⁾ *sompahan, ystävähän.*

Pluralis.

Nom.	<i>Sommat,</i>	<i>Ystävät,</i>
Gen.	<i>sompain¹⁾,</i> <i>sompien²⁾,</i>	<i>ystävain¹⁾,</i> <i>ystävien²⁾,</i>
Inf.	<i>sompia,</i>	<i>ystäviä,</i>
Accus.	<i>sommat,</i>	<i>ystävät,</i>
Instruct.	<i>sommin,</i>	<i>ystävin,</i>
Car.	<i>sommita³⁾,</i>	<i>ystävitä³⁾,</i>
Dat. ext.	<i>sommillen⁴⁾,</i>	<i>ystävillen⁴⁾,</i>
D. int.	<i>sompiin⁵⁾,</i>	<i>ystäviin⁵⁾,</i>
D. form.	<i>sommiksi,</i>	<i>ystäviksi,</i>
Loc. ext.	<i>sommilla,</i>	<i>ystävillä,</i>
L. int.	<i>sommissa,</i>	<i>ystävissä,</i>
L. form.	<i>sompina,</i>	<i>ystävinä,</i>

Abl. ext.	<i>sommilta,</i>	<i>ystätviltä,</i>
Abl. int.	<i>sommista.</i>	<i>ystätvistä.</i>

¹⁾ ford. *sompaen*, *ystätväen*. — ²⁾ contr. *sompiin*, *ystätviin*. — ³⁾ *sommitta*, *ystätvittä*. — ⁴⁾ *sommille*, *ystätville*. — ⁵⁾ *sompihin*, *ystätvihin*.

Anm. 1. Efter flexions-exemplet *sompa* formas pluralis af 1) alla de på *a* lyktade tvåstafvige Nomina, hvilkas första stafvelse beljudes antingen af enljudiga vokalerna, *o*, *u*, *uu*, eller af diftongerna *oi*, *ui*, *ou*, *uo*; såsom *kotka* (örn), *ruma* (ful), *kuuma* (het), *koira* (hund), *routa* (käla), *kuorma* (lass): 2) alla participia samt alla längre än tvåstafviga ord, hvilka lyktas på *ma*, *sa* och *va*; såsom *alkava* (en börjande), *sanoma* (sägen), *kuuluisa* (ryktbar), *vakava* (stadig). Ord, som lyktas på *ja*, utan *i* uti näst den sista stafvelsen: t. ex. *auttaja* (hjelpare), pläga i plurali böjas efter både *kala* och *sompa*. Men alla öfriga på *a* lyktade ord böjas rätteligen i plurali efter flexions-exemplet *kala*.

Undantag. Föratt åtskilja pluralerna af *suola* (salt) och *suoli* (tarm), deklineras det förstnämnde ordet efter *kala*.

Anm. 2. De trestafviga ord, som lyktas på *iä* (*ijä*), samt på *kä*, *lä*, *nä*, *rä*, formera pluralis vanligast efter *kynttilä*, i synnerhet då *i* och *y* beljuder näst den sista stafvelsen, såsom uti orden *tekiä* (*tekijä* verkställare), *leiviskä* (lispund), *siivilä* (sil), *näppylä* (blemma), o. a. d.; men alla öfriga på *ä* lyktade ord, formera sin pluralis såsom *ystätvä*.

Anm. 3. Hvad uti Anmärkningen till §. 25. mom. 3. 4. 5. blifvit erinradt, gäller ock i denna §. om de i plurala flexionerna näst efter stum konsonant förekommande diftongerna *oi*, *öi*, äfvensom om längre än tvåstafviga ords Infinitivi singulares, samt

om sagde ords Infinitivus och Genitivus pluralis, då dessa ord gå efter Paradigma II.

Om ändelsen *i*.

§. 28. En del af denna Deklinationens på *i* lyktade ord, behåller sagde *i* uti Genit. sing., såsom: *pussi* (påse) Genit. *pussin*; men andra, hvilka sluta sig på *mpi*, förvandla uti nyssagde casus *i* till *a*, *å*, eller rättare sagt formera Genit. af sin obrukliga Nominatif-ändelse *mpa*, *mpå*, såsom *suurempi* ((obrukl. *suurempa*)) (större), G. *suuremman*; *pienempi* ((*pienempå*)) (mindre), G. *pienemmän* (§. 10. B. 9; §. 25). De, som icke behålla *i*, äro komparerade ord (§. 1. anm.), samt böjas enligt Paradigma III, såsom det för komparerade ords flexion längre fram anförda exempel utvisar. De ord, hvilka behålla *i*, deklineras såsom följer.

Paradigma III.

Singularis.

Nom.	<i>Lampi</i> , (träsk, insjö),
Gen.	<i>lammin</i> ,
Inf.	<i>lampia</i> ,
Accus.	<i>lammin</i> ,
Carit.	<i>lammitta</i> ¹⁾ ,
Dat. ext.	<i>lammillen</i> ²⁾ ,
D. int.	<i>lampiin</i> ³⁾ ,
D. form.	<i>lammiksi</i> ,
Loc. ext.	<i>lammilla</i> ,
L. int.	<i>lammissa</i> ,
L. form.	<i>lampina</i> ,
Abl. ext.	<i>lammilta</i> ,
Abl. int.	<i>lammista</i> .

¹⁾ *lammitta*. — ²⁾ *lammille*. — ³⁾ *lampihin*.

Pluralis.

Nom.	<i>Lammit,</i>		
Gen.	<i>lampien¹⁾,</i>		
Inf.	<i>lampia,</i>	<i>lampeja,</i>	<i>lampiloita,</i>
Accus.	<i>lammit,</i>		
Instr.	<i>lammin,</i>	<i>lammein,</i>	<i>lampiloin,</i>
Carit.	<i>lammita²⁾,</i>	<i>lammeita²⁾,</i>	<i>lampiloita²⁾,</i>
Dat. ext.	<i>lammillen,</i>	<i>lammeillen,</i>	<i>lampiloillen³⁾,</i>
D. int.	<i>lampiin,</i>	<i>lampein,</i>	<i>lampiloin⁴⁾,</i>
D. form.	<i>lammiksi,</i>	<i>lammeiksi,</i>	<i>lampiloiksi,</i>
Loc. ext.	<i>lammilla,</i>	<i>lammeilla,</i>	<i>lampiloilla,</i>
L. int.	<i>lammissa,</i>	<i>lammeissa,</i>	<i>lampiloissa,</i>
L. form.	<i>lampina,</i>	<i>lampeina,</i>	<i>lampiloina,</i>
Abl. ext.	<i>lammilta,</i>	<i>lammeilta,</i>	<i>lampiloilta,</i>
Abl. int.	<i>lammista,</i>	<i>lammeista,</i>	<i>lampiloista.</i>

¹⁾ contr. *lampiin* it. *lampein* (poetice: *lampiloien -loihen, -loiten -loitten*). — ²⁾ *lammitta -meitta -piloitta*. — ³⁾ *lammille -meille -piloille*. — ⁴⁾ *lampihin -peihin -piloihin -piloihin*.

Såsom ofvanstående Paradigma utvisar, deklineras de uti Gen. sing. på *in*lyktade ord, med undantag af Nom., Genit. och Accus., lika uti begge numeri. Föratt undvika tvetydighet, har man derföre uti Bibelfinskan åtskilt Pluralis genom ett framföre *i* instuckit *e*, och sålunda formerat de i andra kolumnen af sagde Paradigma ställda plurala flexioner: några förlänga eller tveskrifva *i* uti samma casus plurales, så att de t. ex. i Abl. ext. Pl. säga *lammiista*, då Bibelfinskan har *lammeista*; men Savolaxare och Karelare nyttja uti plurali vanligast de i första kolumnen anförda ändelser, samt understundom till undvikande af tvetydighet äfven de i tredje kolumnen ställda plurala flexionerne, äfvensom de någon gång gifva de på *o, ö, u, y* lyktade tvåstafviga ord sistnämnde plurala höjning, såsom *vakoloita, tyttöloitä, hattuloita, sänkylöitä*, m. m. i stället för

vakoja, tyttöjä, hattuja, sänkyjä, af *vako* (fåre), *tyttö* (flicka), *hattu* (hatt), *sänky* (säng).

Om ändelsen *n*.

§. 29. De på *n* lyktade ord formera Genit. sing. af obrukliga längre Nominativ-ändelser, nemligen komparerade ord (hvilkas flexion längre fram i §. 55 finnes anförd), af ändelsen *mpa, mpá*, och andra ord af ändelsen *ma, má*: t. ex. *suurin* ((fordom *suurimpa*)), G. *suurimman*; *pienin* ((obrukl. *pienimpá*)), G. *pienimmán*; *lámmin* ((fordom *lám-pimá*) (värme), G. *lám-pimán*; *viaton* ((ford. *viat-toma*)), G. *viattoman*, *syytön* ((f. *syyttömá*) (oskyldig), G. *syyttömán*. Infin. sing. bildas vanligast af Nominativi ändelse på *n*, genom tillsats af *ta, tá* (t. ex. *suurinta, syytöntá*), hvaraf ock en nyare Genit. plur. på *ten* fås, såsom: *suurinten, syytönten*. För öfrigt böjas dessa ord alldeles enligt Paradigma III. t. ex.

Paradigma V.

	Singularis.		Pluralis.
Nom.	<i>Viaton,</i>	N.	<i>Viattomat;</i>
Gen.	<i>viattoman,</i>	G.	<i>viatonten,</i> <i>viattomain,</i> <i>viattomien¹),</i>
Infin.	<i>viatonta,</i>	I.	<i>viattomia,</i>
Acc.	<i>viattoman,</i>	A.	<i>viattomat,</i>
		Instr.	<i>viattomin,</i>
Carit.	<i>viattomata¹),</i>	C.	<i>viattomita²),</i>
D. ext.	<i>viattomallen²),</i>	D. e.	<i>viattomillen³),</i>
D. int.	<i>viattomaan³),</i>	D. i.	<i>viattomiin⁴),</i>
L. form.	<i>viattomaksi,</i>	D. f.	<i>viattomiksi,</i>
L. ext.	<i>viattomalla,</i>	L. e.	<i>viattomilla,</i>

L. int. <i>viattomassa,</i>	L. i. <i>viattomissa,</i>
L. form. <i>viattomana²),</i>	L. f. <i>viattomina,</i>
Abl. ext. <i>viattomalta,</i>	A. e. <i>viattomilta,</i>
Abl. int. <i>viattomasta.</i>	A. i. <i>viattomista.</i>

¹) *viattomatta.* — ²) *viattomalle.* —
³) *viattomahan.* — ⁴) *(viatonna).*

¹) contr. *viattomiin.* — ²) *viattomitta.* — ³) *viattomille.* — ⁴) *viattomihin.*

Anm. 1. Bibelfinskan har uti de på *on, ön,* fordom på *oma, oma* lyktade Nominativi singulares instuckit ett *i* nästföre *n,* t. ex. *viatoin, syytöin;* hvilket *i* den äfven har uti de ifrån dessa Nominatif-ändelser formerade casus; men så väl derivationen, som det regelbundnare uttalet förkastar detta *i.*

Anm. 2. Flexions-exemplen *kukko, lepistö, sompa, lampi* och *viaton* utvisa när och huruvida en sluten konsonant, då den i ordets ändelser förekommer, bör enl. §. 10. B. under flexionen uteslutas eller icke. Till ytterligare öfning i detta afseende, kan man deklinera,

1) efter Paradigma I, orden: *vako,* Gen. *vaon;* *sakko* (plikt), G. *sakon;* *malko* (spröte), G. *malon,* Biblice *malvon;* *länko* (egentligen sväger), G. *langon;* *lepo* (hvila), *levon;* *helppo* (lindrig), *helpon;* *veto* (draging; vad), Bib. d. *vedon,* Sav. d. *veon;* *pelto* (åker), *pellon;* *kanto* (stubbe), *kannon;* *piirto* (ristning), *piirron;* *osto* (köp), *oston,* *katto* (tak), *katon;* *näkö* (syn), *näön;* *näreikkö* (granskog), *näreikön;* *kytö* (kytte), *kydön,* S. d. *kyön;* *jälttö* (safning), *jältön;* *kyntö* (plöjning), *kynnön;* *tyttö,* *tytön;* *alku* (begynnelse), *alun;* *arkku* (kista), *arkun;* *kupu* (kräfve; kálhufvud), *kuvun;* *pusku* (stångande), *puskun;* *satu* (saga), B. d. *sadun,* S. d. *saun;* *lintu,* *linnun;* *rakastettu* (älskad), *rakastetun;* *táky,* *táyn;* *sánky* (säng), *sángyn;* *kásky* (befallning), *káskyn;* *myrkky* (förgift), *mykyn;* *há-*

py (blygsel), *hävyn*; *ryyppy* (sup), *ryypyn*, *kynnetty* (plöjd), *kynnetyn*:

2) efter Paradigma II och III. *vika* (fel), *vi-an*; *tupakka* (tobak), *tupakan*; *ruoka* (mat), *ruuan* (§. 11. anm. 1.); *kukka* (blomma), *kukan*; *velka* (skuld), *velan*; *honka* (furu), *hongan*; *arka* (skygg), *aran*; *tuska* (vånda), *tuskan*; *matka* (resa, väg), *matkan*; *tapa* (sed), *tavan*; *kuoppa* (grop), *kuopan*; *Pispa* (Biskop), *Pispan*; *rauta* (jern), B. d. *raudan*, S. d. *rauan*; *ilta* (qväll), *illan*; *pirta* (våsked), *pirran*; *riista* (säd), *riistan*; *aitta* (bode), *aitan*; *våkå* (hulling), *våån*; *mehtå*, *mettå* (skog), *mehån*, *metån* (irreg. *mettån*); *nålkå* (hunger), B. d. *nåljån*, S. d. *nåtån*; *hårkå* (oxe), B. d. *hårjån*, S. d. *hårån*; *jyrkkå* (brant, adj.), *jyrkån*; *pitkå* (lång), *pitkån*; *kååpå* (trädsvamp), *kååvån*; *seppä* (smed, m. m.), *sepån*; *isántä* (husbonde), *isännän*:

3) efter Paradigma IV. *vanki* (fånge), *vangin*; *anoppi* (svärmoder), *anopin*; *säkki* (säck), *säkin*; *sahti* (svagdricka), B. d. *sahdin*, S. d. *sahin*, *Mat-ti* (Matts), *Matin*:

4) efter Paradigma V: *hapan* ((fordom *happama*)) (sur; syra), G. *happaman*, (enligt andra *happamen*, efter första Dekl.); *kuuan* ((f. *kuutama*)) (månsken), *kuutaman*; *syytön* ((*syyttömä*)), (oskyldig), *syyttömän*.

TREDJE DEKLINATION.

§. 50.

Denna Deklinationens ord lyktas i Nominat. sing: antingen på lång vokal, eller på *as*, *es*, *is*, *t*, *e'* (§. 10. B. 2). De på *as*, *äs*, *es*, *is* lyktade förlänga i Genit. sing. sista stafvelsens vokal och förbyta slutkonsonanten *s* till *n*, såsom: *kiivas* (ifrig), G.

kivaan; työläs (mödosam), *työlään; kirves* (yxe), *kirveen; kaunis* (skön), *kauniin*.

De på *t* lyktade ord utgöras dels af Participia, hvilka slutas på *ut, yt*, dels af Nomina, hvilka ändas på *et* eller efter andra Finnars uttal på *e'* (*eh, ek*) och någon gång på *es*. Begge slagen förbyta dessa sina ändelser uti Gen. sing. till *een*: såsom *tulut* (kommen), *tulleen; jäädnyt* (qvarblefven), *jääneen: tervet* eller *terve'* (*terveh, tervek*) *terves*, (frisk) G. *terveen*.

På lång vokal ändade ord, få uti Genit. sing. ett *n* i slutet, t. ex. *vapaa* (fri), *vapaan; talkoo* (slotteröl), *talkoon*.

Om ändelserna *as, äs, es, e', t*.

Singularis.

Nom.	<i>Hammaas,</i>	dens (tand),
Gen.	<i>hampaan,</i>	dentis,
Inf.	<i>hommasta,</i>	dentis (pars l. partem),
Acc.	<i>hampaan,</i>	dentem,
Car.	<i>hampaata¹⁾,</i>	sine dente,
D. ext.	<i>hampaallen²⁾,</i>	denti,
D. int.	<i>hampaaseen³⁾,</i>	in dentem,
D. form.	<i>hampaaksi,</i>	in formam dentis,
L. ext.	<i>hampaalla,</i>	super dente,
L. int.	<i>hampaassa,</i>	in dente,
L. form.	<i>hampaana⁴⁾,</i>	in forma dentis,
Abl. ext.	<i>hampaalta,</i>	a dente,
A. int.	<i>hampaasta,</i>	e dente.

¹⁾ *hampaatta*. — ²⁾ *hampaalle*. — ³⁾ *hampaasehen*. — ⁴⁾ *hammasna*.

Pluralis.

Nom.	<i>Hampaat,</i>	dentis,
Gen.	<i>hammasten,</i>	
	<i>hampaien¹⁾,</i>	dentium,

Inf.	<i>hampaita</i> ,	dentium (pars l. partem),
Accus.	<i>hampaat</i> ,	dentes,
Instruct.	<i>hampain</i> ,	(cum) dentibus,
Car.	<i>hampaita</i> ²⁾ ,	sine dentibus,
Dat. ext.	<i>hampaillen</i> ³⁾ ,	dentibus,
D. int.	<i>hampaisiin</i> ⁴⁾ ,	in dentes,
D. form.	<i>hampaiksi</i> ,	in formam dentium,
Loc. ext.	<i>hampailla</i> ,	(super) dentibus,
L. int.	<i>hampaissa</i> ,	in dentibus,
L. form.	<i>hampaina</i> ,	in forma dentium,
Abl. ext.	<i>hampailta</i> ,	a dentibus,
Abl. int.	<i>hampaista</i> .	e dentibus.

¹⁾ *hampaihen*, *hampahien*, *hampaiten*, (*hampaitten*) contr. *hampain*. — ²⁾ *hampaitta*. — ³⁾ *hampaille*. — ⁴⁾ *hampaisihin*.

Anm. 1. På samma sätt deklineras på äs lyktade Nomina, endast man minnes att de i den flekterade delen af ordet hafva ä, der *hammas* har a, samt ää, der *hammas* har aa; såsom sing. Nom. *eväs* (vägkost), Gen. *evään*, Inf. *evästä* o. s. v. Pl. Nom. *eväät*, Gen. *evästen*, *eväien* (*eväihen*, *evähien*, *eväiten*, *eväitten*, contr. *eväin*), Inf. *eväitä*, o. s. v.

Paradigma II.

Singularis.

Nom.	<i>Vaate</i> ¹⁾ eller <i>vaatet</i> (kläde), <i>Jäänyt</i> (qvarblefven),
Gen.	<i>vaatteen</i> , <i>jääneen</i> ,
Inf.	<i>vaatetta</i> ¹⁾ , <i>jäänyttä</i> ,
Accus.	<i>vaatteen</i> , <i>jääneen</i> ,
Carit.	<i>vaatteeta</i> ²⁾ , <i>jääneeta</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>vaatteellen</i> ³⁾ , <i>jääneellen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>vaatteeseen</i> ⁴⁾ , <i>jääneeseen</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>vaatteeksi</i> , <i>jääneeksi</i> ,
Loc. ext.	<i>vaatteella</i> , <i>jääneellä</i> ,

L. int. <i>vaatteessa,</i>	<i>jääneessä,</i>
L. form. <i>vaatteena,</i>	<i>jääneenä</i> ⁵⁾ ;
Abl. ext. <i>vaatteelta,</i>	<i>jääneeltä,</i>
Abl. int. <i>vaatteesta.</i>	<i>jääneestä.</i>

¹⁾ Per archaismum *vaatehta*. — ²⁾ *vaateetta, jääneettä*. — ³⁾ *vaatteelle, jääneelle*. — ⁴⁾ *vaatteeseen, jääneeseen*. — ⁵⁾ *jäänynä*.

Pluralis.

Nom.	<i>Vaatteet,</i>	<i>Jääneet,</i>
Gen.	<i>vaatetten</i> *),	<i>jäänytten,</i>
	<i>vaatteien</i> ¹⁾),	<i>jääneien</i> ¹⁾),
Inf.	<i>vaatteita,</i>	<i>jääneitä,</i>
Acc.	<i>vaatteet,</i>	<i>jääneet,</i>
Instr.	<i>vaatein,</i>	<i>jäänein,</i>
Car.	<i>vaatteita</i> ²⁾),	<i>jääneitä</i> ²⁾),
D. ext.	<i>vaatteillen</i> ³⁾),	<i>jääneillen</i> ³⁾),
D. int.	<i>vaatteisiin</i> ⁴⁾),	<i>jääneisiin</i> ⁴⁾);
D. form.	<i>vaatteiksi,</i>	<i>jääneiksi,</i>
L. ext.	<i>vaatteilla,</i>	<i>jääneillä,</i>
L. int.	<i>vaatteissa,</i>	<i>jääneissä,</i>
L. form.	<i>vaatteina,</i>	<i>jääneinä,</i>
Abl. ext.	<i>vaatteilta,</i>	<i>jääneiltä,</i>
Abl. int.	<i>vaatteista.</i>	<i>jääneistä.</i>

*) Per archaism. *vaatehten*. — ¹⁾ *vaatteihen -ehien, -eiten, (-eitten)*, contr. *vaatein*; *jääneihen, -ehien, -eiten (-eitten)* contr. *jäänein*. — ²⁾ *vaatteitta, jääneittä*. — ³⁾ *vaatteille, jääneille*. — ⁴⁾ *vaatteisiin, jääneisiin*.

Anm. 2. Infin. sing. och den första Genit. plur. formeras i denna Deklination af Nominat. sing. genom tillsats af *ta, ten*; sålunda fås Infin. sing. *hammasta* och 1:sta Gen. pl. *hammasten* af *hammas*; och *työlästä, työlästen* af *työläs*; *valmistata, valmisten* af *valmis* (färdig), m. fl. — Ord, som hafva flere ändelser i Nominat. sing. såsom *tuoreh, tuoret, tuores* (färsk), få derföre lika många ändelser för Inf. sing. och 1:sta Gen. pl. — Af *tuoreh* blir

blir t. ex. *tuorehta*, *tuorehten*, af *tuoret*; likaså *tuoretta*, *tuoretten*, och af *tuores* fås *tuoresta*, *tuoresten*. Den andra Gen. plur. hafva ock några författare gifvit ändelsen den t. ex. *tuoreiden*, *hampaiden*, *jääneiden*, o. s. v. — Några Finnar bilda äfven singularens Locat. form. af Nominativi sing. ändelse på *s*, genom tillägg af stafvelsen *na*, *nå*, såsom: *hammasna*, *työläsnå*, *kirvesnä*, o. s. v., i likhet hvarmed de ock per antithesin säga *vaatenna*, *jäänyynnå* (i st. f. *vaatehna* eller *vaatetna*, *jäänytnå*).

Anm. 5. Med iakttagande af nästföregående anmärkning, deklineras de på *es* lyktade ord enligt Paradigma II, såsom: *kirves*, G. *kirveen*, Inf. *kirvestä*, o. s. v.

§. 51. På *is* lyktade ord hafva en stor del ändelser lika uti begge Numeri, t. ex.

Paradigma III.

	Singularis.	Pluralis.
Nom.	<i>Valmis</i> (färdig),	<i>Valmiit</i> ,
Gen.	<i>valmiin</i> ,	<i>valmisten</i> ,
		<i>valmiien</i> ¹⁾ ,
Inf.	<i>valmista</i> ,	<i>valmiita</i> ,
Acc.	<i>valmiin</i> ,	<i>valmiit</i> ,
		Instr. <i>valmiin</i> ,
Car.	<i>valmiita</i> ²⁾ ,	<i>valmiita</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>valmiillen</i> ³⁾ ,	<i>valmiillen</i> ³⁾ ,
D. int.	<i>valmiiseen</i> ⁴⁾ ,	<i>valmiisiin</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>valmiiksi</i> ,	<i>valmiiksi</i> ,
Loc. ext.	<i>valmiilla</i> ,	<i>valmiilla</i> ,
L. int.	<i>valmiissa</i> ,	<i>valmiissa</i> ,
L. form.	<i>valmiina</i> ⁵⁾ ,	<i>valmiina</i> ,

Abl. ext. *valmiilta*, *valmiilta*;
 Abl. int. *valmiista*, *valmiista*.

¹⁾ *valmiihen*, *iiten*, *iitten*. — ²⁾ *valmiitta*. — ³⁾ *valmiille*. —
⁴⁾ *valmiisehen*, *valmiisihin*. — ⁵⁾ (*valmisna*).

Anm. 1. Föratt åtskilja de casus plurales, som äro lika med samma flexioner af singularis, pläga några i förstomtaltē casus förbyta *ii* till *ei*, så att de t. ex. såga i Abl. plur. *valmeilta*, *valmeista* i st. för *valmiilta*, *valmiista*.

Anm. 2. I enlighet med anm. 1 och 2 uti 50 §. deklinerås *kevät* (vår), G. *kevään*, Inf. *kevättä* o. s. v. efter Parad. I, samt *orit* eller *orih* *orit* (*oris*) (hingst), G. *oriin*, Inf. *orihta*, *oritta* o. s. v. enl. Paradigma III. *Kevät* har ock i Loc. form. sing. utom den vanligare flexionen *keväänä*, den af Nom. sing. formerade *kevännä* (i st. för *kevätinä*).

Anm. 3. Liksom första och andra Deklinationernas på *n*, *r*, *s* slutade Nomina, kunna äfven denna Deklinationens på konsonant ändade ord anses hafva mot en nyare, bort bytt sin ursprungliga, med Genit. sing. mera enliga Nominatif form. Måhända hafva dessa ord först lyktats på vokal, och genom dennas uteslutning på *h*. Slutkonsonanten *h* höres ännu uti de på *e* lyktade Nomina och förorsakar stumma konsonantens uteslutning ur början af Nominativ sing. sista statvelse, ehuru sagde *h* i skrift orätt blifvit apokoperadt (§. 10. B. 2). I en viss dialekt förbytes detta *h* gerna till *r*, och i en del ord har det förvandlats till *s* (§. 9 mom. I.); men såsom uti §. 18 anm. 6. redan är omnämndt, nyttjas i några dialekter detta *h* ännu till att fördela den uti Schema för denna deklination med tecknena — och † antydda långa flexionsvokal, såsom: *hampahan*, *evähän*, *vaattehen*, *jäänehen*, *kirvehen*, *valmihin*; *hampahata*, *evähätä*, *vaattehetä*, *jäänehetä*, *kirvehetä*, o. s. v. Pl. Nom. *hampahat*, *jäänehet*, *kirvehet*, *vaattehet*, G. *hampahien*, *evähien*, *kirvehien*, *vaattehien*, Inf. *hampahita*, m. m. — Vid bildandet af de på konsonant lyktade ändelser för Nom. sing. har man följt samma (i §. 10. B. anförda) språklag, som gälde

för andra ändelse-formationer, och liksom t. ex. *p* och *t* blifvit utelemnade eller utbytte och förenklade inuti Nominativerna; *särpimi*, *tyttäri*, *viattoma*, då dessa förkortades till *särvin*, *tytär*, *viaton* (§. §. 22. 29), likaså hafva ock slutna konsonanterna *k*, *p*, *t* undergått enahanda förvandlingar uti alla de ords Nominativus, hvilka uti Genit. Sing. få epenthesis af en stum konsonant, såsom: *varas* (tjuf) Gen. *varkaan*; *kiuas* (ung), *kiukaan*; *rikas* (rik), *rikkaan*; *varvas* (tå), *varpaan*; *havas* (motstycke), *hapaan*; *saapas* (stöfvel), *saappaan*; *lammas* (får), *lampaan*; *ahdas*, Sav. d. *ahas* (trång), *ahtaan*; *kinmas*, *kintaan*; *varras* (spett), *vartaan*; *ratas* (hjul), *rattaaan*; *siivekäs* (bevingad), *siivekkään*; *seiväs* (stör), *seipään*; *mätäs* (tufva), *mättään*; *ies* (ok), *ikeen*; *toe'* eller *rät-tare toeh* (toek), *roet* (dam att stänga vatten), *rokeen*; *pale'* eller *paleh*, *palek*, *palet*, kustdial. *palje'*, *paljet*, (bälg), *palkeen*; *tarve'* eller *tarveh*, *tarvek*, *tarvet*, *tarves* (behof), *tarpeen*; *nide'* Sav. d. *nieh*, *niek*, *niet* (band), *niteen*; *juote'*, *juoteh*, *juorek*, *juoret* (lödning), *juotteen*; *ruis* (råg), *rukiin*; *rairis* (sund), *rairtiin*. m, fl — Uti denna Deklination på *s*, *t*, *e'* lyktade Nomina, sker uteslutning af stum konsonant blott i de ifrån Nom. bildade casus (anm 2 i denna §).

Anm. 4. De på *ut*, *yt* lyktade ord synas fordom ändats på *uh*, *yh*, samt i Gen. på *uhen*, *yhen*; men genom en i språket vanlig antithesis (§. 12 p.) förbytt *h* till *t* och assimilerat föregående vokalen *u*, *y* med den efterföljande *e*, samt sålunda fått ändelsen *ehen*, sedermera *een*, i stället för *uhen*, *yhen*. Så torde man fått t. ex. *kuollut* (död, adj.), G. *kuolleen*, i st. f. *kuolluh*, G. *kuolluhen*.

Om ändelserna på lång vokal.

§. 32. De på lång vokal lyktade Nomina äro af 2 slag, nemligen:

1:o Två- och fler-stafviga ord, hvilka deklineras dels endast efter denna Deklination, såsom: *vapaa* (fri), *talkoo* (slotteröl), dels derjemte efter någon annan. Till sistnämnde slag höra ord, som enligt någras uttal lyktas antingen på *ea*, *eä*, eller på *ia*, *iä*, såsom: *korea* eller *korja* (vacker), *sileä* eller *siliä*

(slät), och i slikt fall höjas efter 2:dra Deklinationen, men efter andras uttal ändas i Nom. sing. på *ee*, och gå efter denna 3:dje Deklination, såsom: *koree*, G. *koreen*; *silee*, G. *sileen*.

2:o Ett litet antal enstafviga ord, hvilka hafva någon lång vokal i Genit. sing. samt derföre synas helst böra till denna Deklination hänföras, såsom: *maa* (jord), G. *maan*; *pui* (flinta), G. *piin*; *luu* (ben), G. *luun*, m. fl.

Anm. 1. De på lång vokal lyktade Nomina bibehålla sin långa vokal i alla casus singulares, samt sammandraga den med det uti pluralis tillkomna *i* till en på *i* lyktad diftong, i fall deras Nom. singularis ej redan tillförene ändas på *i*, såsom uti ordet *pui*, då något nytt *i* uti pluralis icke tillkommer, utan ordet höjes liksom *valmis*, *i*¹a i de flesta casus af begge Numeri. (jmför Parad. III.).

Paradigma IV.

Singularis.

Nom.	<i>Silee</i> (slät),	<i>Suo</i> (kärr),
Gen.	<i>sileen</i> ,	<i>suon</i> ,
Inf.	<i>sileetä</i> ,	<i>suota</i> ,
Accus.	<i>sileen</i> ,	<i>suon</i> ,
Carit.	<i>sileetä</i> ¹⁾ ,	<i>suota</i> ¹⁾ ,
Dat. ext.	<i>sileellen</i> ²⁾ ,	<i>suollen</i> ²⁾ ,
D. int.	<i>sileeseen</i> ³⁾ ,	<i>suohon</i> ,
D. form.	<i>sileeksi</i> ,	<i>suoksi</i> ,
Loc. ext.	<i>sileellä</i> ,	<i>suolta</i> ,
L. int.	<i>sileessä</i> ,	<i>suossa</i> ,
L. form.	<i>sileenä</i> ,	<i>suona</i> ,
Abl. ext.	<i>sileeltä</i> ,	<i>suolta</i> ,
Abl. int.	<i>sileestä</i> .	<i>suosta</i> .

¹⁾ *sileettä*, *suotta*, = ²⁾ *sileelle*, *suolle*. = ³⁾ *si eeseen*

Pluralis.

Nom.	<i>Sileet,</i>	<i>Suot,</i>
Gen.	<i>sileien¹⁾,</i>	<i>soien¹⁾;</i>
Infin.	<i>sileitá,</i>	<i>soita,</i>
Acc.	<i>sileet,</i>	<i>suot,</i>
Instr.	<i>silein,</i>	<i>soin,</i>
Carit.	<i>sileitá²⁾,</i>	<i>soita²⁾,</i>
Dat. ext.	<i>sileillen³⁾,</i>	<i>soillen³⁾;</i>
D. int.	<i>sileisiin⁴⁾,</i>	<i>soihin,</i>
D. form.	<i>sileiksi,</i>	<i>soiksi,</i>
Loc. ext.	<i>sileillä,</i>	<i>soilla,</i>
L. int.	<i>sileissä,</i>	<i>soissa,</i>
L. form.	<i>sileinä,</i>	<i>soina,</i>
Abl. ext.	<i>sileiltá,</i>	<i>soilta,</i>
Abl. int.	<i>sileistä.</i>	<i>soista.</i>

¹⁾ *sileihen, sileiten, sileitten, sileiden; soihen, soiten, soitten, soiden.* — ²⁾ *sileittä, soitta.* — ³⁾ *sileille, soille.* — ⁴⁾ *sileisiin.*

Anm. 1. Med iakttagande af §. 6 och Anm. 1 i denna §. deklineras de på lång vokal lyktade två- och flerstavviga ord efter *silee*.

Anm. 2. Enstavviga, på lång vokal lyktade ord äro: *hyy* (snöglöpp; ismörja); pl. *hää* (bröllop), hvaraf i singularis endast Nom. uti sammansättningar brukas; *iää* (is), *koi* (morgonrodnad; mal), *kuu* (måne; fett), *kyy* (dufva), *luu* (ben), *maa* (jord), *pii* (flinta; tin); *puu* (träd), *pyy* (hjerpe), *pää* (hufvud), *suo* (kårr); *suu* (mun), *syy* (orsak), *sää* (vaderlek; snodd), *tie* (väg), *työ* (arbete), *tái* (lus), *voi* (smör), *vyö* (bälte); *yö* (natt), utom par Pronomina.

Anm. 3. Nyssanförde enstavviga ord deklineras efter flexions-exemp. *suo*, hvarvid uti Infin. pl. och deraf formerade casus (§. 30 Anm. 2.) *aa* förvandlas till *ai*; *ää* till *äi*; *ie* till *ei*; *uo* till *oi*; *yö* till *öi*; *uu* till *ui*; *yy* till *yi*, såsom: *maa*, Inf. pl. *maita*; *pää*, *pää*; *tie*, *teitä*; *suo*, *soita*; *työ*, *töitä*; *luu*, *luita*; *syy*, *syitä*, men *ii*, *oi*, *äi* förblifva oförändrade (liksom *ii* uti paradigma IV.) t. ex. *pii* Inf. pl. *piitä*; *voi*, *voita*; *tái*, *täitä*. — Enstavviga ords Dat. int. formeras i enlighet med Parad. V, sålunda att samma partiella

vokal, som föregår *h*, äfven följer näst efter sagde konsonant: såsom t. ex. i Dativi interiores: *syhyh*, *suohon*, *maahan*, *luuhun*, *päähän*, *tiehen*, *yöhön*, pl. *syihin*, *maihiin*, *luihin*, *päihin*, *reihin*, *öihin*.

OM KOMPARATION.

§. 53.

De flesta Adjectiva och Participia kunna, genom komparation, få 3 slags ändelser i begge Numeri. Första slaget nyttjas då man (utan anställd jemförelse) vill beteckna af hvad egenskap någon eller något är, såsom: *rikas* (rik), *oppinut* (lärdd). Att gifva ordet sina till detta slag hörande casual-ändelser, är att deklinera det i Positivus Gradus.

Andra slaget betecknar en i högre grad ägd egenskap, såsom *rikkaampi* (rikare), *oppineempi* (lärddare). När ordet har detta slags ändelser, står det i Comparativus Gradus.

Tredje slaget uttrycker en i högsta grad ägd egenskap, såsom *rikkain* (rikast), *oppinein* (lärddast), och upphöjer ordet i Superlativus Gradus.

Att deklinera ordet genom alla dessa tre Gradus har man kallat att komparera detsamma. Egentligen består hela saken i att af Positivus, som är den enklaste och flekteras efter någon af de 3 Deklinationerna, formera Comparativi och Superlativi Nominativus sing.; ty sedan denna är gifven, deklineras ordets Comparativus enl. 2:dra Deklinationens paradigma III (jemförd med §. 25 och 28), samt Superlativus efter parad. V i samma Deklination (§. 29). Comparativi Nominativus sing. fås af Positivi Genitivus sing., då dennes slutkonsonant *n* förbytes till *mpi*, t. ex. *pieni* (liten) ((Gen. *pienen*)), Comp. Nom. sing. *pienempi* (mindre); *väkevä* (stark)

((G. *väkevän*)), Comp. *väkevempi* (starkare). Uti tvåstafviga på *a*, *ä*, lyktade ord förvandlas dessutom dessa vokaler nästföre *mpi*, till *e*, såsom *vanha* (gammal); Comp. *vanhempi* (äldre); *syvä* (djup), *syvempi* (djupare).

Superlativi Nominativus sing. är lika med Positivi Instructivus, utom i ord, som gå efter *kala* (§. 26). Dessa ords Instructivus ändas neml. i Positivus på *oin*, *öin*; men Nom. sing. af deras Superlativus lyktas på *in*, utan nästföregående *o* eller *ö*, t. ex. *vanha* (gammal) ((Instr. *vanhoin*)), Superlat. Sing. Nom. *vanhin* (äldst).

Exempel för KOMPARATION.

Positivus. Comparativus. Superlativus.

Singulariter.

Nom.	<i>Suuri</i> (stor),	<i>Suurempi</i> ,	<i>Suurin</i> ,
Gen.	<i>suuren</i>	<i>suuremman</i> ,	<i>suurimman</i> ,
Inf.	<i>suurta</i>	<i>suurempaa</i> ¹⁾ ,	<i>suurinta</i> ²⁾ ,
Accus.	<i>suuren</i> ,	<i>suuremman</i> ,	<i>suurimman</i> ,
Carit.	<i>suureta</i> ³⁾	<i>suuremmata</i> ⁴⁾	<i>suurimmata</i> ⁵⁾ ,
Dat. ext.	<i>suurellen</i> ⁶⁾ ,	<i>suuremmallen</i> ⁷⁾ ,	<i>suurimmallen</i> ⁸⁾ ,
D. int.	<i>suureen</i> ⁹⁾ ,	<i>suurempaan</i> ¹⁰⁾ ,	<i>suurimpaan</i> ¹¹⁾ ,
D. form.	<i>suureksi</i> ,	<i>suuremmaksi</i> ,	<i>suurimmaksi</i> ,
Loc. ext.	<i>suurella</i> ,	<i>suuremmalla</i> ,	<i>suurimmalla</i> ,
L. int.	<i>suuressa</i> ,	<i>suuremmassa</i> ,	<i>suurimmassa</i> ,
L. form.	<i>suurena</i> ,	<i>suurempana</i> ,	<i>suurimpana</i> ,
Abl. ext.	<i>suurelta</i> ,	<i>suuremmalta</i> ,	<i>suurimmalta</i> ,
Abl. int.	<i>suuresta</i> ,	<i>suuremmasta</i> ,	<i>suurimmasta</i> .

¹⁾ *Suurempata*. — ²⁾ (*suurimpata*). — ³⁾ *suuretta*. — ⁴⁾ *suuremmatta*. — ⁵⁾ *suurimmatta*. — ⁶⁾ *suurelle*. — ⁷⁾ *suuremmalle*. — ⁸⁾ *suurimmalle*. — ⁹⁾ *suurehen*. — ¹⁰⁾ *suurempahan*. — ¹¹⁾ *suurimpahan*.

Pluraliter.

Nom.	<i>Suuret</i> ,	<i>Suuremmat</i> ,	<i>Suurimmat</i> ,
Gen.	<i>suurten</i> ,	<i>suurempain</i> ²⁾ ,	<i>suurinten</i> ,

	<i>suurien</i> ¹⁾ ,	<i>suurempien</i> ³⁾ ,	<i>suurimpain</i> ⁴⁾ ,
			<i>suurimpien</i> ⁵⁾ ,
Inf.	<i>suuria</i> ,	<i>suurempia</i> ,	<i>suurimpia</i> ,
Accus.	<i>suuret</i> ,	<i>suuremmat</i> ,	<i>suurimmat</i> ,
Instr.	<i>suurin</i> ,	<i>suuremmiin</i> ,	<i>suurimmiin</i> ,
Carit.	<i>suurita</i> ⁶⁾ ,	<i>suuremmitta</i> ⁷⁾ ,	<i>suurimmita</i> ⁸⁾ ,
Dat. ext.	<i>suurillen</i> ⁹⁾ ,	<i>suuremmillen</i> ¹⁰⁾ ,	<i>suurimmillen</i> ¹¹⁾ ,
Dat. int.	<i>suuriin</i> ¹²⁾ ,	<i>suurempiin</i> ¹³⁾ ,	<i>suurimpiin</i> ¹⁴⁾ ,
Dat. form.	<i>suuriksi</i> ,	<i>suuremmiksi</i> ,	<i>suurimmiksi</i> ,
Loc. ext.	<i>suurilla</i> ,	<i>suuremmilla</i> ,	<i>suurimmilla</i> ,
L. int.	<i>suurissa</i> ,	<i>suuremmissa</i> ,	<i>suurimmissa</i> ,
L. form.	<i>suurina</i> ,	<i>suurempinä</i> ,	<i>suurimpinä</i> ,
Abl. ext.	<i>suurilta</i> ,	<i>suuremmiltä</i> ,	<i>suurimmilta</i> ,
Abl. int.	<i>suurista</i> ,	<i>suuremmistä</i> ,	<i>suurimmista</i> .

¹⁾ *suuriin*. — ²⁾ *suurempaen*. — ³⁾ *suurempiin*. — ⁴⁾ *suurimpaen*.
 — ⁵⁾ *suurimpiin*. — ⁶⁾ *suuritta*. — ⁷⁾ *suuremmitta*. — ⁸⁾ *suurim-*
mitta. — ⁹⁾ *suurille*. — ¹⁰⁾ *suuremmille*. — ¹¹⁾ *suurimmille*. —
¹²⁾ *suurihin*. — ¹³⁾ *suurempihin*. — ¹⁴⁾ *suurimpihin*.

Till vidare öfning kan man komparera:

<i>Valkoinen</i> (hvit),	<i>valkoisempi</i> ,	<i>valkoisin</i> ,
<i>Huono</i> (svag),	<i>huonompi</i> ,	<i>huonoin</i> ,
<i>paksu</i> (tjock),	<i>paksumpi</i> ,	<i>paksuin</i> ,
<i>korea</i> (vacker),	<i>koreampi</i> ,	<i>korein</i> ,
<i>zukeva</i> (stadig),	<i>zukevampi</i> ,	<i>zukevin</i> ,
<i>väkevä</i> (stark),	<i>väkevampi</i> ,	<i>väkevin</i> ,
<i>jäykkä</i> (styf),	<i>jäykempi</i> ,	<i>jäykin</i> ,
<i>paha</i> (elak),	<i>pahempi</i> ,	<i>pahin</i> ,
<i>rikas</i> (rik),	<i>rikkaampi</i> ,	<i>rikkain</i> ,
<i>terve</i> (frisk),	<i>terveempi</i> ,	<i>tervein</i> .

Anm. 1. För att åtskilja Superlativus ifrån Comparativus af sådana Adjectiva, som i Genit. sing. slutas på *in* och *iin* (§§. 28, 31), plåga någre uti dessa ords Superlativus förbyta *i*, *ii* till *ei* (i likhet med hvad som äfven sker med slika ords flesta casus plurales), såsom:

Posit.	Comp.	Superl.
N, <i>riski</i> (frisk),	<i>riskimpi</i> ,	<i>riskein</i> ,
G, <i>riskin</i> ,	<i>riskimmän</i> ,	<i>riskeimmän</i> ,
		in. m.
		N.

N. <i>raitis</i> (sund),	<i>raitimpi</i> ,	<i>raittein</i> ,
G. <i>raittiin</i> ,	<i>raittiimman</i> ,	<i>raitteimman</i> .
		O. S. V.

Anm. 2. Irregulariter kompareras:

Posit.	Comp.	Superl.
<i>pitkä</i> (lång),	<i>pitempi</i> (<i>pidempi</i>),	<i>pisin</i> ;
<i>paljo</i> (mycken),	<i>enempi</i> (<i>enämpi</i>),	<i>enin</i> ;
<i>hyvä</i> (god, bra),	<i>parempi</i> ,	<i>parain</i> *).

*) Superl. *parain*, formeras väl regulariter af Positivus *paras*; men detta ord har en superlativi bemärkelse. (Positivus *parempi* är deremot formeradt af obrukliga adj. *para*, i Lapskan *puore*, i Svenskan *bra*).

Om Nomina Numeralia.

§. 34. De egentliga enkla Nomina Numeralia eller Räkneord äro följande:

Cardinalia:

yksi, (1),
kaksi, (2),
kolmi, irreg. *kolme*, (3),
neljä, (4),
viisi, (5),
kuusi, (6),
seitsemän el. *seihtemän*, *seittemän*, *seissemän*, (7),
kahdeksan, el. *kaheksan*, (8),
yhdeksän el. *yheksän*, (9),
kymmenen, (10),
sata, (100),
tuhans, (1000),
miljona, (1 000 000).

Ordinalia:

ensimmäinen, (1:sta),
toinen, (2:dra),
kolmas el. *kolmans*, (3:dje),
neljäs el. *neljäns* (4:de),
viides el. *viiens*, (5:te),
kuudes el. *kuuens*, (6:te),
seitsemäs el. *seihtemäs*, (7:de),
kahdeksas el. *kaheksans*, (8:de),
yhdeksäs el. *yheksäns*, (9:de),
kymmenes el. *kymmenens*, (10:de),
sadas el. *saans*, (100:de),
tuhannes el. *tuhannens*, (1000:de),
miljonas el. *miljonans*,
 (1000000:de).

Anm. 1. Alla dessa räkne-ord deklineras i begge Numeri; men brukas pluraliter endast i vissa talesätt, utom Nom. pl. *kolmet*, som oftast nyttjas i st.

f. kolmi, seitsemän (seihtemän m. m.), kahdeksan (kaheksan), yhdeksän (yheksän), kymmenen äro Genitivi (eller Accusativi) af Nom. seiten (seihten) ((fordom seihtemä)), kaheksa, yheksä, kymmen ((kymmeni), hvilka någon gång ännu förekomma i sammansättningar. Likaså förekomma uti vissa talesätt *ensi* och *tois* i st. f. *ensimmäinen* och *toinen*. I stället för Nominat. sing. *tuhans* nyttjas mestendels Infin. sing. *tuhatta*. — *Neljä*, *seitsemän*, *kahdeksan*, *yhdeksän*, *sata*, *miljona* gå efter 2:dra, men alla öfriga såväl Cardinalia som Ordinalia efter 1:sta Deklination. (Jemför §§. 21, 22, 23.)

Anm. 2. Af de anförda enkla räkne-ord sammansätts de öfriga, såsom:

a) Cardinalia: *yksi toista kymmentä* (11, efter orden: ett af andra tiotalet), *kaksi toista kymmentä* (12; eller: två af andra tiotalet); *kolmi* (eller *kolmet*, B. d. *kolme*) *toista kymmentä* (13), *neljä toista kymmentä* (14), *viisi toista kymmentä* (15), *kuusi toista kymmentä* (16), *seitsemän* (el. *seihtemän m. m.*) *toista kymmentä* (17), *kahdeksan* (el. *kaheksan*) *toista kymmentä* (18), *yhdeksän* (el. *yheksän*) *toista kymmentä* (19); *kaksi kymmentä* (20; efter orden: två tiotal); *yksi kolmatta kymmentä* (21; efter orden: ett af tredje tiotalet), *kaksi kolmatta kymmentä* (22) m. m. *kolmi* (eller *kolmet*, B. d. *kolme*) *kymmentä* (30), *yksi neljättä kymmentä* (31), o. s. v.; *neljä kymmentä* (40), *viisi kymmentä* (50), *kuusi kymmentä* (60), *seihtemän kymmentä* (70), *kahdeksan* (el. *kaheksan*) *kymmentä* (80), *yhdeksän* (el. *yheksän*) *kymmentä* (90); *yksi kymmenettä kymmentä* (91) o. s. v. För korthets skull bortlemnas oftast ordet *kymmentä* ifrån alla sådana

sammansatta räkne-ord, som icke äro jemna tiotal: således säges vanligast *yksi toista*, *kaksi toista* m. m., *yksi kolmatta* o. s. v. i stället för *yksi toista kymmentä*, *kaksi toista kymmentä*, m. m., *yksi kolmatta kymmentä*, o. s. v. Någre formera sådana tal efter svenskan ifrån och med 21; såsom: *kaksi kymmentä yksi* (21); *kaksi kymmentä kaksi* (22), o. s. v., hvilket är lämpligare vid utsägan af siffror.

b) Ordinalia ifrån och med den 11:te formera somlige såhär: *ensimmäinen toista kymmentä*, (11:te), *toinen toista kymmentä* (12:te), *kolmas toista kymmentä* (13:de), *neljäs toista k.* (14:de m. m.; *toinen kymmenes* (20:de); *ensimmäinen kolmatta kymmentä* (21:sta); *toinen kolmatta kymmentä* (22:dra), *kolmas kolmatta kymmentä* (23:dje) o. s. v.; *kolmas kymmenes* (30:de), *neljäs kymmenes* (40:de), o. s. v. —; men andra så här: *yksi-toista-kymmenes* (11:te), *kaksi-toista-kymmenes* (12:te), o. s. v.; *kaksikymmenes* (20:de), *yksi-kolmatta-kymmenes* (21:sta), *kaksi-kolmatta-kymmenes* (22:dra), o. s. v. *kolmi-kymmenes* (30:de), *neljä-kymmenes* (40:de) m. m.

Anm. 2. De sammansatte talens flexioner äro nog oviga. Rätteligen bör i dem icke andra ord än de, som antingen uttrycka jemna tiotal eller stå i Nominativus, vid deklinerandet undergå ändelseförändring, men som bruket i detta afseende ännu är föga stadgadt, torde till vinnande af korthet dock denna regel kunna åsidosättas och de sammansatte talens benämning ifrån och med 21 så inrättas, att man ej utsäger annat tiotal, än det som med sifra finnes uttryckt och att blott sista ordet i sammansatta talet flekteras. Då kunde casual-ändelsen utsättas nästefter det med siffror skrefne talet, så att t. ex. "åt 53" på Finska hette: *viisi kymmentä kolmellen*, och skrefs *53:mellen*; likaså skulle "åt den 53:dje" på Finska heta: *viisi kymmentä kolmannellen* och skrivas: *53:nellen*.

Anm. 3. Såsom bråk och delande räkne-tal anmärkas: 1:0 *puoli* ($\frac{1}{2}$), *puoli toista* ($1\frac{1}{2}$), *puoli kolmatta* ($2\frac{1}{2}$), *puoli neljättä* ($5\frac{1}{2}$); *puoli kymmentä* (5), o. s. v. — 2:0 *kolmas osa* ($\frac{1}{3}$), *kaksi kolmatta osaa* ($\frac{2}{3}$), *neljä seitsemättä osaa* ($\frac{4}{7}$), o. s. v. — Äfven har man några sådana, som: *neljännes*, G. *neljänneksen* ($\frac{1}{4}$); (*kymmenes*) G. *kymmenneksen* ($\frac{1}{10}$). — Oegentliga räkne-orden såsom: *kymmenvuotias* tio-årig o. a. d. ses i Lexica.

BIHANG TILL NOMINA.

§. 55.

Utom hvad om Nomina redan blifvit anfördt; kan angående dem ännu anmärkas följande:

1) Några trestafviga ord få ofta genom kontraktion en kortare; på *n*, *l* lyktad Nominativus singularis, hvaraf derjemte en ny Inf. sing. och Genit. plur. genom tillägg af ändelserna *ta*, *tä*, *ten* formeras, såsom: *muurama*, contracte *muuran* (hjordron), Inf. *muuranta*, Gen. pl. *muuranten*; likaså *taipale*, *taival* (näs), Inf. *taivalta*, Gen. pl. *taivalten*; *vempele*, *vemmel*, I. *vemmeltä*, G. *vemmelten* m. fl. d.

2) Några ord, hvilka i Nominativus och Genit. sing. äga två eller flere till olika Deklinationer hörande ändelser, kunna böjas såväl efter den ena, som den andra Deklination, dit de enligt sina Genitivi böra hänföras; såsom *sammale*, *sammal* (mossa), G. *sammaleen* (*sammalen*), och *sammala* G. *sammalan*; *ahven* G. *ahvenen* (Anm. sid. 27 §. 22) och *ahvena*, G. *ahvenan*; *jäsen* (lem), G. *jäsänen*, och *jäsenä*, G. *jäsenän*; *kämnen* (flat hand), G. *kämnenen*, och mera sällan *kämnenä*, *kämnenän*; *Ruhtinas*, G. *Ruhtinaan*, och *Ruh-*

tina, G. *Ruhtinan*; *pitäjäs*, *pitäjään*, och *pitäjä*, *pitäjän*; item *pitää* och *piäs* G. *pitään*, m. fl. De flesta af sådana, efter flere än en Deklination böjda ord utgöras af Nomina, lyktade på *ea*, *eä* eller *ia*, *iä* och enligt andra på *ee* (§. 52.).

5) Genom kontraktion förkortas stundom vissa ords Loc. formalis, såsom: *vuotena* contr. *vuonna*; *uutena* contr. *uunna*, *miehenä* contr. *miesnä*, *muessa*; *toisena*, contr. *toisna*, *toissa*; *hampaana*, *hammasna*, *hammassa*, o. s. v.; några bilda ock i 5:dje Deklin. två- och flerstaviga ords Dat. int. liksom de enstavigas, enl. anm. 5. i §. 52.

4) Defectiva eller ofullständiga äro:

a) i anseende till Numerus: *kuolaimet* (bett eller munlag i betsel), *hohtimet* (hoftång), *häät* (bröllop), *urut* (orgelvärk), *ristiäiset* (barnsöl), *läksiäiset* (afskedskalas), *hautiaiset*, *peiaiset* (graföl), m. fl., hvilka i pluralis äga alla casus; men blott Nominativus, (sällan Genitivus) singularis, och äfven dessa begge endast i vissa sammansättningar, såsom: *hää-päivä* (bröllopsdag), *hautiais-vieraat* (begravningsgäster) o. a. d. Deremot blifva några ord, i anseende till beskaffenheten af sin bemärkelse, sällan i pluralis nyttjade (§. 25 sid. 40).

b) i anseende till casus: vissa verbalia, af hvilka blott Dativus, Locativus och Ablativus interiores förekomma, såsom: *pyörriksiin* (i yrsel), *pyörriksissä*, *pyörriksistä*; *juovuksiin* (irus), *juovuksissa*, *juovuksista*, o. a. d. — Äfvenså ett litet antal andra ord, hvilka mestendels anses såsom Adverbia och Postpositiones, helst casual-ändelsen i dem understundom blifvit bortnödt, t. ex. Nom. *ulko-* (yttre; förekommer endast i sammansättningar), Inf. *ulkoa*, D. f. *ulos* (förkortadt af *uloksi*), L. f. *ulkona*; Nom. *kauka-* (aflägsenhet), Inf. *kaukaa*, Acc.

kauan, (Dat. ext. *kaukaallen*), D. form. *kauaksi*, (Loc. ext. *kaukaalla*), Loc. form. *kaukana*, (Abl. int. *kaukaalta*); N. *ensi* (första; nyttjas såsom sammansatt), Acc. *ennen*, pl. Instr. *ensin*, Dat. form. *ensiksi*, med flere.

c) i anseende till komparation: *moni* (mången), hvilket lånar sin Comparativus och Superlativus af *usea* (mågen). Hit kunna / ock räknas vissa af substantiva formerade Comparativi, hvilka någongång hafva äfven Superlativus, samt merendels nyttjas blott i vissa Casus, såsom *reunemmalla* (närmare brädden; af *reuna* brädd), *reunimmalla* (närmast till brädden).

5) Irregulariter deklineras *kaikki* (all), hvilket ord i Acc. sing. samt i Nom. och Acc. plur. har *kaikki*. Det har väl äfven regulariter formerade ändelserna: *kaiken* i Acc. sing. och *kaiket* i Acc. pl.; men dessa nyttjas blott uti vissa talesätt och i bemärkelse af hel. Föröfrigt böjes detta ord alldeles enligt 1:sta Dekl. — Adjectivum *vasempi* contr. *vasen*, (vänster) G. *vasemman*, är sammandragit af Comparativus *vaivaisempi* (dåligare), och deklineras dertfore såsom en Comparativus.

6) I sammansatta Nomina, uti hvilka antingen det första partiella ordet är ett substantivum (eller såsom sådant betraktas), eller det sednare ett adjectivum, har det förra ordet mestendels Nominativi, mindre ofta Genitivi ändelse, och endast det sednare partiella ordet flekteras, såsom: *jalka-mies*, *jalkamiiehen*, *jalka-miestä* o. s. v., *kähärä-tukkainen* (krushårig), *kähärä-tukkaisen*, m. m. *talonpoika* (bønde), *talonpojan* o. s. v.

OM PRONOMINA.

§. 36.

Pronomina äro af 2 slag: 1:o Pronomina separata, som utgöra särskildta sjelfständiga ord; 2:o Pronomina suffixiva, hvilka (liksom articklar i Svenskan) förekomma endast vidfogade i slutet af andra ord och deras flexioner.

Pronomina separata äro: *minä* (jag), *sinä* (du), *hän* (han, hon), *se* (den), *tämä* (denne), *tuo* (den der), *itse* (eller *ihe'*, *ite'*, *ihte'*, *itte'*, *isse'*, *ize'* sjelf), *kuka*, *ken* (*kenkä*), *mikä* (hvilken, hvad), *joka* (som, hvilken, hvarje, en hvar som), *jokainen* (hvar en), *jompi*, *kumpi* (*kumpika* hvilkendera), *molempi* (hvardera); hvartill och plär räknas *muu* (annan), *muutama* och *moniahta* (någon). Dessutom finnas äfven Pronomina, hvilka äro sammansatta dels af tvenne andra, dels af ett pronomen och någon vidfogad oböjlig partickel (*particula enclitica*).

Ann. 1. Sådana till vissa Pronomina fogade particklar äro: *kin*, samt *ka*, *kaan* (contr. *kan*), hvilka sistnämnde enligt den i slutet af §. 6 gjorda anmärkning, uti ord som hafva vocales minores eller endast medelvokaler, förbytas till *kä*, *kään* (*kän*). Partickeln *ka*, *kä* utgör ock sista stafvelsen i orden *kuka*, *mikä*, *joka*, och får bortlemnas, så snart dessa ord genom flexion blifva tvåstafviga eller få lång vokal, samt får icke fogas till de casus, hvilka lyktas på *a*, *ä*, *a'*, *ä'*. Den uteslutes jemväl alltid då ordet, hvarvid den är fogad, ingår sammansättning med något annat pronomen, eller någon af particklarne *kin*, *kaan*, *kään*, såsom i Pronomina: *joku* (någon), *mikin*, *kukin* (hvar och en), *jokin*, *mikään*, *kukaan*, *kenkään* (någon), utaf hvilka det första är sammansatt af

jo(ka) och *ku(ka)*, samt de öfriga af Pronomina *mi(kä)*, *ku(ka)*, *ken* eller *ken(kä)*, *jo(ka)* och particklarne *kin*, *kaan*, *kään*. Nominativus sing. *ken* nyttjas mest utan paragogiska tillsatsen *kä*, föratt lättare kunna skiljas ifrån substantivum *kenkä* (sko); i öfrigt gäller derom, hvad som redan blifvit sagt om *joka*, *kuka* och *mikä*. *Kumpi* nyttjas ofta utan tillägget *ka*, och tyckes få det mest föratt i sina flexioner åtskiljas ifrån *kumma* (underlig).

Kin (hvilket egenteligen betyder: åfven) och *kaan*, *kään* (svarande emot ordet *heller* i nekande talesätt), kunna fästas vid alla slags ord; men partickeln *ka*, *kä* (hvilken gifver ordet, hvarvid det fästes, något mera eftertryck), kan endast vid de uti denna anmärkning omtalte Pronomina samt några ifrån dem härledda Adverbia fogas.

Ann. 2. Utom de i Ann. 1. redan anförda sammansatte Pronomina, finnas ännu *kumpikin*, *kumpainenkin* (hvardera), *jompikumpi* (någondera); äfvensom till dem kunde räknas slika, af Pronomina och andra ord gjorda sammansättningar, som *sel-lainen* eller *senlainen* (sådan), *minkä-kaltainen* (huru beskaffad), *kuka tahtonsa* eller *kuka tahansa* (hvilken som helst), m. fl.

Ann. 3. Pronomina Substantiva eller Personalia äro: *minä*, *sinä*, *hän*; Pronomina Adjectiva de öfriga. — Vidare äro — a) Demonstrativa (anvisande): *minä*, *sinä*, *tämä*, *tu*, *se*. — b) Relativa (hänvisande eller antydande): *joka*, *hän*; m. fl. — c) Interrogativa (frågande): *kuka*, *ken*, *mikä*, m. fl. — d) Reciprocum: *itse* (eller *ite'* m. m.). Stundom nyttjas ock *hän* och *itse*, såsom Demonstrativa, samt *kuka*,
ken,

ken, *mikä* såsom Relativa, hvarom vidare i Syntaxen.

§. 37. Pronomina separata, *jokainen* och *kumpainen* böjas efter 1:sta Deklinationen, *muutama* och *sama* efter den 2:dra, och *muu* såsom 3:dje Deklinationens enstafviga ord, samt *joppi*, *kumpi* och *molempi* såsom Comparativa. *Moniahta* har vanligast i Genit. sing. *moniaan*, ifrån hvilken Casus dess öfriga flexioner bildas enl. 3:dje Deklinationen; dock deklinera någre: *moniahta* G. *moniahdan* o. s. v. enl. 2:dra Dekl. De öfriga böjas såsom följer:

1) *Minä*.2) *Hän*.

Singulariter.

Nom.	<i>Minä</i> ,	<i>Hän</i> ,
Gen.	<i>minun</i> ,	<i>hänen</i> ,
Inf.	<i>minua</i> ,	<i>hântä</i> ,
Acc.	<i>minun</i> ¹⁾ ,	<i>hänen</i> ¹⁾ ,
Carit.	<i>minuta</i> ²⁾ ,	<i>hänettä</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>minullen</i> ³⁾ ,	<i>hänellen</i> ³⁾ ,
Dat. int.	<i>minuun</i> ⁴⁾ ,	<i>häneseen</i> ⁴⁾ ,
D. form.	<i>minuksi</i> ,	<i>häneksi</i> ,
Loc. ext.	<i>minulla</i> ,	<i>hänellä</i> ,
L. int.	<i>minussa</i> ,	<i>hänessä</i> ,
L. form.	<i>minuna</i> ,	<i>hänenä</i> ,
Abl. ext.	<i>minulta</i> ,	<i>häneltä</i> ,
Abl. int.	<i>minusta</i> .	<i>hänestä</i> .

¹⁾ *minut*, *hänet*. — ²⁾ *minutta*, *hänettä*. — ³⁾ *minulle*, *hänelle*. —

⁴⁾ *minuhun*, *hänehen*.

Pluraliter:

Nom.	<i>Me</i> , <i>met</i> , <i>myö</i> ,	<i>He</i> , <i>het</i> , <i>hyö</i> ,
Gen.	<i>meidän</i> , <i>meidän</i> ,	<i>heidän</i> , <i>heidän</i> ,
Inf.	<i>meitä</i> ,	<i>heitä</i> ,

Acc.	<i>meidán, meiát,</i>	<i>heidán, heiat,</i>
Instr.	förekommer icke.	
Carit.	<i>meitá¹⁾,</i>	<i>heitá¹⁾,</i>
Dat. ext.	<i>meillen²⁾,</i>	<i>heillen²⁾,</i>
D. int.	<i>meihin,</i>	<i>heihin,</i>
D. form.	<i>meiksi,</i>	<i>heiksi,</i>
Loc. ext.	<i>meillä,</i>	<i>heillä,</i>
L. int.	<i>meissä,</i>	<i>heissä,</i>
L. form.	<i>meiná,</i>	<i>heiná,</i>
Abh. ext.	<i>meiltá,</i>	<i>heiltá,</i>
Abl. int.	<i>meistä,</i>	<i>heistä.</i>

¹⁾ *meittä, heittä.* — ²⁾ *meille, heille.*

Ann. 1. En del Karelare, som säga *mie* i st. f. *miná*, pläga ifrån och med Genit. förkorta casus singulares af detta ord sålunda, att de öfver allt bortlemna *n* ifrån andra stafvelsens början, sågande *miun* i st. f. *minun* o. s. v. — Andra pläga, i synnerhet uti Dat., Loc. och Abl. exteriores, utesluta både sagde *n* och nästföregående *i*; så att de t. ex. säga *má, mun, mullen, mulla, multa, muhun* (icke *muun*), i st. f. *miná, minun, minullen, minulla, minulta, minuun* eller *minuhun*. — I likhet dermed sammandragas ock *hánellen, hánellá, háneltá* till *hállen, hållá, håltá*. *Má* förbyts ock till *ma*, om nästföregående ord har en eller flere vocales majores (jmför §. 8.)

Ann. 2. En del Tavastländningar flektera pluralis af *minä* och *hán* såhär:

Nom.	<i>me,</i>	<i>he,</i>
Gen.	<i>meitin,</i>	<i>heirin,</i>
Inf.	<i>meittiá,</i>	<i>heittiá,</i>
Acc.	<i>meitin,</i>	<i>heirin,</i>
Carit.	<i>meititá¹⁾,</i>	<i>heiritá¹⁾,</i>
Dat. e.	<i>meitille,</i>	<i>heitille,</i>
Dat. i.	<i>meittiin, -tihin,</i>	<i>heittiin, -tihin,</i>

D. f.	<i>meitiksi,</i>	<i>heitiksi,</i>
L. e.	<i>meitillä,</i>	<i>heitillä,</i>
L. i.	<i>meitissä,</i>	<i>heitissä,</i>
L. f.	<i>meittinä,</i>	<i>heitinä,</i>
Abl. e.	<i>meitiltä,</i>	<i>heitiltä,</i>
Abl. i.	<i>meitistä.</i>	<i>heitistä.</i>

5) *Sinä*, contr. *sie*, *sá*, *sa*, Gen. *sinun*, contr. *siun*, *sun*, &c. Pl. *te*, *tet*, *työ*, Gen. *teidán*, *teidán* (Tav. dial. *teitin*) &c. deklineras och kontraheras till alla delar likasom *miná*. Hela skilnaden emellan dessa Pronomina utgöres af deras första bokstaf (som i begge numeri af *miná* är *m*, hvaremot alla casus af *siná* i sing. begynnas med *s*, i pluralis med *t*).

4) *Támá*.5) *Tuo*.6) *Se*.

Singulariter.

Nom.	<i>Támá</i> ¹⁾ ,	<i>Tuo</i> ²⁾ ,	<i>Se</i> ,
Gen.	<i>támán</i> ³⁾ ,	<i>tuon</i> ,	<i>sen</i> ,
Inf.	<i>tátá</i> ,	<i>tuota</i> ,	<i>sitá</i> ,
Acc.	<i>támán</i> ³⁾ ,	<i>tuon</i> .	<i>sen</i> ,
Carit.	<i>tátá</i> ⁴⁾ ,	<i>tuota</i> ⁴⁾ ,	<i>sitá</i> ⁴⁾ ,
D. e.	<i>tá'len</i> ⁵⁾ ,	<i>tuollen</i> ⁵⁾	<i>sillen</i> ⁵⁾ ,
D. i.	<i>táhán</i> ,	<i>tuohon</i> ,	<i>siihen</i> ⁶⁾ ,
D. f.	<i>táksi</i> ,	<i>tuoksi</i> ,	<i>siksi</i> ,
L. e.	<i>tállá</i> ,	<i>tuolla</i> ,	<i>sillä</i> ,
L. i.	<i>tássá</i> ,	<i>tuossa</i> ,	<i>siinä</i> ,
L. f.	<i>táná</i> ,	<i>tuona</i> ,	<i>siná</i> ,
Abl. e.	<i>táltá</i> ,	<i>tuolta</i> ,	<i>siltá</i> ,
Abl. i.	<i>tástá</i> .	<i>tuosta</i> .	<i>siitä</i> .

¹⁾ *tää* (kustd. *tai*). — ²⁾ (kustd. *toi*). — ³⁾ *tään*. — ⁴⁾ *tättä*, *tuotta*, *sittä*. — ⁵⁾ *tälle*, *tuolle*, *sille*. — ⁶⁾ *siehen*, *sihen*.

Pluraliter.

N.	<i>Námát</i> , <i>námá</i> ¹⁾ ,	<i>Nuo</i> ²⁾ ,	<i>Ne</i> , <i>net</i> ,
G.	<i>náiden</i> , <i>náien</i> ³⁾ ,	<i>noiden</i> , <i>noien</i> ⁴⁾ ,	<i>niiden</i> ⁵⁾ ,
			<i>niien</i> ,

Inf.	<i>näitä,</i>	<i>noita,</i>	<i>niitä,</i>
Acc.	<i>námát, námá¹),</i>	<i>nuo²),</i>	<i>ne, net,</i>
Instr.	<i>náin[*]),</i>	<i>noin[*]),</i>	<i>niin[*]),</i>
Car.	<i>náitá⁶),</i>	<i>noita⁶),</i>	<i>niitá⁶),</i>
D. e.	<i>náillen⁷),</i>	<i>noillen⁷),</i>	<i>niillen⁷),</i>
D. i.	<i>náihin,</i>	<i>noihin,</i>	<i>niihin,</i>
D. f.	<i>náiksi,</i>	<i>noiksi,</i>	<i>niiksi,</i>
L. e.	<i>náillä,</i>	<i>noilla,</i>	<i>niillä,</i>
L. i.	<i>náissä,</i>	<i>noissa,</i>	<i>niissä,</i>
L. f.	<i>náiná,</i>	<i>noina,</i>	<i>niinä,</i>
A. e.	<i>náiltá,</i>	<i>noilta,</i>	<i>niiltá,</i>
A. i.	<i>náistä.</i>	<i>noista.</i>	<i>niistä.</i>

¹) *nää.* ²) *kustd. noi.* — ³) *näihen, näiten, (näitten).* ⁴) *noihen, noiten (noitten).* — ⁵) *niihen, niiten, (niitten).* — ⁶) *brukas såsom adverbium.* — ⁷) *náittä, noitta, niittä.* — ⁸) *náille, noille, niille.*

Anm. 3. Karelare och Savolaxare pläga uti plur. af *tuo* mest nyttja distongen *ui* i stället för *oi*, t. ex. *nuien, nuihen, nuita, nuin*, o. s. v.

7) *Kuka.*8) *Ken (kenkä).*

Singularis.

Nom.	<i>Kuka,</i>	<i>Ken[*]),</i>
Gen.	<i>kunka,</i>	<i>kenen¹)[*]),</i>
Inf.	<i>kuta,</i>	<i>ketá,</i>
Acc.	<i>kunka,</i>	<i>kenen¹)[*]),</i>
Car.	<i>kuta²),</i>	<i>ketá²), (kenetá),</i>
D. e.	<i>kullen³)[*]),</i>	<i>kellen³)[*] (kenelle),</i>
D. i.	<i>kuhun[*]),</i>	<i>kehen[*]), (keneen),</i>
D. f.	<i>kuksi[*]),</i>	<i>keksi[*]), (keneksi),</i>
L. e.	<i>kulla,</i>	<i>kellä, (kenellä).</i>
L. i.	<i>kussa,</i>	<i>kessä, (kenessä),</i>
L. f.	<i>kuna,</i>	<i>kená, (kenená),</i>
A. e.	<i>kulta,</i>	<i>keltá, (keneltá),</i>
A. i.	<i>kusta,</i>	<i>kestá, (kenestá),</i>

¹) *kennen.* — ²) *kutta, kettä.* — ³) *kulle, kelle.* — ^{*}) *kan för-långas med partickeln -ka, -kä (§. 36. anm. 1).*

Pluraliter.

Nom.	<i>Kutka,</i>	<i>Ketkå,</i>
Gen.	<i>kuiden, kuien¹), *)</i> ,	<i>keiden, keien¹), *)</i> ,
Inf.	<i>kuita,</i>	<i>keitå,</i>
Acc.	<i>kutka,</i>	<i>ketkå,</i>
Instr.	<i>kuin[*])</i> adv.	(brukas ej).
Car.	<i>kuita²),</i>	<i>keitå²),</i>
Dat. ext.	<i>kuillen³), *)</i> ,	<i>keillen³), *)</i> ,
D. int.	<i>kuihin[*]),</i>	<i>keihin[*]),</i>
D. form.	<i>kuiksi[*]),</i>	<i>keiksi[*]),</i>
Loc. ext.	<i>kuilla,</i>	<i>keillä,</i>
L. int.	<i>kuissa,</i>	<i>keissa,</i>
L. form.	<i>kuina,</i>	<i>keinä,</i>
Abl. ext.	<i>kuilta,</i>	<i>keiltå,</i>
Abl. int.	<i>kuista.</i>	<i>keistä.</i>

¹) *kuihen, kuiten; (kuitten); keihen, keiten, (keitten).* — ²) *kuitta, keittä.* — ³) *kuille, keille.* — ^{*}) kan förlängas med partickeln *-ka, -kä.*

Ann. 4. De inom parenteser slutna flexionerna af *ken* (*kenkå*) äro mindre allmänt bruklige; Äfven skall pluralis af *kuka*, *ken* ej förekomma hos alla.

9) *Joka.*10) *Mikä.*

Singularis.

Nom.	<i>Joka,</i>	<i>Mikä,</i>
Gen.	<i>jonka,</i>	<i>minkå,</i>
Infin.	<i>jota,</i>	<i>mitå,</i>
Accus.	<i>jonka,</i>	<i>minkå,</i>
Carit.	<i>jota¹),</i>	<i>mitå¹),</i>
Dat. ext.	<i>jollen²), *)</i> ,	<i>millen²), *)</i> ,
D. int.	<i>johon[*]),</i>	<i>mihin[*]),</i>
D. form.	<i>joksi[*]),</i>	<i>miksi[*]),</i>
Loc. ext.	<i>jolla,</i>	<i>millå,</i>
L. int.	<i>jossa,</i>	<i>misså,</i>

L. form.	<i>jona,</i>	<i>miná,</i>
Abl. ext.	<i>jolta,</i>	<i>miltá,</i>
Abl. int.	<i>josta.</i>	<i>mistá.</i>

¹⁾ *jotta, mittä.* — ²⁾ *jolle, mille.* — ³⁾ kan förlänges med tillsatsen *-ka, -kä.*

Pluralis,

Nom.	<i>Jotka,</i>	<i>Mitká,</i>
Gen.	<i>joiden, joien¹⁾, *),</i>	<i>miden, mien¹⁾, *),</i>
Inf.	<i>joita,</i>	<i>mitá,</i>
Acc.	<i>jotka,</i>	<i>mitká,</i>
Instr.	<i>(join adv.)</i>	<i>(ffones icke.)</i>
Car.	<i>joita²⁾,</i>	<i>mitá²⁾,</i>
Dat. ext.	<i>joillen³⁾, *),</i>	<i>millen³⁾, *),</i>
D. int.	<i>joihin*),</i>	<i>mihin*),</i>
D. form.	<i>joiksi *),</i>	<i>miksi *),</i>
Loc. ext.	<i>joilla,</i>	<i>millá,</i>
L. int.	<i>joissa,</i>	<i>missá,</i>
L. form.	<i>joina,</i>	<i>miná,</i>
Abl. ext.	<i>joilta,</i>	<i>miltá,</i>
Abl. int.	<i>joista.</i>	<i>mistá.</i>

¹⁾ *joihin, joiten, joitten; mihen, miten, mitten.* — ²⁾ *joitta, mittä.* — ³⁾ *jolle, mille.* — ⁴⁾ kan förlängas med particeln *-ka, -kä.*

11, 12) I sammansatte Pronomina *joku*, Gen. *jonkun*, o. s. v., samt *jompikumpi*, Gen. *jommankumman* o. s. v., deklineras begge partiella orden *jo(ka)* och *ku(ka)*, *jompi* och *kumpi*, med iakttagande af hvad uti §. 36, Anm. 1. är, angående utlemnandet af particeln *ka*, omnämndt.

13—18) *Mikin, kukin, jokin, mikáán, kukaan, kenkáán*, af hvilka de tvenne förstanförde ej förekomma i pluralis, deklineras såsom *miká, kuka, joka, ken*, då *ka, ká* uteslutas (§. 36. Anm. 1), samt med den åtskilnad, att de till förstbemälte ord hörande particulæ encliticæ *kin, kaan, káán* icke från någon kasual-ändelse bortlemnas. Således haf-

va dessa ord uti Genit. singularis: *minkin, kunkin, jonkin, minkään, kunkaan, kenenkään*; i Inf. sing. *mitäkin, kutakin, jotakin; mitäkään, kutaakaan, ketäkään*, o. s. v.

19) Huru *itse* deklineras är längre fram anfördt:

De mindre egentliga Pronomina *sellainen, senkaltainen* o. a. d. böjas på vanligt sätt.

§. 38. Pronomina suffixiva, som genom sammandragning och syncretis uppkommit af de personliga Pronomina separata och derföre äfven kallas suffixa personalia, äro:

1:sta personens suffix. 2:dra pers. suff. 3:dje pers. suff.
Singular.

-ni (min, mitt, mina), *-si* (din, ditt, dina), *-nsa, -nsä* (sin, sitt, sina),

Plur.

-mme (vår, våra), *-nne* (eder, edra), *-nsa, -nsä* (sin, sitt, sina).

Anm. 1. Uti slutet af ord, som hafva vocales minores eller blott medelvokaler, förbytas i allmänhet suffixers vocales majores till motsvarande voc. minores, t. ex. *a* till *ä*; *o* till *ö* (§. 6.), och således äfven *nsa* till *-nsä*.

I motsats af suffixa personalia, kunna andra ofvanföre omtalte anhangs particklar kallas suffixa impersonalia.

Anm. 2. Vid det suffixa personalia fogas till kasualändelserna, undergå dessa följande förändring:

1:o Uteslutes i begge Numeri ändelse-konsonanten *n* ifrån Genitivus samt Dativ. interior och exterior, äfvensom aspirationen ifrån Caritivus, t. ex. *sormen, sormien, sormellen, sormillen, sormeen, sormiin; sormeta', sormita'* blifva *sorme- sormie-, sormelle-, sormille-, sormee-, sormii-*; *sormeta-, sormita-*. — 2:o Få Nominativus och Accusativus i begge numeri lika ändelse, som Genit. singularis,

t. ex. *sormi*, *sormen*, *sormet* blifva *sorme*. — 5:o Förlänges Instructivi ändelse med vokalen *e*, t. ex. *sormin* blir *sormine*. — 4:o Förbytes i begge Numeri Dativi formalis ändelse-vokal *i* till *e*, t. ex. *sormeksi*, *sormiksi* blifva *sormekse*-, *sormikse*-. Med de sålunda förändrade samt de öfriga oförändrade kasual-flexioner sammansmälta suffixa personalia till ett ord, såsom: Sing. Nominativus och Genitivus *sormeni* (mitt finger, mitt fingers), *sormesi* (ditt finger, ditt fingers), *sormensa* (sitt finger, sitt fingers), Infinit. *sormeani*, *sormeansi*, *sormeansa* o. s. v. De fööreningar, hvilka kasual-flexionerna såluuda ingå med suffixa personalia, inhemtas utur följande Paradigma, der fööreningen emellan kasual-ändelserna och sagde suffixa, är å hvardera sidan med stafvelsetecken betecknad.

Paradigma

för deklinerandet med suffixa personalia.

Singularis,	1:sta pers:s suffix.	2:dra pers:s suff.	3:dje pers:s suff.
Nom. <i>kala-</i>	Singular. -ni (min),	Singular. -si (din),	Singular. -nsa (sin),
Gen. <i>kala-</i>			
Inf. <i>kalaa-</i>			
Acc. <i>kala-</i>			
Car. <i>kalata</i> ¹⁾			
D. e. <i>kalalle-</i>	Plural. -mme (vår),	Plural. -nne(eder),	Plural. -nsa (sin),
D. i. <i>kalaa</i> ²⁾			
D. f. <i>kalakse-</i>			
L. e. <i>kalalla-</i>			
L. i. <i>kalassa-</i>			
L. f. <i>kalana-</i>			
A. e. <i>kalalta-</i>			
A. i. <i>kalasta-</i>			

¹⁾ *kalatta*. — ²⁾ *kalaha*.

Pluralis.		1:sta pers:s suffix.)	2:dra pers:s suff.)	5:dje pers:s suff.			
Nom.	<i>kala-</i>	} Singul.	} Singul.	} Singul.			
Gen.	<i>kalai-</i> ¹⁾						
	<i>kaloje</i> ²⁾						
Inf.	<i>kaloja-</i>				- <i>ni</i> (mina),	- <i>si</i> (dina),	- <i>nsa</i> (sina),
Acc.	<i>kala-</i>						
Instr.	<i>kaloine-</i>						
Car.	<i>kaloita-</i> ³⁾						
D.e.	<i>kaloille-</i>						
D.i.	<i>kaloi-</i> ⁴⁾						
D.f.	<i>kaloikse-</i>				} Plural.	} Plural.	} Plural.
L.e.	<i>kaloilla-</i>						
L.i.	<i>kaloissa-</i>						
L.f.	<i>kaloina-</i>						
A.e.	<i>kaloilta-</i>						
A.i.	<i>kaloista-</i>						
		- <i>mme</i> (våra),	- <i>nne</i> (edra),	- <i>nsa</i> (sina).			

¹⁾ *kalae-*. — ²⁾ *kaloi-*. — ³⁾ *kaloitta-*. — ⁴⁾ *kalohi-*, *kaloihi-*.

Anm. 3. Suffixitva formen för Nominativus, Genit. och Accus. singularis, samt Nominativus och Accusat. pluralis fås alltid enligt nästföregående anm. 2. mom. 2. af Genitivus singularis: t. ex. *tytär*, *ihminen*, *kynnyks*; *viaton*, *jäänyt*, *valmis*, m. fl. hafva, när de skola förenas med suffix, uti sagde casus: *tyttäre-*, *ihmise-*, *kynnykse-*, *viattoma-*, *jäänee-*, *valmii-*, o. s. v.

Anm. 4. Ord, som uti 1:sta och 2:dra Deklinationen förlora någon slutet konsonant (*k*, *p*, *t*), få, då personal-suffix nyttjas, densamma tillbaka uti Genitivus sing. och de casus, hvilka uti suffixif flexion blifva dermed lika (se nästföregående anm. 2. mom. 2); äfvensom Instructivus af sådana ord, uti samma fall och i enlighet med §. 10. (B. och C.) återfår sin utelemnade slutna konsonant: t. ex. af *sappi*, *kansi*, *totuus*, *kukko*, *sompa*, *pelto* blifva

utan suffix:		med suffix:	
Gen. sing.	<i>sapen,</i>	<i>sappe-</i>	} Sing. - <i>ni</i> (min, mina). - <i>si</i> (din, dina). - <i>nsa</i> (sin, sina). } Plur. - <i>mme</i> (vår, våra). - <i>nne</i> (eder, edra). - <i>nsa</i> (sin, sina).
— —	<i>kannen,</i>	<i>kante-</i>	
— —	<i>totuuden,</i>		
	<i>ell totuuen,</i>	<i>totuute-</i>	
— —	<i>kukon,</i>	<i>kukko-</i>	
— —	<i>somman,</i>	<i>sompa-</i>	
— —	<i>pellon,</i>	<i>pelto-</i>	
Instr.	<i>sapin,</i>	<i>sappine-</i>	
—	<i>kansin,</i>	<i>kansine-</i>	
—	<i>totuuksin,</i>	<i>totuuksine-</i>	
—	<i>kukoin,</i>	<i>kukkoine-</i>	
—	<i>sommin,</i>	<i>sompine-</i>	
—	<i>pelloin,</i>	<i>peltoine-</i>	

Några pläga dock understundom före suffix utesluta stumma konsonanten uti Genit. sing. och de casus, hvilka dermed blifva lika, sägande t. ex. *kan-nensa, kukonsa, pellonsa*, i stället för det vanligen brukliga: *kantensa, kukkonsa, peltonsa*.

Anm. 5. Suffixerna *-ni* (per archaismum *-m*) och *-si* (i runor någon gång *-nsi*) pläga af en stor del (i synnerhet Savolaxare och Karelare) efter två- och flerstaviga ord och flexioner per metalepsin förbytas till *-in, -is*, såsom: *kalallein, kalalleis, kalaltain, kalaltais*, i stället för *kalalleni, kalallesi*; *kalaltani, kalaltasi*. Om vokalen nästföre suffixen är lång eller tveskrifven, plär den sammandragas såsom: *kuninkain, kalain*, i st. f. *kuninkaanin, kalaani*. Då tvetydighet, genom denna sammandragning skulle uppkomma, nyttjas antingen en ändelse, der sammandragningen icke behöfver ske, (t. ex. uti Dat. int. sing. brukas *kalaha-* i st. för *kalaa-*) eller ock bibehålles *-ni, -si* oförändrade.

Anm. 6. I stället för suffixen *-nsa, -nsä*, nyt-

tjas af en del *sa*, *sä*, eller *se*, samt af andra *-n* (då man nemligen med tecknet *--* förstår föregående vokalens förlängning), t. ex. Dat. ext. *jalalleša*, *miehellesä*; *jalallese*, *miehellese*; *jalalleen*, *miehelleen*, i stället för *jalaltensa*, *miehellensä*; lika så Abl. ext. *jalaltasa*, *mieheldtäsa*; *jalaltase*, *mieheldtäse*; *jalaltaan*, *mieheldtään*, i st. f. *jalaltansa*, *mieheldtänsä*. Dock kan *-n* icke nyttjas, då ändelsevokalen, hvartill den skulle fogas, redan tillföre är lång; äfvensom den till undvikande af tvetydighet icke bör fogas till Genitivus sing. och de casus, som i suffixit flexion blifva dermed lika. För öfrigt plår ock den med *-* betecknade långa vokalen (per archaismum) fördelas medelst ett *h*; såsom *jalallehen*, *mieheldtähän* o. s. v.

Anm. 7. Suffixerne *-mme*, *-nne* förbytas ock af några till *-me*, *-ne*, såsom: Abl. ext. *kalaltame*, *jalaltane*, och någon gång till *-mma*, *-mmä*; *nna*, *nnä*; t. ex. *kaloillemma*, *mieheldtämmä*; *kaloiltanna*, *mieheldtännä*.

Anm. 8. En del kust och bok-finnar förkorta ofta *-ni* till *n'*, och i synnerhet *-si* till *s'*; äfvensom *nsa*, *nsä* till *ns'*, samt *mme* till *m'*, såsom: *kalan'*, *kalas'*, *kalans'*, *kalam'*, i st. f. *kalani*, *kalasi*, *kalansa*, *kalamme*. Ibland dessa förkortningar är den af *ni* till *-n* den olämpligaste.

§. 39. Pronomen *itse* nyttjas i Nominativus; utan suffix; men dess öfriga casus förekomma alltid i förening med suffixa personalia. Detta pronomen deklineras lika uti begge Numeri, i hvilka dock 1:sta och 2:dra personernas suffixer äro olika, såsom:

Singulariter.

Nom.	<i>itse'</i> ,	<i>itse'</i> ,	<i>itse'</i> ,
Gen.	<i>itseni</i> ,	<i>itsesi</i> ,	<i>itsensä</i> ,

Inf.	<i>itseäni</i> ¹⁾ ,	<i>itseäsi</i> ¹⁾	<i>itseänsä</i> ¹⁾ ,
Acc.	<i>itseni</i> ,	<i>itsesi</i> ,	<i>itsensä</i> ,
Carit.	<i>itsetäni</i> ²⁾ ,	<i>itsetäsi</i> ²⁾ ,	<i>itsetänsä</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>itselleni</i> ,	<i>itsellesi</i> ,	<i>itsellensä</i> ,
D. int.	<i>itseeni</i> ³⁾ ,	<i>itseesi</i> ³⁾ .	<i>itseensä</i> ³⁾ ,
D. form.	<i>itsekseni</i> ,	<i>itseksesi</i> ,	<i>itseksensä</i> ,
Loc. ext.	<i>itselläni</i> ,	<i>itselläsi</i> ,	<i>itsellänsä</i> ,
L. int.	<i>itsessäni</i> ,	<i>itsessäsi</i> ,	<i>itsessänsä</i> ,
L. form.	<i>itsenäni</i> ;	<i>itsenäsi</i> ,	<i>itsenänsä</i> ,
Abl. ext.	<i>itseltäni</i> ,	<i>itseltäsi</i> ,	<i>itseltänsä</i> ,
Abl. int.	<i>itsestäni</i> ,	<i>itsestäsi</i> ,	<i>itsestänsä</i> .

¹⁾ *itseeni*, *itseesi*, *itseensä*. — ²⁾ *itsettäni*, *itsettäsi*, *itsettänsä*. — ³⁾ *itseheni*, *itsehesi*, *itsehensä*.

Pluraliter:

Nom.	<i>Itse'</i> ,	<i>itse'</i> ,
Gen.	<i>itsemme</i> ,	<i>itsenne</i> ,
Inf.	<i>itseämme</i> ¹⁾ ,	<i>itseämme</i> ¹⁾ ,
Acc.	<i>itsemme</i> ,	<i>itsenne</i> ,
Instructivus förekommer icke.		
Carit.	<i>itsetämme</i> ²⁾ ,	<i>itsetämme</i> ²⁾ ,
Dat. ext.	<i>itsellemme</i> ,	<i>itsellenne</i> ,
D. int.	<i>itseemme</i> ³⁾	<i>itseemme</i> ³⁾ ,
D. form.	<i>itseksemme</i> ,	<i>itseksenne</i> ,
Loc. ext.	<i>itsellämme</i> ,	<i>itsellämme</i> ,
L. Int.	<i>itsessämme</i> ,	<i>itsessämme</i> ,
L. form.	<i>itsenäamme</i> ,	<i>itsenäamme</i> ,
Abl. ext.	<i>itseltämme</i> ,	<i>itseltämme</i> ,
Abl. int.	<i>itsestäamme</i> ,	<i>itsestäamme</i> .

¹⁾ *itseemme*, *itseemme*. — ²⁾ *itsettämme*, *itsettämme*. — ³⁾ *itsehemme*, *itsehemme*.

Såsom uti Singularis.

Anm. 1. Uti Bibelfinskan och hos några Kustfinnar förekommer ock Pronomen *minä* sammaledes förenadt med den deraf formerade suffixen *-ni*, och likaså *sinä* med *-si* (*-s*), samt *hän* med *-nsä* (*-ns*);

men denna besynnerliga sammansättning nyttjas icke af dem, som tala språket riktigare.

OM VERBA.

§. 40.

Verberna tillkommer 1) Genus, 2) Forma, 3) Modus, 4) Tempus, 5) Numerus, 6) Persona, 7) Conjugatio.

1) Genus. Med afseende å sin bemärkelse äro Verba i allmänhet af 4 Genera eller slag: 1:o Transitive eller såsom de vanligen kallas, Activa; 2:o Intransitive eller Neutra; 3:o Passiva; 4:o Reciproca, äfven Reflexiva och Media kallade.

Verba kunna i allmänhet beteckna att ett eller flere subject (sid. 24. 1.) gör, år eller lider något. Om den handling verbet tillägger subjektet, är så beskaffad, att den utom subjektet kan hafva ett objekt (sid. 24. 4.), kallas detta verb transitivt (activum): sådant är t. ex. *ampui* (han sköt), hvar till kan såsom objekt läggas t. ex. ordet *linnun* (fogeln). Men om subjektets handling icke kan hänföras till något objekt, är verbet, hvarmed den betecknas, intransitivt (neutrum): såsom t. ex. *kaatuu* (han faller, Lat. *cadit*). -- Om verbet uttrycker att subjektet såsom passivt (icke verkande) vederfares eller sker något (af någon annan), kallas verbet passivt: såsom *rakastetaan* (han älskas, Lat. *amatur*). -- Media eller Reciproca kallas sådana Verba, hvilka uttrycka att subjektet verkar på sig sjelft såsom objekt: t. ex. *vetäit* (du drager dig).

2) Forma. I afseende å sin flexion äga verberna öfver hufvud tagit 3 former: neml. 1:o Forma activa, hvarunder såväl verba transitive, som

intransitiva höra, samt 2:o Forma Passiva och 3:o Forma Media eller reciproca, efter hvilka passiva och reciproca böjas.

Anm. 1. Vissa underdelningar af Genus och Forma förekomma framdeles.

5) Modus. I hvarje form äro verbets flexioner fördelte i vissa Modi (sätt huru den handling sker, hvilken ett verbum uttrycker). Dessa modi antagas i Finskan vara 4: Indicativus, Imperativus, Conjunctivus och Infinitivus.

a) Till Indicativus höra flexioner, hvilka utan att innebära något villkorligt, tillkännagifva att något sker, skett, eller varder ske ende: såsom *otan* (jag tager), *otin* (jag tog), *otettiin* (han, hon eller det togs), *olen ottava* (jag varder tagande).

b) Imperativi flexioner uttrycka dels en befallning, dels en önskan, i hvilket sistnämnde fall Imperativus ock svarar emot den i andra språk brukliga Modus Optativus: såsom *ota* (tag), *ottakoot* (de må taga).

c) Uti Conjunctivus tillkännagifves ett skeende, som är villkorligt eller innebär begreppet *tör*, *torde*, *skulle*, o. s. v. såsom: *lienet* (du *tör* vara), *ottaisin* (jag skulle taga).

Föregående 4 Modi, hvilkas flexioner kunna hos sig hafva en nominativus såsom subjekt, och hvilka verbal-flexion egenteligen tillkommer, kallas finiti (bestämde) eller med gemensamt namn verbum finitum, i motsats emot

d) Modus Infinitivus eller Verbum Infinitum, som har kasualflexioner, hvilka icke taga till sig nominativus såsom subjekt, och fördenskull äro mera obestämda, såsom: *kaatua* (Infinit. casus, falla). *kaatumaan* (Dat. int., till att falla, L. ad cadendum).

4) Tempus. Efter de olika tider, som verbets flexioner uttrycka, äro dessa uti hvarje modus indelade i vissa tempora (tider). Tiden är i allmänhet tvåfalldig: den förflutna och den oförflutna.

Den förflutna tiden eller tempus præteritum af vissa modi underdelas ännu uti Imperfectum (den ofulländade tiden), Perfectum (den fulländade tiden) och Plusquam-Perfectum (den mer än fulländade tiden). Flexionerna antyda:

uti Imperfectum att något skedde, skulle ske, såsom: *luin* jag läste, *lukisin* jag skulle läsa.

uti Perfectum att något har, tår hafva skett, såsom: *olen lukenut* jag har läst, *liener lukenut* jag tår hafva läst.

uti Plusquamperfectum att något hade, skulle hafva skett, såsom: *olin lukenut* (jag hade läst), *olisin lukenut* (jag skulle hafva läst).

Den oförflutna tiden plägar jemväl delas uti den närvarande, Tempus Præsens; och den tillkommande, Tempus Futurum.

Till Præsens höra flexioner, som uttrycka närvarande tids handling, såsom: *luen* (jag läser), *lue* (läs).

Till Futurum räknas de flexioner, hvilka tillkännagifva ett framtida skeende, såsom: *olen lukeva* (jag är, varder läsande).

Dock är denna fördelning af den oförflutna tiden i läran om Finska verba mindre egentlig och föga lämplig; emedan såväl det närvarande tidsmomentet, som den öfriga oförflutna tiden, mestendels uttryckes med det såkallade tempus præsens, och hvad man kalladt Futurum egentligen icke är annat, än en perifras af samma tempus, såsom af det följande kan inhämtas. (§. 41).

5) Numerus. Tempora äro vidare fördelte i 2 Numeri: Singularis samt Pluralis (§. 1. anm.).

6) Persona. I begge Numeri förekomma mestendels 3 flexioner, kallade 1:sta, 2:dra och 3:dje Personen, efter de subjekt-begrepp, hvilka de uttrycka, såsom:

Singular.

Plural.

1:sta pers. <i>kåyn</i> jag går,	<i>kåymme</i> vi gå,
2:dra p. <i>kåyt</i> du går,	<i>kåytte</i> I gå,
3:dje p. <i>kåy</i> han, hon, det går,	<i>kåyvät</i> de gå.

Anm. 2. Verba, som hafva alla 3 personer i begge numeri, kallas *Personalia*, till skilnad ifrån sådana, hvilka äga blott 3:dje personen i Singularis, och kallas *Impersonalia*. — Verba, som lida annan brist på vanliga flexioner kallas *Defectiva*.

Anm. 3. Uti Indicativus och Conjunctivus modus förekomma alla ofvansagde 5 tempora och i begge numeri 3 personer. Men Imperativus och Infinitivus hafva blott 3 tempora: præteritum, præsens och futurum. Imperativus har icke heller 1:sta personen i singularis, och Infinitivus har inga genom verbal flexion uttryckta personer, utan i deras ställe vissa casual åndeleeer, hvilka äro singularis numeri och nyttjas dels med, dels utan nominala personal-suffixer (sidan 79): för öfrigt äro de dels verbales eller omedelbarligen ifrån sjelfva verbets casus infinitivus formade, dels participiales eller af participialisk härledning och form. De flexioner af Infinitivus, hvilka försvenskas med tillhjälp af particklarne: tillatt, föratt, med, medelst, utan, uti, igenom, under, efter, ifrån, m. fl. kallas Gerundia och Supinum.

7) Conjugatio. Konjugation är det formulär, hvarefter ett Verbum böjes (konjugeras). Till en fullständig Konjugation hör en Actif, en Passif och

en Reciprok form (Activum, Passivum, Medium), ehuru en stor del verber förnämligast i anseende till beskaffenheten af sin bemärkelse icke kunna hafva den sistnämnde, som dessutom i kustfinskan helt och hållit saknas.

Anm. 4. Verba activa hafva sina passiva och ofta äfven media. Verba neutra hafva icke media, samt äro impersonalia uti passivo. Äfven media hafva ännu impersonala flexioner af passiv-form.

Anm. 5. Med förnekningsord (*ei* icke) konjugeras verba sålunda, att personal-ändelsen bortlemnas ifrån verbet och förenas till förnekningsordet, såsom längre fram skall visas, sedan de jakande konjugationerna förut blifvit anförda.

Anm. 6. Af alla slags verba bildas vissa participia (§. 14.), hvilka för sitt nära sammanhangs skull, anföras i slutet af hvar konjugations-form.

§. 41. Formation af tempora är antingen enkel (*formatio simplex*), eller sammansatt (*perifrastisk, formatio composita seu periphrastica*). Den förra sker genom blotta verbets flexion, såsom: *otin* (jag tog); den sednare behöfver derjemte ett hjälpverb, såsom: *olen ottanut* (jag har tagit). Egentligen äro de med hjälpverb bildade tempora icke etymologiska flexioner, utan en art syntaxiska konstruktioner af hjälp verbet och participia. Etymologiskt bildade (enkla) tempora haf finskan blott tvenne, neml. 1) Præsens, som uttrycker den oförflutna tiden i allmänhet, och 2) ett Præteritum (*imperfectum*). Bildandet af dessa osam-

mansatta tempora utgör det egentliga föremålet för verbernas etymologi och endast för dem behöfva särskilda konjugations-former uppställas. Genom en för alla slags verber gemensam konstruktion eller *formatio periphrastica* kunna de sammansatta tempora sedan af de enkla blifva bildade. Till vinnande af korthet har man därför i detta arbete under de särskilda konjugationerna upptagit endast de enkla verbal-formationer, samt derefter i en generel *Conjugatio periphrastica* visat huru de sammansatta tempora uppkomma.

§. 42. Finska verberna kunna hänföras till Fem konjugationer, hvilkas karakteristiska åtskilnad utgöres af vokalerna emellan sista och näst den sista konsonanten i prima persona Indicativi af forma Activa, der

- 1:sta Konjug. har ett *a* eller *å*, såsom: *poltan* jag bränner, *ylistån* jag prisar.
 2:dra — — ett *o*, *u* ell. *y*, såsom: *sanon* jag säger, *riisun* jag afkläder, *väsyn* jag tröttnar.
 3:dje — — ett *e*, såsom: *kätken* jag gömmer.
 4:de — — ett *i*, såsom: *kuorin* jag skalar.
 5:te Konjug. har $\smile a$, $\smile å$, — (då tecknet \smile utmärker en kort vokal och tecknet — en lång) såsom: *haluan* jag längtar, *kerkeån* eller *kerkeen* jag hinner.

Amn. I. Sedan ett verbs forma activa är känd, kunna Passivum och Medium deraf lätt bildas. Activi förnämsta ändelser i hvar konjugation ses af följande schema, hvare cc betyder konsonant-fördubbling, och tecknet \smile en kort vokal, samt tecknet — en lång.

Conjug	Indicativ.		Imprat	Conjunctiv.		Infinitivus.		Particip. præterit.
	præs.	Imperf.	præs.	præs.	Imperf.	præs.	Supinum.	
1.	<i>an</i>	<i>in</i>	<i>a'</i>	<i>anen</i>	<i>aisin</i>	<i>aa</i>	<i>ettua</i>	<i>anut</i>
2.	<i>on</i> <i>un</i>	<i>oin</i> <i>uin</i>	<i>o'</i> <i>u'</i>	<i>onen</i> <i>unen</i>	<i>oisin</i> <i>uisin</i>	<i>oa</i> <i>ua</i>	<i>ottua</i> <i>uttua</i>	<i>onut</i> <i>unut</i>
3.	<i>en</i>	<i>in</i>	<i>e'</i>	<i>enen</i> <i>cc en</i>	<i>isin</i>	<i>ea</i> <i>cca</i>	<i>ettua</i> <i>tua</i>	<i>enut</i> <i>cc ut</i>
4.	<i>in</i>	<i>in(ein)</i>	<i>i'</i>	<i>inen</i>	<i>isin</i>	<i>ia</i>	<i>ittua</i>	<i>inut</i>
5.	\curvearrowright <i>an</i> --- <i>n</i>	\curvearrowright <i>sin</i>	\curvearrowright <i>a'</i> ---	--- <i>nen</i>	\curvearrowright <i>aisin</i> --- <i>isin</i>	\curvearrowright <i>ta</i>	\curvearrowright <i>ttua</i>	\curvearrowright <i>nnut</i>

Anm. 2. Enligt §. 6. nyttjas äfven vocales minores *a*, *o*, *y*, der *a*, *o*, *u*, uti detta schema och i konjugationerna förekomma.

Anm. 3. Af Præsens Indicativi Activi härledas i Activum: 1) 2:a persona singularis præsentis Imperativi, samt præsens participii; 2) Imperfecta Indicativi och Conjunctivi; 3) præsentia och gerundia Infinitivi participialis, och i Passivo participium præteritum secundum.

Anm. 4. Af Præsens Infinitivi verbalis fås i Activum: Imperativi præsentis 3 pers. sing. och hela pluralis, så ock præsens Conjunctivi samt participium præteritum, med Infinitivi præterit. accusat. casus.

Anm. 5. Af Supinum härledes hela passivum, med undantag af participium præteritum secundum.

Anm. 6. Tempora Medii fås af motsvarande tempora Activi och Passivi.

§. 43. FÖRSTA KONJUGATIONENS ACTIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singularis.

Poltan jag bränner,
poltat du bränner,
*polttaa*¹⁾ han bränner.

¹⁾ *polttaapi*.

Pluralis.

Poltamme vi bränne,
poltatte I brännen,
polttavat,²⁾ de bränna.

²⁾ *polttaavat*.

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Poltin</i> jag brände,	<i>Poltimme</i> vi brände,
<i>poltit</i> du brände,	<i>poltitte</i> I bränden,
<i>poltti</i> han brände,	<i>polttivat</i> ¹⁾ de brände.
	¹⁾ <i>poltit</i> .

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Polta</i> ¹⁾ bränn!	<i>Polttakaamme</i> brännom!
<i>polttakoon</i> ²⁾ bränne han!	<i>polttakaa</i> ³⁾ brännen!
	<i>polttakoot</i> ⁴⁾ bränne de!
	²⁾ <i>polttaos</i> (optative) måtte du bränna. — ³⁾ <i>polttakaan</i> . — ⁴⁾ <i>polttakaatte</i> , Sav. d. <i>polttakoo</i> , - <i>kee</i> . — ⁴⁾ <i>polttakaat</i> .

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Polttanen</i> jag tör bränna,	<i>Polttanemme</i> vi töre bränna,
<i>polttanet</i> du tör bränna,	<i>polttanette</i> I tören bränna,
<i>polttanee</i> ¹⁾ han tör bränna.	<i>polttanevat</i> ²⁾ de töra bränna.
¹⁾ <i>polttaneepi</i> .	²⁾ <i>polttaneevat</i> .

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Polttaisin</i> ¹⁾ jag skulle bränna.	<i>Polttaisimme</i> vi skulle bränna.
<i>polttaisit</i> du skulle bränna.	<i>polttaisitte</i> I skullen bränna.

polttaisi han skulle *polttaisivat* ²⁾ de skulle
bränna. le bränna.

¹⁾ eller *polttasin*, *polttasit*, *polttasi*; *-tasimme*, *-tasitte*, *tasivat*,
²⁾ *polttaisit*.

INFINITIVUS :

1) Verbalis.

Præsens: † Infinitiv. casus: *Polttaa'* bränna, att bränna.

Gerundia: Instruct. *polttain* med att bränna.

Dat. f. *polttaakse-ni*, *si*, *nsa*, *mme*,
une, *nsa* tillatt, föratt jag, du
han &c. må eller skulle bränna.

† Loc. i. *polttaissa* under brännandet.

2) Participialis.

Præsens: † Accusat. 1. *Polttavan* bränna.

† Accusat. 2. *polttaman* bränna.

Gerundia: † Carit. *polttamata'*, utan att bränna.

† Dat. i. *polttamaan* ¹⁾ tillatt bränna.
¹⁾ k. d. *polttaan*.

† Loc. e. 1. *polttamalla* medelst att br.

Loc. e. 2. *polttamaisilla-ni*, *si*, *nsa*
&c. i begrepp att bränna.

Loc. i. *polttamassa* i att bränna.

† Abl. e. *polttamalta* efter brännande.

† Alb. i. *polttamasta* ifrån att bränna.

Præteritum: † Acc. *polttaneen* hafva bränt.

Supinum: † Inf. *polttettua* efter att hafva bränt.

PARTICIPIA ACTIVA.

Præsens: *Polttava* } den som bränner;

Diminutivum: *polttavainen* } brännande.

Præteritum: *polttanut* den som har bränt, hafvande
de bränt.

Anm. 1. De med ett kors (†) här ofvanföre och framdeles utmärkta casus af Infinitivus modus brukas äfven med personal-suffixer (sid. 79 och följ.) såsom: *polttaissani* (Loc. int. Gerundii) under mitt brännande eller under det jag bränner eller brände; hvarom vidare i Syntaxen.

§. 44. FÖRSTA KONJUGATIONENS PASSIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.		
<i>Minä</i>	} <i>polttetaan</i> ,	<i>Me</i>	} <i>polttetaan</i> ,		
<i>sinä</i>		jag - du -		<i>te</i>	vi brännes,
<i>hän</i>		han brännes.		<i>he</i>	m. m.

Imperfectum.

	Singul.		Plural.		
<i>Minä</i>	} <i>polttettiin</i> ,	<i>Me</i>	} <i>polttettiin</i> ,		
<i>sinä</i>		jag, du, han		<i>te</i>	vi brändes,
<i>hän</i>		brändes.		<i>he</i>	m. m.

IMPERATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.
<i>Polteta</i> ¹⁾	} brännes! <i>polttetakoon</i> ²⁾ han må brännas!	<i>Poltettakaamme</i>	vi måge-
<i>polttetakoo</i> ³⁾		<i>polttakaa</i>	I mågen—
<i>polttakoot</i> ⁴⁾		<i>polttakoot</i>	de måga— brännas!

¹⁾ *polttetaos.* — ²⁾ *polttetakaan.*! — ³⁾ *polttetakaatte*, S. d. *-koo*, *-kee.* — ⁴⁾ *polttetakaat.*

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.
<i>Poltettanen</i>	} jag tör brän- nas.	<i>Poltettanemme</i>	vi töre brännas.

<i>poltettanet</i> du tår brän-	<i>poltettanette</i>	I tåren
nas,		brännas,
<i>poltettanee</i> † han tår	<i>poltettanevat</i>	† de tåra
brännas.		brännas.
† <i>poltettaneen.</i>		† <i>poltettanevat.</i>

Imperfectum.

Singular.

Plural.

<i>Poltettaisin</i> ¹⁾ jag skulle	<i>Poltettaisimme</i>	vi skulle
brännas.		brännas.
<i>poltettaisit</i> du skulle	<i>poltettaisitte</i>	I skullen
brännas.		brännas.
<i>poltettaisi</i> , -siin han	<i>poltettaisivat</i>	de skulle
skulle brännas.		brännas.

¹⁾ *poltettasin*, -*asit*, -*asi*; -*asimme* &c.

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præsens: † Infinit. *Poltettaa'* brännas, att brännas.

Gerundia: Dat. form. *poltettaakse-ni, si, -nsa;*
-*mme, nne, nsa*, föratt
jag &c. må brännas.

† Loc. int. *poltettaissa* under det
någon, något brännes.

2) Participialis.

Præsens: † Accus. 1. *Poltettavan* brännas, skola brän-

Accus. 2. *poltettaman* brännas. nas.

Præteritum: Dat. f. *poltetuksi* hafva blifvit bränd.

PARTICIPIA PASSIVA.

Præsens: *Poltettava* den som brännes eller skall
brännas.

Præteritum 1: *polttettu* } bränd, brändt.
 Præteritum 2: *polttama* }

§. 45. FÖRSTA KONJUGATIONENS MEDIUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singular.

Plural.

Polttain jag bränner mig, *Polttaimme* vi bränne oss;
polttait du bränner dig, *polttaitte* I brännen eder,
polttaikse † han bränner sig. *polttaivat* de bränna sig.

† *polttaihen.*Impersonaliter: *polttaitaan* man bränner sig.

Imperfectum.

Singular.

Plural.

Polttiin jag brände mig, *Polttiimme* vi brände oss.
polttiit du brände dig, *polttiitte* I bränden eder,
*polttiikse*¹⁾ han brändes sig. *polttiivat* de brände sig.

¹⁾ *polttihin.*Impersonaliter: *polttaittiin* man brände sig.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singular.

Plural.

Polttai' bränn dig! *Polttaitkaamme* brännom oss!
*polttaitkoon*¹⁾ bränne *polttaitkaa*²⁾ brännen eder!
 han sig! *polttaitkoot*³⁾ bränne de sig!

¹⁾ *polttaitkaan.* — ²⁾ *polttaitkaatte, -koo, kee.* — ³⁾ *-kaat.*Impers. *polttaittakoon*: man må bränna sig.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singul.

Plural.

<i>Polttainen</i> jag tör brän-	<i>Polttainemme</i> vi töre
na mig,	bränna oss,
<i>polttainnet</i> , m. m.	<i>polttainnette</i> , m. m.
<i>polttainnee</i> (- <i>neepi</i>).	<i>polttainnevat</i> , - <i>neevat</i> .
Impersonal. <i>polttaittane</i> : man tör bränna sig.	

Imperfectum.

Singul.

Plural.

<i>Polttaisisin</i> ¹⁾ jag skulle	<i>Polttaisisimme</i> vi skulle
bränna mig,	bränna oss,
<i>polttaisisit</i> , m. m.	<i>polttaisisitte</i> , m. m.
<i>polttaisisi</i> .	<i>polttaisisivat</i> .
¹⁾ <i>polttaisiin</i> , <i>siit</i> , <i>siin</i> . Pl. <i>siimme</i> , <i>siitte</i> , <i>siivat</i> .	
Impersonal. <i>polttaittasiin</i> man skulle bränna sig.	

INFINITIVUS :

1) Verbalis.

Præsens: † Infinitiv. <i>Polttaita</i> (att) bränna sig.	
Gerund. Instruct. <i>polttaiten</i> medelst att bränna sig.	
Dat. ext. <i>polttaitakse-ni</i> , - <i>si</i> , - <i>nsa</i> &c.	
förrätt jag, du, han &c. må br. sig.	
† Loc. int. <i>polttaitessa</i>	} under det man
— Impers. <i>polttaittaissa</i> .	
	} bränner sig.

2) Participialis.

Præsens: † Accus. 1. <i>Polttaivan</i> bränna sig.	
— Imp. <i>polttaittavan</i> att man brän-	
ner, brände, skulle bränna sig.	
† Acc. 2. <i>polttaiman</i> bränna sig.	
— Imp. <i>polttaittaman</i> bränna sig.	

- Gerundia: Carit. *polttaimata'* utan att bränna sig.
 Dat. int. *polttaimaan* tillatt bränna sig.
 † Loc. ext. *polttaimalla* med att bränna sig.
 — — Dim. *polttaimaisilla-ni* &c. i begrepp att bränna sig.
 Loc. int. *polttaimassa* i att bränna sig.
 † Abl. ext. *polttaimalta* efter att bränna sig.
 † Abl. int. *polttaimasta* ifrån att bränna sig.
 Præteritum: † Acc. *polttainneen* hafva bränt sig.
 Impers. Dat. form. *polttaituksi* att man bränt sig.
 Supinum: † Infin. *polttaittua* efter att haf. bränt sig.

PARTICIPIA MEDIA.

- Præsens: *Polttaiva*: den som bränner sig.
 Præterit: *polttainnut*: den som har bränt sig.
 Impers. *polttaittu* (nyttjas blott periphra-
 stice.)

§. 46. Allmänna anmärkningar om verba.

I. Passiva brukas merendels impersonaliter utan tillsats af någon nominativus, samt försvenskas då ofta såsom Activa med tillhjälp af ordet man, t. ex. *poltetaan* man bränner (egentligen: det brännes, Lat. crematur), *poltettiin* man brände (egentel. det brändes), *polteetäköön* man må bränna (egentel. det må brännas, cremetur), o. s. v. Genom en besynnerlig enallage nyttja dessutom en del Finnar dessa impersonala flexionor i stället för 1:ma persona pluralis af samma tempora Activi, t. ex. *polteetaan* i stället för *poltamme* och i synnerhet för *polttakaamme*; likaså *poltettiin* i st. f. *poltimme*; *polteetänee* i st. f. *polttanemme*, och *polteetaisiin* i st. f. *polttaisimme*. — Några flexioner af Infinitivus modus Passivi blifva likaledes med tillhjälp af ordet man active försvenskade: såsom Gerundii verbalis Loc. int. *polteetaissa* då man bränner, brände, skulle bränna. Præs. Accus. 1. *polteetävän* att man bränner, brände, skulle bränna; Acc. 2. till ex. *pitää polteetämän* man bör bränna (det bör brännas). Likaså Præt. Dat. form. *polteetäksi*, att man bränt (att det blifvit bränt).

2. Samteliga nu omtalte, active föesvenskade passivi flexioner tillhöra äfven verba neutra och media, ehuru in- tettera af dem, i anseende till sin betydelse, egentligen kan hafva något passivum. Dessutom hafva neutra och media participium præteritum primum, hvilket nyttjas att bilda impersonalia periphrastica passiva såsom: *on polttairtu* man har brånt sig, *on oltu* man har varit. (Jemför hjälpver- bum *olla* längre fram).

§. 47. Anmärkningar vid 1:sta Konju- gationen.

1. De uti Praesens Infinit. Activi på *ää* lyk- tade verba konjugeras alldeles lika med verbum *polttaa*, endast att dervid iagttages hvad uti §. 6. och §. 42. anm. 2. blifvit sagdt: t. ex. *kiittää* (tac- ka) har uti Act. Indic. praesens: *kiitän, kiität, kiittää (kiittääpi); kiitämme, kiitätte, kiitävät, (kiitävät)*. Imperfect. *kiitin, kiitit, kiitti &c.* Imperat. praes. *kiitä', kiittäkään &c.* Coniunct. praes. *kiitänen, &c.* Imperf. *kiittäisin &c.* Supinum *kiitettyä; Pass. Ind. praes. kiitetään &c. &c.*

2. För öfrigt iagttages vid konjugerandet den i §. 10. gifna allmänna flexionslagen, på hvars til- lämpning exempel förekomma äfven i verbum *polttaa* och vidare i verberna: *alkaa* begynna, Activ. Indic. praes. *alan, Imperat. praes. ala', Coniunct. praes. alkanen, Supin. alettua, kustd. aljettua (aleet- tua), Pass. Praes. Infinit. alettaa' k. d. aljettaa (alettaa); Ind. praes. aletaan k. d. aljetaan &c.* (§. 10. B. anm. 4, 7); *tappaa* döda, Act. Ind. praes. *tapan, Imperat. tapa', Conj. praes. tappanen, Sup. tapettua; kyntää* plöja, Act. Ind. praes. *kynnän* (§. 10. B. 10), Imperat. *kynnä', Coniunct. praes. kyntänen, Sup. kynettyä, Passiv. Inf. kynnettää, Indic. praes. kynnetään; armahtaa* benåda, Act. Indic. praes. S. d. *armahan, Bibl. dial. armahdan,*

Conjunct. praes. *armahtanen*, m. m. (§. 10. B. 11); *puhalttaa* blåsa, Act. Ind. praes. *puhallan* &c. (§. 10. B. 10); *kiertää* vinnna, Act. Ind. praes. *kierrän*, Imperat. *kierrä'*, Conj. *kiertänen*; Sup. *kierrettyä*, Pass. Ind. *kierretään*; Medium: Indic. praes. *kiertäin*, -*täit* m. m. Men enligt samma §. 10. (B. 5.) behålla deremot sådana som *jatkaa* (skarfvä), *maistaa* (smaka), sina stumma konsonanter, såsom: Act. Ind. praes. *jatkan*, *maistan* o. s. v.

3. Uti Imperf. Indicativi Activi plär *ti* (enligt §. 10. C.) näst efter *l*, *n*, *r*, vanligen förbytas till *si*, såsom: *puoltaa* hålla med, *kiiltää* tindra, *parantaa* bota, *kääntää* vända, *kumartaa* buga, *ymmärtää* förstå; Imperf. *puolsin*, *kiilsin*, *paransin*, *käänsin*, *kumarsin*, *ymmärsin*, (icke *puoltin* o. s. v.). Äfvenså förbytes *t* till *s* uti samma Imperfectum af *huutaa* ropa, *löytää* finna, *taitaa* kunna, *tietää* veta, såsom: *huusin*, *löysin*, *taisin*, *tiesin*: *soutaa* (ro) har *sousin* och *soudin*; *kaataa* vanligen *kaasin*, sällan *kaadoin*.

4. De tvåstafviga verba af 1:sta konjug., hvilka hafva *a* uti första stafvelsen, få (i likhet med andra konjugationen) ett *o* nästfrämför *i* uti Imperfect. Indicativi Activi, såsom: *kalvaa* gnaga, *jauhaa* mala, *jatkaa* skarfvä m. fl.; Imperf. *kalvoin*, *jauhoin*, *jatkoin*. Dock är bruket deladt i afseende å *auttaa* (hjelpa) och *saattaa* (följa), emedan dessa verba äro fordom kontraherade af de trestafviga *avuttaa*, *saahattaa*; *kaataa* har ock mestendels *kaasin*.

§. 48. ANDRA KONJUGATIONENS ACTIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singularis.

Pluralis.

Riisun jag afkläder,

Riisumme vi afkläde,

riisut, du afkläder, *riisutte*, I afkläden,
*riisuu*¹⁾ han afkläder. *riisuvat*²⁾ de afkläda.
¹⁾ *riisuupi.* ²⁾ *riisuuvat.*

Imperfectum.

Singular.	Plural.
<i>Riisuin</i> ¹⁾ jag afklädde,	<i>Riisuimme</i> , vi afklädde,
<i>riisuit</i> , m. m.	<i>riisuite</i> , m. m.
<i>riisui.</i>	<i>riisuivat</i> ²⁾ .

¹⁾ Ofta: *riisun*, -*sut*, -*su*; pl. *riisumme*, -*sutte*, *suvat*. — ²⁾ *riisuit*,

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singular.	Plural.
<i>Riisu</i> ¹⁾ afkläd!	<i>Riisukaanme</i> afklädom!
<i>riisukoon</i> ²⁾ afkläde han!	<i>riisukaa</i> ³⁾ afkläden!
	<i>riisukoot</i> ⁴⁾ afkläde de!

¹⁾ *riisuos.* — ²⁾ *riisukaan.* — ³⁾ *riisukaatte*, -*koo*, -*kee*. — ⁴⁾ *riisukaat.*

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singular.	Plural.
<i>Riisunen</i> jag tör afkläda,	<i>Riisunemme</i> vi töre afkläda,
<i>riisunet</i> , m. m.	<i>riisunette</i> , m. m.
<i>riisunee</i> ¹⁾ .	<i>riisunevat</i> ²⁾ .
¹⁾ - <i>neepi.</i>	²⁾ - <i>neevat.</i>

Imperfectum.

Singular.	Plural.
<i>Riisuisin</i> ¹⁾ jag skulle afkläda,	<i>Riisuisimme</i> vi skulle afkläda,
<i>riisuisit</i> , m. m.	<i>riisuisitte</i> , m. m.
<i>riisuisi.</i>	<i>riisuisivat</i> ²⁾ .

¹⁾ *riisusin*, -*susit*, *susi*; -*susimme*, -*susitte*, *susivat*. — ²⁾ *riisuisit.*

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præsens: † Infinit. c. *Riisua*¹⁾ afkläda, att afkläda.

Gerundia: Instr. *riisuin* ¹⁾ med att afkläda.

¹⁾ *riisuen.*

Dat. form. *riisukse-ni, -si, -nsa, -mme, -nne, nsa*, att jag &c. må afkläda.

† Loc. inter. *riisuiissa* ¹⁾ under att afkläda.

¹⁾ *riisuessa.*

2) Participialis.

Præsens: † Acc. 1. *Riisuvan* att afkläda.

† Acc. 2. *riisuman* afkläda.

Gerund. † Carit. *riisumata'* utan att afkläda.

Dat. int. *riisumaan* ¹⁾ till att afkläda.

¹⁾ *riisuun.*

† Loc. ext. *riisumalla* med i att afkläda.

— — Dim. *riisumaisilla-ni, -si, -nsa*
&c. i begrepp att (jag &c. skulle) afkläda.

Loc. int. *riisumassa* i att afkläda.

† Abl. ext. *riisumalta* efter att afkläda.

† Abl. int. *riisumasta* ifrån att afkläda.

Præteritum: † Acc. *riisuneen* hafva afklädt.

Supinum: † Inf. *riisuttua* efter att hafva afklädt.

PARTICIPIA ACTIVA.

Præsens: *Riisuva* } den som afkläder, afklädande.

Dim. *riisuvainen* }

Præteritum: *riisunut*, den som har afklädt.

§. 49. ANDRA KONJUGATIONENS PASSIVUM.
INDICATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.
<i>Minä</i> }	<i>riisutaan</i>	<i>Me</i> }	<i>riisutaan</i>
<i>sinä</i> }	jag, du,	<i>te</i> }	vi afklädes,
<i>hän</i> }	han afklädes.	<i>he</i> }	m. m.

Imperfectum.

Singular		Plural.	
<i>Minä</i>	} <i>riisuttiin</i>	<i>Me</i>	} <i>riisuttiin</i>
<i>sinä</i>		<i>te</i>	
<i>hän</i>		<i>he</i>	
	} jag afkläddes,		} vi afkläddes,
	} m. m.		} m. m.

IMPERATIVUS.

Praesens.

Singular.	Plural.	
<i>Riisuta</i> ¹⁾ afklädes!	<i>riisuttakaa</i> ³⁾ !	m. m.
<i>riisuttakoon</i> ²⁾ m. m.	<i>riisuttakoot</i> ⁴⁾ !	

¹⁾ *riisuttaos.* — ²⁾ *riisuttakaan.* — ³⁾ *riisuttakaatte, S. d. riisuttakoo, -kee.* — ⁴⁾ *riisuttakaat.*

CONJUNCTIVUS.

Praesens.

Singular.	Plural.	
<i>Riisuttanen</i> jag tör	<i>Riisuttanemme,</i>	
<i>riisuttanet</i> (afklädas	<i>riisuttanette,</i>	
<i>riisuttanee</i> ¹⁾ (m. m.	<i>riisuttanevat</i> ²⁾).	
¹⁾ <i>-neen.</i>	²⁾ <i>-neevat.</i>	

Imperfectum.

Singular.	Plural.	
<i>Riisuttaisin</i> ¹⁾ jag skulle	<i>Riisuttaisimme,</i>	
<i>riisuttaisit,</i> (afklädas,	<i>riisuttaisitte,</i>	
<i>riisuttaisi, -siin.</i> (m. m.	<i>riisuttaisivat.</i>	

¹⁾ *riisuttasin, -tasit, tasi; tasimme, m. m.*

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præsens: †Infin.	<i>Riisutta'</i> afklädas, att afklädas.
Gerund. Dat. f.	<i>riisuttaakse-ni, -si, -nsa; -mme, -ne, nsa</i> att jag må afklädas m. m.

† Loc. int. *riisuttaissa* under afklädandet.

2) Participialis.

Præsens: † Acc. 1.	<i>riisuttavan</i> } afklädas.
† Acc. 2.	<i>riisuttaman</i> }

Præterit. Dat. form. *riisutuksi* hafva blifvit afklädd.

PARTICIPIA PASSIVA:

Præsens: *risuttava* den som afklädes, skall afklädas.
 Præteritum 1: *riisuttu* } afklädd, som blifvit af-
 2: *riisuma* } klädd.

§. 50. ANDRA KONJUGATIONENS MEDIUM.

INDICATIVUS.

Præsens & Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Riisuin</i> jag afkläder,	<i>Riisuimme</i> ,
<i>riisuit</i> , (afklädde mig,	<i>riisuitte</i> ,
<i>riisuikse</i> ¹⁾ . m. m.	<i>riisuivat</i> .

¹⁾ *riisuiksen*, *-suihen*, *suihin*.

Impersonal. Præs. *riisuitaan* man afkläder sig.

Imperf. *riisuittiin* man afklädde sig.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Riisui</i> afkläd!	<i>Riisuitkaamme</i> afklädom oss!
<i>riisuitkoon</i> ¹⁾ han må af-	<i>riisuitkaa</i> ²⁾ afkläden eder!
kläda sig!	<i>riisuitkoot</i> ³⁾ de må afklä-
	da sig!

¹⁾ *riisuitkaan*. — ²⁾ *riisuitkaatte*, *-koo*, *kee*. — ³⁾ *riisuitkaat*.

Impersonal. *riisuittakoon*, man må afkläda sig.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

<i>Riisuiinnen</i> jag tör	<i>Riisuiennemme</i> ,
<i>riisuiinnet</i> , (afkläda	<i>riisuiinnette</i> ,
<i>riisuiinnee</i> , (mig m. m.	<i>riisuiinnevat</i> .

¹⁾ *riisuiinneepi*.

²⁾ *-nneevat*.

Impersonal. *riisuiittanee*, man tör afkläda sig.

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Riisuisisin</i> ¹⁾ jag skulle	<i>Riisuisisimme</i> ,
<i>riisuisisit</i> , (afkläda	<i>riisuisisitte</i> ,
<i>riisuisisi</i> , (mig m. m.	<i>riisuisisivat</i> .

¹⁾ *riisuisiin*, *-suisiit*, *-suisiin*; *suisimme*, *suisiitte*, *suisivat*.

Impersonal. *riisuittasiin* man skulle afkläda sig.

INFINITIVUS :

1) Verbalis.

Præsens: + Infin. *Riisuuta'* (att) afkläda sig.

Gerund. Instr. *riisuiten* medelst att afkläda sig.

Dat. f. *riisuitakse-ni*, *-si*, *-nsa*, *-mme*; &c. på det, föratt jag må afkläda mig, &c.

+ Loc. i. *riisuittessa* } under att
Impers. *riisuittaissa* } afkläda sig.

2) Participialis.

Præsens: + Acc. 1. *riisuivan* afkläda sig.

— — Impers. *riisuittavan* att man afkläder sig.

+ Acc. 2. *riisuiman* afkläda sig.

— — Impers. *riisuittaman* afkläda sig.

Ger. + Carit. *riisuimata'* utan att afkläda sig.

Dat. int. *riisuimaan* tillatt afkläda sig.

+ Loc. ext. *riisuimalla* i, med att afkl. sig.

— — Dim. *riisuimaisilla-ni*, *-si* &c. i begrepp att afkläda sig.

Loc. int. *riisuimassa* i att afkläda sig.

+ Abl. e. *riisuimalta* efter att afkläda sig.

+ Abl. i. *riisuimasta* ifrån att afkläda sig.

Præterit. + Acc. *riiswinneen* hafva afklädt sig.

Impers. Dat. f. *riisuituksi* att man afklädt sig.

Supinum: + Inf. *riisuittua* efter att hafva afkl. sig.

PARTICIPIA MEDIA.

Præsens: *Riisuiva* den som afkläder sig.

Præteritum: *riiswinnut* den som afklädt sig.

Impers. *riisuittu* (brukas blott periphrastice).

§. 51. Anmärkningar till 2:dra Konjug.

1. Största delen af de till denna Konjugationen hö-

rande verba äro neutra och kunna således icke hafva något egentligt passivum; men äga dock de uti §. 46. anm. 1. och 2. omnämnda passivi impersonala flexioner. Medium saknas ock hos de fleste.

2. Alla denna konjugations verba lyktas i Praesens Infinit. Act. antingen på *oa*, *ua* eller *yå*, i hvilka ändelser endast sista vokalen under konjugerandet förändras, men den nästföregående vokalen (*o*, *u*, *y*) bibehålles i alla flexioner. De på *oa* lyktade få uti 3:ta persona praesentis Indicativi Activi *oo*, der *riisua* har *uu*, samt i Imperfecta *oi* der *riisua* har *ui*, såsom: *sanoa* säga, Act. Indic. praes. *sanon*, *sanot*, *sanoo*; pl. *sanomme* &c. Imperfect. *sanoin*, *sanoit*, &c. Imperf. Conj. *sanoisin* jag skulle säga, m. m. — De på *yå* lyktade hafva i flexionsändelserna (enligt §. 4.) *vocales minores* (*å*, *y*, *ö*), der *riisua* har *a*, *o*, *u*, samt böjas i öfrigt såsom *riisua*.

3. Uti Imperfecta Activi varda diftongerna *oi*, *ui*, *yi*, ofta sammandragne till *o*, *u*, *y*, (såsom: *sanoin*, *riisuin*, *våsyin*, contr. *sanon*, *riisun*, *våsyn*, m. m.) samt blifva i afseende å stumma konsonanters uteslutning, betraktade såsom korta vokaler (§. 10. B. 1.) Detta gäller ock om diftongen *oi* uti samma Imperfecta af de i §. 47. anm. 4. omtalte verba.

4. Veba af denna konjugation, i hvilka stumma konsonanter enligt §. 10. uteslutas, äro t. ex. *takoa* smida, *hukkua* förgås, *vinkua* gnälla, *viipyå* diöja, *loppua* slutas, *ampua* skjuta, *sittoa* binda, *tahtoa* vilja, *heltyå* blifva öm, *tointua* komma sig före, *juurtua* rota sig, *tarttua* fastna; hvilka hafva i Activ. Ind. praes. *taon*, *hukun*, *vingun*, *viivyn*, *lopun*, *ammun*, *sidon* Savol. dial. *sion*, *tahdon* S. d. *tahon*, *hellyn*, *toinnun*, *juurun*, *tartun*; Imperfect. *taoin*, *hukuin*, *vinguin*, *viivyin*, *lopuin*, *ammuin*, *sidoin* S. d. *sioin*, *tah-*

doin, S. d. tahoin, hellyin, toinnuin, juurruin, tartuin, (contr. *taon, hukun, vingun &c.*) (§. 10. B. 1); Imperativ. praes. *tao', huku', vingu', viivy'* &c. (§. 10. B. 2.), Conj. praes. *takonen, hukkunen, vinkunen, viipynen, loppunen, ampunen, sitonen, &c. &c.*; Passivum Ind. praes. *taotaan, hukutaan, vingutaan, viivytään, loputaan, ammutaan, sidotaan S. d. siotaan, tahdotaan S. d. tahotaan, hellytään, toinnutaan, tartutaan* (§. 10. B. 4.). — Men *astua stiga, kiskoa draga af, katkoa afbryta, kahtoa eller kattoo, kassoa, katsoa se, och andra dylika följa den i §. 10. B. 5. gifna regel, t. ex. uti Act. Ind. praes. astun, kiskon, katkon, kahon, kahon, katon, katton, kasson, katson, o. s. v.*

§. 52. TREDJE KONJUGATIONENS ACTIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singularis.

Kätken jag gömmer,
kätket, m. m.
kätkee¹⁾.

¹⁾ *kätkeepi.*

Plural.

kätkemme,
kätkette,
kätkevät¹⁾.

¹⁾ *kätkeevät.*

Pluralis.

Kääntelen jag vänder
kääntelet, (ofta,
kääntelee²⁾. m. m.

²⁾ *käänteleepi.*

Plural.

kääntelemme,
kääntelette,
kääntelevät²⁾.

²⁾ *kääntelevät.*

Imperfectum.

Singular.

Kätkin jag gömde,
kätkit, m. m.
kätki.

Plural.

Kätkimme,
kätkitte,

Singular.

Kääntelin,
kääntelit,
käänteli.

Plural.

Kääntelimme,
kääntelitte,

*kätkivät*¹⁾.¹⁾ kätkit.*kääntelivät*²⁾.²⁾ kääntelit.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singular.

*Kätke*¹⁾ göm!*kätkeköön*²⁾ gömme han!¹⁾ kätkeös. — ²⁾ kätkekään. — ³⁾ käännellös. — ⁴⁾ käännelkään.

Plural.

Kätkekäämme gömmom!*kätkekää*¹⁾ gömmen!*kätkekööt*²⁾ gömme de!¹⁾ kätkekäätte, -köö, -kee.²⁾ kätkekäät.

Singular.

*Kääntele*³⁾!*käännelköön*⁴⁾!

Plural.

Käännelkäämme,*käännelkää*³⁾,*käännelkööt*⁴⁾,³⁾ käännelkäätte, -köö, -kee.⁴⁾ käännelkäät.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singular.

Kätkenen jag tör*kätkenet*, (gömma m. m.)*kätkenee*¹⁾.¹⁾ kätkeneepi.

Plural.

Kätkenemme,*kätkenette*,*kätkenevät*¹⁾.¹⁾ kätkeneevät.

Singular.

Käännellen,*käännellet*,*käännellee*²⁾.²⁾ käännelleepi.

Plural.

Käännellemme,*käännellette*,*käännellevät*²⁾.²⁾ käännelleevät.

Imperfectum.

Singular.

Kätkisin jag skulle*kätkisit*, (gömma m. m.)*kätkisi*.

Plural.

Kätkisimme,*kätkisitte*,*kätkisivät*¹⁾.¹⁾ kätkisit.

Singular.

Kääntelisin,*kääntelisit*,*kääntelisi*.

Plural.

Kääntelisimme,*kääntelisisitte*,*kääntelisivät*²⁾.²⁾ kääntelisit.

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

- Præsens: † Infin. *kätkeä'* gömma, *käännellä'*
att gömma. vända ofta.
- Ger. Instr. *kätkein* med att gömma. *käännellen*.
- Dat. f. *kätkeäkse-ni*, *si* &c. *käännelläkse-ni*
föratt gömma. &c.
- † Loc. i. *kätkeissä* under att g. *käännellessä*.

2) Participialis.

- Præs. † Acc. 1. *kätkevän* gömma. *kääntelevän*,
† Acc. 2. *kätkemän* gömma. *kääntelemän*,
- Ger. † Carit. *kätkemätä'* utan att g. *kääntelemätä'*
Dat. i. *kätkemään*¹⁾ till att *kääntelemään*¹⁾
gömma.

¹⁾ k. d. *kätkeen*.¹⁾ *käänleleen*.

- † Loc. e. *kätkemällä* med att g. *kääntelemällä*,
Dim. *kätkemäisillä* *kääntelemäisil-*
-ni &c. *lä-ni*. &c.

Loc. i. *kätkemässä* i att g. *kääntelemässä*,† Abl. e. *kätkemältä* eft. att g. *kääntelemältä*,† Abl. i. *kätkemästä* ifr. att g. *kääntelemästä*.Præt. † Acc. *kätkeneen* hafva g: *käännelleen*.Sup. † Infin. *kätkettyä* eft. att h. g. *käänneltyä*.

PARTICIPA ACTIVA.

- Præs. *kätkevä* } den som g: *kääntelevä*.
Dim. *kätkeväinen* } gömmande. *käänteleväinen*.
- Præt. *kätkenyt*, som har gömt. *käänneltyt*.

§. 53. TREDJE KONJUGATIONENS PASSIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singular.

Singular

<i>Minä</i>	} <i>kätetään</i>	<i>Minä</i>	} <i>käännellään</i> .	
<i>sinä</i>		} <i>jag gömmes,</i>		<i>sinä</i>
<i>hän</i>				<i>m. m.</i>

	Plural.		Plural.	
<i>Me</i>	} <i>kätketään.</i>	<i>Me</i>	} <i>käännellään.</i>	
<i>te</i>		<i>te</i>		
<i>he</i>		<i>he</i>		
Imperfectum.				
	Singul.		Singul.	
<i>Minä</i>	} <i>kätketiin</i>	<i>Minä</i>	} <i>käänneltiin.</i>	
<i>sinä</i>		<i>jag gömdes</i>		<i>sinä</i>
<i>hän</i>		<i>m. m.</i>		<i>hän</i>
	Plural.		Plural.	
<i>Me</i>	} <i>kätketiin.</i>	<i>Me</i>	} <i>käänneltiin.</i>	
<i>te</i>		<i>te</i>		
<i>he</i>		<i>he</i>		

IMPERATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Singul.
<i>Kätketä</i> ¹⁾	<i>gömmes du!</i>	<i>Käännellä</i> ³⁾	<i>!</i>
<i>kätkettäkön</i> ²⁾	<i>han må gas</i>	<i>käänneltäkön</i> ⁴⁾	<i>!</i>
<small>¹⁾ kätkettäös. — ²⁾ kätketäkään. — ³⁾ käänneltäös. — ⁴⁾ käänneltäkään.</small>			
	Plural.		Plural.
<i>Kätkettäkäämme!</i>		<i>Käänneltäkäämme!</i>	
<i>kätkettäkää</i> ¹⁾	<i>!</i>	<i>käänneltäkää</i> ³⁾	<i>!</i>
<i>kätkettekoot</i> ²⁾	<i>!</i>	<i>käänneltäkoot</i> ⁴⁾	<i>!</i>
<small>¹⁾ kätkettäkäätte, -köö, -kee. ²⁾ käänneltäkäätte, -köö, -kee. ³⁾ käänneltäkää. ⁴⁾ käänneltäkää.</small>			

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

	Singul.		Singul.
<i>Kätkettänen</i>	<i>jag tör</i>	<i>Käänneltänen,</i>	
<i>kätkettänet,</i>	<i>(gömmas, m.m.)</i>	<i>käänneltänet,</i>	
<i>kätkettänee,-neen.</i>		<i>käänneltänee,-neen.</i>	
	Plural.		Plural.
<i>Kätkettänemme;</i>		<i>Käänneltänemme,</i>	
<i>kätketänette,</i>		<i>käänneltänette,</i>	

kätkeittänevät¹⁾).käänneltänevät²⁾).¹⁾ kätkeittäneevät.²⁾ käänneltäneevät.

Imperfectum.

Singular.

Singular.

Kätkeittäisin jag skulle
kätkeittäisit, (gömmas, m. m.
kätkeittäisi, -siin.Käänneltäisin,
käänneltäisit,
käänneltäisi, -siin.

Plural.

Plural.

Kätkeittäisimme,
kätkeittäisitte,
kätkeittäisivät.Käänneltäisimme,
käänneltäisitte,
käänneltäisivät.

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præs. Inf. Kätkeittää' (att) gömmas.

käänneltää' ;

Ger. Dat. f. kätkeittääkse-ni, &c.

käänneltääkse-ni &c.

föratt, tillatt gömma.

se-ni &c.

Loc. i. kätkeittäissä vid,

käänneltäissä.

under att gömmas.

2) Participialis.

Præs. + Acc. 1. kätkeittävän gömmas.

käänneltävän.

+ Acc. 2. kätkeittämän gömmas.

käänneltämän.

Præterit. Dat. f. kätkeityksi hafva blif-

käännellyksi.

vit gömd.

PARTICIPIA PASSIVA:

Præs. kätkeittävä den som afklädes.

käänneltävä.

Præt. 1. kätkeitty } gömd, som har

käännelty.

2. kätkemä } bifvit gömd.

kääntelemä.

§. 54. TREDJE KONJUGATIONENS MEDIUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

singular.

Singular.

Kätkein jag gömmer

Kääntelein,

kätkeit, (mig m. m.

käänteleit,

kätkeikse¹⁾).käänteleikse²⁾).¹⁾ kätkeiksen, -eihen.²⁾ käänteleiksen, -eihen.

Plural.
Kätkeimme,
kätkeitte,
kätkeivät.
 Impers. *kätkeitään.*

Plural.
Käänteleimme,
käänteleitte,
käänteleivät.
käänteleitään.

Imperfectum.

Singul.
Kätkiin jag gömde
kätkiit, (mig &c.
*kätkiikse*¹⁾).

¹⁾ *kätkihin.*

Plural.
Kätkiimme,
kätkiitte,
kätkiivät.
 Impers. *kätkeittiin.*

Singul.
Käänteliin,
käänteliit,
käänteliikse.

¹⁾ *kääntelihin.*

Plural.
Käänteliimme,
käänteliitte,
käänteliivät.
käänteleittiin.

IMPERATIVUS.

Praesens.

Singul.
Kätkei' göm dig!
*kätkeitkään*¹⁾!

¹⁾ *kätkeitkään.*

Plural.
Kätkeitkäämme!
*kätkeitkää*¹⁾!
*kätkeitkoot*²⁾!

¹⁾ *kätkeitkäätte, -köö, -kee.*

²⁾ *kätkeitkäätt.*

Impers. *kätkeittäkään.*

Singul.
Kääntelei'!
*käänteleitkään*²⁾!

²⁾ *käänteleitkään.*

Plural.
Käänteleitkäämme!
*käänteleitkää*³⁾!
*käänteleitkoot*⁴⁾!

²⁾ *käänteleitkäätte, köö, -kee.*

⁴⁾ *käänteleitkäätt.*

käänteleittäkään.

CONJUNCTIVUS.

Praesens.

Singul.
Kätkeinnen jag tör göm-
kätkeinnet (ma mig &c.
*kätkeinnee*¹⁾),

¹⁾ *kätkeinneepi.*

Singul.
Käänteleinnen,
käänteleinnet,
*käänteleinnee*²⁾).

¹⁾ *käänteleinneepi.*

Plural.	Plural.
<i>Kätkeinnemme,</i>	<i>Käänteleeinnemme,</i>
<i>kätkeinnette,</i>	<i>käänteleeinnette,</i>
<i>kätkeinnevät</i> ¹⁾).	<i>käänteleeinnevät</i> ²⁾).
¹⁾ <i>kätkeinneevät.</i>	²⁾ <i>käänteleeinneevät.</i>
Imperson. <i>kätkeittänee.</i>	<i>käänteleeittänee.</i>

Imperfectum.

Singul.	Singul.
<i>Kätkeisisin</i> ¹⁾ jag skulle	<i>käänteleeisisin</i> ²⁾ ,
<i>kätkeisisit,</i> (gömma mig	<i>käänteteisisit,</i>
<i>kätkeisisi,</i> (&c.	<i>käänteleeisisi.</i>
¹⁾ <i>kätkeisiin, -siit, siin.</i>	²⁾ <i>käänteleeisiin, -siit, siin.</i>
Plural.	Plural.
<i>Kätkeisisimme</i> ¹⁾ ,	<i>Käänteleeisisimme</i> ²⁾ ,
<i>kätkeisisitte,</i>	<i>käänteleeisisitte,</i>
<i>kätkeisisivät.</i>	<i>käänteleeisisivät</i>
¹⁾ <i>kätkeisimme, -siitte, -siivät. —</i>	²⁾ <i>käänteleeisimme, -siitte, siivät.</i>
Imperson. <i>kätkeittäsiin.</i>	<i>käänteleeittäsiin.</i>

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præs. † Inf. <i>Kätkeitä'</i> (att) gömma sig.	<i>Käänteleitä'.</i>
Ger. Instr. <i>kätkeiten,</i>	<i>käänteleiten.</i>
Dat. f. <i>kätkeitäkse-ni</i> &c.	<i>käänteleitäkse-ni</i> &c.
† Loc. i. <i>kätkeitessä.</i>	<i>käänteleitessä.</i>
— — Imp. <i>kätkeittäissä.</i>	<i>käänteleeittäissä.</i>

2) Participialis.

Præs. † Acct. 1. <i>kätkeivän,</i>	<i>käänteleivän.</i>
Imp. <i>kätkeittävän,</i>	<i>käänteleeittävän.</i>
† Acc. 2. <i>kätkeimän,</i>	<i>käänteleimän.</i>
Imp. <i>kätkeittämän,</i>	<i>käänteleeittämän.</i>
Ger. Carit. <i>kätkeimätä,</i>	<i>käänteleimätä.</i>
Dat. i. <i>kätkeimään,</i>	<i>käänteleimään.</i>
† Loc. e. <i>kätkeimällä,</i>	<i>käänteleimällä.</i>
Dim. <i>kätkeimäisillä-ni,</i>	Caret.

	Loc. i. <i>kätkeimässä</i> ,	<i>käänteleimässä.</i>
	+ Abl. e. <i>kätkeimältä</i> ,	<i>(käänteleimältä).</i>
	+ Abl. i. <i>kätkeimästä</i> ,	<i>käänteleimästä.</i>
Præt. + Acc.	<i>kätkeinneen</i> ,	<i>käänteleinneen.</i>
	Imp. D. f. <i>kätkeityksi</i> ,	<i>käänteleityksi.</i>
Supinum:	<i>kätkeittyä.</i>	<i>käänteleittyä.</i>

PARTICIPIA PASSIVA:

Præs.	<i>kätkeivä</i> den som gömmen sig.	<i>käänteleivä.</i>
Præt.	<i>kätkeinnyt</i> den som har g:t sig.	<i>käänteleinnyt.</i>
Impers.	<i>kätkeitty.</i>	<i>käänteleitty.</i>

§. 55. Anmärkningar till 3:dje Konjug.

1. Denna Konjugations verber äro antingen osynkoperade, lyktande sig i Infinitivus præsens Activi på *ea*, *eä*, (såsom *koskea* vidröra, *käskeä* befalla): eller synkoperade, hvilka i sagde Inf. hafva *ll*, *st*, *nn*, *rr* nästföre slutvokalen *a*, *ä*: (såsom: *tulla* komma, *pestä* tvätta, *panna* sätta, *purra* bita). Med iagttagande af §. 6 och §. 42. anm. 2. konjugeras de förra efter *kätken*, de sednare efter *kääntelen*.

2. De synkoperades form är, genom sammandragning uti Activi Infinitivus verbalis samt i supinum och uti de ifrån dem härledda Activi och Passivi flexioner (§. 42. anm. 4, 5.), bildad af de osynkoperades. Sammandragningen är uppkommen genom uteslutning af det för denna konjugation karakteristiska *e* (§. 42.), hvarmedelst man t. ex. uti 3. pers. præs. Imperativi Activi fått: *tulkoon*, *peskoon*, *pankoon*, *purkoon* i stället för *tulekoon*, *pesekoon*, *panekoon*, *purekoon*. — Denna uteslutning, har dessutom föranledt följande konsonant-förändringar, nemligen:

a) Uti Præsens Coniunctivi Activi har *n*,

nåstefter det synkoperade *e*, blifvit utelemnadt och kompenseradt medelst nästföregående konsonants fördubbling, såsom: *tullen*, *pessen*, *pannen*, *purren*, i st. för *tulenen*, *pessenen*, *panenen*, *purenen*; likaså i Participium praeterit. Activi, såsom: *tullut*, *pessyt*, *pannut*, *purrit*, i st. för *tulenut*, *pesenytt*, *panenut*, *purenut*.

b) När vokal följt nåstefter det uteslutna *e*, såsom i Infinitivus verbalis, har ock nästföregående konsonant sålunda fördubblats att *l*, *n*, *r* blifvit förvandlade till *ll*, *nn*, *rr*, men *s* till *st*, såsom: *tulla'*, *panna'*, *purra'*, *pesta'*, i st. f. *tulea'*, *panea'*, *purea'*, *pesea'*. (Denna fördubbling är förmodeligen äfven en kompensatiou af ett uteslutit *t*).

c) Uti Supinum har för lättare uttals skull *tt* nåstefter det synkoperade *e*, blifvit förenkladt till *t*, såsom: *tultua*, *pestyá*, *pantua*, *purtua*, i stället för *tulettua*, *pesettyá*, *panettua*, *purettua*. Ifrån det synkoperade Supinum härledas de i §. 42. anm. 5. nämnda flexioner på vanligt sätt, t. ex. Passiv. Ind. præ. *tullaan*, *pestaän*, *pannaan*, *purraan* (§. 10. B. 4.), Imperfect. *tultiin*, *pestiin*, *pantiin*, *purtiin*, o. s. v.

d) Konsonanten nästföre det synkoperade *e* har blifvit förenad med föregående stafvelse och (enligt §. 10. B.) verkat i denna stafvelses början stumma konsonantens uteslutning, i fall nemligen en sådan stum konsonant der funnis. Således ficks till ex. i Imperat. *kään-nel-köön* (icke *kään-tel-köön*) i stället för *kään-te-le-köön*; Conj. præ. *käännellen* i st. f. *kääntelenen*; Inf. *käännellä* i st. f. *käänteledä*; Sup. *käänneltyä* i st. f. *kääntelettyä* o. s. v. — Likaså hafva *halkasen* jag klyfver, *aukasan* jag öppnar, *tempasen* jag rycker, *repäsen* jag rifver, *kuultelen* jag lyssnar, *laittelen* jag lagar, t. ex. uti In-

finit. *halasta, auasta, temmasta, revästä, kuullella, laitella*, (i st. för *halkasea, aukasea, tempasea, repäseä, kuultealea, laittelea*); uti Sup. *halastua, auastua, temmastua, revästyä, kuulleltua, laiteltua*, (i st. för *halkasettua, aukasettua, tempasettua, repäsettyä, laittelettua*), o. s. v.; men *rukoelen* contr. *rukoilen* jag beder, *kastelen* jag väter, *viskelen* jag kastar, o. a. d. bibehålla (enligt §. 10. B. 1. 5.) öfverallt den stumma konsonanten.

3) Medium till de synkoperade verba, formeras på vanligt sätt ifrån deras ursprungliga, osynkoperade form, t. ex. Infinit. Medii: *käänteleitä', halkaseita', aukaseita', repäseitä', laitteleitä'*, fås af de obrukliga *käänteleä', halkasea', o. s. v.*

4. Verberna *näen* (jag ser) och *teen* (jag gör), hvilka hafva uti Infinit. Activi *nähdä', tehdä'*, Sav. d. *nähä', tehä'*, (i stället för *näkeä', tekeä'*) samt i Supin. Act. *nähtyä', rehtyä'*, äro i samma flexioner, som *käännellä*, synkoperade dymedelst att *e* uteslutits och *k*, före *d, k, n, t*, förbytt till *h* (§ 10. A.), o. s. v. För ötrigt uteslutes *k* enligt §. 10 B. 7. t. ex. præs. Ind. Act. *näen, näet, näkee* &c. Imperf. *näin, näit, näki* o. s. v. Imperat. *näe', nähköö'n, nähkäämme* &c. Coniunctiv. præs. *nähnen, nähnet* &c. Imperf. *näkisin* &c. præs. Infinit. verbalis *nähdä* Sav. d. *nähä*, Inf. Participial. præs. *näkevän, näkemän* &c. Præt. *nähneen*. Sup. *nähtyä*. Participia: *näkevä, nähnyt*. Passiv. Ind. *nähdään, nähtiin*. Imperat. *nähdä, näh-täköö'n* &c. Conj. *nähtänen, nähtäisin*. Inf. *nährää* &c.

§. 56. FJERDE KONJUGATIONENS ACTIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singularis.

Kuorin jag skalar,
kuorit, m. m.
kuorii ¹⁾).

¹⁾ *kuoriipi*.

Pluralis.

Kuorimme vi skale,
kuoritte, m. m.
kuorivat ²⁾).

²⁾ *kuoriivat*.

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Kuorin</i> , kust d. <i>-rein</i> , jag skalade, m. m.	<i>Kuorimme</i> , <i>-reimme</i> , vi skalade m. m.
<i>kuorit</i> , <i>-reit</i> ,	<i>kuoritte</i> , <i>-reitte</i> ,
<i>kuori</i> , <i>-rei</i> .	<i>kuorivat</i> , <i>-reivat</i> ¹⁾ . ¹⁾ <i>kuoreit</i> .

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Kuori</i> ¹⁾ skala!	<i>Kuorikaamme</i> skalom!
<i>kuorikoon</i> ²⁾ skale han!	<i>kuorikaa</i> ³⁾ skalen I!
¹⁾ <i>kuorios</i> . — ²⁾ <i>kuorikaav</i> . — ³⁾ <i>kuorikaatte</i> , <i>-koo</i> , <i>-kee</i> . — ⁴⁾ <i>kuorikaat</i> .	<i>kuorikoot</i> ⁴⁾ skale de!

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Kuorinen</i> jag tör skala,	<i>Kuorinemme</i> ,
<i>kuorinet</i> , m. m.	<i>kuorinette</i> ,
<i>kuorinee</i> ¹⁾ .	<i>kuorinevat</i> ²⁾ .
¹⁾ <i>kuorineepti</i> ,	²⁾ <i>kuorineevat</i> .

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Kuorisin</i> jag skulle	<i>Kuorisimme</i> ,
<i>kuorisit</i> , (skala, m. m.)	<i>kuorisitte</i> ,
<i>kuorisi</i> .	<i>kuorisivat</i> ¹⁾ .
	¹⁾ <i>kuorisit</i> .

INFINITIVUS :

1) Verbalis.

Præs. † Infin. *Kuoria*' skala, att skala.

Ger. Instr. *kuorien* contr. *kuoriin* medelst att sk.

Dat. f. *kuoriakse*, *-ni*, *-si*, &c. föratt jag &c.
må skala.

† Loc. i. *kuoriessa* contr. *kuoriissa* under sk:dét.

2) Participialis.

Præs. † Acc. 1.	<i>Kuorivan</i> skala.
† Acc. 2.	<i>kuoriman</i> skala.
Ger. † Carit.	<i>kuorimata'</i> utan att skala.
Dat. i.	<i>kuorimaan</i> tillatt skala.
† Loc. e.	<i>kuorimalla</i> med, i att skala.
Dim.	<i>kuorimaisilla-ni</i> , <i>si</i> &c. i begr. a. sk.
Loc. i.	<i>kuorimassa</i> i att skala.
† Abl. e.	<i>kuorimalta</i> efter att skala.
† Abl. i.	<i>kuorimasta</i> ifrån att skala.
Prætit. † Acc.	<i>kuorineen</i> hafva skalat.
Sup. † Infin.	<i>kuorittua</i> efter att hafva skalat.

PARTICIPIA ACTIVA.

Præsens: <i>kuoriva</i>	} den som skalar,
Dim. <i>kuorivainen</i>	
Præterit. <i>kuorinut</i>	den som har skalat.

§. 57. FJERDE KONJUGATIONENS PASSIVUM.
INDICATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.		
<i>Minä</i>	} <i>kuoritaan</i>	<i>Me</i>	} <i>kuoritaan</i>		
<i>sinä</i>		} jag skalas,		<i>te</i>	} vi skalas,
<i>hän</i>				} m. m.	

Imperfectum.

	Singul.		Plural.		
<i>Minä</i>	} <i>kuorittiin</i>	<i>Me</i>	} <i>kuorittiin</i>		
<i>sinä</i>		} jag skala-		<i>te</i>	} vi skalades,
<i>hän</i>				} des, m. m.	

IMPERATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Plural.
<i>Kuorita'</i> ¹⁾	skalas!	<i>Kuorittakaamme</i>	vi måge
		<i>kuorittakaä</i> ³⁾	(skalas, m. m.)

*kuorittakoon*²⁾ han må sk. *kuorittakoot*⁴⁾.

¹⁾ *kuorittaos.* — ²⁾ *kuorittakaan.* — ³⁾ *kuorittakaatte, -koo, -kee.*
⁴⁾ *kuorittakaat.*

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singul.	Plural.
<i>Kuorittanen</i> jag tör	<i>Kuorittanemme,</i>
<i>kuorittanet,</i> (skalas.	<i>kuorittanette,</i>
<i>kuorittanee, -neen.</i>	<i>kuorittanevat</i> ¹⁾).
	²⁾ <i>kuorittaneevat.</i>

Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Kuorittaisin</i> † jag skulle	<i>Kuorittaisimme,</i>
<i>kuorittaisit,</i> (skalas.	<i>kuorittaisitte,</i>
<i>kuorittaisi, -siin.</i>	<i>kuorittaisivat.</i>
† <i>kuorittasin, -asit, &c.</i>	

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præsens: † Infinitiv. *Kuorittaa*²⁾ (att) skalas.

Ger. Dat. f. *kuorittaakse, -ni* &c. föratt jag &c.
 må, skulle skalas.

† Loc. i. *kuorittaissa* under att skalas.

2) Participialis.

Præsens: † Acc. 1. *kuorittavan* skalas, skola skalas.

† Acc. 2. *kuorittaman* skalas.

Præterit. Dat. f. *kuorituksi* hafva blifvit skalad.

PARTICIPIA PASSIVA.

Præsens: *kuorittava* den som skalas.

Praeteritum 1: *kuorittu* } skalad, som har

2: *kuorima* } blifvit skalad.

§. 58. FJERDE KONJUGATIONENS MEDIUM.

INDICATIVUS.

Præsens & Imperfectum.

Singul.	Plural.
<i>Kuoriin</i> jag skalar mig,	<i>Kuoriimme,</i>

kuoriit, (skalade mig. *kuoriitte*,
kuoriikse, -riihen, -riin. *kuoriivat*.
 Impers. Praes. *kuoriitaan*. Imperf. *kuoriittiin*.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singular.

Plural.

Kuorii' skala dig! *Kuoriitkaamme* vi m. sk. o.
*kuoriitkoon*¹⁾ må han *kuoriitkaa*²⁾ I m. sk. eder.
 skala sig! *kuoriitkoot*³⁾ de måge
 skala sig!

¹⁾ *kuoriitkaan*. — ²⁾ *kuoriitkaatte*, -koo, -kee. — ³⁾ *kuoriitkaat*.

Impersonal. *kuoriittakoon* man må skala sig.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singular.

Plural.

Kuoriinnen jag tör skala *Kuoriinnemme*,
kuoriinnet, (mig. *kuoriinnette*,
*kuoriinnee*¹⁾). *kuoriinnevat*.²⁾

¹⁾ *kuoriinneepi*.

²⁾ *kuoriinneevat*.

Imperson. *kuoriittanee* man tör skala sig.

Imperfectum.

Singular.

Plural.

Kuoriisin jag skulle *Kuoriisimme*,
kuoriisit, (skala mig. *kuoriisitte*,
kuoriisi, -siin. *kuoriisivat*.

Imperson. *kuoriittasiin* man skulle skala sig.

INFINITIVUS :

2) Verbalis.

Praes. + Infin. *kuoriita'* att skala sig.

Gerund. Instr. *kuoriiten* medelst att skala sig.

Dat. f. *kuoriitakse-ni*, *si*, *nsa*, &c. föratt
 jag &c. må skala mig.

+ Loc. i. *kuoriitessa* under att skala sig.

Impers. *kuoriittaissa* under det man
 skalar, skalade sig.

2) Participialis.

- Praes. † Acc. 1. *Kuoriivan* skala sig.
Imperson. *kuoriittavan*.
- † Acc. 2. *kuoriiman* skala sig.
Imperson. *kuoriittaman*.
- Ger. Carit. *kuoriimata'* utan att skala sig.
Dat. i. *kuoriimaan* tillatt skala sig.
† Loc. e. *kuoriimalla* i, med att skala sig.
— Dim. *kuoriimaisilla -ni, -si* &c. i begrepp att skala sig.
Loc. i. *kuoriimassa* i att skala sig.
† Abl. e. *kuoriimalta* efter att skala sig.
† Abl. i. *kuoriimasta* ifrån att skala sig.
- Praet. † Acc. *kuoriinneen* hafva skalat sig.
Impers. Dat. f. *kuoriituksi*.
- Sup. † Infin. *kuoriittua* efter att hafva skalat sig.

PARTICIPIA ACTIVA.

- Praesens: *kuoriiva* den som skalar sig.
Praeterit. *kuoriinnut* den som har skalat sig.
Impers. *kuoriittu* skaladt (brukas periphrastice.)

§. 59. Med iagttagande af §. 6, och §. 42. anm. 2. samt §. 10. B. konjugeras alla i Praesens Indicativi Activi på *in*, eller i Infinit. Activi på *ia, iä* lyktade verba efter flexions-exemplet *kuorin*. Exempel på slutna konsonanters utelemnande förekomma i verberna: *pyrkiä* sträfva till, *lykkiä* skuffa, *hyppiä* hoppa, *kampiä* klättra, *repiä* rifva, *tohtia* våga, o. a. d. såsom: Activum, Indic. praes. 1 pers. *pyrin* (k. d. *pyrjin, pyriin*), *lykin*, *kammin*, *revin*, *tohdin*, Sav. d. *tohin*; 3 pers. *pyrkii*, *lykkii*, *kampii*, *repii*, *tohtii*; Conjunct. *pyrkinen*, *lykkinen*, &c. Supin. *pyrityä. lykkittyä*, o. s. v.

§. 60. FEMTE KONJUGATIONENS ACTIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

Singularis.

Lupaan jag lofvar,
lupaat, m. m.
*lupaa*¹⁾).

¹⁾ *lupaapi*.

Plural.

Lupaamme,
lupaatte,
lupaavat.

Singularis.

Kiroan, -roon jag svärjer,
kiroat, -root, m. m.
kiroaa, -roo²⁾).

²⁾ *kiroaapi*, -roopi.

Plural.

Kiroamme, -roomme,
kiroatte, -rootte,
*kiroavat*¹⁾ -roovat.

¹⁾ *kiroaavat*.

Imperfectum.

Singul.

Lupasin jag lofvade,
lupasit, m. m.
lupasi.

Plural.

Lupasimme,
lupasitte,
*lupasivat*¹⁾).

¹⁾ *lupasit*.

Singul.

Kirosin jag svor,
kirosit, m. m.
kirosi.

Plural.

Kirosimme,
kirositte,
*kirosivat*²⁾).

²⁾ *kirosit*.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Singul.

Lupaa' lofva!
*luvatkoon*¹⁾!

¹⁾ *luvatkaan*.

Plural.

Luvatkaamme!
*luvatkaa*¹⁾!
*luvatkoot*²⁾!

¹⁾ *luvatkaatte*, -koo, -kee.

²⁾ *luvatkaat*.

Singul.

Kiroa', -roo'!
*kirotkoon*²⁾!

²⁾ *kirotkaan*.

Plural.

Kirotkaamme!
*kirotkaa*³⁾!
*kirotkoot*⁴⁾!

³⁾ *kirotkaatte*, -koo, -kee.

⁴⁾ *kirotkaat*.

CONJUNCTIVUS.

Praesens.

Singul.	Singul.
<i>Luvannen</i> jag tör	<i>Kironnen</i> jag tör
<i>luvannet</i> , (lofva, m. m.	<i>kironnet</i> , (svärja, m. m.
<i>luvannee</i> ¹⁾).	<i>kironnee</i> ²⁾).
¹⁾ - <i>nneepi</i> .	²⁾ - <i>nneepi</i> .
Plural.	Plural.
<i>Luvannemme</i> ,	<i>Kironnemme</i> ,
<i>luvannette</i> ,	<i>kironnette</i> ,
<i>luvannevat</i> ¹⁾).	<i>kironnevat</i> ²⁾).
¹⁾ <i>luvanneevat</i> .	²⁾ <i>kironneevat</i> .

Imperfectum.

Singul.	Singul.
<i>Lupaisin</i> jag skulle	<i>Kiroaisin</i> , - <i>roisin</i> , ²⁾
<i>lupaisit</i> , (lofva, m. m.	<i>kiroaisit</i> , - <i>roisit</i> ,
<i>lupaisi</i> .	<i>kiroaisi</i> , - <i>roisi</i> .
Plural.	Plural.
<i>Lupaisimme</i> ,	<i>Kiroaisimme</i> , - <i>roisimme</i> ;
<i>lupaisitte</i> ,	<i>kiroaisitte</i> , - <i>roisitte</i> ,
<i>lupaisivat</i> ¹⁾).	<i>kiroaisivat</i> , - <i>roisivat</i> ³⁾).
¹⁾ <i>lupaisit</i> . — ²⁾ item: <i>kiroasin</i> , <i>kiroasit</i> &c. — ³⁾ <i>kiroisit</i> .	

INFINITIVUS:

1) Verbalis.

Præs.: † Inf. <i>Luvata'</i> (att) lofva.	<i>Kirota'</i> (att) svärja.
Ger. Instr. <i>luvaten</i> .	<i>kiroten</i> .
Dat. f. <i>luvatakse-ni</i> &c.	<i>kirotakse-ni</i> &c.
† Loc. i. <i>luvatessa</i> .	<i>kirotessa</i> .

2) Participialis.

Præs.: † Acc. 1. <i>Lupaavan</i> .	<i>Kiroavan</i> , - <i>roovan</i> .
† Acc. 2. <i>lupaaman</i> .	<i>kiroaman</i> , - <i>rooman</i> .
Ger. † Carit. <i>lupaamata'</i> .	<i>kiroamata'</i> - <i>roomata'</i> .
Dat. i. <i>lupaamaan</i> .	<i>kiroamaan</i> , - <i>roomaan</i> .
† Loc. e. <i>lupaamalla</i> .	<i>kiroamalla</i> , - <i>roomalla</i> .
— Dim. <i>lupaamai-</i>	<i>kiroamaisilla-ni</i> , &c.
	<i>silla-ni</i> , &c. <i>kiroomaisilla-ni</i> , &c.

	Loc. i.	<i>lupaamassa.</i>	<i>kiroamassa,-roomassa.</i>
	†Abl. e.	<i>lupaamalta.</i>	<i>kiroamalta,-roomalta.</i>
	†Abl. i.	<i>lupaamasta.</i>	<i>kiroamasta,-roomasta.</i>
Præt.	†Acc. 1.	<i>luvanneen.</i>	<i>kironneen.</i>
Sup.	†Inf.	<i>luvattua.</i>	<i>kirottua.</i>

PARTICIPIA ACTIVA:

Præsens:	<i>lupaava</i>	} den som <i>kiroava, -roova.</i>
Dim.	<i>lupaavainen</i>	
Præterit.	<i>luvannut</i>	den som har lofvat. <i>kironnut.</i>

§. 61. FEMTE KONJUGATIONENS PASSIVUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Singul.	
<i>Minä</i>	} <i>luvataan</i>	<i>Minä</i>	} <i>kirotaan.</i>	
<i>sinä</i>		} jag lofvas,		<i>sinä</i>
<i>hän</i>				} m. m.
	Plural.		Plural.	
<i>Me</i>	} <i>luvataan.</i>	<i>Me</i>	} <i>kirotaan.</i>	
<i>te</i>		} <i>he</i>		<i>te</i>
<i>he</i>				<i>he</i>

Imperfectum.

	Singul.		Singul.	
<i>Minä</i>	} <i>luvattiin</i>	<i>Minä</i>	} <i>kirottiin.</i>	
<i>sinä</i>		} jag lofva-		<i>sinä</i>
<i>hän</i>				} des, m. m.
	Plural.		Plural.	
<i>Me</i>	} <i>luvattiin.</i>	<i>Me</i>	} <i>kirottiin.</i>	
<i>te</i>		} <i>he</i>		<i>te</i>
<i>he</i>				<i>he</i>

IMPERATIVUS.

Præsens.

	Singul.		Singul.
<i>Luvata'</i> ¹⁾	lofvas!	<i>Kirotta'</i> ¹⁾	!

luvattakoon ²⁾ h. m. lofvas! *kirottakoon* ²⁾!

¹⁾ *luvattaos, kirottaos.* — ²⁾ *luvattakaan, kirottakaan.*
Plural. Plural.

Luvattakaamme vi mä lof- *Kirottakaamme*!

luvattakaa ³⁾ (vas, m. m. *kirottakaa* ³⁾!

luvattakoot ⁴⁾! *kirottakoot* ⁴⁾!

³⁾ *luvattakaatte, kirottakaatte, -koo, -kee.* ⁴⁾ *luvattakaat, kirot-
takaat.*

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Singular.

Luvattanen jag tör*luvattanet*, (lofvas, m. m. *kirottanet*,*luvattanee* ¹⁾).¹⁾ *luvattaneen.*

Plural.

Luvattanemme,*luvattanette*,*luvattanevat* ¹⁾).¹⁾ *luvattaneevat.*

Singular.

Kirottanen,*kirottanet*,*kirottanee* ²⁾).²⁾ *kirottaneen.*

Plural.

Kirottanemme,*kirottanette*,*kirottanevat* ²⁾).²⁾ *kirottaneevat.*

Imperfectum.

Singular.

Luvattaisin ¹⁾ jag skulle*luvattaisit*, (lofvas, m. m. *kirottaisin* ²⁾,*luvattaisi, -siin.*

Plural.

Luvattaisimme,*luvattaisitte*,*luvattaisivat.*¹⁾ *luvattasin, -asit, &c.*

Singular.

Kirottaisin ²⁾,*kirottaisit*,*kirottaisi, -siin.*

Plural.

Kirottaisimme,*kirottaisitte*,*kirottaisivat.*²⁾ *kirottasin, -asit, &c.*

INFINITIVUS :

2) Verbalis.

Præsens: + Inf. *Luvattaa'* (att) lofvas.*Kirottaa'*.Ger. Instr. *luvattaakse-ni, si,**kirottaakse-**nsa, &c.**ni, si, nsa &c.**luvattaissa.**kirottaissa.*

2) Participialis.

Præs.:	† Acc. 1.	<i>luvattavan</i>	lofvas.	<i>kirottavan.</i>
	† Acc. 2.	<i>luvattaman</i>		<i>kirottaman.</i>
Præt.	Dat. f.	<i>luvatuksi</i>	hafva blifvit	<i>kirotuksi.</i>
			lofvad.	

PARTICIPIA PASSIVA.

Præs.	<i>Luvattava</i>	den som lofvas.	<i>kirottava.</i>
Præt.	1. <i>luvattu</i>	} lofvad.	<i>kirottu.</i>
	2. <i>lupaama</i>		<i>kiroama, rooma.</i>

§. 62. Anmärkningar till 5:te Konjug.

Anm. 1. Medium finnes icke i denna Konjugation; ehuru i poësi en eller annan hit hörande flexio media kan någon gång förekomma, såsom: *reutoaikse* (han släpar sig mödosamt).

Anm. 2. Denna Konjugations verba lyktas, näst efter vokal, uti Infin. Activi på *ta, tå*; uti præs. Indic. Activi på *an, ån*. De på *tå* lyktade konjugeras enligt ofvananförde flexions-exempel, med iagttagande af hvad om vocales majores och minores i §. 6 och §. 42. anm. 2 är sagdt, t. ex. Act. Ind. *lepåån* jag hvilar, *lepäät* &c. Imperf. *lepåsin*; Imperat. *lepää*, *levätköön* &c. Conj. *levännen*; Imperfect. *lepåisin*; Inf. Verb. *levätä* &c. Inf. participial. *lepäävän* &c. Sup. *levättyä* &c.

Anm. 3. Der *oa* uti verbum *kirota* per antithesin förbytes till *oo*, samt *oai* uti *oi* (pag 125), pläga ock *ea*, *eä* sammandragas till *ee*; *iä* någon gång till *ii*; *eai*, *eäi* till *ei*; *iäi* till *ii*, samt *uai* och *yäi* till *ui*, *yi*, men *ua* och *yä* mera sällan till *uu*, *yy*, t. ex.

rupean contr. *rupeen*; *rupeaisin* contr. *rupeisin*.
kerkeån contr. *kerkeen*; *kerkeäisin* contr. *kerkeisin*.
sikiån contr. *sikiin*; *sikiäisin* contr. *sikiisin*.

haluan (contr. *haluun*); *haluaisin* contr. *haluisin*.
möyryän (ctr. *möyryyn*); *myöryäisin* ctr. *möyryisin*.

Anm. 4. Angående stumma konsonanters utslutning gäller ock här hvad i §. 10 är föreskrifvet. Konjugations exemplet *luvata* utvisar i hvilka flexioner sagde konsonanter uteslutas, och af exemplet *kirota* ses att i alla öfriga flexioner de i förgående Anm. 3. omtalte kontraktioner äga rum.

Exempel på verba, i hvilka *k*, *p*, *t* uteslutas:

Act. Indic. præs.	Infinit.
<i>Makaan</i> jag ligger,	<i>Maata'</i> .
<i>Lakkaan</i> jag upphör,	<i>lakata'</i> .
<i>Hankaan</i> jag skafvar,	<i>hangata'</i> .
<i>Raukean</i> contr. <i>-keen</i> j. aftynar,	<i>raueta'</i> .
<i>Herkeän</i> c. <i>-keen</i> j. upphör,	<i>heretä'</i> .
	kustd. <i>herjetä'</i> ,
<i>Tempaan</i> jag rycker,	<i>temmata'</i> .
<i>Kuoppaan</i> jag begrafver,	<i>kuopata'</i> .
<i>Putoan</i> c. <i>putoon</i> jag faller,	<i>pudota'</i> .
	Sav. d. <i>puota'</i> .
<i>Vertaan</i> jag jemför,	<i>verrata'</i> .
<i>Konttaan</i> jag kryper,	<i>kontata'</i> ; m. m.

§. 65. Om Verba Anomala.

Verba Anomala afvika till någon del ifrån de 5 allmänna Konjugationer. Sådana äro i synnerhet: *saada* få, *jäädä* blifva qvar, *juoda* dricka, *luoda* skapa, skåta m. m., *suoda* unna, *tuoda* hemta, *lyödä* slå, *myödä* sälja, *syödä* äta, *soida* ljuda, *voida* förmå, *naida* gifta sig, *puida* tröska, *uida* simma, *viedä* föra, *käydä* gå; hvilka verber enligt Sav. d. skrivas: *saaha* (soaha), *jäähä* (jeähä), *juua*, *luua*, *suua*, *tuua*, *lyyä*, *myyä*, *syyä*, *soia*,

voia, naia, puia, uia, viiä, käyâ (Jemf. §. 11. amn. 1). De konjugeras på följande sätt:

1) *saada* (*saaha*). 2) *juoda* (*juua*). 3) *puida* (*puia*).

ACTIVUM. INDICATIVUS.

Præsens.

S. <i>Saan</i> jag får. <i>saat,</i> <i>saa, -pi.</i>	<i>Juon</i> jag dricker. <i>juot,</i> <i>juo, -pi.</i>	<i>Puin</i> j. tröskar. <i>puit,</i> <i>pui, -pi.</i>
Pl. <i>saamme,</i> <i>saatte,</i> <i>saavat.</i>	<i>juomme,</i> <i>juotte,</i> <i>juovat.</i>	<i>puimme,</i> <i>puitte,</i> <i>puivat.</i>

Imperfectum.

S. <i>Sain,</i> <i>sait,</i> <i>sai.</i>	<i>Join,</i> <i>joit,</i> <i>joi.</i>	<i>Puin,</i> <i>puit,</i> <i>pui.</i>
Pl. <i>saimme,</i> <i>saitte,</i> <i>saiivat.</i>	<i>joimme,</i> <i>joitte.</i> <i>joivat.</i>	<i>puimme,</i> <i>puitte,</i> <i>puivat.</i>

IMPERATIVUS.

Præsens.

S. <i>Saa</i> ¹⁾ ! <i>saakoon</i> ²⁾ !	<i>Juo</i> ¹⁾ ! <i>juokoon</i> ²⁾ !	<i>Pui</i> ¹⁾ ! <i>puikoon</i> ²⁾ !
Pl. <i>saakaamme!</i> <i>saakaa</i> ³⁾ ! <i>saakoot</i> ⁴⁾ !	<i>juokaamme!</i> <i>juokaa</i> ³⁾ ! <i>juokoot</i> ⁴⁾ !	<i>puikaamme!</i> <i>puikaa</i> ³⁾ ! <i>puikoot</i> ⁴⁾ !

¹⁾ *saas, juuos, puios.* — ²⁾ *saakaan, juokaan, puikaan.* — ³⁾ *saakaatte, juokaatte, puikaatte, -koo, -kee.* — ⁴⁾ *saakaat, juokaat, puikaat.*

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

S. <i>Saanen,</i> <i>saanet,</i> <i>saanee</i> ¹⁾ .	<i>Juonen,</i> <i>juonet,</i> <i>juonee</i> ¹⁾ .	<i>Puinen,</i> <i>puinet,</i> <i>puinee</i> ¹⁾ .
Pl. <i>saanemme,</i>	<i>juonemme,</i>	<i>puinemme,</i>

saanette, *juonette*, *puinette*;
saanevat ²⁾. *juonevat* ²⁾. *puinevat* ²⁾.

¹⁾ *saaneepi*, *juoneepi*, *puineepi*. — ²⁾ *saaneevat*, *juoneevat*, *puineevat*.

Imperfectum.

S.	<i>Saisin</i> ,	<i>Joisin</i> ,	<i>Puisin</i> ,
	<i>saisit</i> ,	<i>joisit</i> ,	<i>puisit</i> ,
	<i>saisi</i> ,	<i>joisi</i> ,	<i>puisi</i> ,
Pl.	<i>saisimme</i> ,	<i>joisimme</i> ,	<i>puisimme</i> ,
	<i>saisitte</i> ,	<i>joisitte</i> ,	<i>puisitte</i> ,
	<i>saisivat</i> ¹⁾ .	<i>joisivat</i> ²⁾ .	<i>puisivat</i> ³⁾ .
	¹⁾ <i>saisit</i> .	²⁾ <i>joisit</i> .	³⁾ <i>puisit</i> .

INFINITIVUS Verbalis.

Præs. †Inf.	<i>Saada'</i>	<i>Juoda'</i>	<i>Puida'</i>
	(Sav. d. <i>saaha'</i> ,	<i>juua'</i> ,	<i>puia'</i>).
Ger. Instr.	<i>saaden</i>	<i>juoden</i>	<i>puiden</i>
	(Sav. d. <i>saahen</i>	<i>juuen</i> ,	<i>puien</i>).
D. f.	<i>saadakse-ni</i> .	<i>juodakse-ni</i> .	<i>puidakse-ni</i> .
(S. d.	<i>saahakse-ni</i> .	<i>juuakse-ni</i> .	<i>puiakse-ni</i> .)
†L. i.	<i>saadessa</i> ,	<i>juodessa</i> ,	<i>puidessa</i> .
(S. d.	<i>saahessa</i> .	<i>juuessa</i> .	<i>puiessa</i> .)

INFINITIVUS Participialis.

Præs. †Acc. 1.	<i>Saavan</i> ,	<i>Juovan</i> ,	<i>Puivan</i> ,
†Acc. 2.	<i>saaman</i> ,	<i>juoman</i> ,	<i>puiman</i> ,
Ger. †Carit.	<i>saamata'</i> ,	<i>juomata'</i> ,	<i>puimata'</i> ,
D. i.	<i>saamaan</i> ,	<i>juomaan</i> ,	<i>puimaan</i> ,
†L. e.	<i>saamalla</i> ,	<i>juomalla</i> ,	<i>puimalla</i> ,
— d.	<i>saamaisilla</i> .	<i>juomaisilla</i> .	<i>puimaisilla</i> .
	<i>ni &c.</i>	<i>ni &c.</i>	<i>ni &c.</i>
L. i.	<i>saamassa</i> ,	<i>juomassa</i> ,	<i>puimassa</i> ,
†Abl. e.	<i>saamalta</i> ,	<i>juomalta</i> ,	<i>puimalta</i> ,
†Abl. i.	<i>saamasta</i> ,	<i>juomasta</i> ,	<i>puimasta</i> .
Præt. †Acc.	<i>saaneen</i> .	<i>juoneen</i> .	<i>puineen</i> .
Sup. †Inf.	<i>saatua</i> ,	<i>juotua</i> .	<i>putua</i> .

PARTICIPIA ACTIVA.

Præs. saapa som får.	juopa.	puiva.
Præt. saanut som fått.	juonut.	puinut.

PASSIVUM. INDICATIVUS.

Præsens.

S. Miné &c. saadaan, juodaan,	puidaan,
(Sav. d. saahaan. juuaan.	puiaan.)

Imperfectum.

S. Miná &c. saatiin. juotiin.	puitiin.
-------------------------------	----------

IMPERATIVUS.

Præsens.

S. Saada'!	Juoda'!	Puida'!
(saaha'!	juua'!	puia'!)
saatakoon!	juotakoon!	puitakoon!
Pl. saatakaamme! &c.	juotakaam-	puitakaam-
	me! &c.	me! &c.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

S. Saatanen;	Juotanen,	puitanen,
-net, -nee &c.	-net, -nee &c.	-net, -nee &c.

Imperfectum.

S. Saataisin,	Juotaisin,	Puitaisin,
-sit, -si &c.	-sit, -si &c.	-sit, -si &c.

INFINITIVUS Verbalis.

Præs. †Saataa'.	Juotaa'.	Puitaa'.
Ger. saataakse-	juotaakse-	puitaakse-
ni &c.	ni &c.	ni &c.
†saataissa.	juotaissa.	puitaissa.

INFINIT. Participialis.

Præs. †Saatavan,	Juotavan,	puitavan,
†saataman.	juotaman,	puitaman.
Præt. saaduksi,	juoduksi,	puiduksi,
(Sav. d. saauksi.	juuvuksi.	puiuksi.)

PARTICIPIA PASSIVA.

Præs.	<i>Saatava.</i>	<i>Juotava.</i>	<i>Puitava.</i>
Part. 1.	<i>saatu.</i>	<i>juotu.</i>	<i>puitu.</i>
	2. <i>saama.</i>	<i>juoma.</i>	<i>puima.</i>

Medium af förenämnde anomala förekommer icke.

I enlighet med §. 6. konjugeras *jäädä* (*jäähä*) efter *saada* (*saaha*); likaså *luoda* (*luua*), *suoda* (*suua*), *tuoda* (*tuua*), *lyödä* (*lyyää*), *myödä* (*myyää*), *syödä* (*syyää*), så ock *viedä* (*viiää*), efter *juoda* (*juua*), samt *soida* (*soia*), *voida* (*voia*), *naida* (*naia*); *uida* (*uia*) efter *puida* (*puia*). Der *juoda* enligt Sav. dial. har *uu*, har *viedä* enligt samma dial. *ii*, såsom uti Inf. Act. *viiää*, Præs. Ind. Pass. *viiään*. Uti Imperfecta Activi der *juoda* får dist. *oi*, får *viedä* dist. *ei*, såsom *vein* jag förde, *veisin* jag skulle föra (§. 11. anm. 2): föröfrigt bibehåller *viedä* diftongen *ie*, der *juoda* behåller *uo*. En del kustfinnar förvandla öfverallt det i *myödä* befintliga *ö* till *y*.

Käydä (*käyää*) förbyter uti Imperfecta Activi *y* till *v*, och såsom neutrum är det impersonale i Passivum, t. ex.

ACTIVUM. INDICATIVUS.

Præsens: *Käyn*, *käyt*, *kây* (*kâypi*); *kâyme*, *kâyte*, *kâyvät*: jag går, du går, m. m.
Imperf. *Kävin*, *-vit*, *-vi*; *vimme*, *vitte*, *vivät*.

IMPERATIVUS.

Pl. *Käykäämme!*
Praes. S. *Kây* ¹⁾ gå! *käykää* ³⁾!
käyköön ²⁾ gånge han! *käykööt* ⁴⁾!

¹⁾ *käyös*. — ²⁾ *käykään*. — ³⁾ *käykäätte*, *-köö*, *-kee*. — ⁴⁾ *käykäät*.

CONJUNCTIVUS.

Praes. *Käynen*, *net nee*, (*neepi*); *nemme*, *nette* &c.
Imperf. *Kävisin*, *-sit*, *si*; *sinme*, *sitte* &c.

INFINIT. Verbalis.

- Praes. + Inf. *Käydä'* (Sav. d. *käyä'*) att gå.
 Ger. Instr. *käyden* (S. d. *käyen*).
 D. f. *käydäkse-ni*, (*käyäkse-ni*) &c.
 †L. i. *käydessä* (*käyessä*).

INFINIT. Participialis.

- Praes. †Acc. 1. *Käyvän*. †Acc. 2. *käymän*.
 Ger. †*käymätä*, *-mään*, &c.
 Praet. †Acc. *käyneen*. — Supin. †*käytyä*.

PARTICIPIA ACTIVA.

- Praesens: *käypä*. Praet. *käynyt*.

PASSIVUM. INDICATIVUS.

- Praesens: *käydään* (S. d. *käyään*) man går, Lat. *itur*.
 Imperfect. *käytiin* man gick, det gick.

IMPERATIVUS.

- Praesens: *käytäköön* man må gå!

CONJUNCTIVUS.

- Praesens: *käytänee*, *-neen* man tör gå.
 Imperf. *käytäisi*, *-siin* man skulle gå.

INFINITIVUS Verbalis.

- Praesens: *Käytää'*.
 Gerund. *käytäissä* då man går eller gick.

INFINITIVUS Participialis.

- Praesens: Acc. 1. *käytävän*. Acc. 2. *käytämän*.
 Praeteritum: D. f. *käydyksi* (S. d. *käyyksi*).

PARTICIPIA PASSIVA.

- Praesens: *käytävä*. Praet. *käyty*, *käymä*.

§. 64. Andra verba anomala bilda särskilda tempora efter olika konjugationer och kallas Heteroclitia. Till exempel: Trestafviga verba neutra, lyktade i Praes. Indicat. Activi på *nen*, samt verba ac-

niva, hvilka i samma tempus ändas på *itsen* (efter olika dialekter på *ihten*, *itten*, *issen*, *ihten*), gå uti præ. Indicat. Activi och derifrån härledda flexioner (§. 42. anm. 3.) efter 3:dje konjugationen, men i öfrigt efter den 5:te, såsom:

Act. Ind. praes.	Infinit.	Supin.
<i>Kapenen</i> jag smalnar,	<i>kaveta</i> ,	<i>kavettua</i> .
<i>lähenen</i> jag närmar mig,	<i>låhetä</i> ,	<i>låhettyä</i> .
<i>kykenen</i> jag gitter,	<i>kyetä</i> ,	<i>kyettyä</i> .
<i>paranen</i> jag förbättras,	<i>parata</i> ,	<i>parattua</i> .
<i>tuomitsen</i> jag dömmar,	<i>tuomita</i> ,	<i>tuomittua</i> .
<i>tarvitsen</i> jag behöfver,	<i>tarvita</i> ,	<i>tarvittua</i> .
<i>tulkitsen</i> jag tolkar,	<i>tulkita</i> ,	<i>tulkittua</i> .
<i>nautitsen</i> jag njuter,	<i>nautita</i> ,	<i>nautittua</i> .
och andra dylika.		

Följande härlednings-exempel utvisa detta närmare :

Ifrån Præs. Indic. Act. *tulkitsen* fås 2:a persona Sing. Imperativi : *tulkitse* ; Imperfecta Activi : *tulkitsin*, *tulkitsisin* ; Participia *tulkitseva* och *tulkitsema*, med de af dem härledda casus Infinitivi participialis Activi.

Af Infinitivus verbalis *tulkita* fås i Activo: 2:a pers. Imperat. *tulkikoon* &c. Conj. *tulkinnen* (quasi *tulkinen*), Participium *tulkinnut*, hvaraf Præt. Infinitivi *tulkinnen*.

Af Supinum : *tulkittua* blifva i Passiva forma : Indicat. præ. *tulkitaan*, Imperf. *tulkittiin*, Imperat. *tulkita*, *tulkittakoon* &c. Conj. *tulkittanen*, *tulkittaisin*, Inf. *tulkittaa* &c.

Några af ofvanomtalte neutra hafva äfven præ. Indicat. Act. och deraf härledda flexioner, efter 5:te Konjug. såsom : *aukenen* och *aukean* (jag öppnas), *raukenen* och *raukean* m. &c.

Några af ofvanberörde, på *itsen* lyktade verba activa böjas derjemte regulariter efter 3:dje Konjugationen, såsom : *nautitsen* (jag njuter), Infinit. *nautita*; *hankitsen* (jag skaffar), Infinit. *hankita*. Efter 3:dje konjugationen hafva dessa verber i præ. Indic. Activi *nautin*, *hankin*. uti Infinit. Act. *nauttia*

hankkia. Supinum blifver efter begge böjningsåtten *nautittua*, *hankittua*.

Vissa fyrastaviga verba följa samma tvåfaldiga böjningsätt, som *nautita* och *hankita*, endast med den åtskilnad att de hafva diftongen *oi* eller *öi* uti alla flexioner i stället för den uti andra stafvelsen af *nautita*, *hankita* eller *nauttia*, *hankkia* befintliga enkla vokalen *i*, samt i stället för det *ii*, som förekommer uti 3:ta persona Indicat. Activi, då böjningen sker efter 3:dje konjugationen, t. ex.

Act. Ind. Præs.	Infinitivus.	Supinum.
<i>Kapaloitsen</i> jag lindar,	<i>kapaloira</i> ,	<i>kapaloittua</i> .
<i>Satuloitsen</i> jag sadlar,	<i>satuloira</i> ,	<i>satuloittua</i> .
<i>Häkylöitsen</i> jag häklar,	<i>häkylöirä</i> ,	<i>häkylöittyä</i> .

(Enligt 3:dje Konjugationen.)

<i>Kapaloin</i> , -loit, -loi, &c.	<i>kapaloia</i> ,	<i>kapaloittua</i> ;
<i>Satuloin</i> , -loit, -loi &c.	<i>satuloia</i> ,	<i>satuloittua</i> ;
<i>Häkylöin</i> , -loit, löi &c.	<i>häkylöiä</i> ,	<i>häkylöittyä</i> .

§. 65. Verba neutra af Andra Konjugation, lyktade ursprungligen uti Præs. Indicat. Activæ formæ på *aunnun*, *äynnyn*, *eunnun*, *eynnyn*; *ounnun*, uti Infinitivus på *auntua*, *äyntyä*, *euntua*, *eyntyä*, *ountua*, sammandragas ofta, såsom:

Act. Ind. Præs.	Infinit.	Supin.
<i>Ilmaunnun</i> j. uppenbaras.	<i>ilmauntua</i> ,	<i>ilmaunnuttua</i> ;
<i>Lisäynnyn</i> jag ökes.	<i>lisäyntyä</i> ,	<i>lisäynnnytyä</i> ;
<i>Laskeunnun</i> jag sänker mig.	<i>laskeuntua</i> ,	<i>laskeunnuttua</i> ;
<i>Tekeynnyn</i> jag blir van,	<i>tekeyntyä</i> ,	<i>tekeynnytyä</i> ;
<i>Likounnun</i> jag blir blöt,	<i>likountua</i> ,	<i>likounnuttua</i> .

(Med sammandragning, enligt Tav. dial.)

<i>Ilmaunnun</i> ,	<i>ilmauntua</i> ,	<i>ilmaunnuttua</i> ;
<i>Lisäännyn</i> ,	<i>lisääntyä</i> ,	<i>lisäännnytyä</i> ;
<i>Laskeennun</i> ,	<i>laskeentua</i> ,	<i>laskeennuttua</i> ;
<i>Tekeennyn</i> ,	<i>tekeentyä</i> ,	<i>tekeennnytyä</i> ;
<i>Likoonnun</i> ,	<i>likoontua</i> ,	<i>likoonnuttua</i> .

(Med sammandragning, enligt Österb. dial.)

<i>Ilmaun</i> ,	<i>ilmauta</i> ,	<i>ilmauttua</i> ;
<i>Lisäyn</i> ,	<i>lisäytä</i> ,	<i>lisäyrytyä</i> ;

<i>Laskeun,</i>	<i>laskeuta,</i>	<i>laskeutua;</i>
<i>Tekeyn,</i>	<i>tekeytä,</i>	<i>tekeyttyä;</i>
<i>Likoun,</i>	<i>likouta,</i>	<i>likoutua m. a.</i>

§. 66. Om nekande Konjugations-formen.
(pag. 89).

Indicativi och Conjunctivi förneknings-ord äro:

Sing. <i>En icke jag,</i>	Plur. <i>Emme icke vi,</i>
<i>et icke du,</i>	<i>ette icke I,</i>
<i>ei icke Han, hon, det.</i>	<i>eivát icke de;</i>
samt <i>Ellen om icke jag,</i>	<i>Ellemme om icke vi,</i>
<i>ellet om icke du,</i>	<i>ellette om icke I,</i>
<i>ellei om icke han.</i>	<i>elleivát om icke de.</i>

Anm. 1. Per enallagen numeri nyttjas ofta sing. *ei, ellei,* i stället för *eivát, elleivát.*

Imperativi förneknings-ord äro:

enligt Kustdial. enligt Sav. dial.

Sing. <i>Älä,</i>	<i>elä icke du,</i>
<i>älvös, älkös,</i>	<i>ellös icke du,</i>
<i>älköön, älkään,</i>	<i>elköön, elkään icke h.</i>
Plur. <i>äikäämme,</i>	<i>elköörüne, elkäämme</i>
	<i>icke vi,</i>
<i>äikää, äikäätte,</i>	<i>elköö, elkee, -te icke I,</i>
<i>äikäöt, äikäät,</i>	<i>elkäöt, elkäät icke de.</i>

Anm. 2. Personal-ändelserna, hvilka redan finnas i anförde förnekningsord, bortlemnas i nekande konjugation ifrån sjelfva verbet, hvars deri brukliga ändelser, utom i Imperfecta Indicativi, fås af samma tempora i jakande form, då ifrån 1:ma persona singularis *n* apostroferas och uti præsens Indicativi Passivi nästföregående långa vokal *aa, áá* tillika förkortas till *a, á.* Denna apostroferade ändelse åtskiljer blott forma, modus och tempus, men är lika i alla 3 personer af hvardera numerus, såsom: Act.

Indic. præ. S. *En polta'*, *et polta'*, *ei polta'*, Pl. *Emme polta'*, *ette polta'*, *eivát polta'*; jag bränner icke, du bränner icke &c. Conjunct. præ. *En polttane*, *et polttane*, *ei polttane*, *emme polttane* &c. Imperf. *En polttaisi*, *et polttaisi*, *ei polttaisi*, *emme polttaisi* m. m. Passiv. Indic. præ. Sing. *En polteta'*, *et polteta'*, *ei polteta'*, *emme polteta'*, o. s. v.

Imperfecta Indicativi i nekande flexion sammanställas af förnekningsorden, och af nominativus participii præteriti i hvar sin forma. I Activum och Medium rättar sig denna nominativus efter olika numerus, men icke i Passivum, såsom: Imperf. Ind. Act. sing. *En polttanut*, *et polttanut*, *ei polttanut*, plur. *Emme polttaneet*, *ette polttaneet*, *eivát polttaneet*; Imperfect. Indic. Medii sing. *En polttainnut*, *et polttainnut*, *ei polttainnut*; plur. *Emme polttainneet* m. m. Imperfect. Indic. Pass. sing. *En poltettu*, *et poltettu*, *ei poltettu*, plur. *Emme poltettu*, *ette poltettu*, *eivát poltettu*.

Den vanliga secunda persona sing. Imperativi förenas oförändrad med förnekningsordet *älä* (Sav. d. *elä*), såsom: *polta'* bränn! *älä polta'* bränn icke! Men Imperativi andra, med dess öfriga förnekningsord förenliga ändelse fås af dess jakande 3:ta pers. sing. då *on*, *ön* derifrån apostroferas, såsom: *älvös* (eller *ellös*) *polta* måtte du icke bränna! *älköön* (eller *elköön*) *polta*, måtte han icke bränna! Plur. *älkäämme polta* vi måge icke bränna! o. s. v.

Af Infinitivus Modus nyttjas endast sjelfva Infinitivus casus någon gång med negationsordet *ei*, men förblifver då oförändrad.

§. 67. Allmän nekande Konjugations-form.

ACTIVUM. PASSIVUM. MEDIUM.

INDICATIVUS.

Præsens.

S. <i>En</i>	}	<i>polta'</i> ¹⁾	—	<i>polteta'</i> ²⁾	—	<i>polttai'</i> ³⁾
<i>et</i>		<i>jag</i>	—	<i>jag</i>	—	<i>jag</i>
<i>ei</i>		<i>brän-</i>	—	<i>brän-</i>	—	<i>bränner</i>
Pl. <i>Emme</i>	}	<i>ner</i>	—	<i>nes</i>	—	<i>mig</i>
<i>ette</i>		<i>icke,</i>	—	<i>icke,</i>	—	<i>icke,</i>
<i>eivåt</i>		<i>m. m.</i>	—	<i>m. m.</i>	—	<i>m. m.</i>

Impers. *ei polttaita'*⁴⁾.

¹⁾ *riisu'*, *kätke'*, *kääntele'*, *kuori'*, *lupaa'*, *kiroa'*, *-roo'*. — ²⁾ *riisuta'*, *kätketä'*, *käännellä'*, *kuorita'*, *luvata'*, *kirota'*. — ³⁾ *riisui'*, *kätkei'*, *kääntelei'*, *kuorii'*. — ⁴⁾ *riisuita'*, *kätkeitä'*, *käänteleitä'*, *kuoriitā'*. (ub. Dessa impersonala flexioner tillhöra Medium.)

Imperfectum.

S. <i>En</i>	}	<i>polttanut</i> ¹⁾	—	<i>poltet-</i>	—	<i>polttainnut</i>
<i>et</i>		<i>jag brände</i>	—	<i>tu</i> ²⁾ <i>jag</i>	—	⁴⁾ <i>j. brände</i>
<i>ei</i>		<i>icke, m. m.</i>	—	<i>brändes</i>	—	<i>mig icke, &c.</i>
Pl. <i>Emme</i>	}	<i>polttaneet</i>	—	<i>icke,</i>	—	<i>polttain-</i>
<i>ette</i>		²⁾ <i>vi brän-</i>	—	<i>m. m.</i>	—	<i>neet</i> ⁵⁾ .
<i>eivåt</i>		<i>deicke &c.</i>	—	—	—	—

Impers. *ei polttaittu*⁶⁾.

¹⁾ *riisunut*, *kätkenyt*, *käännellyt*, *kuorinut*, *luvannut*, *kironnut*. — ²⁾ *riisuneet*, *kätkeneet*, *käännelleet*, &c. — ³⁾ *riisuttu*, *kätketty*, *käännelty*, *kuorittu*, *luvattu*, *kirottu*. — ⁴⁾ *riisuinnut*, *kätkeinyt*, *käänteileinyt*, *kuoriinnut*. — ⁵⁾ *riisuinneet*, &c. — ⁶⁾ *riisuittu*, *kätkeitty*, *käänteileitty*, *kuoriittu*.

IMPERATIVUS.

Præsens.

S. <i>Älä</i>	}	<i>polta'</i> ¹⁾ ,	—	<i>polteta'</i> ²⁾	—	<i>polttai'</i> ³⁾ ,
<i>älvös</i>		<i>polttako</i> ⁴⁾	—	<i>poltetta-</i>	—	<i>polttait-</i>
<i>ätköön</i>		<i>du, han</i>	—	<i>ko</i> ⁴⁾ <i>du</i>	—	<i>ko</i> ⁶⁾ <i>du</i>
Pl. <i>Älkäämme</i>	}	<i>må icke</i>	—	<i>han må</i>	—	<i>må icke</i>
<i>ätkää</i>		<i>bränna,</i>	—	<i>icke brän-</i>	—	<i>br. dig</i>
<i>ätkööt</i>		<i>m. m.</i>	—	<i>nas, m. m.</i>	—	<i>m. m.</i>

Impers. *älkөөn polttaittako* ⁷⁾:

- ¹⁾²⁾ ¹⁾ såsom i praes. Indicat. ⁴⁾ *risuko, kätkekö, käännelkö, kuoriko, luvatko, kirotko.* — ²⁾ *riisuttako, kätkeittäkö, käännelittäkö, kuorittako, luvattako, kirottako.* — ⁶⁾ *riisuitko, kätkeittäkö, käänteleittäkö, kuoriitko.* — ⁷⁾ *riisuittako, kätkeittäkö, käänteleittäkö, kuoriittako.*

CONJUNCTIVUS.

Praesens.

S. <i>En</i>	} <i>polt-</i>	—	} <i>pottet-</i>	—	} <i>polttain-</i>					
<i>et</i>						<i>tane</i> ¹⁾	—	<i>tane</i> ²⁾	—	<i>ne</i> ³⁾ jag
<i>ei</i>						jag tör	—	jag tör	—	tör icke
Pl. <i>emme</i>	} <i>icke</i>	—	} <i>icke</i>	—	} <i>bränna</i>					
<i>ette</i>						brännas	—	brännas	—	mig m. m.
<i>eivåt</i>						m. m.	—	m. m.	—	

Impers. *ei polttaittane* ⁴⁾:

- ¹⁾ *riisune, kätkene, käännelle, kuorine, luvanne, kironne.*
²⁾ *risuttane, kätkeittäne, käännelittäne, kuorittane, luvattane, kirottane.*
³⁾ *riisuinne', kätkeinne', käänteleinne', kuoriinne'.*
⁴⁾ *riisuittane, kätkeittäne, käänteleittäne, kuoriittane.*

Imperfectum.

S. <i>En</i>	} <i>polttai-</i>	—	} <i>poltettai-</i>	—	} <i>polttaisi-</i>					
<i>et</i>						<i>si</i> ¹⁾ jag	—	<i>si</i> ²⁾ jag	—	<i>si</i> ³⁾ jag
<i>ei</i>						skulle	—	skulle icke	—	skulle
Pl. <i>Emme</i>	} <i>icke brän-</i>	—	} <i>brännas,</i>	—	} <i>icke brän-</i>					
<i>ette</i>						na, m. m.	—	m. m.	—	na mig,
<i>eivåt</i>							—		—	m. m.

Impers. *ei polttaittaisi* ⁴⁾:

- ¹⁾ *riisuisi, kätkisi, käännelisi, kuorisi, lupaisi, kiroaisi, -roisi.* —
²⁾ *riisuttaisi, kätkeittäisi, käännelittäisi, kuorittaisi, luvattaisi, kirottaisi.* — ³⁾ *riisuisisi, kätkeisisi, käänteleisisi, kuoriisi.* —
⁴⁾ *riisuittaisii, kätkeittäisi, käänteleittäisi, kuoriittaisii.*

§. 68. Hjelpverbet *olla* jakande och nekande
konjugeradt.

FORMA ACTIVA.

(Jakande.)

INDICATIVUS.

(Nekande.)

Præsens.

S. *Olen* ¹⁾ jag är,
olet ²⁾ du är,

En ole' † jag är icke,
et ole', m. m.

<i>on</i> ³⁾ han är,	<i>ei ole</i> '.
Pl. <i>olemme</i> ⁴⁾ vi äro,	<i>emme ole</i> '.
<i>olette</i> ⁵⁾ I ären,	<i>ette ole</i> '.
<i>ovat</i> de äro.	<i>eivât ole</i> '.

1) *oon* (*on*). — 2) *oot*, *ot*. — 3) *ompt*. — 4) *oomme*, *omme*. — 5) *ootte*, *otte*. †*oo*' , *o*'.

Imperfectum.

S. <i>Olin</i> jag var,	<i>En ollut</i> jag var
<i>olit</i> du var,	<i>et ollut</i> (icke &c.
<i>oli</i> han var,	<i>ei ollut</i> ,
Pl. <i>olimme</i> vi voro,	<i>emme olleet</i> ,
<i>olitte</i> I voren,	<i>ette olleet</i> ,
<i>olivat</i> ¹⁾ de voro.	<i>eivât olleet</i> .

1) *olit*.

IMPERATIVUS.

Præsens.

S. <i>Ole</i> ' var!	<i>Ålä ole</i> ' var icke!
<i>ollos</i> vare du!	<i>ålvös olko</i> ⁴⁾ m. m.
<i>olkoon</i> ¹⁾ vare han!	<i>ålköön olko</i> ⁴⁾ !
Pl. <i>olkaamme</i> varom!	<i>ålkäämme olko</i> ⁴⁾ !
<i>olkaa</i> ²⁾ varen!	<i>ålkää olko</i> ⁴⁾ !
<i>olkoot</i> ³⁾ vare de!	<i>ålkööt olko</i> ⁴⁾ !

1) *olkaan*. — 2) *olkautte*, S. d. *olko*, -*kee*. 3) *olkaat*. — 4) *ollo*'.

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

S. <i>Lienen</i> ¹⁾ jag tår	<i>En liene</i> ' ²⁾ jag tår
<i>lienet</i> , (vara &c.	<i>et liene</i> ' , (ej vara
<i>lienee</i> , - <i>neepi</i> ,	<i>ei liene</i> ' . (&c.
Pl. <i>lienemme</i> ,	<i>emme liene</i> ' ,
<i>lienette</i> ,	<i>ette liene</i> ' ,
<i>lienevât</i> †),	<i>eivât liene</i> ' .

† *lieneevät*.1) Contract. Sing. *lien* , *liet* , *lie* ; Pl. *liemme* , *liette* , *lievât*.2) Contracte in Singul. & Plur. *lie*'.Conjunctivus præs. regularis: S. *ollen* , *ollet* , *ollee* ; Pl. *ollemme* , &c.; negative: *En olle*' , &c. brukas föga.

Imperfectum.

S. *Olisin* ¹⁾ jag vore
olisit, (ell. skulle
olisi, (vara m. m.

Pl. *olisimme*,
olisitte,
olisivat.

En olisi ²⁾ jag vore
et olisi, (icke m. m.
ei olisi,
emme olisi,
ette olisi,
eivåt olisi.

¹⁾ Contr.: S. *Oisin*, *osin*; *oisit*, *osit*; *oisi*, *osi*. Pl. *oisimme*, *oisimme*; *oisitte*, *ositte*; *oisivat*, *osivat*, item *olisit*.

²⁾ Contr. Sing. & Pl. *oisi* eller *osi*.

INFINITIVUS:

Verbalis.

Praes. † Inf. *Olla'* (att) vara.

Ger. Instr. *ollen* medelst att vara.

Dat. f. *ollakse -ni, -si* &c. föratt jag må
 (skulle) vara &c.

† Loc. i. *ollessa* under varandet.

Participialis.

Praes. † Acc. 1. *Olevan* vara.

† Acc. 2. *oleman* vara.

Ger. Carit. *olemata'* utan att vara.

Dat. i. *olemaan* tillatt vara.

† Loc. e. *olemalla* med att vara.

Loc. i. *olemassa* i att vara.

† Abl. e. *olemalta* efter att vara.

† Abl. i. *olemasta* ifrån att vara.

Praeterit. † Acc. *olleen* hafva varit.

Supin. † Inf. *oltua* efter att hafva varit.

PARTICIPIA.

Praesens: *oleva* } varande, vardande.
 Dim. *olevainen* }

Praeterit. *ollut* hafvande varit.

§. 69. FORMA PASSIVA.

INDICATIVUS.

Præsens.

Ollaan man är. *Ei olla* man är icke.

Imperfectum.

Oltiin man var. *Ei oltu* man var icke.

IMPERATIVUS.

Præsens.

Oltakoon man vare! *Älköön oltako* m. vare icke!

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

Lietänee, -neen m. tör v. *Ei lietäne* m. tör ej vara.

Regular. *oltaneen, -nee.* *Ei oltane.*

Imperfectum.

Oltaisi, -siin man skulle v. *Ei oltaisi* m. sk. ej vara.

INFINITIVUS Verbalis.

(Praes. Inf. *oltaa'* att man är).

Ger. *oltaissa* under det man är.

INFINIT. Participialis.

Praes. Acc. 1. *Oltavan* att man är.

Acc. 2. *oltaman* att man är.

Praeterit. D. f. *olluksi* att man varit.

PARTICIPIA.

Praesens: *Oltava* som man bör vara.

Praeterit. *oltu* som man varit.

§. 70. Dymedelst att hjälpverbet *olla* i lika numerus konstrueras med nominativi af participia, fås verbernas perifrastiska tempora: nemligen Praeterita perfecta, plusquamperfecta, äfvensom vissa futura (§. §. 40. 41). T. ex. tempora periphrastica af sjelfva hjälpverbet *olla* blifva

FORMA ACTIVA. INDICATIVUS.

(Jakande.) Perfectum. (Nekande.)

S. <i>Olen</i>	} <i>ollut</i> , jag har varit m. m.	<i>En</i>	} <i>ole ollut</i> , jag har ej varit m. m.
<i>olet</i>		<i>et</i>	
<i>on</i>		<i>ei</i>	
Pl. <i>olemme</i>	} <i>olleet</i> vi hafve varit m. m.	<i>emme</i>	} <i>ole olleet</i> . vi hafve ej varit m. m.
<i>olette</i>		<i>ette</i>	
<i>ovat</i>		<i>eivåt</i>	

Plusquamperfectum.

S. <i>Olin</i>	} <i>ollut</i> jag hade varit m. m.	<i>En</i>	} <i>ollut ollut</i> eller <i>ollut</i> <i>ollunna</i> .
<i>olit</i>		<i>et</i>	
<i>oli</i>		<i>ei</i>	
Pl. <i>olimme</i>	} <i>olevat</i> .	<i>emme</i>	} <i>olleet olleet</i> eller <i>olleet</i> <i>ollunna</i> .
<i>olitte</i>		<i>ette</i>	
<i>olivat</i>		<i>eivåt</i>	

Futurum.*

S. <i>Olen</i>	} <i>oleva</i> j. varder varande, skall vara m. m.	<i>En</i>	} <i>ole oleva</i> jag skall ej vara m. m.
<i>olet</i>		<i>et</i>	
<i>on</i>		<i>ei</i>	
Pl. <i>olemme</i>	} <i>olevat</i> .	<i>emme</i>	} <i>ole</i> <i>olevat</i> .
<i>olette</i>		<i>ette</i>	
<i>ovat</i>		<i>eivåt</i>	

* Detta och de öfriga Futura af *olla* äro dock soga brukliga.

IMPERATIVUS.

Præteritum.

S. <i>Ole</i>	} <i>ollut</i> hafve du, han varit!	<i>Älä ole</i>	} <i>ollut</i> hafve du ej varit. <i>ollut</i>
<i>ollos</i>		<i>älvös olko</i>	
<i>olkoon</i>		<i>älköön olko</i>	
Pl. <i>olkaamme</i>	} <i>olleet</i> vi måge h. varit m. m.	<i>älkäämme</i>	} <i>olko</i> <i>olleet</i> .
<i>olkaa</i>		<i>älkäå</i>	
<i>olkoot</i>		<i>älkööt</i>	

Futurum.

S. <i>Ole'</i>	} <i>olevat</i> varde du varande m. m.	<i>älä ole'</i>	} <i>oleva</i> . <i>levat</i> .
<i>allos</i>		<i>älvös olko</i>	
<i>olkoon</i>		<i>älköön olko</i>	
Pl. <i>olkaamme</i> &c.	<i>olevat</i> .	<i>älkäämme</i> &c.	<i>olko-o-</i>

CONJUNCTIVUS.

Præsens.

S. <i>Lienen</i>	} <i>ollut jag</i>	} <i>En</i>	} <i>liene ollut</i>			
<i>lienet</i>				} <i>tör hafva</i>	} <i>et</i>	} <i>jag tör ej haf.</i>
<i>lienee</i>						

Pl. <i>lienemme</i>	} <i>olleet.</i>	} <i>emme</i>	} <i>liene</i>		
<i>linette</i>				} <i>ette</i>	} <i>olleet.</i>
<i>lienevåt</i>					

Plusquamperfectum.

S. <i>Olisin</i>	} <i>ollut jag</i>	} <i>En</i>	} <i>olisi ollut</i>			
<i>olisit</i>				} <i>skulle hafva</i>	} <i>et</i>	} <i>jag skulle icke</i>
<i>olisi</i>						

Pl. <i>olisimme</i>	} <i>olleet.</i>	} <i>emme</i>	} <i>olisi</i>		
<i>olisitte</i>				} <i>ette</i>	} <i>olleet.</i>
<i>olisivat</i>					

Futurum.

S. <i>Lienen &c. oleva</i>	} <i>En liene &c. oleva jag</i>
<i>j. tör varda m. m.</i>	

Pl. <i>lienemme &c. olevat.</i>	<i>emme &c. liene olevat.</i>
-------------------------------------	-----------------------------------

§. 71. FORMA PASSIVA. INDICATIVUS.

Perfectum.

<i>On oltu man har varit.</i>	<i>Ei ole oltu m. h. ej varit.</i>
-------------------------------	------------------------------------

Plusquamperfectum.

<i>Oli oltu man hade varit.</i>	<i>Ei ollut oltu m. h. ej v.</i>
---------------------------------	----------------------------------

IMPERATIVUS.

Præteritum.

<i>Olkoon oltu man må haf-</i>	<i>Ålköön olko oltu man</i>
<i>va varit.</i>	<i>må ej hafva varit.</i>

CONJUNCTIVUS.

Perfectum.

<i>Lienee oltu man tör</i>	} <i>Ei lienee oltu man tör</i>
<i>hafva varit.</i>	

Plusquamperfectum.

<i>Olisi oltu man skulle</i>	} <i>Ei olisi oltu man skulle</i>
<i>hafva varit.</i>	

Jakande. Nekande. ACTIVUM.

INDICATIVUS. Perfectum.

S. *Olen &c.* *En ole &c.* *polttanut* ¹⁾.

Pl. *olemme &c.* *emme ole &c.* *polttaneet.*

Plusquamperfectum.

S. *Olin &c.* *En ollut &c.* *polttanut* ²⁾

Pl. *olimme &c.* *emme olleet &c.* *polttaneet.*

Futurum.

S. *Olen &c.* *En ole &c.* *polttava* ³⁾.

Pl. *olemme &c.* *emme ole &c.* *polttavat.*

IMPERATIVUS. Præteritum.

S. *Ole &c.* *Älä ole &c.* *polttanut* ⁴⁾.

Pl. *olkaamme &c.* *älkäämme olko &c.* *polttaneet.*

Futurum.

S. *Ole &c.* *Älä ole &c.* *polttava* ⁵⁾.

Pl. *olkaamme &c.* *älkäämme olko &c.* *polttavat.*

CONJUNCTIVUS. Perfectum.

S. *Lienen &c.* *En liene &c.* *polttanut* ⁶⁾

Pl. *lienemme &c.* *emme liene &c.* *polttaneet.*

Plusquamperfectum.

S. *Olisin &c.* *En olisi &c.* *polttanut* ⁷⁾.

Pl. *olisimme &c.* *emme olisi &c.* *polttaneet.*

Futurum.

S. *Lienen &c.* *En liene &c.* *polttava* ⁸⁾.

Pl. *lienemme &c.* *emme liene &c.* *polttavat.*

INFINITIVUS.

Præterit. *Olla* *polttanut* ⁹⁾.

Futurum: *Olla* *polttava* ¹⁰⁾.

¹⁾ jag har

²⁾ jag hade

³⁾ jag varder

⁴⁾ du må hafva

⁵⁾ varde du

⁶⁾ jag tör hafva

⁷⁾ jag skulle hafva

⁸⁾ jag tör varda

⁹⁾ hafva

¹⁰⁾ varda

jag har icke

jag hade icke

jag varder icke

du må ej hafva

varde du icke

jag tör ej hafva

jag skulle icke hafva

jag tör icke varda

bränt.

bränt.

brännande.

bränt.

brännande.

bränt.

bränt.

brännande:

bränt.

brännande.

PASSIVUM.

MEDIUM.

1:mum.

2:dum.

—*poltettu*¹). —*ollut poltettu*¹). —*polttainnut*¹).—*poltetut.* —*olleet poltetut.* —*polttainneet.*

1:mum.

2:dum. (Impers. *polttaittu.*—*poltettu*²); —*ollut poltettu*²). —*polttainnut*²).—*poltetut.* —*olleet poltetut.* —*polttainneet*(Imp. . . *polttaittu.*—*polttettava*³) —*polttaiva*³).—*polttavat.* —*polttaivat.*

1:mum.

2:dum.

—*poltettu*⁴). —*ollut poltettu*⁴). —*polttainnut*⁴).—*poltetut.* —*olleet poltetut.* —*polttainneet.*(Imp. . . *polttaittu.*—*polttettava*⁵) —*polttaiva*⁵).—*polttavat.* —*polttaivat.*

1:mum.

2:dum.

—*poltettu*⁶). —*ollut poltettu*⁶). —*polttainnut*⁶).—*poltetut.* —*olleet poltetut.* —*polttainneet.*

1:mum.

2:dum. (Imp. . . *polttaittu.*—*poltettu*⁷) —*ollut poltettu*⁷). —*polttainnut*⁷).—*poltetut.* —*olleet poltetut.* —*polttainneet.*(Imp. . . *polttaittu.*—*polttettava*⁸). —*polttaiva*⁸).—*polttavat.* —*polttaivat.*—*poltettu*⁹).—*polttainnut*⁹).—*polttettava*¹⁰).—*polttaiva*¹⁰).—*blifvit bränd.* —*varit bränd.*—*brånt mig.*—*blifvit bränd.* —*varit bränd.*—*brånt mig.*—*bränd.*—*brånnande mig.*—*blifvit bränd.* —*varit bränd.*—*brånt dig.*—*bränd.*—*brånnande dig.*—*blifvit bränd.* —*varit bränd.*—*brånt mig.*—*blifvit bränd.*—*varit bränd.*—*brånt mig.*—*bränd.*—*brånnande mig.*—*blifvit bränd.*—*brånt sig.*—*bränd.*—*brånnande sig.*

§. 73. Anm. vid sammansatta konjugtionen.

1. Neutralia Passiva, det är, Neutra hvilka försvenskas såsom Passiva, hafva i Forma Activa äfven Praeterita 2:da, t. ex. *syntyä* födas; Indic. Perfect. 1:mum: *olen syntynyt* jag har blifvit (är) född: Perfect. 2:dum: *olen ollut syntynyt* jag har varit född: Plusquamperfect. 1:mum: *olin syntynyt* jag hade blifvit (var) född: Plusquamperfect. 2:dum: *olin ollut syntynyt* jag hade varit född o. s. v.

2. Uti Passivum hafva alla verba neutra ock sina impersonala perifrastiska flexioner, dock icke futura ej heller praeterita secunda; t. ex. Pass. Indic. Perf. *on seisottu* man har stått (det har ståts), Plusquamp. *oli seisottu* man hade stått (det hade ståts). Imperat. præ. *olkoon seisottu*. Conj. Perf. *lienee seisottu*, Plusquamp. *olisi seisottu*.

3. Äfven i perifrastisk flexion hafva Media sina impersonala flexioner, såsom Ind. Perf. *on polttaittu* man har bränt sig, Plusqu. *oli polttaittu* man hade bränt sig; Imperat. præ. *olkoon polttaittu*, Conj. Perf. *lienee polttaittu*, Plusqu. *olisi polttaittu*.

4. Vid flexio periphrastica impersonalis pläga några understundom, ehuru orätt, nyttja hjälpverbet *olla* i forma passiva, t. ex. *ollaanseisottu* i st. f. *on seisottu*; *oltiin seisottu* i st. för *oli seisottu* o. s. v. likaså: *ei olla seisottu* i st. för *ei ole seisottu*; *ei oltu seisottu* i st. för *ei ollut seisottu* o. s. v.

5. Vid all sammansatt Konjugation nyttjas participia praeterita ofta i Locativus formal. sing. i ställe föratt, enligt §. 70 stå i nominativus singul. eller nomin. pluralis: De i nom. sing. på *ut*, *yt*, i Gen. på *een* lyktade participiers Locat. f. sing. ändrar sig i detta fall icke på *eena*, *eenä*, utan på *unna*, *ynnä* (§. 30. anm. 2.) t. ex.

S. *Olin* &c. *polttanunna*, Pl. *Olimme* &c. *polttanunna*, i stället för S. *olin* &c. *polttanut*, Pl. *olimme* &c. *polttaneet*; Likaså *olin* &c. *polttettuna*—*polttainnunna*, Pl. *olimme* &c. *polttettuna*,—*polttainnunna*; Imperf. *oli polttaittuna*, i stället för *olin* &c. *polttettu*,—*polttainnut*, Pl. *olimme* &c. *polttetut*,—*polttainneet*; Impers. *oli polttaittu* o. s. v. Sammaledes *Olin* &c. *jäänyttä*, Pl. *olimme* &c. *jäänyttä* i st. för *olin* &c. *jäänyt*, Pl. *olimme* &c. *jääneet*. m. m. Fyrstaviga och längre på *nunna*, *nynnä*, och *nnunna*, *nnynnä*, lyktade Locativi pläga dervid jemväl lida en syncope af *un*, *yn* och *nun*, *nyn*, så att man säger: *polttanna*, *polttainna*, *kätkennä*, *ketkeinnä* i stället för *polttanunna*, *polttainnunna*, *kätkenyttä*, *ketkeinnyttä*, o. s. v. — Allt detta gäller ock om de af participia præterita formerade nekande Imperfecta Indicativi (§. 66, 67.) såsom: *en*, *et*, *ei* Pl. *emme*, *ette*, *eivät*—*polttanunna* (contr. *polttanna*), m. m. i stället för *en*, *et*, *ei* *polttanut*, Pl. *emme*, *ette*, *eivät*—*polttaneet*; o. s. v. — Det nu omtalte bruk af Locat. f. singularis participii præteriti förekommer mest i poësi, är mindre godkänt i prosa; men kan äfven der tjenligen användas till undvikande af dubbla rimmande nominativi participii, såsom: *en ollut ollunna*, *ette olleet ollunna*; *ei ollut tullunna*, *oli ollut kuollunna* o. s. v., i stället för *en ollut ollut*; *ette olleet olleet*, *ei ollut tullut*, *oli ollut kuollut* o. s. v.

§. 74. Om Verba Impersonalia (§. 40 anm. 2.)

1:o Neutra och Media äro impersonalia i forma passiva (jmför §. §. 45, 46, 50, 54, 58, pag. 152. §. §. 69, 71, samt §. 73, anm. 2.5.).

2:o Några verba personalia blifva impersonalia uti forma activa, då de brukas i en viss egen be-

märkelse och konstruktion. Sådana äro, med sina impersonala bemärkelser: *pitää'* skola, böra, måsta, *táytyá'* måsta, *tulla'* tillkomma, böra, understundom *tarvita'* behöfva, *auttaa'* hjälpa, *kelvata'* duga, *syntyá'* gå an, jemte några andra. Såsom impersonalia nyttjas de endast i præsentia och præterita Activi, och konjugeras regulariter t. ex.

(Jakande.)

(Nekande.)

Ind. praes.	<i>Pitää (-pi),</i>	<i>Ei pidá' S. d. ei piá',</i>
Imperf.	<i>piti,</i>	<i>ei pitányt,</i>
Perf.	<i>on pitányt,</i>	<i>ei ole pitányt,</i>
Plusqu.	<i>oli pitányt,</i>	<i>ei ollut pitányt,</i>
Imperat. praes.	<i>pitäköön!</i>	<i>älköön pitäkö!</i>
Praet.	<i>olkoon pitányt!</i>	<i>älköön olko pitányt!</i>
Conj. praes.	<i>pitánee,</i>	<i>ei pitáne',</i>
Imperf.	<i>pitáisi,</i>	<i>ei pitáisi,</i>
Perf.	<i>lienee pitányt,</i>	<i>ei liene' pitányt,</i>
Plusqu.	<i>olisi pitányt,</i>	<i>ei olisi pitányt,</i>
Infinit. praes.	<i>pitää',</i>	
	<i>pitäván,</i>	
Praet.	<i>pitáneen.</i>	

Anm. Præsens af verbum impersonale *pitää'* nyttjas ofta till att såsom hjälpverb uttrycka Futurum, ehuru det rätteligen uttrycker begreppet, böra, skola, måsta, och icke blott en tillkommande tid eller ett rent futurum; t. ex. *pitää' tekemäsi* (egentligen det bör, är nödvändigt (på Lat. *necessesse est*, oportet, Fr. *il faut*), att du gör (ut *facias*), eller såsom det vanligen öfversattes: du måste eller skall göra (Se vidare i Syntaxen),

3:o. Äfven finnas några andra (blott i Forma Activa brukliga) verba, hvilka, med och utan utsatt subject (nominativus), vanligen förekomma blott i 3:tia pers. sing. samt understundom i 3:tia pers. plu-

ralis, men sällan i de öfrige personer, såsom: *nukkuttaa* egentl. göra sömnig, *janottaa* egentl. göra törstig, *kuvettaa* reta till kräkning, *sataa* regna, *tuiskuta* snöga med urväder, o. a. d.

§. 75. Om Verba Defectiva. (§. 40. anm. 2).

Följande Verba hafva blott nedan anförde flexioner:

1. Act. Conjunct. præ. S. *Lienen* (jag tör vara) *lienet*, *lienee* (-*pi*); Pl. *lienemme*, *lienette*, *lienevät*, (-*neevät*). Pass. Conjunct. præ. *lietäneen* (*lietänee*); hvilket (i Lapskan fullständigare) verbum nyttjas i stället för præsentia Conjunctivi af *olla* (§. §. 70, 71, hvarest dess nekande och kontraherade flexioner ses).

2. Act. Indic. Præsens: S. *Mahdan* (jag tör, mände, måtte), *mahdat*, *mahtaa* (-*taapi*), Pl. *mahdamme*, *mahdatte*, *mahtavat*, eller *mahtaavat*. †

Imperf. S. *mahdoin*, *mahdoit*, *mahtoi*, Pl. *mahdoimme*, *mahdoitte*, *mahtoivat* (*mahdoit*). †).

Perfect. S. *Olen*—*olet*—*on*—*mahtanut*, Pl. *Olemme*, —*olette* —*ovat* —*mahtaneet*.

Pluqu. S. *Olin* —*olit* —*oli* —*mahtanut*, Pl. *Olimme* —*olitte* —*olivat* —*mahtaneet*.

Conj. Præs. S. *mahtanen*, —*net*, —*nee* (-*neepi*), Pl. *mahtanemme*, —*nette*, —*nevat* (-*neevat*).

Imperf. S. *mahtaisin*, —*sit*, —*si*, Pl. *mahtaisimme*, *sitte*, *sivat* (-*sit*).

Plusqu. S. *Olisin* —*olisit* —*olisi* —*mahtanut*, Pl. *Olisimme* —*olisitte* —*olisivat* —*mahtaneet*.

Passiv. Impersonalit. Indic. præ. *mahdetaan*, Imperf. *mahdettiin*, Perf. *on mahdettu*, Plusqu. *oli mahdettu*, Conjunct. præ. *mahdettaneen*, —*nee*,

Imp. *mahdettaiiin -si*, Plusqu. *olisi mahdettu †*.

† *d* uteslutes öfverallt i Savol. dial. (§. 10. B. 11).

3. Imperat. S. *Se'* tag, se här! Pl. *Sekää, sekee*.

§. 76. Anm. om Verbers dubbla ändelser.

Konjugationerna hafva flere dubbla, till en del redan anförda ändelser, såsom följande anmärkningar närmare utvisa:

1. Ändelse-vokalen *e* uti 1:ma och 2:da persona plur. af Indicativi och Conjunctivi modi i allmänhet, utbytes understundom emot *a*, *ä*, (§. 6.), t. ex. 1:ma pers. pl. *polttamme*, *-mma*; *polttimme*, *-mma*; *polttanemme*, *-mma*; *polttaisimme*, *-mma*; *polttetanemme*, *-mma*, &c. *kärkemme*, *-mmä*; *kärkimme*, *-mmä* &c. — 2:da pers. pl. *polttatte*, *-tta*; *polttitte*, *-tta*; *polttanette*, *-tta*; *polttaisitte*, *-tta*; o. s. v. *kärkette*, *-ttä*; *kärkitte*, *-ttä*, &c.

2. Uti 2:da pers. plur. af Imperfecta utesluta några Finnar understundom *tt*, framför det i föregående anmärkning omtalte *a*, *ä*, t. ex. *polttia*, *polttaisia*, *kärkiä*, *kärkisiä*, i stället för det enligt föregående anmärkning brukliga *polttitta*, *polttaisitta*, *kärkittä*, *kärkisittä*, o. s. v.

3. Understundom förlänges, i 2:da pers. plur. i allmänhet *te* med ett *n*, såsom *polttatten*, *polttitten*, *polttanetten*, *polttaisitten* &c. *kärketten* o. s. v.

4. Uti Præsens Indicativi & Conjunctivi Activi blir 3:tia pers. singularis, som lyktas på lång vokal, enligt nordligare dialekter ofta förlängd med paragoge *pi* (*vi*), såsom: *polttaa*, *polttaapi*, (poet. *polttaavi*) m. m. (Se Konjugationerna).

5. 3:tia pers. Pluralis Præsens Indicativi & Conjunctivi har i äldre (okontraherad) form lång enljutig vokal före ändelsen *vat*, *vät*, men enligt det allmännare antagna bruket är denna vokal kort, utom då den enligt 5:te Konjugationen äfven uti de öfrige personerna af Præsens Inditivus är lång. (Se Konjugationerna).

6. Flexions- och ändelse-vokalen *ee* uti 3:tia persona sing. och plur. af Præsens Indicativi och ofta äfven af præs. Conjunctivi förbytes, enligt Savol. och Södra Österbottn. dialekter till *oo*, *öö*, (§. 6), såsom: *koskoopi*, *koskoovi*, *koskoo*, *koskoovat*, *koskovat*, *koskenoopi*, *koskenoovi*, *koskenoo*, *koskenoovat*, *koskenovat*, *polttanoopi*, *syntyööpi*, *kärkööpi* &c. i st. för *koskeopi*, *koskeevi*, *koskee*, *koskeevat*, *koskevat*, *koskeneepi*.

koskeneevi, keskenec, koskeneevat, koskenevat, polttancepi, syntyneepi, kátkeepi &c.

7. 3:ta pers. plur. förlänger ock understundom sin ändelse *vat*, *vát* med paragoge *ten*, t. ex. *riisuuvatten* eller *riisuwatten*, *riisuivatten*, o. s. v. i stället för *riisuwat* eller *riisuwat* m. m.

8. 3:ta pers. plur. Imperfecti Indicativi & Coniunctivi contraherar ofta, enligt kust- och bibel finskan, sin ändelse *ivat*, *ivát* till *it* (Se Konjugationerna).

9. Uti Imperfecta Activi & Passivi af alla verba regularia (dock ej i Imperfectum Coniunctivi Activi 5:tae Coniugationis, om icke vokal föregår) kunna och plåga diftongerne *ai*, *ái*, *oi*, *ui*, *yi* förlora partiella vokalen *i*, eller förvandlas till *a*, *á*, *o*, *u*, *y* (§. 5.), såsom i Konjugationerna mestendels är antydt.

10. Långa enljudiga vokalerne *aa*, *áá*, *ee*, *ii*, *oo*, *óó* i sista stafvelsen af Indicativi och Coniunctivi Passivi flexioner samt i allmänhet af 3 persona Præsens Imperativi i begge numeri plåga ofta, enligt nordligare dialekter, fördelas till två korta, genom ett *h*, såsom: *polttakohon*, *-kahan*, *polttakohor*, *-kahat*, *polttetahan*, *polttetihin*, *polttetakohon*, *-kahan*, *polttetakohor*, *-kahat*, *polttetanehen*, *polttetaisihin*, *polttaitahan*, &c. *kátkekóhón*, *káhán*, o. s. v. i stället för *polttakoon*, *-kaan*, *polttakoot*, *-kaat*, *polttetaan* m. m.

11. 2:da persona sing. Præs. Imperativi har 3 ändelser nemligen: 1:mo en allmän på aspiration (eller ett i skrift vanligen icke utsatt *h*, som understundom öfvergår till *k*, (§. 10. B. 2.) t. ex. *polta'* (*poltah,-tak*), *tule'* (*tuleh,-lek*), *kátke'* (*kátkeh,-kek*). — 2:o en äfven allmänt brukad, som fås, då aspiration förbytes till *s* (suffixum 2:dæ personæ), hvarigenom bemärkelsen blir mera förtrolig, såsom: *poltas*, *tules*, *kátkes*, *bránn*, *kom*, *góm* (*kára du*)! I nekande flexion: *álás* (eller *elás*) *polta'*, *álás tule'*, *álás kátke'*. — 3:o en som med Imperativi Præsens öfriga personæ är närmare beslägtad, har optatif bemärkelse samt brukas mera sällan i jakande form: till ex. *polttaos* måtte du bránna, *tullos* måtte du komma, *kátkeós* måtte du gömma, *juuos* måtte du dricka. I nekande formen har förnekningsordet oftare denna ändelse, såsom: *álvós* (*állós* eller *ellós*) *polttako'* måtte du icke bránna, o. s. v.

12. 2:da persona Pluralis Præsens Imperativi ändas på flere sätt, nemligen 1:o enligt Kustd. efter vocales majores

(§ 6.) på *kaa*, *kaas*, *kaarte* (origtigt enligt några på *kaat*, *kat*, *kai*) såsom: *tulkaa*, *tulkaas*, *tulkaarte* kommen! efter *vocales minores* eller *mediæ* på *kää*, *kääs*, *kääte* (origtigt på *kâât*, *kât*, *kâi*), såsom: *peskää*, *peskääs*, *peskääte*. 2:o enligt Sav. dialekten, efter *vocales majores*, på *koo*, *koos*, *koote*, *kooten*, såsom: *tulkoo*, *tulkoos*, *tulkoote*, *tulkooten*; efter *vocales minores* eller blott *mediæ*, på *köö*, *köös*, *kööte*, *köören*, såsom: *pesköö*, *pesköös*, *peskööte*, *pesköösten*, samt vanligare och efter alla slags vokaler, på *kee*, *kees*, *keete*, *keeten*, såsom: *tulkee*, *tulkees*, *tulkeete*, *tulkeeten*, *peskee*, *peskees*, *peskeete*, *peskeeten*.

13. I 1:ma pers. plur. Imperativi förbytes understundom ändelsen *kaamme*, *käämme*, till *kame*, *kåme* (oregelmässigt *kamme*, *kåmme* §. 10. B.), t. ex. *olkame*, *peskåme*, i stället för *olkaamme*, *peskäämme*.

14. Præsens Infinitivi Verbalis lyktas alltid på aspiration eller ett lindrigt *h*, hvilket understundom i Sav. dial. öfvergår till *k*, samt i norra Österb. dial. (efter Lapskan) äfven till *t*, men som i skrift icke plår betecknas, såsom: *poltaa'* (*polttaah*, *polttaak*, *polttaat*).

15. Uti Praes. Infi. verbal. och Dativus formalis Gerundii förvandlas per antithesin 1:o *ea*, *eä* ofta till *ee*, såsom: *koskee'*, *koskeekseni*, *kåtkee*, *kåtkeekseni* i stället för *koskea*, *koskeakseni*, *kåtkeä*, *kåtkeäkseni*. 2:o *oa* ofta till *oo*, såsom: *tahtoo'*, *tahtookseni* i stället för *tahtoa'*, *tahtoakseni*. 3:o enligt Sav. dial. *aa* till *oo*, och likaså *ää* till *ee*, såsom: *polttoo'*, *polttookseni*, *poltettoo'*, *poltettookseni*; *kiittee'*, *kiitteekseni*, &c. i stället för *polttaa'*, *polttaakseni*, *poltettaa'*, *poltettaakseni*, *kiittää'*, *kiittääkseni* &c. 4:o Af några kustfinnar *ia'*, *iä'* till *iï'*, *ua'*; *ua'* till *uu'*; *yä'* till *yy'*, såsom: *potkiï'*, *repiï'*, *taipuu'*, *syntyï'*.

16. Uti Instructivus och Locativus inter. Gerundii Activi & Passivi förbyta poeter någon gång (per archaismum) *ai* till *ae*; *äi* till *äe*; *oi* till *oe*; *ui* till *ue*; *yi* till *ye*: item förbytes der ofta *ie* till *ii*, såsom: *polttaen*, *kiittäen*, *sanoen* (Bibl. dial.

sanoden) *riisuen, syntyen, porkiin*, i stället för *polttain, kiittäin, sanoin, riisuin, syntyen, porkien*, likaså *polttaessa, kiittäessä &c.* i stället för *polttaissa, kiittäissä m. m.*

17. Några Kustfinnar sammandraga ändelsen af *Dativus interior Gerundii* mest i de 3 första Konjugationer, i hvilka också exempel derpå äro anförde. Föröfrigt förekomma i *Gerundii* sådana dialektiska ändelse-skiljaktigheter, som i *Nomina t. ex. Caritivus Gerundii polttamata'* och *polttamatta*, *Dat. int. polttamaan* och *polttamahan*: ändelsen *een* uti præter. *Infinitivi* förbytes ock till *ehen*, såsom: *polttaneen* och *polttanehen*.

18. Då verbet i nekande form förlorar sina personaländelser (§. 66.) lyktas det alltid på aspiration (det är, på ett lindrigt *h*, som understundom öfvergår till *k*) ehuru denna aspiration här ofvannföre (§. 67) uti *Praesentis Imperativi* andra nekande ändelse samt uti ändelsen af *Imperf. Coniunctivi* icke blifvit med apostrof-tecknet (') utmärkt. Således har t. ex. *verbum polttaa'* i nekande konjugationsformens *Imperativus Praesens* (§. 67): *älä polta'*, —*polteta'*, —*polttai'*, *älvös polttako'*, —*polttetako'*, —*polttairko'*, eller riktigare, ehuru mindre allmänneligen brukligt: *ellös (ällös) polttao'*, —*polttetao'*, —*polttairko'*, (§. 10. B. 2, 5), *älköön (elköön) polttako'* eller riktigare —*polttao'*, o. s. v., samt i *Imperfectum Coniunctivi*: *en polttaisi'*, —*polttetaisi'*, —*polttaisisi'*, m. m.

19. Uti perifrastisk flexionsform förekomma ock varianta ändelser, härrörande deraf att *Participium Praeteritum*, i stället för att stå i *Nominativus*, ofta nyttjas uti *Locativus formalis singularis*, hvilken *casus* då understundom äfven sammandrages (se § 73). Denna sammandragna *Locativus formalis* får, enligt några, i hvarje person af *Medium* jemväl sin behöriga (Savolaxiska) personal-suffix, t. ex. *olen polttainnain* jag har bränt mig, *olet polttainnais* du har bränt dig &c. i stället för *olen polttainnut* (eller med *Loc. form polttainnunna* contr. *polttainna*), *olet polttainnut*, (*polttainnunna* contr. *polttainna*). Men detta bruk förtjenar mera att anmärkas, än att efterföljas.

§. 77. Om några särskilda arter af Verba.

Verba äro till sitt ursprung:

dels Stamord (primitiva), såsom: *käydä* (*käydä*) gå, *anoa* begära;

dels Härledda (derivativa), nemligen: a) ifrån Nomina: såsom *potkia*, *polkastä* sparka (af *potka* bakfot, skänka), *tupakoita* eller *tupaköia* njuta eller traktera sig med—tobak (af *tupakka* tobak), *käyhtyä* blifva fattig (af *käyhä* fattig), *rikastua* blifva rik, rikta sig (af *rikas* rik); b) af verba: *käyttää* låta gå, föra, Pass. *käytettää*, hafvas att gå, föras; Medium: *käyttää* uppföra sig, item: *kävellä*, *käyskennellä* eller *käyksenellä* gå ofta, *käytellä* låta gå ofta (af *käydä*), *anella* begära ofta (af *anoa*), c) Några härstamma ock ifrån Partiklar, såsom: *lähestyä* närmas (af *lähes* nära); *likistää* klämma, omfamna (af *liki* nära); *julistaa* kungöra (af *julki* uppenbarligen).

Vissa derivativa utgöra till form och bemärkelse egna arter, såsom:

a) Momentanea, hvilka utmärka att något sker en gång, hastigt, och utan att fortfara, samt lyktas (vanligast) på *kuu*, *hdä*, t. e. *tipahaa* drypa blott en gång eller en droppa (af *tippua* drypa), *jyrähdä* dundra en gång (af *jyristä* dundra), *leimahtaa* flamma en gång (af *leimuta* att flamma), *välähtää* blänka, blixtra en gång (af *välistä* blänka).

Frequentativa, hvilka uttrycka att något sker ofta eller under upprepande, samt lyktas (vanligen) på *lla*, *llä*, såsom: *poltella* bränna ofta (af *poltaa*), *käänellä* vända ofta (af *kääntää*), *luopilla* lofva ofta (af *luova*). Understundom betecknas ock med dessa verba något som sker ofta och i smått eller småningom, hvarföre ock några kallat en del af dem Diminutiva.

c) Curativa eller Effectiva, hvilka till Stamordets bemärkelse lägga begreppet: låta (curare, efficere), samt lykta sig på *taa*, *tää*, t. e. *panettaa* låta sätta, Lat. *ponendum* curare (af *panna* sätta, Lat. *ponere*), *opettaa* låta lära, undervisa, Lat. *docere* (af *oppia* lära sig, Lat. *discere*), *luetzaa* låta läsa, förhöra (af *lukea* läsa), *näyttää* låta synas, visa (af *näkyä* synas). — Hit höra ock vissa verba Desiderativa, hvilka vanligen nyttjas i 3:ta pers. sing. med Infinit. casus samt uttrycka åstundan, natur-behof, såsom: (*minua*) *naurattaa* (jag) har lust (behof af) att skratta, egentligen: det kommer (mig) att skratta (af *nauraa* skratta), *meitä nukuttaa*, *janottaa* vi äro sömniga, törstige, (af *nukkua* somna, *janota* törsta).

d) *Factiva* eller *neutra*, som uttrycka att man bliver något, samt svara emot *Neutralia Passiva* i Latinen, och åndas på *tua*, *tyä* (understundom på *ta*, *tä*), såsom: *pilaantua* blifva förskämd, (af *pilata* bortskämma), *kiveentyä* blifva sten, förstenas, *petrificeras* (af *kivi* sten), *likoonua* blifva blöt, blötna Lat. *madefieri*, *madescere* (af subst. *liko* blöt).

När ifrån en af dessa arter ytterligare härledes en annan, uppkomma sammansatta arter, t. ex. *Momentaneo-frequentativa*, såsom: *tipahteele* droppar då och då, en och annan gång, *jyrähteele* dundrar då och då, *välähteele* blänker (blixtrar) då och då, *paukahteele* smäller då och då, *jumahteele* dånar då och då (§. 77, a, b).

Curativo-frequentativa, såsom: *luetella* ofta låta läsa, ofta förhöra, *näytellä* ofta låta se, ofta visa (§. 77. b. c).

Momentaneo-curativa, såsom: *tipahuttaa* låta drypa en gång, *jyrähyttää* låta dundra en gång, *paukahuttaa* låta smälla en gång, *Active*; smälla till en gång, (§. 77 a. c).

Factivo-curativa, såsom: *kiveennyttää* låta förvandlas till sten, förstena, *pilaannuttaa* låta bortskämmas.

Momentaneo-curativo-frequentativa, såsom: *tipautella* eller *tipahuttella* låta då och då droppa, *jyrähytellä* eller *jyräytellä* låta då och då smälla, m. fl.

Flere arter af härledda former kunna inhämtas ifrån *Lexica*, hvilka också utvisa: 1:o det bemärkelsen icke alltid rättar sig efter verbets form art, utan beror understundom af bruket och beskaffenheten af det begrepp, som genom formen bestämmes; 2:o det alla dessa form-arter, af samma skäl, kunna af få stamord härledas; 3:o att härledningeh icke är så noga vid regler bunden, utan beroende af de i verba ingående språk-elementers inbördes förhållande m. m.

Ännu må tilläggas att en del verba äro *Descriptiva*, det är, nyttjas att beskrifva sättet af en genom ett annat verbum uttryckt handling. Dessa utgöra, i anseende till formen, icke någon särskilt art, dock höra de flesta i detta hänseende till *Curativa*. Icke sällan äro de sådana *onomatopoëtica* (ljudhärmande) verba, hvilka för sig sjelf icke hafva bestämd bemärkelse: slika *Descriptiva* äro t. ex. *innittää*, *tiivistellä*, *junttuuttaa*, *löyhytellä*, m. fl. brukliga i

sådana, icke lätt öfversatta talesätt, som: *huutaa rinnitti* ropade gällt (som en liten bjellra eller dylikt), *juosta juntuutti* sprang tungt eller dunkandes; *lennä löyhyytele!* flyg fladdrandes, o. s. v.

§. 78. OM PARTICIPIA.

Participia äro Adjectiva verbalia (§. 14.) i anseende till Genus, Forma derivationis samt Tempus (§. 40.) enahanda med sina verba, men till Forma flexionis lika med Nomina Adjectiva.

1) I anseende till Genus äro Participia af 4 slag: 1:o Transitiva eller Activa, såsom: *polttava*, *polttanut* (§. 43.). 2:o Intransitiva eller Neutra, såsom: *palava* brinnande, *palanut* brunnen. 3:o Passiva, såsom: *poltettava*, *poltettu*, *polttama* (§. 44.). 4:o Media eller Reciproca, såsom: *polttaiva*, *polttainnut*, *polttaittu* (§. 45.).

2) I anseende till Forma derivationis höra Participia transitiva och intransitiva (eller Activa och Neutra) under forma Activa, Participia Passiva under forma Passiva, och Part. media under forma Media. Huru de i hvarje form bildas ifrån sina Verber, utvisa Konjugationerna samt pagg. 91 och 133.

3) I anseende till Tempus äro Participia antingen Præsentia (hvilka ock svara emot Futura), eller Præterita.

Anm. 1. Af Participia præsentia förekommer i hvarje form ett lyktadt på *va*, *vä*, t. ex. Activa: *polttava*, *kätkevä*; Neutra: *palava*, *synnyvä*; Passiva: *poltettava*, *kätketävä*; Media: *polttaiva*, *kätkeivä*, och af dem fås Accus. 1. Præsentis Infinitivi Participialis, t. ex. *polttavan*, *kätkevän* &c. samt (i förening med hjälpverber *olla*) futura periphrastica, t. ex. *olen polttava*, *olen kätkevä*, &c.

Anm. 2. Genom tillsäts af ändelsen *inen* kunna af participia præsentia formeras Diminutiva (§. 15.), såsom: *polttavainen*, *kätkeväinen*; *palavainen*, *synnyväinen*; *poltettavainen*,

kätkettäväinen; *polttavainen*, *kärkeiväinen*. Dock äro dessa diminutiva snarare att räknas till Nomina, än till Participia præsentia. Grundfinnar nyttja dem föga, om icke någon gång såsom nomina; men af Bibelfinnar äfvensom af en del Kuskfinnar brukas de såsom Participia præsentia, likväl vanligen blott i forma activa, der de derföre ock blifvit af oss upptagne. I alla fall är deras participiala bruk mindre godkändt.

Anm. 3. Följande Irregularia förbyta oftast i nominat. sing. *v* uti *p*, neml. *saapa*, *jääpä*, *juopa*, *suopa*, *yöpä*, (*voipa*), *käypä* (§. 63).

Anm. 4. Af Participia præterita: förekomma A) i forma activa och media ett på *ut*, *yt* (i Genit. på *een*), såsom: *polttanut*, *syntynyt*, *käännellyt*, *polttainnut*, *kärkeinnyt*. B) i forma passiva tvenne, neml. Participium præteritum primum på *tu*, *ty*, såsom: *poltettu*, *käännelty*, och Particip. præterit. secundum på *ma*, *mä*, såsom: *polttama*, *kääntelemä*. Af de på *ut*, *yt*, *tu*, *ty* lyktade fås, i hvar sin forma, Præteritum Infinitivi Participialis, t. ex. i Activum *polttaneen* (af *polttanut*), *käännelleen* (af *käännellyt*), i Passivum: *poltetuksi* (af *poltettu*), *käännelyksi* (af *käännelty*), samt, i förening med hjälpverbet, præterita periphrastica, till ex. *olen polttanut*, *olen käännellyt*, *olen poltettu*, *olen käännelty*, m. m. Med en ifrån passif till actif förändrad bemärkelse, fås Supinum af de på *tu*, *ty* lyktade, t. ex. *poltettua* (af *poltettu*), *käänneltyä* (af *käännelty*); äfvenså fås Accus. 2. samt Gerundia Infinitivi Participialis Activi af de på *ma*, *mä* lyktade, såsom: *polttaman*, *polttamata* &c. (af *polttama*), *kääntelemän*, *kääntelemää* &c. (af *kääntelemä*).

Anm. 5. Verba neutra och media hafva ock ett particip. præterit. 1:mum passivæ formæ på *tu*, *ty*, t. ex. *palettu*, *synmytty*; *polttaittu*, *käänteleitty*, hvilket med 3:tia pers. sing. af hjälpverbet, bildar deras impersonala perifrastiska flexioner, (t. ex. *on palettu* man har brunnit, eller det har brunnits, *on polttaittu* man har bränt sig, *oli synmytty*, *oli käänteleitty* o. s. v.) och hvaraf deras præteritum impersonale Infinitivi participialis (*paletuksi*, *synmytyksi*, *polttaituksi*, *käänteleitäksi*) samt Supinum: (*palettua*, *synmyttyä*, *polttaittua*, *käänteleittyä*) äfven komma. Af några, understundom active nyttjade neutra brukas detta participium (dock sållan) äf-

ven i vanlig passif bemärkelse, såsom: *ellety aika* (en tid som man lefvat); men föröfrigt är detta particip. impersonale, utom i de nu anförde fall, icke brukligt.

Anm. 6. Participia brukas ofta såsom blotta Nomina Adjectiva, t. ex. *rakastettu* i stället för *rakas* (kär). Några på *ma*, *må* lyktade Participia (hålst af neutra) hafva substantif bemärkelse, såsom: *halkeema* spricka, *juoma* dryck, *voima* styrka, *sanojna* sågen, *syntymä* födelse, m. fl. Detsamma gäller om *elävä* (levande, af *elää* att lefva) då det betyder djur, samt om *juotava* (egentl. det som drickes) när det bemärker dryck.

Anm. 7. Af Participia på *ma*, *må* formeras substantiva, då ändelsen *ma*, *må* förbytes till *minen*, såsom *polttaminen* brännande, något att brännas (af *polttama*), *syntyminen* födelse (af *syntymä*). Af dessa substantiva plår, uti vissa egna syntaktiska konstruktioner, Nominativus och Infinitivus casus, singul. numeri, nyttjas i den bemärkelse af Futurum, som tillhör Participium Præsens Passivum, t. ex. *parku pojes paneminen* i stället för *parku pojes pantava*, Lat. *ejulatus* (est) deponendus; *kylä hyvä jäätäminen*, *koti paha muistaminen* i stället för *kylä hyvä jäätävä*, *koti paha muistettava*: *minulla on muuta tekemistä* jag har annat att göra (Lat. est mihi (habeo) aliud faciendum). Men hvarken härledningen eller dessa egna konstruktioner äro giltiga skäl, att anse sagde på *minen* lyktade substantiva såsom participia.

4) I anseende till Forma flexionis gå participia, lyktade på *ut*, *yt*, efter 3:dje Deklinationen och de öfrige efter den 2:dra. Komparation tillkommer ofta participia præsentia och præterita lyktade på *va*, *vä*, *ut*, *yt*; mera sällan participia præterita lyktade på *tu*, *ty*, men aldrig dem, som ändas på *ma*, *må*, t. ex.

<i>raitava</i> (kunnig),	<i>raitavampi</i> ,	<i>raitavin</i> ,
<i>kiiltävä</i> (glänsande),	<i>kiiltävämpi</i> ,	<i>kiiltävin</i> ,
<i>uskottava</i> (trovärdig),	<i>uskottavampi</i> ,	(<i>uskottavin</i>);
<i>oppinut</i> (lård),	<i>oppineempi</i> ,	<i>oppinein</i> ,
<i>väsänyt</i> (trött),	<i>väsäyneempi</i> ,	<i>väsäynein</i> ,
<i>valistettu</i> (upplyst),	<i>valistetumpi</i> ,	<i>valisteruin</i> ,
<i>ylistetty</i> (prisad),	<i>ylistetympi</i> ,	<i>ylistetyin</i> .

Eljest plåga Comparativus och Superlativus uttryckas med tillhjälp af Adverbia *enemmän* (kustd. *enemmän*) mera, *enin* mest, såsom: *enemmän uskottu* mera trodd, *enin uskottu* mest trodd.

§. 79. OM ADVERBIA.

Adverbia (§. 14.), hvilka läggas till andra ord föratt med någon viss omständighet bestämma deras bemärkelse, äro likasom Pronomina antingen 1:o Separata, eller 2:o Suffixiva (*particulae encliticæ*, §. 36. pag. 71.)

Om Adverbia Separata.

Åtskilliga genom sina ändelser mestendels igenkänneliga casus af en del Pronomina samt af några mer och mindre fullständiga Nomina hafva antagit adverbialisk egenskap, samt räknas därför till Adverbia.

Till ex. Nominat. *kyllä* nog, Genit. *aiivan*, *liian* alltför, Infinit. casus *totta* i sanning, *salaa* hemligen, Accus. *kerran* en gång, *kauan* länge, Dat. ex. *ylähälle(n)*, *yläälle* upp, Dat. int. *varmaan* säkert, *iarkkaan* någ, Dat. form. *kauaksi* contr. *kauas* långt, länge, *miksi* hvarföre, Loc. ext. *ylähällä*, *yläällä* uppe, *zuolla* der, Loc. int. *tuossa* der, *missä* hvar, Loc. form. *korona* hemina, *esinä* först, Abl. ext. *kosolta* rundligen, *ylähältä*, *yläältä* uppifrån, Abl. int. *välillä* emellan åt, *mistä* hvarifrån, Instruct. *ensin* först, *kovin*, *varsin* alltför, o. a. d.

Såsom egenteliga adverbia separata kunna deremot anses 1:o några primitiva; 2:o pronominalia lyktade på *nne'*; 3:o derivativa lyktade på *sti*, *ten* (*ti*) och *ttain*, *ttäin*.

Till ex. 1:o *jo* redan, *nyt* nu, *vielä* ännu, *koska* när, *ehkä* kanske, *heti* straxt, *sikisoki* blindtvis. 2:o *kunne'*, *minne'* hvar, *tänne'* hit, *tuonne'*, *sinne* dit, *jonne'* dit som, *jonnekkunne'* någorstådes. 3:o *nähtävästi* synbarligen, *viisaasti*

klokt, visligen; *enimmiten*, *enimmittäin* mestendels, *samaten*, *samati* likaledes, *osittain* dels. Dock hafva de på *ten* lyktade likhet med Gerundium Instructivi casus af verba, som slutas på *ta*, *tä*, äfvensom de på *ttain*, *ttäin* lyktade adverbia likna samma Gerundium af verba curativa (§. 77. c.).

Adverbia, härledda ifrån Adjectiva och Participia comparabilia, (äfvensom åtskilliga andra) hafva sina jemförelse-graden (gradus comparationis), hvilke fås af deras stamords motsvarande gradus, då i Ablativus interior slutvokalen *a* förbytes till *i*, till expositivus *tarkasti* (noga) fås af Abl. int. sing. *tarkasta*; comparativus *tarkemmasti* (nogare) af Abl. int. sing. *tarkemmasta*, och superlativus *tarkimmasti* (nogast) af Abl. int. sing. *tarkimmasta*. Likaså kompareras:

<i>Iloisesti</i> gladeligen,	<i>iloisemmasti</i> ,	<i>iloisimmasti</i> ;
<i>liukkaasti</i> snabbt,	<i>liukkaammasti</i> ,	<i>liukkaimmasti</i> ;
<i>koreasti</i> vackert,	<i>koreammasti</i> ,	<i>koreimmasti</i> ;
<i>kirikkaasti</i> klart,	<i>kirikkaammasti</i> ,	<i>kirikkaimmasti</i> .

Understundom uttryckes comparativus adverbii, någon gång äfven superlativus, med instructivus af det i lika gradus stående stamordet, såsom: *sievästi* snällt, comp. *sievemmästi* eller *sievemmin*, superl. *sievimmästi* eller *sievimmin*.

Äfven en del andra adverbia kunna kompareras, såsom: *etäiten* på långt afstånd, comp. *etäämmiten*, superlat. *etäimmiten*; *tarkkaan* noga, comp. *tarkempeaan*, superl. *tarkimpaan*; *kauan* länge, *kauemmin*, superl. *kauimmin*.

Några sakna en eller annan gradus, såsom: *pian* snart, comp. *pikemmin* eller *piemmin*; *tuonne* dit, comp. *tuonnemma* (*tuonnemaksi*) längre dit bort; *etää* långt bort, comp. *etemmä* (*etemmäksi*) längre bort; *päälliten* öfver, sup. *päällimmiten* öfverst. o. a. d.

Adverbia Suffixiva

äro *-ko* eller *-kö* (monne), *-pa* eller *-på* (ju), *han* eller *hån* (ju, dock, §. 6. *) hvilka ock understundom sammansättas såsom: *kohan*, *köhån*, (sällan *kopa*, *köpå*) monne tilläfventyrs, *pahan*, *pähån* ju dock. De kunna (enligt §. 6. amn. *) fogas till alla slag af ord, såsom: *maastako* monne ifrån jorden, *kylässäkö* monne i byn, *köyhäkö* monne fattig? *minäkö* monne jag, *tuletko* monne du kommer? eller: kommer du? *nytkö* monne nu? *oletpa* du är ju, *etpää saanut* du fick ju (dock) icke, *on-han se terve'* han, (den, hon,) är ju frisk, *niinhän minä sanoin* så sade ju jag, *tuletkohan* monne du tilläfventyrs kommer, *montro* du kommer, *nytköhån* monne tilläfventyrs nu, *tuletpahan* du kommer ju dock, *jo* men du kommer, *etpähän tule'*, du kommer ju dock icke, eller: nej men du kommer icke.

Anm. 1. När *ko*, *kö*, *pa*, *på* fogas till ord, som lyktas på aspiration, plår densamma bortlemnas och kompenseras i sådant fall genom fördubbling af nyssnämnde suffixerskonsonant (§. 12. d.) såsom: *tuonnekko?* *sinnekkö?* monne dit (af *tuonne'*, *sinne'* och *-ko*, *-kö*); *tuleppa* kom dock! *meneppä* gå dock (af *tule'* kom, *mene'* gå och *pa*, *på*), *tuonnekohan*, *sinnekköhån* mon tro dit?

Anm. 2. Icke blott 2:da pers. Imperativi (§. 76. anm. II.) utan ock Adverbia suffixiva *ko*, *kö*, *pa*, *på*, äfvensom några adverbia pronominalia lyktade på vokal, förlängas med ett *s*, som egenteligen är uppkommit af kontraherade pronomén *sa*, *sä* (du), men ofta utan afseende derpå nyttjas såsom blott paragoge (§. 12. e.), t. ex. *tulikós* kom han? *käykös* går du? *tuleppás* kom dock, *näkipás* han såg ju (dock), *kustás*, *mistás* i stället för *tuliko*, *häykö*, *tuleppa*, *näkipä*, *kusta*, *mistä*. Någon gång nyttjas ock paragoge *sta*, *stå*, i stället för detta *s*, såsom *mistästå*.

§. 80. Efter bemärkelsernas olikhet plåga adverbialia indelas i åtskilliga arter, såsom:

1. Adverbialia Loci, hvilka utmärka något rum (ställe). Härunder inbegripas de, som svara på frågorne:

A) Hvert (in locum), t. ex. *etää'*, *etäälle* långt bort, *muu'*, *muualle* annorstädes; *kunne'*, *kunneka*, *kuhun*, *kuhunka*, *minne'*, *minnekkä* (*minnä*, *minnä's*) hvert, *tänne*, *tähän* hit, *tuonne'*, *tuohon* (demonstrative) dit, *sinne'*, *siihen*, *sieken* (relative) dit, *jonne'*, *jonnekka*, *johon*, *johonka* dit som, *jonnekkunne'*, *johonkuhun* någorstädes m. fl.

Anm. 1. De här förekommande Locativi inter. Pronominum äro i adverbialisk bemärkelse mera bestämde, än de nästföregående och med dem eljest lika betydande, egentliga adverbialia.

B) Hvarest (in loco), såsom: *etäällä* långt borta, *muualla*, *muolla* annorstädes, *kussa*, *missä* hvar, hvarest, *täällä*, *tässä* här, *tuolla*, *tuossa* (demonstrative) der, *siellä*, *siinä* (relative) der, *jossa* der som, *jossakussa* någorstädes.

C) Hvarifrån (de loco), såsom: *ettäältä* långt ifrån, *muualta*, *muolta* annorstädes ifrån, *kusta*, *mistä* (*mintä*) hvarifrån, *täältä*, *tästä* härifrån, *tuolta*, *tuosta* (demonstrative) derifrån, *sieltä*, *siitä* (*siintä*, relative) derifrån, *josta* derifrån som, *jostakusta* någorstädesifrån.

D) Hvarigenom (per locum): *etäiten*, *kaukainen* genom aflägsen ort, på långt afstånd, *likeiten* nära intill, *yläiten* högt (per altiora), *suorimmiten* ginaste vägen, *tänneimmiten* närmare hitintill, *tuonneimmiten* (demonstrative), *sinnemmiten* (relative) längre dit åt.

2. Adverbia Temporis, hvilka utmärka tid. Härunder inbegripas de, som svara på frågorne:

A) När, på hvilken tid (quando), såsom: *ensin* först, *sitten*, *sitte'* sedan, *viimein* slutligen, *nyt* nu, *vasta* framdeles, *först*, *kohta* genast, *pian*, *välein* snart, *tänäpäinä*, Sav. dial. *tänäin* i dag, (sammandragit af *tänä päivänä*), *eilen* i går.

B) Huru ofta (quoties), såsom: *kerran* en gång, *kahdesti* Sav. dial. *kahesti* två gånger, *kolmasti* tre gånger, *neljästi* fyra gånger, m. m., *monesti*, *usein*, *useasti* ofta, *harvoin* sällan, *ajotain* tidtals, *vuosittain* vissa år, *välistä*, *välimitäin* understundom.

3. Adverbia Quantitatis, som utmärker i hvilken mängd, såsom på frågorne:

A) Huru mycket (adverbia copiae & inopiae), t. ex. *paljon* mycket, *vähän* litet, *kyllä*, *kyllältä*, *kylliksi*, *kyllin* nog, *runsaasti*, *kosolta* rundligen, *näpisti*, *ruikalta* knappt, *kohtuullisesti* lagom.

B) Huru många i sender (Adv. distributiva): t. ex. *yksittäin* en i sender, *ensam*; *kaksittäin* två i sender, *kymmenittäin* tio i sender, *tio-*
tals, *tuhansittain* 1000 i sender, *tusendetals*, *kan-*
nuttain kanntals, *kapottain* kapptals.

4. Adverbia Qualitatis, hvilka utmärka: på hvad sätt, huru beskaffadt, såsom: *koreasti* vackert, *kauniisti* skönt, *rumasti* fult, *ilkiasti* styggt, *hyvästi*, *hyvin* väl, *pahasti*, *pahoin* illa, *salaisesti*, *salaa* hemligen, *julkisesti*, *julki* uppenbarligen, *varmasti*, *varmaan* säkert, *huolimattomasti* vårdslöst.

5. Adverbia Similitudinis, som utmärka

likhet, såsom: *näin*, *såhär*, *noin*, *nuin* såder, *niin* så, *samaten* sammaledes, *niinkuin*, *ikäänkuin* liksom.

6. Adverbia Intendendi, som förhöja ett annat ords bemärkelse eller gifva det mera eftertryck, såsom: a) adv. int. separata: *aivan*, *varsin*, *kovin*, *ylön* alltför, *sangen* ganska, *juuri*, *erinomaisesti*, *erinomaittain* särdeles, i synnerhet. b) Adv. int. inseparabilia, suffixiva eller enclitiva: *pa*, *pä*, (*pas*, *päs*), *han*, *hän*, *pahan*, *pähän*, ju dock (§. 79).

Dessa suffixers bemärkelse kan icke noggrant gifvas på andra språk, utan måste inhämtas af språkbruket. Vanligen nyttjas *pa*, *pä*, *pas*, *päs* då man vill säga något mindre förmodadt t. ex. *jopa sinä tulet* du kommer ju redan (förr än du väntas).

7. Adverbia Interrogandi, med hvilka man frågar, såsom: a) Adv. int. separata: *miksi*, *minkä tähden*, *minkä tautta*, *minkä takia* hvarföre? *minkä vuoksi* af hvad anledning, i anseende hvar till, *tokko* monne; *eikö* monne icke. b) Adv. i. suffixiva: *ko*, *kö*, *kohan*, *köhän* (§. 79). *monne* (Lat. -ne).

8. Adverbia Affirmandi, som bejaka, såsom: *totta*, *totisesti* *tosin*, *varmaan* sannerligen, *kyllä* nog, *niin* så, *aivan* *niin* just så, *mar*, *maarian* vist (Lat. quidem).

9. Adverbia Negandi, som neka, såsom: *ei* icke, *eikä* hvarken, *ei* heller, icke, *ei suinkaan* ingalunda, *ei ollenkaan* alldeles icke, *ei koskaan*, *ei milloinkaan* aldrig. NB. *ei* antager verbala personal-ändelser såsom i §. 66. är anfördt.

10. Adverbia Dubitandi, hvilka uttrycka tvifvel, såsom: *ehkä*, *kukaties* kanske; *ehkähän*

betyder ock kanske, men uttrycker derjemte någon förhoppning, *tuskin* nåppeligen.

11. Adverbia Corrigendi, hvilka rätta, såsom: *ennen* för, *hällre*, *pikemmin*, *piemmin* för, *snarare*, *melkeitäkin*, *piatakkin* utan nästan, (t. ex. *tauti on melkein ja melkeitäkin—pian ja piatakkin — kuolettava*, sjukdomen är nästan och till och med utan nästan (fullt) dödande).

12. Adverbia Demonstrandi, utvisande: *ka'*, *kah*, *kas*, *nääs* Sav. dial. *neäs* (contraherade Imperativi af *kahtoa*, *nähdä*) se!

13. Adverbia Optandi, önskande, såsom: *jospa*, (Kustd. äfven *joska*), *ahappa*, *voi jos* ack att! o att!

Anm. Några adverbia hafva i slutet suffixum 3:tiæ personæ, såsom: *kokonansa*, *tykkänänsä*, *tykältänsä* helt och hållit, *ainoastansa* allenast, *ylensä* öfverallt m. fl.

§. 81. OM POSTPOSITIONER.

Postpositioner (§. 14), hvilka svara emot andra språks Præpositiones, och likasom de taga vissa casus till sig, stå mestendels efter sina casus. Några af dem plåga dock, i synnerhet i poesi, stå äfven framföre. Föröfrigt utgöra de flesta postpositioner, likasom en del adverbia, casus af mer och mindre fullständiga nomina.

1) De som fordra Genitivus casus, på frågorne:

A) Hvart: *alle'*, *ale'*, *ala'* under, *edelle*, Sav. dial. *eelle(n)*, *eille(n)* före, *eteen* framför, *jälkeen* efter, *keskelle(n)* emellan, *luokse* hos, *mukaan* med, *oheseen* vid, *perään* efter, *päälle(n)* på, *sisälle(n)*, *sisään* inuti, *taakse*, *taa'*, *ta-as* bak-

om, *vastaan* emot (ovån), *váliin* emellan, *ympá-
rille(n)* *ympári* omkring.

B) Hvar: *alla* under, *edellä*, *edessä*, Sav. dial. *eellä*, *eillä*, *eessä*, *eissä* framföre, *jällessä* efter, *keralla* med, *luona*, *luonna* hos, *muassa* med, *ohessa* vid, *perässä* efter, *päällä* på, *sisällä*, *sisässä* inuti, *takana* bakom, *välissä* emellan, *ympärillä* omkring.

C) Hvarifrån: *alta* under, *edeltä*, *edestä*, Sav. dial. *eeltä*, *eiltä*, *eessä*, *eistä* framifrån, för, *jällestä* efter, *ifrån*, *keskeltä* emellan, *luota* hos, *ifrån*, *perästä* efter, *päältä* påifrån, *sisältä*, *sisästä* inifrån, *takaa* bakifrån *välistä* emellan.

D) Hvarigenom: *alaite(n)* under, *edite(n)* Sav. dial. *eiten* framföre, *kautta* igenom, *keskite(n)* emellan, *lävite(n)*, *läpi* igenom (*neniten* t. ex. *niemen neniten* förbi udden), *ohiten* förbi, (*poikiten*) *poikki* tversöfver, *päiten* förbi ändan, *päällite(n)* öfver, *sivuite(n)* förbi, *sisäpuolite(n)* på inre sidan, *taite(n)* bakom, *ulkopuolite(n)* på yttre sidan, *vierite(n)* tätt förbi, *välite(n)* emellan, *ylite(n)*, *yli* öfver, *ympári* omkring.

Dessutom står Genitivus före *kanssa*, *myötä* med, *kesken* midt i, emellan, *puolesta*, *suhteen*, *vuoksi* i anseende till, *takia*, *tautta*, *tähden* Sav. dial. *tähen* för, för - - skull.

Amn. 1. Föregående postpositioner, utom *läpi*, *poikki* och *yli* förenas också, alldeles såsom nomina, med suffixiva personalia (pag. 79 och följ.), till ex. *kanssani* med mig, *kanssasi* med dig, *kanssansa* med sig (honom, henne, det), *kanssamme* med oss, *kanssanne* med eder, *kanssansa* med sig (dem).

2) De som fordra Infinitivus casus :

Ennen före (i anseende till tiden), *kohden Sav. dial. kohen, kohin, kohti* emot, åt (Lat. versus), *kohtaan* emot (vån, Lat. erga), *myöten* med, långs med, *pait, paitti*, (biblice: *paitsi*) *paete'* utom, *varten* för - - skull, *poikkipuolin* tversötver.

Anm. 2. Ennen och *poikkipuolin* nyttjas före sina casus. *Sivuiten* eller *sivuten* förekommer understundom före Infinitivus casus, såsom: *sivuten suuta, paeten partaa, ei kohden koskaan* såges ordspråksvis och betyder ungefärligen: alltid går det min mun förbi. I poesi förekommer ock *kohti* före Genitivus, t. ex. *kohti korven rinnan* emot skogsbrynet.

3) Före Caritivus står: *ilman* utan.

4) Med Dativus interior förenas: på frågan hvart: *kásin, päin* åt, mot (versus), *perin, selin* bakvänt åt, *syrjin* sidwärts åt.

5) Med Dativus på frågan: hvart, med Locat. på frågan: hvarest, och med Ablat. på frågan: hvarifrån förenas: *asti* och *saakka* ända (på Latin: usque), t. ex. *maallen asti* ända inpå landet, *kirkolla asti* ända vid kyrkan, *kylästä asti* (eller *saakka*) ända ifrån byn.

Anm. 3. När Postpositiones icke hafva sin casus hos sig, äro de adverbia; *kanssa* (äfven) och *paitti, pait* (men) äro jemväl Konjunktioner.

§. 82. CONJUNCTIONES.

Conjunctiones (§. 14.) äro, liksom pronomina och adverbia, dels separatae, dels suffixivæ (encliticæ §. 36). Separatae äro t. ex. *vaan, mutta, mut* men, utan, *eli* eller, m. fl. — Suffixivæ äro: *ka, ká* betydande i slutet af förnekningsorden; och, heller, och i förening med de samma:

hvarken, ej heller; t. ex. *lupasi, eikä antanut* lofvade och gaf icke. *Enkä minä, etkä sinä* hvarken du eller jag. 2:o. *kaan, kään* (*kan, kån*) som fogas till det ord, hvarpå ett föregående förnekningsord har afseende, och svarar mestendels emot heller, en gång (quidem), då dessa ord i Svenskan stå efter icke; såsom: *ei isällenkään* icke heller (eller icke en gång) åt fadren. *Ei silloinkaan* ej heller då; äfven då icke; icke då en gång. 3:o. *kin* äfven (brukligt i jakande mening), såsom: *silloinkin* äfven då, *muutkin* äfven andra.

Efter sina bemärkelser delas Conjunctiones uti åtskilliga arter, såsom:

A) Copulativæ (föreande), t. ex. *ja och, myös, myöskin, kanssa, -kin* (suffix.) äfven, *niin myös, sekä* äfvensom, *sekä - - että*, både - - och, *niin - - kuin, så - - som*.

B) Disjunctivæ (söndrande), t. ex. *eli, elikkä, vai, tai, taikka* eller, *tai* (eller *taikka*) - - *tai* (eller *taikka*) antingen - - eller.

C) Conditionales (vilkorliga), t. ex. *jos om, jollei, ellei* (med samma personal-ändelser, som *ei*, §. 66.) om icke, *jahka* allenast, så snart som.

D) Causales (som utmärka orsak), till ex. *sillä ty, koska* emedan, *että, jotta* att, på det.

E) Adversativæ (som utmärka motsats), t. ex. *mutta, mut, vaan* men, utan, *kuitenkin, kumminkin, yhtähyvin, toki* likväl, dock, *paitti, pait* men, undantagande.

F) Concessivæ (medgifvande), såsom: *vaikka, vaikka* kohta ehuru, *kyllä* nog, *tosin* visserligen.

G) Explanativæ (förklarande), såsom: *niimitään* nemligen, *kuin, niinkuin, ikäänkuin, samatenkuin* såsom, *liksom*.

H) *Conclusivæ* (som utmärka slutsats), t. ex. *siis alltså, sen takia, sen tautta, sen tähden* derföre, *seuraavasti* följakteligen.

Anm. 1. Då *Particulæ encliticæ ka, kä, ko, kö, kaan, káán, kin, pa, pá* fogas till ord som lyktas på aspiration eller igenom apocope ändas på vokal, plägar aspiration eller apocope vanligen kompenseras genom fördubbling af anförde particklars begynnelse-konsonant (§. 12. c.), såsom: *taikka, kunnekka, elikká, minnekká, kivellekko, sivutekko, en polttakaan, ei sinnekkáán, rahatakin, näkemätáákin, rahatappa, ympárippá, etáámáppá, alemmappa*, hvilka sammansättningar äro uppkomna af sagde particklar och orden: *taí, kunne', eli', minne', kivelle' (kivellen), sivute' (sivuten), en polta', ei sinne', rahata', näkemátá', ympári (ympárin), etáámmá' (etáámmáksi), alemma' (alemmaksi)*. — Det samma gäller ock, då ofvannämnde particklar fogas till pronomen suffixivum 5:tiæ personæ *nsa, nsá (se)*, samt till adverbia och andra particklar lyktade på *sti* (emedan desse ändelser ursprungligen äro apokoperade eller aspirerade), t. ex. *kuollessansakkin* (äfvén vid sin död), *ei kuollessansakkaan, yksinánsáákin* (äfvén ensam), *yksinánsááppá, toistekkin* (äfvén en annan gång), *tarkastikkín tutkittaissa* äfvén då man noga undersöker.

§. 83. INTERJECTIONES. (§. 14).

Interjektioner äro ord, hvilka uttrycka åtskilliga sinnesrörelser, såsom:

- a) Glädje: *ahah! ahaa! hei!*
- b) Löje: *hihi, haha, hohhoh.*

- c) Sorg : *voi! voivoi! ai! aiai! ahhah, jaajah!*
d) Missnöje : *oi! oioi! ui! uiui!*
e) Uppmärksamhet, svar : *nonoh! hoihoi!*
f) Fråga : *häh! no!*
g) Tillropande : *hoi!*
h) Förundran : *hei! noh! hah! hoh! hohhoh!*
seh!
i) Håmd : *åhåh, kutti!*
k) Lastande : *hyi, hyhhyh! ohhoh! m. ff.*
-

SYNTAXIS.

§. 84. Syntaxis indelas i 1:o Syntaxis Con-
venientiæ, hvilken visar huru det ena ordet bör
vara enligt med det andra. 2:o Syntaxis Regi-
minis, som afhandlar huru orden regeras eller be-
ro af hvarandra. 3:o Syntaxis Ordinis, hvilken
handlar om ordens inbördes ordning.

Att kunna variera eller på flere än ett sätt
uttrycka samma sats eller mening, bidrager till pry-
lighet i uttryck, hvarföre det bihang till Syntaxen,
hvilket derom ger regler, blifvit kallad Syntaxis
Ornata.

Af Syntaktiska Figurer (Figuræ Syntacticæ),
genom hvilka vissa, ifrån de allmännare regler afvi-
kande talesätt (locutiones figuratæ) förklaras, äro följande mest vanliga, nemligen:

1:o. Ellipsis: utelemnande af ord, t. ex.
olla sukuunsa (neml. *verrattava*) vara (att liknas)
vid sin slägt; brå eller brås på slägten. *Harvoin*
sällan, i stället för *harvoin kerroin* få gånger.

2:o. Enallage: omvexling af vissa uttryck,
t. ex. då numerus sing. nyttjas i st. för pluralis eller
tvertom (enallage numeri) såsom: *varkaat vei he-
voiseni* i st. för *varkaat veivät h.* tjuufvarne förde
min häst. *Meni jalan kirkkoon* i st. för *meni ja-
loin k.* gick till fots till kyrkan.

3:o. Hyphen: särskilta ords sammanfattande

under ett, såsom då *mies vainaja* (af fliden man) eller *vene' punainen* (röd båt) tagas såsom ett sammansatt ord, så att endast det sista böjes.

4:o. Exoticismus: främmande bruk, som afviker ifrån Finska Språkets egna lagar, t. ex. *Jesuksen Christuksen* i st. för *Jesus Christuksen* (Jesu Christi).

5:o. Idiotismus: egenhet i språket, t. ex. *soutaa polskutti* (i st. för *souti polskuttain*) rodde plaskandes.

När man vill i tal utmärka något ord såsom mera viktigt, får det en högre accentuation: denna accenthöjning kallas *accentus emphaticus*.

Uti en fullständig sats eller mening finnes egentligen 1:o ett subjekt, hvarom något säges, 2:o ett predikat, det som om subjektet säges; samt 3:o en copula, det vill säga, ett verbum som förenar subjektet med predikatet, t. ex. i satserna: *lintu on arka: puu taipuu vääráksi*, äro *lintu* och *puu* subjekter, *arka* och *vääráksi* predikater, *on* och *taipuu* binde-ord. Ofta innefattar det förenande verbet i sig antingen a) predikat eller b) subjekt eller ock c) begge, t. ex. a) *Minä menen jag går*, d. v. s. jag är gående; *lintu arastaa fogeln* (skyggar) är skygg. b) *Ollaan vaiti* man är tyst. c) *Mennään* man går d. v. s. man är gående.

Anm. Ett nomen, utan copula förenadt med ett annat nomen, är icke att anses såsom predikat, utan såsom *biord*: t. ex. *arka lintu skygg fogel, väärá puu krokikt träd*.

Objekt kallas det nomen eller pronomen som är föremålet för Verbi Activi verkan (§. 17. mom. 9.), t. ex. ordet *linnun* i satsen: *ammuin linnun jag sköt en fogel*.

Syntaxis Convenientiæ.

§. 85. Adjectivum äfvensom Pronomen och Participium, brukadt såsom biord, bör i allmänhet stå i samma numerus och casus, som dess substantivum, t. ex. *Hyvä mies* god man. *Hyvältä mieheltä* af en god man, *minä puhun hyvistä miehistä* jag talar om gode männer, *korkeimmat tunturit* de högsta alper. *Tällä tavalla* på detta sätt. *Ei oo miesten muienkahan Sinisemmät silmäripset, kuuleimmat kulmakarvat, kuin on miehellä minulla.* — *Palavilla kynttilöillä* med brinnande ljus.

Figurate: Hyphen:

A) Pronomen *joka*, i bemärkelse af *jokainen* hvar och en, hvar je, står likasom i sammansättning, oböjligt framför sitt substantivum. T. ex. *Ei joka puusta lusikka tule* af hvarje tråd blir icke sked. Om *itse* se §. 88. D.

B) Några Adjectiva lyktade på *nen* och hafvande en nominativus compositivus på *s*, ingå med denna ändelse sammansättning med sitt substantivum, hvilket ensamt böjes, såsom: *Papis-sääty* (i ställe för *Pappinen sääty*) Presteståndet. *Herrais-* (ell. *Herras-*) *miehet*, i st. för *Herraiset* (ell. *Herraset*) *miehet*. Herremän. *Eteis-tupia* i stället för *eteisiä tupia* framstugor.

C) Sällsyntare är substantivum oböjligt eller såsom sammansatt före sitt adjectivum: t. ex. *vene punaisen* (i en runa) i stället för *punaisen veneen*.

§. 86. När af två eller flere samma sak eller person betecknande substantiva det första eller något af de föregående har suffix eller sin egen Genitivus, eller åtskiljes ifrån det följande af något annat ord eller af comma (,), bör det stå i samma numerus och casus som det sista, t. ex. *Hän sai jyvää Kirkkoherraltansa Rothoviukselta*, han fick spannemål af sin Kyrkoherde Rothovius. *Sotkamon Kirkko-*

herralta Johan Frosterukselta af Kyrkoherden i Satkamo J. Frosterus. Maaherralta Kuopion läänissä Olof Wibeliukselta af Landshöfdingen i Kuopio Län Olof Wibelius. Korkeasti-vapaasukuisen Herran Baronin, Presidentin, Komentyörin ja Ritarin kaikkiin nöyrin palvelia Högvälborne Herr Baronens, Presidentens, Kommendörens och Riddarens aller-ödmjukaste tjenare.

Figurate: Hyphen: A) När en person nämnes antingen endast med dopnamn, eller med dopnamn och slägtnamn (binamn) eller om något biord *) i någotdera fall tillägges, bör endast det sista af de samma person betecknande orden böjas, men de föregående blifva oböjliga i Nomin. Singul. t. ex. *Ulrika Eleonorallen* åt Ulrica Eleonora. *Kaarlo kymmenennen aikaan* i Carl den 10:des tid. *Heikki Manniselta* af Henrik Manninen. *Anna Stina Romolta* af Anna Stina Romo. *Heikki Mannis vainajalta* af framledne Henrik Manninen.

*) Sådana Substantiva biord, som alltid sättas efterst, äro t. ex. *kulta*, *parka*, *raukka*, *raiska*, *rukka*, *riepu*, *vainaja*, *vainainen* o. a. d. *lapsi-parat* stackars barn. — Exoticismus: Begge namnen, *Jesus Christus* böjas tillike, såsom: *Jesuksen Christuksen*, *Jesusta Christusta* o. s. v.

B) Tre eller flere samma person betecknande substantiva omedelbart efter hvarandra, af hvilka det första är ett appellativum utan suffix eller Genitivus, de öfriga dopnamn, slägtnamn eller binamn, pläga väl i tal nyttjas såsom ett sammansatt ord, så att de föregående stå oförändrade i nominativus singularis och endast det sista böjes efter meningens kraf, såsom: *Antti haki Lautamies Paavo Rutaista Anders sökte Nämndemannen Pahl Rutainen.*

Lautamies Paavo Rutais vainajalta af afledne Nämndemannen P. R.; men i skrift och då man vill undvika tvetydighet, brukas dock mest att sätta det första ordet (nomen appellativum) i samma casus, som det sista, t. ex. *Maaherran Simon Wilhelm Carpelanin Kuulutus Landshöfdingen Simon Wilhelm Carpelans Kungörelse. Joka Lautamieheltä Paavo Rutaiselta oli Käräjiin pyytetty* hvilken af Nämndemannen Pahl Rutainen var till Tinget inständ. *Saman Kuninkaan* (eller *Kuningas*) *Gustavus Ensimmäisen hallitessa* under samma Konung Gustaf den förstes regering.

C) Två samma person betecknande substantiva omedelbart efter hvart annat, af hvilka det första är ett appellativum utan suffix eller Genitivus, brukas gemenligen såsom ett ord, det första oböjligt i nominativus singularis, det sednare i den casus meningen fordrar, t. ex. *Minä sain sen Lautamies Kääräiseltä* jag fick det af Nämndemannen Kääriäinen. *Kuningas Salomonin viisaus* Konung Salomos vishet.

Anm. 1. Dock kan ock här för mera tydlighets skull, stundom begge substantiva böjas, t. ex. *Tämä Rusthollarin Paappaisen naapuri* denna granne till Rusthållaren Paappainen. *Hän voitettiin siltä suurelta sankarilta Attilalta.* Han öfvervanns af den store hjelten Attila. *Sepälle Kyörötyiselle* (i Runan: *Kalevan poika*).

Anm. 2. Sådana orda-föreningar som: *vaimo-ihminen* qvinsperson, *kerjäläis-poika* tiggargosse, *poika-lapset* gosse-barnen, *juomari-mies* supaktig man, *paimen-tyttö* vallflicka, *isäpuoli* stjuffader, o. a. d., samt alla de ord, som förmeras med ändelsen *kunta*, t. ex. *kyläkunta* byalag, *kymmenkunta* ett antal af tio (decad), *maakunta* landskap, *kihlakunta* härads, m. fl. äro att anses för verkliga sammansättningar.

§. 87. Om Numeralia Cardinalia, hvilka sällan nyttjas pluraliter, anmärkes: 1:o att *yksi* såsom ett vanligt adjectivum, förenas med sitt substantivum i lika numerus och casus: t. ex. *yksi hevoinen* en häst, Genit. *yhden hevoinen*, Infinit. *yhtä hevoista*, Accus. *yhden hevoinen* o. s. v. 2:o att detta äfven gäller om andra Cardinalia, (t. ex. *kolmessa osassa*, *kolmeen osaan*) utom då de skola nyttjas i Nominativus eller Accusativus singularis, d. v. s. såsom subjekt eller objekt, i hvilket fall de konstrueras med Infinitivus singularis: t. ex. *kaksi osaa. Neljä miestä. Kymmenen tytärtä.**) 3:o att den egentliga etymologiska Accusativus af *kaksi*, *kolmi* (*kolme*), *neljä*, *viisi*, och *kuusi* (hvilken är lika med Genit. sing.) ej brukas, utom någon gång i bemärkelse af tvåa, trea, fyra, femma, sexa, eller att beteckna sjelfva siffran: 2, 3, 4, 5, 6, t. ex. *Hän heitti pois Pata-kuuden* han bortkastade spader-trean. *Hän pyhkäsi pois viiden* han utströk femman. Äfvensom att nominativi: *seiten*, *kahdeksa*, *yhdeksä*, *kymmen* förekomma endast någon gång i samma bemärkelser samt i några sammansättningar. 4:o att *kaksi*, *kolmi* (eller *kolme*), *neljä*, *viisi*, *kuusi*, *seitsemän*, *kahdeksan*, *yhdeksän*, *kymmenen* brukas både subjective och objective, det är, såsom både Nominativi och Accusativi singularis numeri. t. ex. *Matti osti yhden hevoinen, kaksi lehmää, neljä vasikkaa, kuusi lammasta, seitsemän vuolta, yhdeksän tynneriä rukiita ja kymmenen kappaa herneitä. Siellä oli kymmenen herraa, seihtemän palveliaa, yhdeksän muuta miestä.*

*) Hit hör ock *puoli* ($\frac{1}{2}$): t. ex. nom. *puoli naulaa*, Gen. *puolen naulan*, Acc. *puolen (puoli) naulaa*, &c.

Anm. I. Pluralis af Cardinalia nyttjas blott: a) med Substantiva, hvilka äro endast pluralia: t. ex. *kahdet häät*.

b) såsom distributiva då man vill utmärka ett visst antal i sänder: t. ex. *kaksilla rattailla* med två hjulpar, eller två kårror. *Minä pistän sa(d)oin pistoin*, *tuhansilla (pistoilla) tuivilohten*, jag sticker hundra styng i sänder, o. s. v.

Anm. 2. Nominat. sing. *Tuhans* konstrueras med Infinitivus pluralis, t. e. *tuhans miehiä*; men nyttjas sållan. Deremot nyttjas Infinitivus sing. *tuhatta* (af några *tuhannen*) i stället för nominativus och ofta äfven för accusativus singularis.

Anm. 3. Pronomina pluralia förenas med Cardinalia singulari lika casus: *me neljä* vi fyra, *heittä kolmelta* af dem tre.

§. 88. Pronomen relativum *joka*, äfvensom andra Pronomina, då de brukas relative, står i samma numerus med det nomen, pronomen eller participium, hvarpå det har afseende, men casus beror icke deraf, t. ex. *Jumala, jonka lapset olemme, rakastaa meitä*. Gud, hvilkens barn vi äro, älskar oss. *Lapset, jotka Jobillen syntyivät, kuolivat ennen häntä*. Se talo, kussa han asuu, on palanut. *Se Herra, kellen minä maksan veroa, asuu Turussa*. *Hän haki sitä, mitä minäkin*.

A) Om Pronomen relativum har afseende på flere, hvilka i singularis uppräknas eller med räkne-ord eller med Infinitivus casus *mona* uttryckas, bör det stå i Pluralis, t. ex. *Isä ja äiti, jotka kuolivat*. *Kaksi miestä, jotka tulivat Turusta, näkivät sen*. *Hän sai isältänsä sata Ruplaa; joilla hän osti hevoisen*. *Mona, jotka silloin elivät, ovat jo kuolleet*.

B) Efter Nominativi *joka*, *jotka* följer verbum i lika person, som är före *joka* och *jotka*, t. ex. *Minä, joka olen hänen Tuomarinsa, tunnen hänen rikoksensa*. *Sinulta, joka olet köyhä, ei oteta maksoa*. *Sanokaa, jotka kuulitte sägen J, som hörden!*

C) Genitivi: *Jonka* - - *sen*, och i synnerhet Infinitivi: *jota* (understundom *kuta*, *mitä*) - - *sitä*, nyttjade framför comparativi, svara emot: *ju* (Lat. *quo*) - - *dess* eller *desto* (Lat. *eo*), t. ex. *Jonka enemmän hän sai, sen enemmän hän takkoi ju mer han fick, dess mer vill han hafva*. *Jota*

ruhmempi, sitä ylpeämpi ju dummare, desto högmodigare. *Jota pikemmin, sitä parempi* ju förr, dess bättre.

D) Pronomina personalia: *minä, sinä, hän* behöfva icke ofta före Pronomen reciprocum *itse* utsättas; emedan de, då *itse* är Nominativus, innehållas oftast i verbet, och föröfrigt äro uttryckte genom personal-suffixen till *itse*, t. ex. *Tulkoot itse* de måga sjelfve komma. (*He*) *näkivät itse* de sågo sjelfve. *Ota se osa itsellesi* tag den delen åt dig sjelf. *Sattui itseemme* träffade oss sjelfve. *Annettu häneltä itseltänsä*.

Annars brukas Pronomen reciprocum *itse* i lika casus och numerus med sitt substantivum, men står ock ofta oböjligt i nominativus framför detsamma, t. ex. *Itsensäkin Wäinämöisen silmistä*, eller: *Itse Wäinämöisen silmistä*. Äfven ur sjelfva Wäinämöinens ögon.

E) Pronomen: *ken* (*kenkä*), med negation *kenkään*, brukas mest om personer. Nominativi af Pronomen *kuka*; efter negation *kukaan*, nyttjas äfven om personer, af det skäl att nominativi af förstnämnde pronomen äro mindre allmänt brukliga; men i öfrigt brukas pronomen *kuka, kukaan* oftare om icke-personer. *Mikä*, efter negation *mikään*, svarar oftast emot Svenska orden: *hva d, något* (Lat. *quid*), och nyttjas merendels om något obekant: t. ex. *ken* (*kenkä*) *estää*, eller: *kuka estää* hvem hindrar? *Mikä estää* hvad hindrar? *Ei kenkään* (eller *ei kukaan*) *estä* ingen (eller: icke någon) hindrar. *Ei mikään estä* intet (eller: icke något) hindrar. *Kenen isäntä* hvems husbonde. *Kunka* (eller *minkä*) *zalon isäntä* hvilken gårds husbonde (vård). *Jos ken* (eller *kuka*) *näkisi* om någon skulle se. *Jos mitä tapahtuisi* om något skulle hända. *Ketä haet?* hvem söker du; *Mitä mun tuleni tuopi, kuta ahjoni ajaapi?* hvad framhåmtar min eld, hvad framdrifver min hård. *Kuka sinä olet?* hvem är du? *Mikä mies sinä olet* hvad är du för en man? *Kellenkäs annat* åt hvem ger du? *Kullenkas annat* åt hvilken (af de ifrågasvarande) ger du. *Millenkä maistaa* åt hvad (huru) smakar det.

§. 89. Det ord, hvarmed svaras, bör stå i lika casus med fråge-ordet, t. ex. *Kuka loi maailman?* *Jumala*, hvem skapade verlden? *Gud*. *Kenen tämä hevoinen on?* *minun*, hvems är denna häst? *min*. *Mitä siinä on?* *jauhoja*.

A) Någon gång är casus, hvarmed svaras, af olika art, ehuru af lika slag, t. ex. då med Dativus exterior svaras på Dat. interior, såsom: *mistä (paukasta) se löyttiin? maantieltä*. Hvarest hittades det? på landsvägen.

B) Då frågan icke sker med ett särskildt pronomen eller adverbium interrogationis, bör till det ord, hvori frågan egentligen innefattas och hvarpå accentus emphaticus hvilar, fogas en fråge-partickel: *ko, kó, kohan, kóhán*; derigenom blir detta ord ett frågeord och meningen af frågan bestämd: t. ex. *Tuleeko Matti huomenna tänne?* kommer Matts i morgon hit? (Här är frågan, om Matts kommer eller icke kommer). *Mattiko huomenna tänne tulee?* (Nu är frågan, om Matts eller någon annan kommer i morgon). *Huomennako Matti tänne tulee?* (Frågan är nu om Matts kommer i morgon eller någon annan dag). *Tännekkö Matti huomenna tulee?* (Nu frågas om Matts kommer hit eller annorstädes i morgon).

C) Understundom kan dock fråge-partickeln *ko, kó* fogas till något annat ord, som bör ställas främst i meningen (hvilket vanligen bör ske med förnekningsordet § 66): det ord hvarpå frågan beror, urmärkes då med accenten, liksom i Svenskan: t. ex. *Tuliko hän rattailla?* kom han med hjul (kärva)? *Ei, reellä* nej med slåde.

D) På 1:ta persona svaras med 2:da och tvertom, nemligen då den frågande och svarande icke äro samma person: t. ex. *Tulenko skall jag komma? tule* kom. *Saitteko kaloja fingen ni fiskar? Saimme*. *Etkö tule* kommer du icke? *Ei* (nej) eller: *en tule* nej, jag kommer icke. — *Sinákó kalaan mener* går du att fiska? *Miná*, eller *miná menea* ja, jag går. — Enallage personæ: Passivum impersonaliter, i stället för 1 pers. Activæ formæ, (§. 46) icke ovanligt: *Saitteko? saatiin* i st. för *saimme*.

E) Svaret: Ja, gifves väl någon gång med *niin, totta kaikei, kyllá*: t. ex. *Huomennako: monne i morgon? niin* ja. *Tuletteko kirkkoon* kommen J till kyrkan? *totta kaikei* jo visserligen. *Ymmärrätkö?* förstår du? *kyllá* (jo); men riktigare och vanligare med upprepande af det ord, hvarvid fråge-partickeln är fästad (jempf. föreg. anm. D.): t. ex. *Tulenko?* skall jag komma? *Tule!* kom! *Saitko?* fick du? *Sain*

jag fick, d. v. s. ja. *Kirkollenko menet? Sv. kirkollen. Vieläkö sataa? rågnar det ännu? vielä, ännu d. v. s. ja.*

F) Svaret: Nej uttryckes såhär: *Onko Simo korona? är Simon hemma? Ei ole (nej, han är icke) eller blott: Ei (nej). Onko sinulla rahaa har du penningar? Ei (nej), ei ole, eller: eipä ole nej jag har icke. Eikä ole nej då, jag har icke. Ei (ole) ollenkaan, ei yhtään, ei vähääkään nej alldeles icke. Hevoistako haet? ei, härkiä nej, oxarne: utförli-gare: en hae hevoista, vaan härkiä nej, jag söker icke hästen, utan oxarne. Tulenko skall jag komma? Älä (nej), eller älä tule nej kom icke; älä suinkaan tule kom ingalunda. Sairko? En eller: En saanut (nej), Enkä saanut nej då, jag fick icke. Huomennako? monne i morgon? Ei, ylihuomenna nej, i öfvermorgon.*

§. 90. Conjunctiones, förnämligast de som i nedananförde exempel finnas, sammanbinda lika casus, Modi och Tempora: t. ex. *Otti sinulta ja minulta niinmyös (samaten myös, niinkuin) monelta muulta tog af dig och mig, såock (äfvensom, likasom) af mången annan. Sekä tahtoi, että taisi både ville och kunde han. Niin yläisemmät, kuin alaisemmat. Hän anoi eli pyysi ruokaa. Navetta eli läävä elikkä ometta on tyhjä. Tahtooko Herra rahaa vai jyviä? Taikka vieraalta on jano tai nälkä. Antingen - - - eller. Käyköön niin taikka näin det må gå si eller så. En nähnyt enkä kuullut jag såg icke, ojheller hörde jag. Enkä minä etkä sinä hvarken du, eller jag. Kristus on meiät lunastut, ei hopealla eikä kullalla, vaan (mutta) omalla pyhällä verellänsä. Yritti, mut ei jaksanut ärnade, men förnådde icke. Kyllä saan milta, vaikka (jos) en sinulta nog får jag af andra, ehuru (om) icke af dig. Seuraavilla miehillä, nimittäin: Antti Mannisellä, Pekka Pynnösellä m. m. Parempi ajaa, kuin vetää bättre*

att åka än draga. *Tulee jahka joutaa* kommer, så snart han hinner. — Lika slag, men olika art af casus: *Heiniä on sekä niitulla että tallissa* hö finnes både på ängen och i stallet.

A) Dock beror detta alltid på meningen, hvarföre Modi och Tempora ock kunna vara olika: *Hän tuli eilen ja lähtee huomenna.* Minä tekisin, vaan en jaksa jag skulle göra, men förmår icke. *Teetkö vai joko olet tehnyt?* gör du eller har du redan gjort? — Olika casus i olika konstruktionssätt: *Usein olen sekä itse että toisten kautta anonut.*

B) *Eli, elikkä* (eller, Lat. sive, seu) förenar lika betydande ord och satser: *pursi eli laiva sattui karillen* skeppet eller fartyget råkade på grund. *Kuin olette ruualla eli kuin syötte.* — *Vai* (eller, Lat. a n) nyttjas i sammansatta frågor att förena ord och satser af olika betydelse: *Yölläkö se tapahui, vai päivällä* hände det om natten, eller om dagen? *Minä teillä on juotavana, sahria vai vettä* hvad hafven J att dricka (såsom dryck), svagdricka eller vatten. *Eikö saanut vai eikö pyytänykään* fick du icke eller begärde du icke heller. *Tässä on vettä, vai juotteko ennen kaljaa* här är vatten, eller dricken J hellre spisöl? *Mistäs tulet, kylästäkö vai kotoa vai kirkosta?* *Mihinkäs venoinen puuttu, kivellenkö vai haollen vaiko hauin hartioillen?* *Kysy, jos tulee vai jää kotiin* fråga om han kommer eller blir hemma. — *Vai* i början af en mening utmärker förundran: *vai et siinä tottele* så minsann, att du icke lyder! — *Tai, taikka* (eller, upprepadt: antingen - - eller, Lat. vel, aut, - ve) sammanbinder (utom i fråga) ord och satser af olika betydelse: *Jos ajan reellä tai rattailla* om jag åker på slåde eller på hjul. *Tai aamulla tai illalla* antingen om morgonen eller om qvällen. Dock nyttjas understundom *eli, elikkä* i ställe för *tai, taikka*, och tvertom, ehuru mindre riktigt. — *Enkä, ekkä, eikä* &c. upprepadt betyder ock eller; men då står eller i ställe för ejheller: *eikä kullalla, eikä hopealla* hvarken med gull eller (ejheller) med silfver.

C) *Figurate: 1.* Ellipsis Conjunctionis vanlig: *kynsin (ja) hampain* med händer och tänder. *Illoin (ja) aamuin* qväll och morgon. *Mistäs tulet, kotoo(ko) vai Naapurista?* *Eipä maaten* markat saaha, (*eikä*) istuen isor hopeat. *Olli kiitti ertittansa, (vaan, kuin) ajoi jäällän, (niin) jäi jälellän.* *Paha*

miesi parratonna, (mutta) paha (myöskin) suuren parran kanssa. Illa är att en man är utan skägg, (men äfven) illa att han har för stort skägg. *Hän, (niinkuin) luulen, makaa vielä.* Han (såsom) jag förmodar, ligger ännu. *Hätä(kös) hylkehen eleä, (sillä) luotansa lohija syöpi (ja) juopi vettä vierestänsä,* är ett ordspråk om den som har goda dagar.

2. Öfverflödigt upprepande af konjunktion (Polysyndeton) utmärker myckenhet, eller någon håftighet, t. ex. *Hän itki ja porasi ja huusi ja parkui. Hänellä on rahaa, ja tavaraa ja taloja ja kunniaa.*

Vanligen plågar man i Finskan, äfvensom i andra språk, icke sålunda upprepa en konjunktion i samma bemärkelse, utan nyttjar den blott på det sista stället och comma (,) på de föregående. Understundom uteslutes den ock på det sista stället (hvilket kallas Asyndeton); men i alla fall stå de sålunda påföljande orden (såsom med upprepad konjunktion förenade) uti lika casus, modus och tempus.

§. 91. Om Nominativus.

Mot Nominativus såsom subjekt svarar dess verbum i lika numerus och persona: t. ex. *Jos joku (eller ken) sen tekisi, niin hän sakotettaisi (eller sakotettasiin)* om någon skulle göra det, skulle han pliktfällas. *Menkää tekin pois, en minä teitä kappaa* gån äfven I bort, jag saknar Eder icke. *Ihmi-set vihaisivat meitä, jos me sinua vihaisimme.* *Sinä olet pahasti käyttäinnyt* du har du uppfört dig illa.

A) Ofta är blotta persona Verbi: jag, du, han (hon, det) vi, J, de, man, Nominativus: ofta är den ock, i synnerhet för mera eftertryck, utsatt genom Pronomen: till ex. *Jos jaksat, on hyvä, kyllä minä jaksan* om du förmår, är väl, nog förmår jag (för min del). *Jo menemme, tulkaa tekin* vi fara redan, kommen äfven J. Efter Svenskan som saknar så bestämda personal-ändelser, hafva Bibelfinnar, oftare än nödigt och hos Grundfinnar brukligt är, uttryckt personen med Pronomen, ehuru det, då verbet å-

ger särskilta personal-ändelser, icke borde behöfva ske oftare i Finskan, än i Grekiskan och Latinen: t. ex. *Jos (te) tundisitte minun, niin (te) tosin myös tundisitte (minun) Isäni: ja nyt (te) tunnette hänen ja (te) näettää hänen.*

B) Infinitivus Verbalis nyttjadt i ställe för nominativus: *no u s t a varain aamulla on parempi, kuin valvoa kauan illalla* att uppstå bittida om morgonen år o. s. v.

C) Mot flere nominativi, som utmärka särskilta varelser, svarar rätteligen verbum plurale, t. ex. *Isä ja äiti jäivät kotiin* far och mor blefvo hemma. Uttrycka dessa nominativi olika personæ verbi, bör verbum plurale stå i den af dessa personer, hvilken i personernas vanliga ordning är främst: t. ex. *Sinä ja minä olemme nähneet* du och jag hafva sett. *Minä ja muu kotiväki voimme hyvin* jag och det öfriga hemfolket må väl. *Sinä ja kaikki toverisi tiesitte sen* du och alla dina kamrater visste det. *Kuin sinä ja minä ja veli vainajasi tulimme sinne* då du och jag och din afledne broder kommo dit.

D) Enallage: 1:o I poesi och dagligt tal följer understundom 3:tia persona Singularis i stället för 3:tia persona Pluralis, t. ex. *miehet tuli* i st. för *miehet tulivat*. *Isä ja äiti näki* (i st. för *näkivät*). 2:o *Tuhatta, monta och muutamia*, samt 3:o vissa adverbia quantitatis, äfvensom åtskilliga andra uttryck, förekomma i stället för nominativus, såsom subjekt till verbum singulare, t. ex. *Tuhatta miestä sai palkkansa* tusen man fingo sin lön. *Monta näki sen* många sågo det. *Muutamia tuli sinne* några kommo dit. *Paljon väkeä kuoli* mycket folk dog. *Siellä oli miehiä runsaasti. Sekä niin että näin tehdä on paha. Hänellä oli tarpeeksi asti* (i st. för *tarpeensa*) rahaa han hade tillräckligt penningar.

E) När subjektet är ett Numerale Cardinale singularis numeri, står ock dess verbum vanligen i singularis, till ex. *kuusi lasta kuoli*. Men står räkne-ordet såsom biord efter pronomen plurale, rättar sig verbet efter detta pronomen, t. ex. *Ne neljä miestä ovat siellä. Ne kymmenen miestä, jotka nykyisin läksivät Wiipuriin, ovat jo kotona.*

F) Då *puoli* och *päri* samt Numeralia Cardinalia från och med *kaksi* brukas såsom subjekt och objekt, konstrueras de, liksom Substantiva quantitatis, med Infinitivus casus. Jemför §. 87.

§. 92. När subjektet till Verba Neutra och Media är indefinit eller betecknar en obestämd qvantitet, uttryckes det med Infinitivus casus singularis eller pluralis numeri, men dess verbum står i tertia persona singularis, t. ex. *Maitoa läikähti astiasta* mjölk squalpades ur kärlet. *Miehiä oli tullut sinne* karlar hade kommit dit. *Lintuja lasikiikse maahan* foglar sänkte sig på marken. *vettä on vetäinnyt veneeseen* vatten har dragit sig i båten.

Anm. Bruket af Infinitivus casus såsom indefinit subjekt har sin grund uti en ellipsis af den nominativus singularis, hvilken såsom måttsord regerar sagde Infinit. casus, och som utgör det egentliga subjectum verbi. Med de ellipserade orden i parentes utsatta, skulle föregående exempel lyda så här: (*Joku osa*) *maitoa läikähti astiasta* någon del af mjölken squalpades ur kärlet. (*Joku luku*) *miehiä oli tullut sinne* något obestämdt antal karlar m. m. (*Joku luku*) *lintuja lasikiikse maahan*. (*Joku määrä*) *vettä oli vetäinnyt veneeseen*.

Sådana per ellipsin genom infinitivus casus uttryckta indefinita subjekt nyttjas vanligen ej före verba activa.

§. 93. Ett i Svenskan obestämdt subjekt till verbum passivum, uttryckes med Infinitivus casus, t. ex. *Halkoja poltettiin* kastved brändes eller man brände kastved. *Olutta pannaan* man brygger öl, eller öl brygges. *Veneitä tervataan* båtar tjäras, ell. man tjärar båtar.

Men här konstrueras Infinitivus casus med verbum, icke såsom subjekt, utan såsom objekt, ehuru meningen blifver densamma. Konstrueradt med Infinitivus casus nyttjas Passivum nemligen impersonaliter, och blifver då ett Deponens d. v. s. ett verbum, som, med passivi flexion, har activi natur; till följe hvaraf det (med ordet man) försvenskas såsom ett activum samt regerar Infinitivus casus såsom sitt objekt.

Att infinitivus casus icke af samma grund konstrueras med verba passivæ formæ, som med neutra och media, synes i:o deraf att alla verba passiva impersonaliter nyttjade konstrueras med infinitivus casus af alla pronomina personalia, hvilket icke är fallet med verba neutra och media; man säger t. ex. *riisutaan minua, —sinua, —hántá, —meitá, —teitá, —keitá*, men icke *tulee minua, —sinua, —hántá* &c. 2:o tager äfven verbum passivum infinitivum såsom deponens nyttjadt till sig infinitivus casus, hvilken då måste vara objekt, t. ex. *minua riisuttaissa* då man afklädde mig, och i enlighet hvarmed man icke kan säga *minua tullessa*.

187

§. 94. Reg. 1. Tvenne nominativi i lika numerus stå ofta hos verbum *olla*, den föregående såsom subjekt, den sednare såsom predikat, t. ex. *kirves on tylsä yxen* är slö. *Jumala on kaiken luonnon ylläpitäjä* Gud är hela naturens uppehållare.

Anm. 1. Infinitivus modus af *olla* har derjemte något annat verbum hos sig, t. ex. *Hän taitaa olla valmis* han lär vara färdig.

Reg. 2. Mot flere subjecta singularis numeri svarar predikatet i pluralis: t. ex. *Minä ja sinä olemme terveet* jag och du äro friske.

Anm. 2. Ofta står ock subjektet i nominativus och predikatet i infinitivus casus, då nemligen subjektet subsumeras under (eller tages såsom del af) predikatet t. ex. *Se pöytä on leppää* det bordet är (af) al. *Tammi on kovaa puuta* eken är hårdt träd. *Het ovat meidän pitäjän miehiä* de äro (af) våra sockneboer.

Anm. 3. Då i detta fall predikatet är ett ensamt adjectivum, förstås derhos vanligen något substantivum, dermed i lika casus och numerus förenadt, t. ex. *tämä voi on paha* (neml. *voita* eller *laila*) detta smör är (af) elakt (neml. smör

eller slag). *Lappalaiset ovat pieniä* (neml. *ihmisiä*) Lapparne äro små (neml. menniskor). *Se rauta on meltoa* (*rauta*) detta jernet är (af) mjukt (jern).

Anm 4. Understundom brukas ock locativus formalis i stället för nominativus såsom predikat, hvilket egentligen bör ske endast på frågan: såsom hvad? i egenskap af hvad? t. ex. *Hän oli tuomari* han var domare; men: *Hän oli tuomarina* han var såsom domare, eller i egenskap af domare. *Terve hän meillä oli* frisk var han hos oss. *Terveenä han meillä oli* såsom frisk var han hos oss.

Anm. 5. Ett svenskt adjectivum såsom predikat uttryckes ock understundom medelst ett finskt substantivum i locativus interior, som understundom har personal-suffix, t. ex. *joka oli suutuksissa* hvilken var förargad (egent. i förargelse). Likaså *olla juovuksissa* vara full (i fyllnad), *ilois-sansa* glad (i sin glädje), *nukuksissa* insomnad (i sömn), *håpeissänsä* (skamflat), *vihoissansa* vred (i sin vrede), m. fl. — På lika sätt brukas i några talesätt loc. exterior, t. ex. *olla piloilla* vara bortskämd (i bortskämdt tillstånd). *Olla nilellä* vara skår (vid skårhet). *Olla ruvella* vara skorfvig. *Olla valveilla* vara vaken (vid vakenhet), m. fl.

§. 95. Nominativus brukas ock såsom vocativus i andra språk, nemligen när man kallar eller talar till någon eller några, samt konstrueras någon gång med vissa interjektioner, t. ex. *kuule Isä!* hör fader. *O Jumala!* o Gud! *Voi veikkoinen!* ack broder!

Idiotismus: Af verba activa tager imperativi modi första och andra person till sig nominativus, såsom bestämdt objekt: t. ex. *Heikki! tuo hevoinen tallista* Henrik hämta hästen ur stallet. *Tehkäämme* (*tehkää*) *kaivo syvemmäksi* görom (gören) brunnen djupare.

Syntaxis Reiminis.

§. 96. Om Genitivus.

Reg. 1. Med substantiva konstrueras genitivus då denna casus i svenskan nyttjas eller medelst undvikande af preposition kunde nyttjas, på frågan: *hvilkens? hvars? hvilkas?* t. ex. *Talon isäntå gårdsvärd. Talouden asettaminen* anläggande af hushåll, eller: *hushålls anläggande. Kaikkien kuningasten kuningas* alla konungars konung.

Till de med Genit. enligt denna regel uttryckta prepositioner höra:

- a) af: *Vuoren korkuus* höjden af berget.
- b) efter: *Rahan himo* åtrå efter penningar. *Matti Hännisen leski* enka efter Matts Hänninen.
- c) emellan: *Venäjän ja Turkin raja* gränsen emellan Ryssland och Turkiet.
- d) emot: *Pistoksen sanat* ord emot styng. *Puolan sota* kriget emot (med) Polen.
- e) för: *Jalkaväden Översti* Öfverste för Infanteriet. *Rangastuksen pelko* fruktan för straff. *Vieraan vara* förråd för främmande.
- f) hos: *Kuninkaan Kamariherra* Kammarherre hos Konungen.
- g) i, uti: *Läänin Maaherra* Landshöfdingen i Lånet. *Seurakunnan Kirkkoherra* Kyrkoherde i församlingen. *Rahomäen Tiihola* Tiihola (hemman) uti Rahomäki (by).
- h) ifrån: *Ulkomaan sanomia* tidningar ifrån utrikes orter. *Siellä oli Mikkelin pitäjän Herroja* der voro Herrar ifrån St. Michels Socken.
- i) om: *Palkinnon toivo* hopp om belöning. *Rauhan sanoma* tidning om fred.
- k) på: *Käkisalmen Kommandantti* Kommandanten på Kexholm. *Laiwan Kapteini* Kapten på skeppet.
- l) till: *Suomen Suuri Ruhtinas* Storfurste till Finland. *Kolmen kankaan loimet* rånning till tre väfvar.
- m) vid: *Turun Universiteetin Apulainen* Adjunkt vid Universitetet i Åbo.

n) öfver: *Halusi koko maailman hallitusta* åträdde efter herraväldet öfver hela världen.

Vidare hör hit, att:

o) Ortens, länders, sjöar och floders nomina propria stå i genitivus, då de förenas med samma orters nomina substantiva appellativa: t. ex. *Turun kaupunki* Åbo stad *Kangasniemen seurakunnasta* ifrån Kangasniemi församling. *Karjalan maakunta* Landskapet Karelen. *Läsän koski* Läså fors.

p) Genitivus af ett substantivum proprium svarar emot ett af samma substantivum i Svenskan formeradt adjectivum proprium: *Turkin valtakunta* Turkiska Riket. *Turjan tunturit* Norrska fjellarne. *Saksan meri* Tyska hafvet (Mare Germanicum).

q) Genitivus konstrueras ock med adjectiva, då dessa företråda substantiva: *Köyhän kuolema* den fattiges död. *Markustavan rukous* en resandes bön,

r) Understundom uttrycker genitivus första hälften i ett sammansatt svenskt ord: t. ex. *Kirveen terä* yxbett. *Piipun varsi* pipskäft.

§. 97. Med vissa i §. 81. anförda postpositioner konstrueras genitivus på der uppgifna frågor: t. ex. *Mihin* hvart? *veneen alle* under båten. *Missä* hvar? *veneen alla* under båten. *Mistä* hvariffrån? *veneen altä* under båten.

a) Postpositioners konstruktion med genitivus, har sin grund i reglorna om substantiva och om gerundium instructivi, till hvilka de i anseende till sin form och ursprungliga bemärkelse kunna hänföras: t. ex. *taka* bemärker ett ställe (rum) som är bakom (bakom-ställe), och som Locativus följer på frågan hvar; betyder alltså: *hän asuu vuoren takana* han bor å bergets bakom-ställe, d. v. s. bakom berget, o. s. v.

b) Konjunktionen *sitten* tager äfven någongång till sig Genitivus, t. ex. *Sitten toisen Tuorstain* sedan förra Thorsdag. *Sitten menneen viikon* sedan sistledne vecka.

§. 98. Reg. 1. En mängd på *nen* lyktade adjectiva derivata nyttjas i förening med en föregående

genitivus: t. ex. *Nyrkin kokoinen* så stor som en knytnåfve. *Ohran sekainen* blandad med korn; *kolmen peukalon pituinen* tre tumms lång. *Karhun nahkainen turkki* björnskinns päls. *Syyn alainen* skyldigtill fel. *Meren takainen* belägen bakom hafvet.

Anledningen till denna konstruktion är, att genitivus, som enligt § § 96, 97, står hos det på *nen* lyktade adjectivi närmaste stamord, genom sammanfattning (Hyphen) betraktas såsom sammansatt dermed till ett ord, och därför äfven bibehålles hos det af sagde stamord härledda adjectivum. Det heter nemligen (enl. § § 96, 97): *nyrkin koko*, *ohran seka*; *kolmen peukalon pituus*; *karhun nahka*; *syyn ala*; *meren taka*; och då dessa konstruktioner tagas för sammansatta ord, härledas ifrån dem: *nyrkin kokoinen*, *ohran sekainen*; *kolmen peukalon pituinen*; *karhun nahkainen*.

Reg. 2. Några på *ton*, *tön* lyktade adjectiva verbalia konstrueras ock med genitivus: t. ex. *Vai van näkemätön* som icke sett besvär. *Kirjan oppimaton* som icke lärt läsa i bok. *Huidin tuntematon* som icke vet hut. — Item: *Vanha* i bemärkelse af *ikäinen*: t. ex. *kolmen viikon vanha* tre veckors gammal.

Reg. 3. Genitivus pluralis *kaikkien* (contr. *kaikkiin*) konstrueras med superlativus: t. ex. *kaikkien väkevin* allra stärke. — Item: *ohran suurimmat*, *rukiin pienimmät* ovat *paraat siemeniksi* de största ibland kornet (största sorten korn) och de minsta ibland rågen (minsta sorten råg) äro de bästa till utsäde.

Reg. 4. Hos adjectiva och adverbialia stå under stundom genitivi: *hirmuisen*, *mahdottoman*, (*mahottoman*), *liian*, *vallan*, *kauheen* såsom adverbialia intendendi: t. ex. *Liian suuri* alltför stor. *Hirmuisen iso* förfärligt stor. *Vallan paljon* alltför mycket.

Idiotismus: Enligt §. 96 kan adjectivum och substantivum i genitivus, uttrycka beskaffenheten af ett annat subst.

såsom: *monen päivän työ* många dagars arbete. *Sen ajan tuomarit* den tidens domare. Men i likhet med §. 98 Reg. 1., förbytes i några talesätt Genitivus substantivi till ett derifrån härleddt Adjectivum på *nen*, hvilket på vanligt sätt konstrueras med det substantivum, hvars beskaffenhet det skulle uttrycka, men behåller framför sig sitt förra adjectivum i Genitivus, t. ex. *Monen päivänen työ* många dagars arbete. *Sen-aikaiset tuomarit* den tidens domare. *Menneen vuorinen* vero sistledet års ränta. Hit höra: *sen*, *saman*, *toisen*, *menneen*, *tulevan*, *tämän* konstruerade med något af adjectiva *vuorinen*, *kesäinen*, *syksyinen*, *talvinen*, *keväinen*. m. fl.

§. 99. Reg. 1. Genitivus förenas med participia præsentiæ activa, understundom ock med part. præsent. passiva, men sällan med part. præsent. neutra, t. ex. *Kolmen kannun vetävä pata* tre kannors dragtig gryta. *Mitän täyttävä* målfyllig. *Karhun syötävä* som skall ätas af björn. *Sormen mahtuva* som inrymmer ett finger.

Participia præsent. activa konstrueras ock med accusat. och infinitivus casus såsom objekt; men participium præsent. activæ formæ blott med Accus. och Infinitivus casus: dock kan t. ex. *kirjan* i talesättet: *kirjan oppinut*, ock tagas för Genitivus.

Reg. 2. Participia præterita passiva på *ma*, *mä* nyttjas konstruerade med genitivus, som i Svenskan vanligen förklaras genom prepositionen: af, till ex. *Maailma on jumalan luoma* verlden är skapad af Gud (är Guds skapelse). *Tuulen kaatamat kuhilat* de af vädret kullstjelpta skylar. *Hallan panemasta viljasta ei tule hyvää leipää* af frostbiten såd — af såd som är skadad af frost — blir icke godt bröd.

En del på *ma*, *mä* lyktade participia brukas såsom substantiva, t. ex. *vuoren halkeema* bergsspringa.

§. 100. Reg. 1. Genitivus går såsom subjekt före följande casus modi infinitivi, neml.

1) Uti infinitivus verbalis före

a) Infinitivus casus, t. ex. *anna miesten hakata puita* lät karlarne hugga ved. *Sallikaa lasten tulla* tillåten att barnen komma. *Annan sotamesten riisuita* jag låter soldaterna afklåda sig.

Hit höra: *Täytyykö kaikkien maksaa* måste alla betala. *Palkollisten rulee torella isäntiänsä* legohjon böra lyda sina husbönder. *Ei ihmisten sovi niin käyttää* det austår icke människor att så uppföra sig. *Jätti lampaat susien syötää* lemnade fåren att uppätas af vargarne. Dock förekommer præsens Infinitivi verbalis passivi icke ofta med genitivus.

b) Instructivus:

T. ex. *Vierasten nähden* i främmandes åsyn. *Isännän rieten* med husbondens vetskap. Någon gång har ock Instructivus Gerundii personal-suffix, t. ex. *Minun arvateni* enligt min gissning. *Sinun kuultesi sano*i hän niin då (så att) du hörde, sade han (hon) så.

c) Dativus formalis, som kan hafva hos sig genitivus endast af pronomina personalia:

T. ex. *Tuo voisi minun punnitakseni* hämta ditt smör för att jag må uppvåga det. *Jätti hevoisensa sinun ruokkiaksesi* lemnade sin häst att du skulle föda den. *Sauna on lämmitetty hänen kylpeäksensä* badstugan är eldad att han må bada. Mindre brukligt är att konstruera gerundium dativi formalis Passivi på anfördt sätt, t. ex. *tuo voisi minun punnitakseni* hämta ditt smör att af mig uppvågas.

d) Locativus interior (nb. infinitivi verbalis) dock ej af Passiva:

T. ex. *Miesten kyntäissä peltoa* under det karlarne plöja eller plöjde åker. *Hevoisten leväressä* under det hästarne hvila eller hvilade. *Väen riisuitessa* under det folket afklåda eller afklådde sig.

2) Uti Infinitivus participialis, före

e) Alla accusativi af verba activa, neutra och media:

T. ex. *Luuli varasten vievän veneemme* trodde att tjufvarne skulle bortföra vår båt. *Uskokos vihollisten tulevan?* tror du att fienderna komma. *Merten sanotaan nostavan ja laskeivan* det såges att hafven höja och sänka sig. *Lasten pitää rotteleman vanhempiansa*. *Raamattu sanoo ensimmäisten ihmisten asuneen Edenissä* Skriften säger att de första menniskor bodt uti Eden.

Anm. 1. *Pari* (såsom adjectivum) och numeralia cardinalia ifrån och med *kaksi*, hafva här sin vanliga subjectif- och objectif-ändelse: t. ex. *Näkivät pari miestä olevan pellolla* de sågo par karlar på åkern. *Neljä miestä pitää lähemän kotiin* fyra karlar böra begifva sig hem. *Kirjassa seiso, kuusi laivaa hukkuineen merellä* i brefvet står att sex fartyg förlit på hafvet.

2. Någon gång nyttjas ock af andra ord Accusativus i stället för Genitivus: t. ex. *Tiesi miehet olevan korona* visste att karlarne voro hemma,

3. Såsom obestämdt subjekt står infinitivus casus (i st. för genitivus) framför accusativi af Verba Neutra och Media: t. ex. *Minä tiesin väkeä tulevan* jag visste att folk skulle komma. *Luuli raavaita käyneen niitulla* förmodede att boskap hade gått på ången. *arvasi sotamiehiä kätkeenneen* gissade att soldater hade gömt sig. *Miehiä pitää menemän sinne* karlar böra gå dit. Jemför §. 92.

f) Accusativus primus infinitivi modi, passivi, dock mindre allmänt: t. ex. *uskoi toisten vietävän pois* trodde att de andra skulle bortföras.

Anm. I stället för genitivus nyttjas här ock accusativus, samt, såsom indefinit object infinitivus casus, t. ex. *Uskoi hevoiset vietävän pois* trodde att hästarne skulle bortföras. *Uskoi hevoisia vietävän pois* trodde att hästar skulle bortföras. Jemför §. 93.

g) Caritivus: t. ex. *miesten tietämättä* utan karlarnes vetskap.

Ann. Då genitivus står före de öfriga med kors utmärkta, af participium på *ma*, *má* lånade casus, äro de vanligen participia ellar brukade såsom substantiva.

h) Supinum:

T. ex. *Sukulaisten kuulttua nämät asiat* sedan slågtingarne hört dessa saker. *Väen väistäytyä syrjään* sedan folket makat sig åt en sida. *Kohta minun herättyäni* straxt efter det jag uppvaknat.

§. 101. Reg. 1. En genitivus pronominis personalis nytjas i allmänhet i samma fall som andra genitivi, men har mestendels efter sig ett motsvarande pronomen suffixivum, t. ex. *minun aikani* min tid, *sinun aikasi* din tid: och ofta, när detta pronomen suffixivum ensamt är för meningens tydlighet tillräckligt eller tjenligare, uteslutes den föregående genitivus pronominis personalis, såsom i det följande af denna §. närmare utredes.

Genitivi af första och andra personens pronomina, nemligen *minun*, *sinun*, *meidän*, *teidän*, äfvensom första och andra personens suffixer uttrycka svenska pronomina possessiva: *min*, *din*, *vår*, *eder*. Hvaremot pronomina reciproca *sin*, *sig* uttryckas med tredje personens suffix, till ex. *Tämä alus on minun (sinun, meidän, teidän)* detta fartyg är mitt (ditt, vårt, edert). *Kirjat ovat minun* böckerna äro mina. *Sormillani* eller *minun sormillani* med mina fingrar. *Anvoi talonsa lapsillensa* gaf sitt hemman åt sina barn. *Vei kansansa*, förde med sig.

Reg. 2. En genitivus pronominis personalis *kan*, utan att åtföljas af motsvarande personal-suffix, nyttjas egentligen då den utgör ett predikat och icke ett biord (§. 94.) a); men i alla andra fall bör vanligen det ord, hvartill genitivus pronominis personalis hörer, få den genom sagde genitivus utmärkta personens suffix, b).

a) T. ex. *Se säkki on sinun den säcken är din. Onko tämä asia teidän vai minun är detta kärl edert eller mitt? Meidän on det är vårt. Muutamat nelikot ovat hänen (heidän) några fjerdingar äro hans (deras).*

b) T. ex. *Se on hänen säkkinsä d. ä. hans säck. Minun asiani tämä on mitt kärl är detta. Muutamat ovat heidän nelikkonsa några äro deras fjerdingar. Meidän aikamme ei ole vielä tullut vår tid är ännu icke kommen. Heidän lapsiltansa af deras barn. Minun kanssani med mig. Sinun sanomattasi utan att du säger. Teidän rykönnäme hos eder.*

A) *Meidän och teidän* nyttjas understundom af en del i bemärkelse af: vårt hems, edert hems, och hafva då icke personal-suffixer efter sig; hvilket bruk synes hafva sin grund deri att något suffixerat ord, såsom: *korimme* efter *meidän*, och *korinne* efter *teidän*, eller något dyligt blifvit uteslutet, så att t. ex. *meidän isántä*, *teidän isántä* brukas i stället för, och kommit att betyda detsamma som: *meidän korimme isántä*, *teidän korinne isántä* vårt hems husbonde, edert hems husbonde. I alla fall äro sådana, ifrån den allmänna regeln afvikande exempel mindre godkända (Sunt annotanda, non imitanda).

B) Nästföregående Reg. 2 gäller äfven vid nyttjandet af de casus modi infinitivi, hvilka konstrueras med genitivus; till följe hvaraf man rätteligen säger: t. ex. *Anna minun tullani* låt mig komma. *Tuo heidän maistaaksensa* hämta åt dem att smaka (egent. till deras smakande). *Meidän tullessamme* vid vår ankomst. *Kuuli minun tekeväni* hörde att jag gjorde. *Pitääkö sinun lähtemäsi matkaan* måste (skall) du begifva dig på resan. *Tiesit sen hänen neuvomattansa* du visste det utan hans undervisning (utan att han undervisade dig). *Muisti sinun olleesi* mindes dig hafva varit. *Teidän tultuanne kotiin ja riisuittuanne* sedan J kommit hem och afklädt eder. Sålunda konstruera ock grundfinnar vanligast Genitivi pronominum personalium med ofvansagde casus modi infinitivi. Men i synnerhet i bibeldialekten förekommer praesens infiniti-

vi verbalis samt alla tre accusativi af infinitivus participialis konstruerade med sagde genitivi utan efterföljande personal-suffix, t. ex. *Anna minun tulla* lät mig komma. *Kuuli minun tulevan* (*sinun tulevan, hänen tulevan, meidän tulevan, &c.*). *Pitäkö sinun lähtemän. Muisti minun* (*sinun &c.*) *olleen.*

Reg 3. Genitivi pronominum 1:ae & 2:ae personae: *minun, sinun, meidän, teidän*, då de äro biord till andra med motsvarande personal-suffixer försedda ord, pläga och kunna lämpligen utelämnas så ofta icke eftertrycket eller accentus emphaticus hvilar på dem, i hvilket fall de böra bibehållas, t. ex. *Jumalani! Jumalani! miksi minun ylönannoit*, min Gud! min Gud! m. m. *Uskosi on sinun pelastanut* din tro har m. m. *Aikamme on kallis* vår tid är dyrbar. *Polvillenne langetkaa* fallen på edra knän. *Tule kanssani kalahan* kom med mig att fiska. *Anna tullani sisään* lät mig komma in. *Kuuli tekeväni* hörde att jag gjorde. *Pitää lähtemäsi* du måste begifva dig. *Muistan olleesi* jag minnes att du var. *Siellä oltuamme* sedan vi varit der. *Löysit vertaisesi* du fann din vederlike.

När eftertrycket fordrar utsättas Genitivi: *minun, sinun, meidän, teidän*, såsom biord: t. ex. *Minun aikani on kalliimpi*, kuin hänen min tid är dyrbarare, än hans. *Ole sinä vaimi, minun haastaissani* var du tyst, då jag talar. *Tulee meidänkin vuoromme kuolla* äfven vår tur att dö kommer.

Reg. 4. Tredje personens suffix, utan föregående genitivus: *hänen, heidän, heidän*, brukas såsom pronomina reciproca suus och se i Latinen, det vill säga, icke blott då pronomina sin, sig kunna i Svenskan nyttjas, utan ock understundom — då nemligen ingen tvetydighet deraf är att befara, — att

uttrycka någon flexion af svenska pronomina: han hon, det, a). Men då sig, sin icke skicka sig i svenskan och då tydligheten fordrar, hör *hånen*, *heidån*, *heidån* utsättas före det ord, som har tredje personens suffix b).

a) T. ex. *Toivat porot poikinensa, Lappalaiset lapsinensa* de hämtade renarne med sina (deras) kalfvar, Lapparne med sina (deras) barn. *Kaarle valtias väkevää oli poisä poikinensa* Karl den starke herrskaren var borta med sina gossar. *Vaino kielsi lastansa* qvinnan nekade sitt barn. *Miehet juottivat hevoisiansa* karlarne vattnade sina hästar. *Olkoon hänellen lastensa kiitosvirsi otollinen* vare honom hans (dess) barns lofsång tacknämlig. *Häntä vihasivat (hånen) omat lapsensa* honom (henne) hatade hans (hennes) egna barn. *Nähtyänsä sen, menivät he pois* sedan de sett det, gingo de bort. *Lapsi reki sen, yksin ollessansa* barnet gjorde det, då det var ensamt. — Oftast kan dock tredje personens suffix, utan föregående Genitivus: *hånen*, *heidån*, *heidån*, äfven i Svenskan öfversättas med pronomina sin eller sig: t. ex. *Lapsi reki sen yksin ollessansa*, kan ock öfversättas såhär: barnet gjorde det under sin ensamhet.

b) T. ex. *Minä ja muut luulimme hänen tulevansa* j. och a. trodde honom komma. *Herrat antoivat hänellen hänen hevoisensa* Herrarne gäfvö åt honom hans häst. *Herrat antoivat hänellen hevoisensa* skulle betyda: Herrarne gäfvö åt honom sin (herrarnes) häst. *Varkaat ottivat talonpojilta heidän rahansa* tjufvarne borttogo från bönderna deras (böndernas) penningar; *varkaat ottivat talonpojilta rahansa* skulle betyda: tjufvarne borttogo af bönderne sina (tjufvarnas) penningar. *Minä olin hänen rykönänsä* jag var hos honom (henne).

A) Då flere ord, hvilka hafva tredje persons suffix och en genitivus *hånen* eller *heidån* framför sig, förekomma efter hvarandra på samma fråga, plågar *hånen* eller *heidån* uteslutas framför de följande ord och bibehållas endast framför det första: *Vihollinen otti hänen lampaansa, lehmänsä, hevoisensa ja vaatteensa* fienden tog hans får, kor, hästar och kläder.

B) När sin, sig i Svenskan icke hafva hos sig något annat ord, hvarvid tredje personens suffix, föratt uttrycka dem, kunde fogas, plågar denna suffix fästas vid *oma* (egen).

då meningens är sin, sitt, sina, men vid någon flexion af *itse*, då meningens är sig; t. ex. *Kuin jokainen ottaa omanansa* då hvar och en tager sitt (eget). *Piää omanansa* anse såsom sitt (eget). *Heitti itsensä kumoon* kastade sig (sjelf) i kull. Understundom uttryckes ock sig genom sjelfva verbum: t. ex. *Heittiikse kumoon* kastade sig i kull.

C) Vissa med personal-suffix försedda casus af några ord öfversättas såsom adjectiva nominativi casus, t. ex. Loc. interior af orden: *ilo* (glädje), *murhe* (sorg), såsom: *Minä olen iloissani* jag är glad (i min glädje). *Sinä olet murheissasi* du är bedröfvad (i din bedröfvelse). Likaså *valkea on valloillansa* elden är lös. *Astia on täynnänsä* kärlet är fullt (i sin fullhet); m. fl. som ses i Lexica.

D) Olika genitivi pronominum personalium konstrueras med samma suffixerade ord, såhär: *Tämä on minun ja sinun talosi* eller: *tämä on minun ja sinun talomme*, eller helst: *tämä on sinun ja minun yhteinen talomme*.

§. 102. Infinitivus casus

konstrueras förnämligast med ord, som beteckna någon slags kvantitet, samt med verba såsom objekt och subjekt, enligt följande regler.

Reg. 1. Substantiva och adverbiala, hvilka bemärka kvantitet, hafva hos sig det ord, som angifver materien eller ämnet, hvaraf kvantiteten består, uti infinitivus casus, t. ex. *viikko aikaa* en veckas tid. *Markka rahaa* en mark penningar. *Niin suuren juokollen sotamiehiä tarvitaan paljon muonaa* åt en så stor hop soldater tarvas mycket proviant. *Kolmesta kapasta maltaita saatiin tynneri hyvää sahtia*. *Vähän väkeä* litet folk. *Kauan aikaa* lång tid, länge.

A) Genitivi af substantiva kvantitatis taga icke till sig infinitivus casus, utan ingå i det stället en sammansättning hvars föregående del uttrycker materien, t. ex. *voi-leiviskän hinta* priset för ett lispund smör eller ett smör-lispunds pris (icke *leiviskän voita hinta*). Ofta sammansätts ock au-

dra casus af substantiva quantitatis sålunda t. ex. *voi-leiviskä* eller *leiviskä voira* ett lispund smör.

B) Substantiva verbalia lyktade i nom. sing. på *nen*, då de af något utsatt eller understundom utslutit kvantitetsord regeras i infinitivus casus, öfversättas ofta i svenskan såsom præsentia modi infinitivi, t. ex. *Tåsså on patjon tekemistä* här är mycket att göra. *Onko sinulla mitäkään sanomista?* har du något att säga?

Reg. 2. När kardinala räkneorden äfvensom *puoli* och *päri* nyttjas såsom subjekt eller objekt, taga de till sig casus infinitivus singularis numeri, men i andra fall konstrueras de såsom vanliga adjectiva, se §. 9.

Puolillansa (*puolillensa*) till hälften uppfylld konstrueras ock med infinitivus casus, t. ex. *vene oli puolillansa vettä* båten var till hälften uppfylld med vatten.

Reg. 3. Hos vissa adjectiva primitiva, hvilka tjena att uttrycka dimensioner (längd, bredd, höjd, djup, vidd, tjocklek), uttryckes måttet med infinitivus. Sådana adjectiva äro: *avara* vid, *korkea* hög, *laaja*, *lavea* vid, *leveä* bred, *paksu* tjock, *pitkä* lång, *syvä* djup, t. ex. *Kahta kyynärää avara reikä* två alnars vidt hål. *Viittä sylvä korkea* fem fammar hög. *Kortteria paksu jää* ett quarters tjock is. *Kuutta värsyä pitkä* fem verser lång. *Kämmentä leveä*, *kymmentä tuumaa syvä* tvärhands bred, tio tum djup.

På frågan: hvaraf? konstrueras ock *täysi* (full) hålst i nominat., accusat. och Loc. form., med Infinitivus casus t. ex. *astia on vettä täysi* (*täynnä*, *täynnänsä*) kårlet är fullt af vatten. *Täysi* nyttjad såsom substantivum: *kouran täysi* (*täydeltä*) *suoloja* en näfve full af (med) salt. *Muut purret tuovat täytensä rahoja* andra fartyg hemta sin fullhet (sin lla last) af penningar.

Reg. 4. När efter comparativus följer *kuin* (än) med nominativus och dertill hörande eller dervid förstådt verbum *olla* i indicativus, blifva ofta *kuin* och verbum *olla* uteslutne, och sagde nominativus förbytes till infinitivus casus: t. ex. i stället för: *minä kasvan pitemmäksi, kuin sinä (olet)*, säges: *minä kasvan pitemmäksi sinua. Hulla mertä edemmäksi kalaan menee* en galning går längre bort än hafvet (är), att fiska. *Lintua sievempi* d. v. s. *sievempi kuin lintu* on snällare än en fogel (neml. är).

Men om något annat verbum än indicat. af verbum *olla* följer eller förstås efter *kuin*, eller om eftertrycket eller eljest (i anseende till en annan Infinitivus casus) tydligheten det fordrar, bibehålles *kuin*; t. ex. *Minä kasvan pitemmäksi, kuin sinä* (neml. *kasvat*) jag växer till större, än du (neml. växer.) *Sinä teit paremmin kuin minä* (neml. *tein*) du gjorde bättre än jag (gjorde). *Isompi rämä on kuin tuo* större än denne, än den der. *Kunniallisempaa miestä, kuin tämä* (neml. *on* eller *oli*), *ei löytynyt*, icke: *tätä kunniallisempaa miestä ei löytynyt*, emedan *tätä* skulle kunna anses vara ett biord (adjectivum) till *kunniallisempaa miestä*.

Reg. 5. När Comparativus nyttjas att jemföra, står qvantiteten, hvarmed det ena öfverstiga det andra, uti infinitivus casus: t. ex. *Tämä virsi on kah-ta vârsyä pitempi* denna psalm är två verser längre. *Se tie on puolta virstaa runsampi, kuin toinen*, den vägen är en half verst drygare, än den andra. *Minun astiani vetää paljoa enemmän kuin sinun* mitt kärl inrymmer mycket mer, än ditt. *Paljoa paremmin* mycket bättre.

Vid jemförelse står ock infinitivus casus *yhtä*, i bemärkelse af lika, hos positivus (som understundom kan vara utesluten); t. ex. *Ne ovat yhtä suuret* de äro lika stora. *Yhtä paljon, yhtä kaikki* lika mycket. *Yhtä hyvin* lika väl. *Se on yhtä* (neml. *hyvä*), *jos menet taikka olet menemätä*.

Reg. 6. Vissa postpositioner (§. 81.) och interjektioner A) samt några såsom particklar nyttjade casus nominum B) taga ock till sig infinitivus casus, t. ex. *Sitä varten* fördenskull. *Jäätä myöten* längs isen. *Paitti sitä* utom det. *Pöytää vasten* emot bordet. *Vastoin tahtoansa* emot sin vilja. *Pitkin tietä* längs med vägen. *Etelää kohden* (eller *kohti*) åt söder. *Liki minua* nära mig. *Lähellä sitä*.

Hit höra: A) Interjectionerna: *ah, hoh (hos), hyi, hyhhyh, ohkoh, voi, voivoi*, t. ex. *ah sitä murhetta* ack hvilken sorg! *hoh (hos) sinua rauta raukka!* *Hyi sinua tvi dig.* *Ohkoh osaa onnetonta!* o hvilken bedröflig lott! *Voi minua köyhää miestä* ve mig arme man!

B) *Sillä aikaa (sillaikaa)* undertiden. *Sillä kertaa* den gången, då. *Samalla kertaa*, eller *samalla erää, yhdellä kertaa* på samma gång, tillika, *toisella kertaa* en annan gång, *zällä erää* denna gång, nu. Regelmässigare är dock: *sillä ajalla, sillä kerralla, sillä erältä*, o. s. v.

Reg. 7. Huru infinitivus casus nyttjas såsom obestämdt eller indefinit-subjekt och såsom predikat, ses i §. §. 92, 94.

§. 103. Reg. 1. Objektet till verba af nekande formen står alltid i infinitivus casus, t. ex. *Isäntä ei laskenut minua pois* värden släppte mig icke bort. *En minä heitä takaa* jag går icke i borgen för dem. *Ei löytänyt tuluksiansa* fann icke sina elddon. *Älkää ottako sitä venettä* tagen icke den båten.

Den vanligast i nekande satser nyttjade suffixen *kaan, káán* (ens, en gång) kan i vilkorliga och frågande satser utan föregående nekningsord fogas vid objektet, hvilket då bör stå i infinitivus casus, t. ex. *Antoiko hän sinullen kenkiäkään* gaf han (hon) en gång skor åt dig. *Kylviikö kappaakaan* sådde du en gång en kappe. *Fos minä kopeikkakaan olen saanut*, *niin minulla on vääryys* om jag bekommit ens en kopek, så har jag orätt.

Reg. 2. När objektet till ett verbum activum af jakande form är indefinit, står det i infinitivus casus, t. ex. *Mies pinosi puita* en man (mannen) radade ved. *Poltti kaskea* brände sved. *Vainämöinen teki venettä* Vainämöinen gjorde båt. *Toivat hevoisia* de hemtade hästar. *Lähetä minullen paperia* skicka mig (något) papper. *Antakaamme* (antakaa) *hänellen kirjoja* gifvom (gifven) åt honom böcker.

Reg. 5. Vissa verba activa uttrycka en obestämmd, intensif handling och taga derföre blott infinitivus casus till sig såsom objekt, a.); t. ex. *Rakasta lähimmäistäsi* älska din nästa. *Pelkää Jumalaa* frukta Gud. *Kauhista syntiä* afsky synden. *Lähestyä kaupunkia* nalkas staden. *Panetella kuningasta* baktala konungen.

a) Sådana verba (hvilka förnämligast uttrycka sinnesrörelser såsom: lust, glädje, längtan, kärlek, hopp, sorg, hat, vrede, smärta, missnöje, fruktan, eller yttringar af desamma) äro: *ahkeroita, ahnehtia, ammoa, anoa, armahtaa, halata, haluta, haukkua, hiivistää, himota, hirvittää, hirttua, hiorraa* (drifva svett), *hokea, huolia, huolettaa, hypittää, hyväillä, hyödyttää, hänkiä, hävetä, ihannella, ihmetellä, ikävöitä, inhottaa, irkeä, irkettää, isota, janota, jutuuttaa, kadectia, kaivata, kamottaa, (kamaloita), katua, kauhistaa, kehua, kerskata, kiirehtii, kiittää, kirotta, kivittää, kolottaa, kunnioittaa, kusettaa, kuvettaa, kärhentää, laittaa (tadla), likistää (omfamna), lystätä, lymytä, lähestyä, läheta, mielistää, moittia, murehtia, määkiä, nauraa, naurattaa, nukuttaa, nurista, näriä, odottaa, oudostaa, oksettaa, paeta, paheksia, pakottaa (värka), panetella, palvella, pelätä, pelottaa, röyhäyttää, siunata, surkotella, surra, surettaa, suudella, sylittää, syhyttää, sättii, taputella, tenhota, tirkistellä, toivoa, torua, tuu(d)ittaa, uhata, uhkailla, vaatia, väimota, vaivata, varoia, vavahtaa, vieroa, vierastaa, vihata, voitotella, ylistää, ylpeillä, yrmiä, yökättää, äikistellä, äköittää, änkätä, m. fl. som ses af Lexicon.*

Reg. 4. Helsningsorden: *hyvää päivää* god dag, *hyvää yötä* god natt, *hyvää huomenta* god morgon, *hyvää iltaa* (ehtoota) god afton, eller genom sammanfattning (hyphen): *hyväpäivää*, *hyvä yötä*, (*hyv' yötä*), *hyvä huomenta*, *hyväiltää*, *hyv' iltaa*, *hyvä ehtoota*, stå i Infinitivus såsom objekt till det utlemnade verbum *toivotan* (jag önskar), eller till *antakoon*, då orden: *Jumala antakoon*, äro utslutna.

Reg. 5. Verba passiva, då de nyttjas impersonaliter, blifva deponentia (§. 93) och taga till sig infinitivus casus såsom indefinit objekt, hvilket ock kan försvenskas såsom ett obestämdt subjekt, t. ex. *Minua haettiin* man sökte mig. *Meitä vietiin sinne* man förde oss dit. *Jo tuotiin hevoisia* redan hämtade man hästar, eller: hästar hämtades redan.

§. 104. Om Accusativus.

Reg. 1. Ett i sin helhet (totaliter) förstådt, i svenskan vanligen såsom definit uttryckt, objekt till verbum activum af jakad form står i accusativus, utom då verbet är 1:a eller 2:a persona Imperativi modi, i hvilket fall nominativus följer såsom definit objekt, t. ex. *Mies pinosi puut* karlen radade veden (träna). *Vainämöinen teki veneen* Vainämöinen gjorde båten eller en båt. *Lähetä minullen paperi* skicka mig papperet. *Antakaanme tämä leipä hänellen* gifvom detta bröd åt honom. *Ottakaa kirja kanssanne* tagen boken med eder.

A) Några verba activa uttrycka för sig sjelfve en handling, som antingen träffar blott någon del af objektet, eller eljest har derpå en till sitt omfång obestämd verkan, och taga i sådant fall till sig vanligen blott Infinitivus casus såsom objekt; men när de, i förening med något eller några andra ord, uttrycka en handling, som träffar hela objektet och är bestämmande, taga de till sig accusativus (i fall icke nästföljande anm. B. någon gång skulle föranleda att nyttja infinitivus casus) såsom objekt.

T. ex. Du slog karlen eller en karl, heter på finska: *Sinä löit miestä* (icke miehen; ty slaget träffade icke hela karlen, utan endast någon del af hans kropp). Deremot heter: du slog karlen (en karl) i kull, på finska: *sinä löit miehen kumoon*. Likaså: *Matti löi koiraa* Matts slog hunden (en hund). *Matti löi koiran hengeti* Matts slog hunden ihjäl. *Löi minua* slog mig. *Löi naulan seinään* slog spiken i väggen. (*Löi naulaa seinään* höll på att slå spiken eller en spik i väggen. Se följ. anm. B). *Hevoinen pörkäksi lasta* hästen sparkade barnet. *Hevoinen pörkäksi lapsen pyöröryksiin* hästen sparkade barnet i besvimning d. v. s. så att det svimnade. *Ajoi hevosta* dref hästen (kuskade). *Ajoi hevosen ulos niitusta* dref hästen ut ifrån ången.

B) När ett verbum activum tages i en sådan mening, att den kan i svenskan förklaras med hjälpverbet hålla på, står dess objekt i infinitivus casus, emedan verbet då uttrycker en partiel verkan på objektet, hvilket derföre äfven bör tagas partielt, ehuru det i svenskan kan vara definit: t. ex. *piika lakasi lattiaa* pigan sopade (neml. höll på att sopa) golvet. Hvaremot *piika lakasi lattian* betyder: pigan sopade (neml. verkställde sopningen af hela) golvet. *Minä juotan hevostani* jag vattnar (neml. håller på att vattna) min häst; *minä juotan hevoseni* jag vattnar (neml. skall vattna, varder nu eller framdeles vattnande) min häst. *Simo oli kyntänyt peltoansa, kuin se tapahtui* Simon hade plöjt (neml. hållit på att plöja) sin åker, då det hände. *Simo oli kyntänyt peltonsa, kuin se tapahtui* Simon hade plöjt (utan att mera hålla på) sin åker, då det hände.

C) Några verba neutra nyttjas understundom active och taga i jakad form till sig accusativus, såsom: *makasi lapsensa kuolleeksi* sofde ihjäl sitt barn. *Lankesi käsivartensa poikki* föll i kull så att han bröt armen af sig. *Putosi pään. så puhki* föll ned så att han fick hål i hufvudet.

D) I svenskan bortlemnas den definitiva ändelsen af ord, som äro konstruerade med någon definit genitivus eller med pronomina possessiva: min, din, sin, eller med en, den, ne; o. a. d. men icke så i finskan, der objektet, utan afseende å sådana bestämningsord, rättar sig efter föregående regler: t. ex. *Kapteeni komentierasi sotamiehensä sinne* Kaptenen kommenderade (neml. en del af) sina soldater dit. *Kapteeni komentierasi sotamiehensä sinne* Kaptenen kommenderade

(nemligen: alla) sina soldater dit. *Minä löysin tämän (yhden) kukkaron* jag fann denna (en) pung.

Reg. 2. På frågan: huru ofta? taga jakande verba till sig accusativus, men nekande och med fråge-suffix (§ 80; 7. b.) försedda verba vanligen infinitivus casus. *Oli yhden kerran siellä* var en gång der. *Kävi sen ainoan kerran täällä* den enda gången. *Ei ollut neljää kertaa siellä.*

Reg. 3. På frågan huru många gången? d. v. s. då frågan är om något sker första eller andra eller tredje o. s. v. gången, stå numeralia ordinalia med accusativus singularis *kerran* i lika casus och numerus förenade, t. ex. *Varasti ensimmäisen kerran*, stal för första gången. *Kartano paloi nyt toisen kerran* gården brann nu andra gången. *Sakotettiin kolmannen kerran* pliktfuldes för tredje gången. På samma fråga i nekande mening, stå sagde ord ständom ock uti infinitivus casus, t. ex. *Ei se toisen kerran*, eller *toista kertaa, tänne tule* kommer icke för andra gången hit.

Reg. 4. På frågan: huru länge? huru långt? taga allehanda slags verba såsom objekt till sig accusativus, i fall dessa verba äro af jakande form; men äro de af nekande form taga de till sig infinitivus casus, t. ex. *viivyn siellä tunnin* jag dröjer der en timme. *Olin kotona koko sen päivän* jag var hemma hela den dagen. *Makasi kolmannen osan vuotta sairaana* låg ett terdjedels år sjuk. *Vetivät nuotta kaiket yöt* drogo not hela nätterna. *En minä siellä tuntiakaan viivy* jag dröjer icke der en gång en timme. *Et ollut koko päivää kotona* du var icke hela dagen hemma. *Viholliset vetivät peninkuorman (penikulman) verran takaisin* fienderna drogo sig vid pass en mil tillbaka.

Ei tämä hevoinen vie minua yhtä virstaa eteenpäin denna häst för mig icke en verst framåt. *Minä saatin häntä virstan* jag följde honom en virst — Nb. Deponentia i jakande form taga ock på samma fråga till sig nominativus, t. ex. *Kuu kiviä kuumettihin, kesä vettä keitetihin.*

§. 105. Om Instructivus.

Reg. 1. Instructivus casus följer på frågan: *hvar med elst? hvar med?* men är icke mycket bruklig, t. ex. *Voitele metisin siivin smörj* med honungs vingar. *Tämä sairas ei pääse omin voimin ylös vuoteeltansa* denne sjuke slipper icke med egna krafter upp ur sin bädd. *Kärmettä käsin piteli* höll ormen men händerna. *Astui paljain jaloin kuumaan tuhkaan* trampade med bara fötterne i heta askan. *Taivas kirkas tähtinensä* den klara himmeln med sina stjernor. *Sinä lapsinesi* du med dina barn.

Reg. 2. Instructivus med personal-suffix uttrycker vanligen svenska præpositionerna: *tillika med, jem te,* samt nyttjas mest i förening med subjekt och objekt, på hvika dess personal-suffix har afseende, t. ex. *Minä pereheneni voin hyvin* jag (tillika) med mitt husfolk mår väl. *Söi siat sikiönensä* tillika med deras afvel. *Käski sinua soittoinesi menemään pois* befalle dig tillika med din musik att gå bort. *Minä näin hevoisten varsoinensa tulevan kotiin* jag såg hästarne jemte sina föl komma hem. Item: *tehty häneltä poikinensa* gjord af honom med hans (sina) söner. *Ei sinussa poikinesikaan ole tämän työn tekiätä.* *Sinusta lapsinesi on työväellen enemmän estettä, kuin apua.*

A) Såsom casus eller på frågan hvarmed? nyttjas instructivus nu för tiden mest med personal-suffix, enligt näst-föregående Reg. 2.; men föröfrigt endast i vissa talesätt, enligt föregående Reg. 1.; ty på frågan hvarmed, hvarmedelst? plågar nu oftare följa antingen Locativus exterior eller postpositionen *kanssa* (*keralla*) med Genitivus. (Dessutom förekommer instructivus ofta såsom partickel, mest sås. adverbium: se följ. Reg. 3). Men i äldre runor förekommer instructivus allmänare såsom casus eller på frågan hvarmed? t. ex.

Koprin kuonoa kokosi med näfvarne.

Kâsin vaahtea valutti med händerna.

Sokehet venehin soua med båt.

Rammat ratsahin ajele med hjul.

(*Kârmeet*) *ylös kielin kiersahuvat* med tungorna.

Lattiat verin pesemme med blod.

(*Soitti*) *kalan-luista kanteletta*

Kâsin pienin, hoikin sormin med små händer, med smala fingrar.

Kuin sa lienet purstoin purrut med stjerten.

Tahi hampahin hakkannut med tänderna.

Polvin pyöriipi porossa med knåna.

Kypenissä kyynärsvarsin med armbogarne.

Hiihtänet lipehin suksin med hala skidor.

Soutanet punâisin pursin med rött fartyg.

Voitele metisin siivin Lat. melleis alis. m. m.

Äfven någon gång i singularis (lika med genitivus sing. §. 17. anm.) t. ex.

Jalan neljän juoksevata med fyra fötter.

Evân kuuen kulkevata med sex fenor.

Kahen siiven suihkavata med två vingar.

Kahen käen kantamista med begge händerna, m. m.

Reg. 3. Instructivus förekommer såsom adverbium: A) i vissa talesätt på frågan: när, till ex. *Ôin päivin* natt och dag. *Illoin aamuin* qväll och morgon. *Joka toisin vuosin* hvart annat år. *Joka toisin päivin* hvarannan dag. *Toisin vuosin* under vissa år. Äfven nyttjas i detta fall någon gång nominativus: t. ex. *joka päivä oltiin siellä* hvar dag var man der. — B) Äfven ofta eljest, t. ex. *hyvin*

väl. *Paremmiin* bättre. *Ensin* först. *Välein* fort. *Harvoin* (*kerroin*) sällan. *Harvemmin* mera sällan. *Joinkuin* på något sätt, o. s. v. — Några postpositioner och konjunktioner äro och ursprungligeu instructivi, t. ex. *vastoin*, *pitkin*, *kuin* (af *kuka*), *niin* (af *ne*).

§. 106. Caritivus.

Caritivus följer på frågan: hvar utan? eller hvar för utan? och har understundom för mera tydlighet och för eftertrycks skull framför sig postpositionen (eller rättare praepositionen) *ilman* (utan), t. ex. *olla ilman rahata* vara utan penningar. *Saat sen minutakkin aikaan* du får det uträttadt äfven utan mig. *Älä itke ilman syytä, äläikä vaivata valita* gråt icke utan orsak, och klaga icke utan nöd. (*Ilman*) *pitkitä puheittasi* utan dina långa tal.

§. 107. Om Dativi i allmänhet.

Dativi i allmänhet följa på frågan: hvart? hvartill? Dervid uttrycker egenteligen dativus exterior ett yttre förhållande (relation), t. ex. *Tule tänne jään* kom hit på isen; dativus interior ett inre förhållande, t. ex. *löi reian jäähän* slog hål i isen; och dativus formalis ett formelt (qualitatift) förhållande, t. ex. *muuttui jääksi* förvandlades till is.

Åtskillige vändningar i språkbruket och vissa andra omständigheter, kunna dock medföra en hop mer eller mindre verkliga afvikelser ifrån denna allmänna regel, såsom i det följande närmare utredes.

§. 108. Om Dativus exterior.

Reg. 1. I enlighet med §. 107 nyttjas dativus exterior på frågor: hvar på? hvar åt? hvar-

till? någon gång också på frågorne: hvaremot? för hvem? i anseende hvartill? t. ex.

A) på: *Veti rannallen veneensä* drog sin båt på stranden. *Nousi katollen* steg på taket. *Kaasi laivan kallelensa* stjelpte fartyget på sned. *Mihinkäs venoinen puuttu? kivellenkö, vai haolle, vaiko hauin hartioillen* hvart fastnade båten? monne på en sten, eller på en låge eller på en äddas skuldror? *Pani verollen* satte på ränta.

B) åt: *Anna minullen* gif åt mig. *Otti itelensä ja ystävillensä* tog åt sig sjelf och åt sina vänner. *Jumala olkoon meillen armollinen* Gud vare (åt) oss nådig!

C) till: neml. i en del talesätt, t. ex. *Tule meillen* kom till oss. *Tuli rannallen* kom till (på) stranden. *Läksivät myllyllen, kirkollen, nuotallen*, de begåfvo sig till qvarn, till kyrkan, till dots. *Mahoit ennen emoiseni, kapaloia karttuisa, ennenkuin tätä tytärtä, tällän suurellen surullen, mukomillen mielatoillen. Tottua pahoillen tavoillen* vänjas till (vid) elaka seder.

D) emot, i stället för åt, i vissa talesätt, t. ex. *Kova lapsillensa* hård emot sina barn. *Hyvä vaimollensa* god emot sin hustru.

E) för, brukadt i stället för åt, t. ex. *Terveellinen kaikillen* helsosom för (åt) alla. *Ajanvietto lapsillen* tidsfördrif för (åt) barn. *Tämä kuorma on kovin raskas minullen* denna börda är för mycket tung för (åt) mig.

F) Hos några adjectiva står dativus exterior på frågan: i hänseende hvartill? *Se hevoinen on hyvä juoksullensa* den hästen är god i hänseende till sitt lopp. *Paha tavoillensa* elak i anseende till sina seder. *Tämä lehmä on hyvä maidollensa* denna ko är god mjölkkö. *Tarkka opillensa* nog-

grann i hånseende till det som läres; (en som fattar noga). — Annars följer ock Ablat. ext. på samma fråga.

Reg. 2. På frågan: huru (åt, såsom hvad) något smakar, luktar, höres, synes, kännes, följer dativus exterior, t. ex. *Tämä maistaa tervallen* detta smakar åt (efter) tjära. *Haisee palaneellen* luktar åt brändt. *Haishtaa pahallen, hyvällen* luktar illa (åt elakt), väl (åt godt). *Höyrähtää hunajallen* dofta efter honung. *Kuului koreellen* hördes grant. *Se paikka näyttää sinisellen* (rumallen) det stället ser ut blått (fult). *Tämä solki näyttää kullallen* denna brisk liknar (synes att vara) gull. *Tuntua kovallen* känns hårdt. *Ei ilo ilolle tullut, soitto soitollen tajonnut* (kajunut).

Anm. Dessutom förekommer dativus exterior uti vissa egna talestāt, hvilka dock vanligen kunna förklaras efter Reg. I i denna §. t. ex. *Tulla vioillen — piloillen — nilellen — ummellen — vetelällen* blifva felaktig — bortskämd — skär — förstoppad — löslifvad (egentligen: komma till fel — förskämning — skärhet — förstoppning — durklopp). Likaså: *tulla vajelle* (vajeksi) blifva bristande. *Mennä ongellen* på mete. — Såsom partickel: *pihallen, pellolle* ut (eg. på gården, på åkern). *Soutaa rannemmallen* ro närmare till stranden; *jälellen* efter, *påällen* på, *hajallen* sönder, in. fl.

§. 109. Om Dativus interior.

Reg. 1. Dativus interior brukas mest på frågan: hvari? hvaruti? a), understundom ock på frågorne: hvar till? b), hvar vid? c), samt i några fall jemväl på frågorne: hvar på? d), hvar för? e), hvar tåt? f), då nemligen dessa frågor kunna anses vara särskilta uttryck af den allmänna frågan hvar t? såsom följande exempel och förklaringar utvisa:

a) Hvari? hvaruti? t. ex. *Tule kirkkoon* kom i kyrkan. *Kirves sattui jalkaan* yxen träffade i foten. *Piirsivät nimensä kiveen* de ristade sitt namn i stenen. *Tuli tarttui vaatteisiin* elden fatta- de eller fastnade i kläderna. *Kuolla nälkään* dö i (af) svält. *Rakastua johonhuhun* förälska sig i nå- got. *Joi pohjaan* drack i botten. *Löi kumoon* slog i kull. *Kokoon panna* ihopsätta.

b) Hvar till? På denna fråga står dativus int. 1:o hos vissa adjectiva, t. ex. *Soveljas siihen vir- kaan* tjenlig till det embete. *Syypää moneen ri- koksen* skyldig till många brott. *Valmis sotaan* färdig till krig. *Vastahakainen asiaan* motvillig till saken. — 2:o Äfven hos åtskilliga andra ord, (då prepositionen till i svenskan kan anses stå i stället för prepositionen: i eller uti) t. ex. *Valmis- taita tilin tekoon* bereda sig till redogörelse. *Tulla kärkejiin* (*kärkeisiin*) komma till tinget. *Kuhtua häihin*, — *riistiäisiin*, — *hautiaisiin* bjuda till (på) bröllop, — barnsöl, — begrafning. *Heillä ei ol- lut kuteita kankaaseensa* de hade icke inslag till sin väf. *Viipyivät siellä puoleen yönön* de dröjde der till midnatten. *Seilasi Hispaniaan* seglade till Spanien. *Lähteä Wiipuriin* begifva sig till Wiborg. — 3:o i förening med postpositionerna *asti* och *saakka*: *Saattoi heitä kylään asti* (eller *kyylään saakka*) ledsagade dem ända till byn. *Heillä oli muonaa syksyyn asti* de hade föda ända till hösten.

c) Hvar vid? På denna fråga står dativus in- terior hos några få verba, som betyda: vidröra, fästa, fastna, jämföra, vänja, äfvensom hos några ifrån dem härledda substantiva, t. ex. *Koskea johonkuhun* röra vid någon. *Tarttua vatteisiin* fastna vid kläderna. *Verrata muita itseensä* likna andra vid sig sjelf. *Situa hevoisensa puuhun* bin-

da sin häst vid ett tråd. *Tottua työhönsä* blifva van vid sitt arbete. *Lasten totuttamisesta työhön* om barns vänjande vid (till) arbete.

Ellipsis: *Olla isäänsä* likna eller brås på sin fader: är ett elliptiskt talesätt i st. för *olla verrattava isäänsä* vara att liknas vid sin fader. Likaså ordspråket: *Ei se sikaan* (nemle *ole verrattava*), *joka sukuun*.

d) Hvarpå? 1:o I vissa talesätt, som beteckna

A) påklädande och B) pålastande, stå *jalka*, *kaula*, *sormi*, *käsi*, *pää*, *selkä*, äfvenså *naula*, uti dativus interior, t. ex. A) *Otti sukat*, *kengät*, *hou-sut jalkaansa*, *helmet huivin*, *kaulaansa*, *sormuksen sormeensa*, *kintaat kâteensä*, *lakin päähänsä* tog strumporna, skorna, byxorna, på sig, perlorne, halsduken, på halsen, ringen på fingret, vantarne på händerna, hatten på hufvudet.

B) *Nousi hevoisen selkään* steg på hästryggen. *Otti laukun selkäänsä* tog väskan på sin rygg. *Sai keppiä selkäänsä* fick kåppslängar på ryggen. *Riipusti kanteleensa naukaan* hängde sin harpa på spiken. — 2:o Efter *Luottaa*, *ryhtyä*, *suuttua*, *turvata*, *vihastua*, *yhtyä*, t. ex. *Luotta — ryhtyä*, *suuttua*, *vihastua*, *yhtyä*, — *johonkuhun lita* — råka, blifva förargad, blifva ond, träffa — på någon. Item efter *pystyä*, t. ex. *kirves ei pystynyt siihen* yxen bet ej derpå.

Hit hör ock Dat. int. af *paikka*, t. ex. *Pani samaan paikkaan* satte på samma ställe. Säges ock: *samallen paikallen*. Äfvenså: *vinaan*, *väärään* på sned. *Siihen vuokaan* (eller *siihen viisiin*) *tehty* på det sättet gjord. *Tulla häpeään* på skam.

e) Hvarför? Då frågan är, för hvad pris något säljes bort, bytes, uthyres eller annars aflåtes*), t. ex. *Mihin hintaan sinä sen möit?* för hvad pris sålde du det. *Kuuteen ruplaan* för sex rubel. *Minä vuoroan* (vuokraan) *sinullen täksi*

kesäksi laivani káhteen sataan riksiin jag uthyrer åt dig för denna sommar mitt fartyg för tvåhundra de Riksdaler. *Arrentierasi puustellinsa pois kolmeen sataan riksiin* utarrenderade sitt boställe för 300 Rdr. Äfven säges: *mieltyä johonkuhun* fatta tycke för någon.

*) På frågan, för hvad pris någon köper eller på hyra, arrende o. s. v. får något, följer *Locat. ext.*

f) *Hvartåt?* Då *dativus interior* följer på frågan: *hvartåt?* har den mestendels hos sig någon *instructivus*. Till sådana *instructivi* höra *postpositionerna*: *käsin, päin, perin, selin, syrjin*, t. ex. *Vaelsivat pohjaiseen (päin)* de vandrade åt söder. *Istui päin pöytään* satt med hufvudet (vändt) åt bordet. *Seisoit selin meihin* du stod med ryggen åt oss. *Syrjin minuun* med sidan (sidwärts) åt mig.

Äfven säges: *Tyytyä (tytyä, suostua)* jokon *kuhun* nöjas åt eller vara nöjd med något.

Reg. 2. På frågan: när? nyttjas *dativus interior* af ordet *aika* (tid) med vissa dermed i samma *casus* och *numerus* förenade *adjectiva*, t. ex. *vanhaan aikaan* (i) fordom (tid). Likaså *entiseen — muinoiseen — siihen — moneen — tähän — nykyiseen — aikaan: iäsiin aikoin* i (till) evig tid.

Idiotismer: a) *Tulla aikaan* komma till råttå. b) *Tulla (juoda itsensä) juovuksiin* blifva (supa sig) full, egenteligen: komma (dricka sig till eller i rusighet. *uotti heität juovuksiin* söp dem fulla. På samma sätt som *substantivum verbale defectivum juovuksiin*, brukas ock andra lika beskaffade *substantiva*, t. ex. *upoksiin, pyörryksiin, tainnuksiin, sammuksiin, näännyksiin*, såsom: *mennä upoksiin* (submergi). *Löi koiran tainnuksiin* eller *pyörryksiin* slog hunden besvimmad. — c) I några talesätt nyttjas *Dat. int.* *substantivi* såsom *dat. int. gerundii*, t. ex. *Láhtedá kalaan* (i st. för *kalaamaan*), — *marjaan* (i st. f. *marjoja poimimaan*), — *heinään* (i st. f. *heiniä tehemään* eller *ruomaan*), — *karjaan* eller *paimeneen* (i

st. för *karjaa paimentamaan*), — *lehteen* (i st. f. *lehtid riipimään* eller *tuomaan*), utom några få andra dylika talesätt. — d) Af några ord nyttjas dativus int. såsom partickel, t. ex. *yhteen* i hop (in unum), *harvaan* glest, *tiheään* eller *tiheseen* tätt, *suoraan* gerad, rakt; *hukkaan*, *turhaan* förjäfves, (in cassum), *maahan* neder (in humum), m. fl.

§. 110. Om Dativus formalis.)

Reg. 1. När verba beteckna att något ting (sak, person), genom gerningar, ord, tankar eller annars, blifver något, göres till något eller bestämmes till att vara något, bör detta något, såsom predikat till sagde ting, uttryckas med dativus formalis*), t. ex. *Jumala loi ihmisen omaksi kuvaksensa* Gud skapade menniskan till sitt eget beläte. *Lothin emäntä muuttui suolapat-saaksi* föryandlades till en saltstod. *Uhraa poikasi polttouhriksi* offra din son till brännoffer. *Nimitti molemmat lautamiehiksi* utnämnde båda till nämndemän. *Näki sen hyväksi* såg det vara godt. *Luu-li minua Lauriksi* trodde mig vara Lars. *Väitti sitä tohdeksi* påstod det vara sant. *Tulivat sairiksi* de blefvo sjuke. *Heitä uskottiin viisaamiksi* man trodde dem vara klokare. *Talo ostettiin perinnöksi* hemmanet köptes till skatte. *Tekiikse hulluksi* gjorde sig (till) galen. *Antoi rahaa lainaksi* gaf penningar till låns. *Sen mä mieheksi sanoisin, laulajaksi arvoaisin* den skulle jag kalla en karl, (den) skulle jag gissa vara en sångare. *Ota opetus hyväksi* håll till godo lärdomen. *Tulla avuksi* komma till hjälp.

*) Men är meningen att någon ting fortfar att vara något, uttryckes detta något med Locativus formalis.

Anm. A) När Dativus formalis är ett adjectivum eller participium och nyttjas såsom sådant, råttar det sig, i anseende till numerus, efter det ord, hvarpå det har afseende,

t. ex. *dnis muuttuu talvella valkoseksi* haren förvandlas om vintern till hvit. *Lapset kasvoivat isoiksi* barnen uppväxte till stora.

B) Äfven nomina verbalia kunna understundom, i enlighet med nästföregående regel, hafva hos sig Dativus formalis, t. ex. *Perinnöksi ostamisesta* om skatteköp (egentl. om köpande till börde). *Papiksi vihkiminen* prästvigning (eller vigung till präst).

Reg. 2. Med dativus formalis sing. numeri, af numeralia cardinalia, uttryckes momenterna: till det första, till det andra, till det tredje o. s. v. eller 1:0, 2:0, 3:0 &c. t. ex. *Ensiksi* eller *ensimmäiseksi* till det första (1:0), *toiseksi* till det andra (2:0); *kolmanneksi* till det tredje (3:0): *neljänneksi* till det fjerde (4:0), o. s. v.

Reg. 3. På frågan: på (fö)r hvilken tid? (icke då frågan är när) samt på frågan: till hvilken tid? nyttjas dativus formalis, t. ex. *Lainaa minullen venettä kolmeksi päiväksi* låna mig båt på tre dagar. *Tule vähäksi ajaksi* kom på (fö)r en kort tid. *Jätti ohrakylvön tulevaksi viikoksi* lämnade kornsådden till nästa vecka. *Jää siksi ajaksi kotiin* qvarblef för den tiden hemma. *Sai työtä pitkäksi ajaksi* fick arbete för lång tid. *Meni sinne yöksi* gick dit till natten. *Lähteä Jouluksi kotiin* begifva sig hem till Jul. *Rupesi kymmeneksi ajastajaksi sotapalvelukseen* begaf sig på tio år i krigstjenst. *Ei se rakennus tule valmiiksi ensi kesäksi* denna byggnad blir icke färdig till nästa sommar.

Reg. 4. På frågorne: a) på hvad språk? b) på hvad sätt? följer understundom Dativus formalis, såsom: a) *Käännetty Suomeksi*, *Saksaksi*, *Venäjäksi*, eller: *käännetty Suomen kieleksi*,

Saksan kieleksi, Venäjän kieleksi öfversatt på Finska, på Tyska, på Ryska. — b) *Otti veron Venäjäksi* tog räntan efter Ryskt sätt. *Se talonpoika elää Herroiksi* den bonden lefver på herrars vis.

Egnare talesätt: *Satehiksi päivän sappi (on)* vådersol är tecken till (förebådar) regn. *Opiksi se heillen oli* det var (lände) dem till lårdom. *Vahingoksi se minullen on* det ländar mig till skada. *Anraa anteiksi* eller *anteeksi*, förlåta, tillgifva. *Menimme sinne lystiksemme* vi gingo dit för vårt nöjes skull (till vår förlustelse). *Pistää vihaksi* förarga, (såges vanligen icke om personer, utan om saker). *Panna pahaksi* upptaga illa. *Siksensä* alltför. *Yhdeksensä* (oftare *yhtenänsä*) allt jemt. *Itekseni, iteksesi, iteksensä, iteksemme* o. s. v. för mig sjelf, för dig sjelf, för sig sjelf, för oss sjelfve o. s. v.

§. 111. Om Locativi i allmänhet.

Locativi i allmänhet följa på frågan: *hvar**)? Dervid uttrycker Locativus exterior ett yttre förhållande, såsom: *oli jäällä* (var på isen), Locativus interior ett inre förhållande, såsom: *on jäässä* (är i is), och Locativus formalis ett formelt (qualitatift) förhållande, t. ex. *vesi on keveampi jäässä, kuin vetenä* vattnet är lättare i form af (såsom) is, än i form af (såsom) vatten. — Se vidare §§. 112, 113 och 114.

*) Hit hör ock frågan: *när?* ty denna fråga vill säga detsamma, som: *hvar i tiden?*

§. 112. Om Locativus exterior.

Reg. 1. Locativus exterior följer på frågan: *hvar?* då på denna fråga i svenskan svaras med tillhjelp af prepositionen: *på* a), samt i vissa fall, då denna fråga besvaras med tillhjelp af prepositionerna: *hos* b), *vid* c), t. ex.

a) På: *Asuu vuorella* bor på berget. *Istuu penkillä* sitter på bänken. *Makasi syrjällänsä* låg på (sin) sida. *Seisoa jaloillansa* stå på sina fötter.

Anm. 1. Hit höra: *Olla ongella, nuotalla, riuhella, tuulaalla, tarpeellansa, kusella* vara på mete, på notdrägt, på ritröskning, på ljustring, på sitt tarf, kasta sitt vatten o. a. d. — I likhet harnad såges ock: *olla ruualla spisa* (egentl. vara på spisning), *olla aamujaisella* (murkinalla spisa frukost), *puolipäiväisellä* (middag), *iltaisella* (ehtoollisella, qvällsvard). — Vidare: *rällä* (samalla, toisella &c.) *tavalla* på detta (samma, annat) sätt. *Eri lailla* på annat vis. *Lauletaan samalla tuonilla* (nuorilla) sjunges på samma melodi. *Pilkalla* på spe. *Vendäjän kielellä kirjoretu* skrifven på Ryska språket.

b) Hos: Locativi exteriores pronominum personalium, *meillä, teillä, heillä* betyda ofta: hos oss, hos eder, hos dem, t. ex. *Meillä kynnetään peltoa* hos oss plöjer man åker. *Heillä pui-tiin riittä* hos dem tröskades ria. *Makasiko hän teillä yötä* låg han hos eder öfver natten?

Att något ting är hos någon, och att någon person är (eller några personer äro) hos en eller flere, i någon egenskap eller förrättning, uttryckes med *olla* och Locativ. exterior, t. ex. *Kellä avaimet olivat* hos hvem voro nycklarne? *Pekalla* hos Petter. *Lauri oli Tuomarilla torpparina kymmenen vuotta* Lars var hos Domaren (i egenskap af) torpare i 10 år. *Helka oli Pynnöisellä nauriita luomassa* Helena var hos Pynnöinen föratt upptaga rofvor.

Understundom kan verbum *olla* vara utelemnadt, eller under förstås, t. ex. *Minä näin sinun veihtesi* (neml. olevan) *Marilla* jag såg din knif (vara) hos Matts.

c) Vid. Vissa Loc. ext. uttrycka genom sin ändelse prepositionen vid, t. ex. *viipyi myllyllä, kirkolla* vid qvarnen m. m. *Olitko joilla, kaivolla, lähteellä, hiilihaudalla?* var du vid ån, vid brunnen, vid källan, vid kolmilan?

Anm. 2. Finskan har ej något verbum, som egentligen betyder hafva (åga). Då man därför vill säga att någon har något, säges enligt föregående regel b), att något är hos någon. Håri ligger grunden till

Reg. 2. Verbet hafva (åga) uttryckes medelst verbum *olla* (vara) sålunda, att subjektet till det svenska verbum hafva blir en locativus exterior, och objektet till hafva blir subjekt till *olla*, t. ex. *Minulla on kirja* jag har en bok (likasom i Latinen: est mihi liber). *Onko herroilla rahaa* hafva herrarne penningar? *Eipå sinulla ole kirvestä* du har ju ingen yxe.

Reg. 3. I vissa talesätt uttrycker locativus exterior, vanligen med verbum *olla*, ett tillstånd, som ofta i svenskan gifves tillkänna med ett adjektift predikat, men äfven kan förklaras enligt §. 112. R. 1.

Till ex. *Olla hyvällä, pahalla, mielellä* (mielin) vara glad, ledsen (egentligen vara vid godt, elakt, lynne). *Olla valvella, ummella, vetelällä, alkeilla, tekeillä* vara vaken (vid väket tillstånd), förstoppad, löslifvad, påbörjad, under arbete. *Huone on salvoxsella* huset är under uppbyggnad (håller på att timras). *Aitta on kehällä* boden är på stom (stommen af boden är färdig timrad). *Kangas on kuteilla* väfven är på stol (under väfnad). *Olla härillänsä* (såges om kor), *suohollansa* (om hästar), *hõngyllänsä* (om svin), *saparollansa* (om får), *pårskyllänsä* (om getter), *kiimallansa* (om djur i allmänhet), *kudullansa* (om fiskar), vara brunstig, hafva sin lektid. *Olla kõntyllänsä, ryõmyllänsä* ligga fyrfotad (på alla fyra). Item: *Olla piiloisilla* leka gömlek. *Olla pallisilla* leka med boll. *Olla sokkoisilla* leka blindbock. *Olla lumisilla* snöbollas. *Olla arvoituksilla* täfla i gåtors tydning. Likaså: *Olla linnaisilla, puikkoisilla, pakoisilla, keilisillä, miekkaisilla, loukkusilla*. *Olla erillänsä koko asiasta* vara skild ifrån hela saken. *Pelto on oraalla* åkern broddas. *Lehti on hiiren korvalla* löfvet är så stort som möss-örön. *Joki on tulvillansa* än flödar. *Laiwa on kallellansa* skeppet lutar. *Valkia on valloillansa* elden är lös; m. fl.

Reg. 4. På frågan: när? på hvad tid? följer i vissa fall och talesätt, locativus exterior, t. ex. *Menneellä* (tällä, nousevalla) viikolla i sistledne (denna, nästa) vecka. *Samalla ajalla* (tunnilla, hetkellä, silmän räpäyksellä, kuukaudella) på samma tid (timme, ögonblick, månad). *Aamulla, puolipäivällä, illalla* (ehtoolla), om morgonen, middagen, qvällen.

Anm. 1. Hit höra: 1:o *Sillä välillä* (välin) under tiden, *sillä aikaa* emedlertid, *sillä* (toisella, tällä) kertaa (kerralla) den (den andra, denna) gången. Likaså: *samalla kertaa* samma gång, *tällä* (toisella) erää (erällä) denna (en annan) gång; 2:o När frågan är, under hvad års tid? i hvad väderlek? såsom: *syksyllä* om hösten, *kevällä* om våren, *kesällä* om sommaren, *talvella* om vintern. *Sateella* under regn, *runkalla* under slagregn, *kuivalla säällä* under torrt väder. *sujalla* under blida, *pakkaisella* under sträng köld, *päiväpaisteella* under solsken. m. fl.

Anm. 2. Föröfrigt: nyttjas ock loc. interior och loc. formalis på frågan när?

Reg. 5. På frågan: hvarmed? hvarmedelst? följer oftast locativus exterior, t. ex. *Otti käsillänsä* tog med sina händer. *Veti heiniä hevoisella ja reellä* släpade hö med häst och släde. *Kaiva lapialla* gräf med spade. *Voitti lahjoilla* vann medelst mutor. *Näki omilla silmillänsä*. Jemf. §. 105.

A) Hit höra ock talesätt, i hvilka prepositionerna: för, genom, på, nyttjas i stället för prepositionen: med, eller medelst, t. ex. 1:o talesätt med verba, som betyda: köpa, tillhandla sig, såsom: *Osti leiviskän voita neljällä riksillä* köpte ett lispund smör för (med) fyra Riksdaler. *Sai (lunasti) sen kymmennellä ruplalla* fick (löste) det för (med) tio Rubel. 2:o *Ei lainalla rikastuta* genom (medelst) lån blir man icke rik. *En minä sinun käskylläsi sinne mene* på din befallning går jag icke dit.

B) Äfven höra hit: *mielellänsä* gerna, *tahdollansa* (zahollansa) med flit, i hvilka ord suff. personale rättar sig ef-

ter den person, hvarom talet är, t. ex. *minä tulen mielelläni*, jag kommer gerna, *sinä tulet mielelläsi* du kommer gerna. *Teitte sen tahdollanne* J gjorden det med flit.

C) När prepositionen med nyttjas i bemärkelse af tillika med, jemte, uttryckes den icke genom Locativi exterioris ändelse, utan medelst postposition eller ock understundom medelst instructivi suffixerade ändelse. Jemf. §. 105.

§. 113. Om Locativus interior.

Reg. 1. Locativus interior följer på frågan: hvar? då på denna fråga i svenskan svaras med tillhjälp af prepositionen: uti eller i, a), samt i några få fall äfven då, när derpå svaras medelst prepositionerna: på b), vid c), såsom:

a) Uti, i. *Missä sinä olit?* hvarest var du? *Kirkossa olin* jag var i kyrkan. *Viivyin Viipurissa* jag dröjde i Wiborg. *Sanoi murheessansa* sade uti siu bedröfvelse.

Anm. 1. Hit höra åtskilliga talesätt, i hvilka vissa Locat. interiores, vanligast med verbum *olla*, utmärka ett i svenskan mestendels medelst ett adjektift predikat uttryckt tillstånd, t. ex. *Olla liassa* vara smutsig (egenteligen vara i smuts). Likaså förklaras: *Olla yhdessä kohden*, *ummessa*, *ruvessä*, *upoksissa*, *uuvuksissa*, *unohuksissa*, *näännyksissä*, *nukuksissa*, *käteissa*, *kähärässä*, *sammuksissa*, *suuruksissa*, *suutuksissansa*, *tainnuksissa*, *hukassa*, *hiessä*, *humalassa*, *horruksissa*, *innossansa*, *iloissansa*, *murheissansa*, *äissänsä*, vara stilla, tillsluten, skorfvig, under vatten, trött, förglömd, kinkad, insomnad, borttappad, krusig, slocknad, grudad, förtörnad, afdånad, förlorad, svettig, rusig, i yrsel, i sin ifver, glad, sorgsen, vred (i vredesmod). Äfvenså: *puuskassa käsin* med händerna i sidan, *nurpassa nenin* misslynt, *paljassa päin* (*paljain päin*) barhöfd, *kyyrässä selin* med krökt rygg, *naurussa suin* leende, *työssä käsin* i verksamhet, o. a. d. Jemf. §. 94. Reg. 4. anm. samt §. 101. Reg. 4. C.

Anm. 2. Locativus interior Substantivi brukas uti några få talesätt i stället för Locativus int. gerundii: t. ex. *Olla kalassa*, *marjassa*, *karjassa* eller *paimenessa*, *heinässä*,

vastaksessa o. s. v. i stället för: *olla kalastamassa, marjoja poimimassa, karjaa paimentamassa, heiniä tekemässä* (eller *tuomassa*), *vastaksia raittamassa*, vara utgången att fiska, att plocka bår, att valla boskap, att berga eller hemta hõ, att bryta löfqvistar till qvarnar.

b) På. I några särskilta talesätt, som beteckna: att vara klädd, pålastad, uttryckes prepositionen: på, med ändelsen af Locativus interior, till ex. *Lauri istui hevoisen selässä* (Tav. *seljässä*): *hänellä olivat sukat, kengät ja pitkät housut jallassa; huivi kaulassa, sormukset sormessa, rukkaiset kädessä ja lakki päässä*, Lars satt på hästryggen: han hade strumpor och skor på fötterna, långa byxor på benen; halsduk på halsen, ringar på fingrarna, skinnvantar på händerna och hatt på hufvudet.

Anm. Prepositionen på, nyttjad i stället för prepositionen *uti, i*, svarar också i några få andra talesätt emot Locativi interioris ändelse: t. ex. *Olla paossa* vara på flykten. *Olla pidoissa, häissä, risiäissä, hauriaisissa* vara på kalas, på bröllopp, på barnsöl, på begrafning.

c) Vid. När, på frågan *hvar?* i svenskan följer prepos. *vid*, icke i bemärkelse af *invid* (*juxta*), utan i stället för *i, uti* (Lat. *in*), nyttjas Locativus interior i finskan, t. ex. *lyhty riippus katossa* lyktan hänger vid (i) taket. *Arkku oli kiinni lattiassa* kistan satt fast vid (i) golvet. *Missäs olit hvar var du? Syyskäräjissä* vid (i) höstetinget. *Henkipanossa* vid (i) mantalsskrifningen.

Reg. 2. På frågan: inom huru lång tid? svaras med Locativus interior, t. ex. *Hakkasi neljä syltä halkoja viikossa*, högg fyra famnar kastved i veckan (inom en vecka). *Kutoo viisi kyynärää päivässä*, välver fem alnar om dagen, *Kirjotti ar-*

kin tunnissa, skref ett ark i timmen. Kerran vuodessa en gång om året.

Idiotismus. Helst i nekande och tviflande mening kan olla med Locat. interior och infinitivus casus sing. betyda: hafva förmåga till att vara, duga till. Subjektet, om hvars förmåga eller tillräcklighet, frågan är, står då i Loc. int. såsom: *Ei ole lapsessa laulajata* ett barn har icke förmåga att vara sångare (poet). *Ei sinussa ole tämän työn tekijää* du äger icke förmåga att verkställa detta arbete. *Lieneekö minussa tämän pulman purkajata* monne jag har förmåga att häfva detta onda.

§. 114. Om Locativus formalis.

Reg. 1. Locativus formalis nyttjas, i enlighet med §. 111, såsom biord och predikat till verbets subjekt och objekt, då frågan är eller kan vara: i hvad egenskap, form, gestalt, tillstånd? såsom hvad? t. ex. *Matti on nyt meillä päivämiehenä*, Matts är nu hos oss i egenskap af dagsverkare. *Vesi nousi ylös haikuna* vattnet uppsteg i form af (såsom) rök. *Raskaampi rauta tuhkana, kuin metallina* jernet (är) tyngre i form af occid, än i metall-form. *Näin minäkin hänen ruumiina* äfven jag såg honom såsom lik.

Vidare exempel: *Lapsena ajattelin minä lapsellisesti*, såsom barn tänkte jag barnsligt. *Toivat karhun elävänä kotiin*, de hemtade björnen lefvande hem. *Pitivät sitä häpeänä*, de höllo det för (såsom) skam. *Tuli sairaana sinne*, kom såsom sjuk dit. *Jos olisin sinuna*, om jag vore såsom du. *Kirkkoherra oli meillä vierana*, Kyrkoherden var hos oss såsom främmande (till gäst). *Kuoli Kappalaisena Kangasniemessä*, dog såsom Kapellan i Kangasniemi. *Hän oli meillä Lukkarina neljä vuotta*, han var hos oss i egenskap af Klockare i fyra år. *Ihminen on kerran miessä* (contr. pro: *miehenä*), *kahdesti lassa* (contr. pro: *lapsena*), menniskan är en gång man (i mans tillstånd), två gånger barn (i barns tillstånd). *Hurme juoksepi jokena*, blodet rinner såsom (i gestalt af) en å.

Juuos viinana vihansi, må du (ormen) dricka ditt gift såsom vin. *Hänellä oli keihäs aseena*, han hade ett spjut till (såsom) vapen. *Kuuna paistaa kuusen oksat*, *Hopeana hongan kärkät*, såsom månen lysa granens qvistar, såsom silfver furuns toppar. *Maata suorana ligga rak* (i rak ställning). *Se herra on nyt tuomarinamme* den herren är nu (i egenkap af) vår domare. *Oksana paha puu* (neml. on), ett elakt träd består (mest) af qvist. *Jos kaiken maailmaan miehet olisivat yhtenä miehenä*, om hela verdens karlar skulle vara (i skepnad af) en karl. Jemf. ock §. 73. anm. 5. och §. 94. Reg. 4.

Reg. 2. Verbum låtsa (eller ställa sig såsom) uttryckes genom verbum *olla*, konstrueradt med locativus formalis participii praesentis, hvilken casus då vanligast nyttjas i singulari, och alltid har det emot objektet uti ett svensk verbum reciprocum svarande suffixum personale, t. ex. *Minä olin lukevanani*, jag låtsade låsa. *Olin olevanani lukenut*, jag låtsade hafva läsit. *Eivät olleet tietävänänsä* eller *tietävinänsä*, de låtsade icke veta. *Olla tah-tovanansa*, låtsa vilja. *Emme olleet näkevänämme*, vi låtsade icke se eller vi ställde oss såsom icke seende.

Anm. 1. Egenteligen betyder t. ex. *Minä olen näkevänäni*, jag är såsom vore jag seende, d. v. s. jag låtsar se.

Reg. 3. Locativus formalis praesentis participii passivi nyttjas, såsom praedicatum subjecti eller objecti, mest med verbum *olla*, då fråga är om att vara i något tillstånd eller i något ändamål (quies in statu).

T. ex. *Rukiit ovat jo leikattavina* (eller genom en här ofta bruklig enallage numeri: *leikattavana*), rågen är redan (mogen) att skåras, (i det tillstånd att den kan eller bör skåras). *Saappaat ovat puolipohjattavina* stöflorne äro i det tillstånd (så slitne) att de behöfva halfsulas, eller stöflorna behöfva halfsulas. *Saappaat ovat suutarilla puolipohjattavina* stöf-

lorne äro hos Skomakaren att halfsulas. *Tämä velka on nyt minun maksettavanani* med denna skuld står det nu så till, att den måste af mig betalas.

Men då frågan är att komma i något tillstånd, att ske i något ändamål (*motus in statum*), brukas *Dativus formalis præsentis participii passivi*, t. ex. *Lehmä tuli nostettavaksi* kon kom i det svaghets tillstånd att den behöfver lyftas. *Kantoi kengät suutarillen paikattavaksi* (eller *paikattavaksi*, såges ock *suutarin paikattavaksi*) bar skorna till skomakaren föratt lagas. Jemf. §. 110.

Reg. 4. Då ett sammansatt eller och med sitt *adjectivum förenadt substantivum*, eller en dags eget namn, på frågan: när? uppgifver antingen dagen, natten, morgonen, aftonen, året eller tillika både årstiden och året, står det uti *locativus formalis*, t. ex. *Milloinka tulet?* när kommer du? *Huomenna*, i morgon. *Keskiviikkona*, i Onsdag. *Joulu-aattona* dagen före Jul. *Kynttilän päivänä* Kyndelsnässo-dagen. *Kaupin päivänä* Jacobsdag. *Samana* (*menneenä*, *seuraavana*, *tulevana*) *vuonna* (*kesänä*, *päivänä*, *aamuna*, *yönä*) samma (sistledue, följande, nästkommande) år (sommar, dag, morgon, natt).

Anm Hit höra: a) dagarne i veckan: t. e. *Lauantaina* (eller bättre: *lauantaina*) *piti hän välikäräjät* Lördagen höll han urtima-ting. b) Dagarne i månaden, t. ex. *4:tenä* (*neljänenä*) *päivänä* *Joulukuussa* eller *Joulukuun 4:tenä* p. c) *Vuosi* (år) står äfven då i *Loc. form.* när årtalet tillika anföres, ty årtalet, ehuru det för korthets skull förblifver i *nominativus* (och likasom i Svenskan vanligen utsåges såsom ett kardinalt tal), anses dock såsom *adjectivum* till ordet *vuosi*, t. ex. *vuonna 1654* (*yksituhatta kuusi sataa viisikymmentä neljä*). När *vuosi* står i annan casus, plår blott sista talet i årtalet böjas, t. ex. *1454:än* (*yksituhatta neljä sataa viisikymmentä neljän*) *vuoden talvi*, 1454 års vinter. — d) På frågan när? stå ock några andra än de här ofvananfödda tidsord stundom i *Loc. formali* helst i plurali, såsom: *niinä aikoina*, *muutamina* (*uäinä*, *niinä*) *kuukausina*. Men på frågan

när? stå gemenligen veckors namn i Loc. exterior same månaders namn, då dagen tillika anföres, alltid i Loc. int. men eljest understundom äfven i Loc. exterior, t. ex. *oli pääsiäis-viikolla* (tällä viikolla) *Turussa*. *Kuoli Toukokuulla* eller vanligare *Toukokuussa*. *Syntyi 4:tenä päivänä Huhtikuussa*.

Adverbialiska bruk af Loc. form.: a) på frågan: hvar? *korona* hemma, *takana* bakom, *taempana* längre bakom, *taimpana* längst bakom, *tykönä luona* hos, vid, *kaukana* långt borta, *kauempana*, *etäämpänä* längre borta, *tämmempänä* närmare hit åt, &c. — b) *kokonansa*, *tykkänänsä* helt och hållet, *konsanansa* alldeles, fullt ut, *keskenänsä* sinsemellan, *yhtenänsä* i ett, *toisinansa* understundom, *yksinänsä* ensam, m. fl.

§. 115. Om Ablativi i allmänhet.

Ablativi i allmänhet följa på frågan: hvaraf? hvarifrån? Dervid utmärker Ablativus exterior gemenligen ett yttre, och Ablativus interior ett inre förhållande, t. ex. *tulla kirkollen*, *olla kirkolla ja lähteä kirkolta* komma till kyrkan, vara vid kyrkan och begifva sig bort ifrån (neml. omgifningarne af) kyrkan. *Tulla kirkkoon*, *olla kirkossa*, *lähteä kirkosta* komma i kyrkan, vara i kyrkan, begifva sig bort ifrån (neml. inifrån, utur) kyrkan.

Anm. Gemenligen uttryckas latinska prepositionerna: *a*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, med någondera Ablativus, dock oftare med Abl. interior. Bruket af Ablat. ext. och interior rättar sig icke alltid efter yttre och inre förhållandet, hvilket följande §§ 116 och 117 närmare utvisa.

§. 116. Om Ablativus exterior.

Reg. 1. I enlighet med den allmänna regeln i §. 115. svarar Ablativus exterior på frågorne:

a) Hvarifrån? gemenligen, då meningen är ifrån det yttre eller trakten af något, t. ex. *nosta kattila tullelta* lyfta ketteln ifrån (af, på-ifrån) el-

den. *Otti tuolilta* tog ifrån stolen. *Löysi avaimet kaivolta* fann nycklarne vid brunnen. *Meiltä on pitkä matka sinne* ifrån oss är lång väg dit. *Päivä päivältä* dag från dag. *Kokoontuivat kello kolmelta* de samlades ifrån klockan 3 börjandes.

Hit höra: 1:o Ortens namn, då meningen är: ifrån det yttre eller trakten af något, t. ex. *Matti Luhanko Ylölään mäeltä* Matts Lubanko ifrån Ylölänmäki (på-ifrån Ylöläs backe). *Heikki Korhonen Särkijärveltä* Henric Korhonen ifrån Särkijärvi (trakten af insjön Särkijärvi). Eljest stå orters namn på frågan: hvarifrån? uti Abl. int. Jemf. §. 117. Reg. 1.

2:o. Talesätt, i hvilka prepos. på nyttjas på frågan: hvarifrån? t. ex. *Lausui lapsi laattialta* målte ett barn på (ifrån) golfvet. *Löysi tieltä* fann på (ifrån) vägen. *Köysi katkesi siltä kohdalta* repet brast på (ifrån) det stället. *Mollemilta puolilta* på (ifrån) begge sidor.

3:o. *Ruualta, murkinalta, puolipäiväiseltä, riiheltä, nuorialta, ongelta, tarpeeltansa, ruulaalta*, o. a. d. Till ex *Tulla ongelta, ruualta*, komma ifrån mete, ifrån spisning. Jemf. §. 108. C. och anm. §. 112. Reg. 1. anm. 1.

b) Hvaraf? eller vanligen då frågan är af hvem eller af hvilka yttre varelser något fås, sökes, begåres, fordras, tages, åstadkommes, göres? På denna fråga konstrueras Abl. ext. gemenligast med verba och participia (någon gång ock derivata) activa & passiva, men Abl. int. mest med verba neutra och media. T. ex. *Saat minulta* du får af mig. *Otti heiltä* tog af dem. *Revittiin (revitty) susilta* refs (rifven) af vargar. *Maa lämmitetään auringon säteiltä* jorden värmes af solens strålar. *Kirjotti Jerusalemin hävittämisestä Ruomalaisilta* skref om Jerusalem förstöring af Romarena. Jemf. §. 117.

Anm. 1. Abl. ext. konstruerad med Passivum eller dess derivata, kan, liksom prepos. af, utaf med Passivum i svenskan, stundom gifva en dubbel mening, t. ex. *Rahat otettiin varkailta* penningarne togos af tjuvarne. Här kan meningen likaså väl vara, att tjuvarne togo penningarne, som att penningarne togos ifrån tjuvarne. Om en sådan tvetydighet befaras, är bäst att gifva uttrycket en förändring, hvarigenom t. ex. verbum passivum kan förbytas till verb. activum.

Anm. 2. Hit höra: efter, genom, hos, nyttjade i stället för af, utaf, t. ex. *Sai ruopin viinaa kapalta* ett stop brännvin efter (af) kappen. *Ruosteelta pilattu* förderfvad genom (af) rost. *Anoi kieltoa Maaherralta* begärde förbud hos (af) Landshöfdingen.

c) Hvarför? På denna fråga följer Ablativus exterior

1:o då prepos. för nyttjas i stället för ifrån, undan för (eller a, ab i Latinen) t. ex. *Varjele lampaat susilta* värda fåren för (ifrån) vargar (a lupis). *Säilyä varkailta* förvaras för (ifrån) tjuvar. *Salata (kätkeä, kieltää) joltakulta* dölja (gömma, förbjuda) för någon. *Ei sitä kukaan sinulta kadehti* ingen missunnar (för) dig det.

2:o understundom då prepos. för har samma betydelse som: för...skull (Lat. præ), t. ex. *Ei tohtinut isältänsä* vågade icke för sin faders skull. *Vaimo ei saanut vakaiselta lapseltansa sitä tehdyksi* qvinnan fick, för sitt späda barns skull, icke detta arbetet gjort. *Ei tainnut nukkua murheeltansa* kunde icke somna för sitt bekymmers skull. *Ei päässyt jäiltä seilaamaan etemmäksi* kunde för is icke segla längre.

3:o när frågan är för hvilken eller hvilka personer (varelser) något händer (t. ex. lyckas, misslyckas, tryter, förloras, o. s. v.), följer Abl. ext. vanligen med verbum (eller participium) neutrum

(eller medium), såsom: *minulta katosi rahaa* för (af) mig borttappades penningar. *Ei se häneltä luonnistū* (synny) det lyckas icke för honom. *Minulta puuttui* (loppui) ruoka maten tröt för mig. *Valkea sammui heiltä* elden slocknade för dem. *Reki särkyi Matilta* släden gick sönder för Matts. *Tahvolta on jo kuollut neljä lasta.* *Vanki pääsi häneltä karkuun.*

4:o i vissa talesätt, som angå hyra, rånta, lön för något, t. ex. *Maksaa kuusi sadalta vuodessa* betala sex procent om året. *Antoi kapen vuoroa päivältä* gaf en kappe i lega för dagen. *Vaunun vuoroa maksettiin kaksi killinkiä penikulmalta* två skilling för milen. *En minä siltä ajalta palkkaa vaatinut* för den tiden fordrade jag ingen betalning. Jemf. §. 117. R. 3.

Reg. 3. I vissa fall svaras med Ablativus på frågan: i anseende hvartill? eller på frågan: hvartill? tagen i samma mening; såsom: *Hyvä* (paha, häiy) *tavoiltansa* god (elak, styg) till sina seder. *Leveä hartioilta* bred-axlad (bred i anseende till axlarne). *Hoikka muulta ruumiiltansa* smal i anseende till den öfriga kroppen. *Terävä kieleltä* näbbig. *Tiioilta* (tiedoilta) *enempi* öfverlägsen (förmer) i anseende till kunskaper. *Isompi kooltansa* större till växten. *Kaunis näöltänsä* skön till utseendet.

Anm. Hit kan ock räknas: *Nimeltä* vid namn, och några dylika talesätt, t. ex. *Linkki liialta nimeltä*, *Matti muulta mainiolta* med tillnamnet Flink, Matts till sitt öfriga namn. *Joku mies*, *Lauri nimeltä* någon man vid namn Lars. Märk: *nimeltä* brukas vanligen blott i sammanhang med nominativus (sällan med Accusativus) på anfördt sätt. T. ex. *Minä annoin sen Tuomas nimisellen miehellen* (icke miehellen *nimeltä* Tuomas, eller *nimeltä* Tuomaallen).

Egna bruk af Abl. exterior: *Tuoreeltansa* i st. för *tuoreena* eller *tuoreina*, t. ex. *Söi kalan tuoreeltansa*; *Verekseltänsä* i st. för *vereksenä*, såsom: *haava on parempi parantaa verekseltänsä* såret är bättre att läka såsom färskt. Ablativ. ext. såsom partickel: *päältä* påifrån, ofvanifrån, *kosolta* rundligen, *kosomalta* rundligare, *kylältä* till öfverflöd, *nog*, *ruikalta* knappt.

§. 117. Om Ablativus interior.

Reg. 1. Ablativus interior följer, i enlighet med §. 115, på frågorne:

1:o *Hvarifrån?* *hvarutur?* t. ex. *Mistästulet?* *hvarifrån* kommer du? *Kylästä*, *hautiaisista*, *kasken poltosta*, *käräjistä*, *myllystä*, ifrån byn, ifrån begrafning, ifrån svedje-bränning, ifrån tinget, ifrån qvarnen. *Otti vettä kaivosta* tog vatten utur (ifrån) brunnen. *Matti Manninen Korholan kylästä ja Kangasniemen seurakunnasta* *Matti Manninen* ifrån *Korhola* by af *Kangasniemi* församling. *Kristuksen syntymästä* *alkain* börjande ifrån *Christi* födelse. *Joulusta Pääsiäiseen* *asti* ifrån *Julen* ända till *Påsk*.

A) Hit hör bruket af prep. vid, i, för, genom, i stället för prepos. ifrån, utur, i några talesätt, såsom: *Piitää (kiini) härkää sarvista* hålla (fast) oxen vid (ifrån) hornen. *Luopua (eretä) jostakusta* skiljas vid (ifrån) någon. *Hyppäsi ulos ikkunasta (akkunusta)* hoppade ut genom (ifrån) fönstret. *Ajoi ulos portista* körde ut genom (ifrån) porten. *Vapaa orjuudesta, syystä, vaimoista, pelosta, murheesta* fri för (ifrån) trældom, fel, qvinnor, fruktan, sorg. *Löysi tunkiosta* fann i (ifrån) sophögen.

B) Egna språkbruk äro, utom andra: *Heinästä*, *kalasta*, *marjasta*, *karjasta* eller *paimenesta*, i stället för: *Heiniä tekemästä* (tuomasta), *kalastamasta*, *marjoja paimimasta* (noukimasta), *karjaa paimentamasta*; Jemf. §. 109 .R. 2. c. och §. 113. anm. 2.

C) Ehuru Ablativus interior egentligen uttrycker ett inre förhållande, nyttjas dock denna casus då frågan är om afklädande och aflastande, t. ex. *Riisui sukat, kengät &c. jalastansa; otti sormukset sormistansa, kintanz kôsisrânsâ, huivin kaulastansa, lakia päästânsâ, laukun selâstânsâ* afklädde strumporna, skorna &c. ifrån sina fötter, tog riigarne ifrån sina fingrar, vantarne ifrån sina händer, halsduken ifrån sin hals, väskan ifrån sin rygg. *Nousi maahan hevôisen selâstâ* steg ned ifrån hästryggen. Jfr. § 109. R. I d.

Maasta betyder ock: ifrån marken, nedifrån, äfvensom *maahan* betyder ner, och *maassa nere* på marken); men *maalta* (äfvensom *maallen, maalla*) nyttjade utan biord, bereckna vanligen land i motsats af vatten, t. ex. *Lintu lensi maasta puuhun* en fogel flög ifrån marken upp i ett träd. *Onkia maalta jaloin* meta ståendes på landet (stranden).

2:0 Hvaraf? På denna fråga följer Abl. interior i åtskilliga fall, såsom:

A) då fråga är af hvad ämne eller ursprung? t. ex. *Tyhjästä loi Jumala maailman* af intet skapade Gud världen. *Vaimosta siinnyt* född af en qvinna. *Kuva kullasta valettu* en af guld gjuten bild. *Kunniallisista vanhemmista (suuresta suvusta) syntynyt* född af hederliga föräldrar (af stor släkt). *Maailman alku munasta* världens upphof af ett ägg.

B) då fråga är af hvad anledning eller orsak: *Vahingosta viisaaksi tullaan* af skadan blir man vis. *Sanasta sana tuleepi, kypenestä maa kyteepi* det ena ordet ger anledning till det andra, af en gnista kyttar (brinner) jorden. *Itke surusta, ilosta* gråt af sorg och af glädje. *Saat armosta, vaan et ansiostasi* du får af nåd, men icke för din förtjenst. *Tuulesta ruskottunut* väderbiten. *Kosteesta sateesta* fuktig af regn. *Vavista vilusta* dar-

ra af köld. *Teki sen vanhasta vihasta* gjorde det af gammalt hat. *Kuoli kirveen haavasta* dog af yrsår. *Heistä oli meillen iso vastus* vi hade stor o-lägenhet af dem.

Anm. 1. Någon gång nyttjas här prep. genom, i stället för prep. af, utaf, t. ex. *Korjaamattomuudesta pilaantunut* bortskämd genom (af) vanskötsel.

Anm. 2. Hit höra sådana talesätt som: *minun tahdosi* till följe af min vilja. *Maaherran käskystä* på (efter, enligt) Landshöfdingens befallning.

C) uti förening med comparativa, superlativa och partitiva på frågan hvaraf? hvilken fråga då vanligen kan förbytas till någon af frågorne: hvaribland? hvarur? hvarifrån? såsom: *Yksi heistä* en af (ibland) dem. *Moni meistä* mången af (ibland) dem. *Toinen heistä oli väkevempi* den andra af (ibland) dem var starkare. *Pisin veljeksistä* den längsta af (ibland) bröderna. *Kaksi miestä joka kihlakunnasta* två man af (ifrån) hvarthärad. *Joku joukosta* någon af (ur) hopen.

D) när preposit. af, utaf eljest kan anses stå i stället för: ifrån, ur, utur, t. ex. *Sai paljon jyvää pellostansa* fick mycket spannemål af (ifrån) sin åker. *Minä kuulin sen sinun omasta suustasi* jag hörde det af (utur) din egen mun. *Rakastaa kaikista sydämmestänsä* älska af (utur) allt sitt hjerta.

Reg. 2. Ablativus interior följer på frågan: om hvad? angående hvad? *Tutkinto siitä asiasta* undersökning om (angående) den saken. *Ei hän sinusta mitäkään vtrkkanut* utlät sig icke angående (om) dig. *Paituus (pyytös) pellon aidasta* stämning angående åker-gärdesgården. *Tieto Ju-*

malasta kunskap om Gud. *Puhua* (kirjottaa, väittää, ajatella, kuulla, kysyä, &c.) jostakusta asiasta tala (skrifva, disputerar, tänka, höra, fråga, m. m.) om (angående) någon sak. *Riitelivät suosta* tvistade om ett kärr.

A) Hit höra ock talesätt, i hvilka några andra ord nyttjas i stället för: om, angående, såsom: *Tietää siitä* veta deraf (derom). *Ota vauri tästä lapsesta* gif akt på (tag vård om) detta barn. *Tehdä viliä hallituksestansa* göra reda för (angående) sin förvaltning. *Ei hän siitä* lukua pitänyt brydde sig icke derom. *Pitää huolta* (murhetta, tointa) jostakusta draga försorg för något. *Nuhdella* (torua, syyttää, soimata &c.) josta kusta asiasta förebrå (banna, beskylla, beräkta m. m.) för (angående) någon sak. *Tuomarin pitää varoittaman todistajaa vala-pattoudesta* för (angående) mened.

Reg. 3. Då fråga är om betalning eller vederläggning för något, följer Ablativus interior på frågan hvar för? *Mitä sait kauppa-tavaroistasi?* hvad fick du för dina salu-varor? *Kymmenen riksiä ruis-tynnöristä, viisi riksiä voi-leiviskästä, ruplan viina-kannusta* 10 Riksdaler för råg-tunnan, 5 Riksdaler för smör-lispundet, En Rubel för brännvins-kannan. *Minkä hinnan sinä tästä maksot* hvad pris betalte du för detta.

Hit höra: *Sai palkan työstänsä* fick betalning för sitt arbete. *Suuri kiitos vaivastasi* stor tack för ditt besvär. *Tehköön sakkoa koro-rauhan rikoksesta* böte för hemfrids brott. *Antakoon hengen hengestä* gifve lif för lif. *Antoi sen velastansa* gaf det för sin skuld. *Täydestä se käy* det går för fullt. *Hopea rupla käy kolmesta ruklasta ja 73:esta kopeikasta paperi-rahaa* Silfver-rubeln gäller 3 Rubel 73 kop. Banko Assignationer.

Reg. 4. Nomina (sällan verba och participia) hvilka beteckna öfverflöd eller brist, hafva understundom hos sig Ablat. interior på frågan: hvar på?

t. ex. *Työväestä oli heillä puutos* de hade brist på arbetsfolk. *Rikas karjasta rik* på boskap. *Köyhä (tyhjä) rahoista* fattig (tom) på penningar. *Se valtakunta on köyhtynyt väestä* det riket har blifvit fattigt på folk.

Dock uttrycker man sig icke ofta enligt denna regel.

Idiotism: Ablat. interior med verbum *olla* vanligen i negativ form betecknar: duga, och hvar till något duger, uttryckes gemenligen med dativus formalis. Egentligen förstås då infinitivus casus: *kelpoa* (duglighet) hos sagde Ablat. interior, t. ex. *Ei siitä ole (kelpoa) kellenkään* det duger icke åt någon. *Ei siitä miehestä ole* (neml. *kelpoa*) *työn tekiäksi* den karlen duger icke till arbetare.

§. 118. Om Verbum finitum.

Reg. 1. De i §. 72 anförde futura periphrastica förekomma icke ofta; utan man nyttjar vanligast: a) tempora presentia, såsom rena futura (§. 74. anm.) samt b) perifraser af verbum impersonale *pitää* såsom futura impura eller sådana, hvilka innebära begreppet böra, måsta, t. ex. a) *Se päivä tulee* den dag kommer eller skall komma, Lat. *veniet illa dies*; b) *Ei sinun pitää herkämmän* du skall (bör) icke upphöra, Lat. *non cessabis*. Jemför §. 100, e; §. 101. Reg. 2. B.; §. 121, Reg. 2.

Reg. 2. Indicativus (i synnerhet dess præsens och perfectum) brukas, liksom i svenskan, ofta äfven i vilkorliga satser, då meningens vilkorlighet är genom någon partickel eller annorlunda antydd, till ex. *En minä tiedä, jos hän tulee* (eller *tullee*) jag vet icke om han kommer eller tör komma. *Tuo tänne, että minä näen* hämta hit att jag ser eller

må se. *Ehkä olet ollut* (eller *lienet ollut*) *siellä*, kanske har du eller tör du hafva varit der. Jemf. följande Reglor i denna §.

Reg. 3. Præsentia och perfecta conjunctivi förekomma vanligen endast då hjälpverbet tör, torde kan nyttjas i svenskan, t. ex.

a) förnämligast efter ord och talesätt, som beteckna oviss-
het, såsom: *Ei tiedänee*, *mitenkä käynee* de visste icke huru
der torde gå. *En kuullut*, *mitä lienee sanonut* jag hörde icke
hvad han tör hafva sagt. *Ehkä sanottanee* kanske tör det
sågas.

b) då ord, hvilka utmärka ovisshet, kunna såsom ute-
lemnade underförstås, till ex. *Kyllä minä tulisin*, *vaan* (en
tiedä) *mitä virkkänee isä*, nog skulle jag komma, men (jag
vet icke) hvad far tör säga. (*Minä arvelen*) *mennenkö myl-
lyllen vai ollenko kotona*, jag är odeciderad, antingen jag tör
gå till qvarnen eller blifva hemma. (*Tierdämätön on*) *lienee-
kö arvannut törhända* han gissade.

c) efter ovisshet i tankarne: t. ex. *Käynee kuinkä tah-
tonsä* det tör (mände) gå huru som helst.

d) i förening med adverbia suffixiva intendendi uttryc-
ka præsentia och perfecta conjunctivi en vissare förmodan,
t. ex. *Kyllähän nähtänee* man tör nog få se. *Tieränehän
sinä sen* du torde (mätte) väl veta det. *Ei hän niin hullusti
liene käynyt* det tör eller mätte väl icke gått så roligt. *Jak-
sanethän tuon kanzaa* du tör eller mätte väl förmå bära det
der. *Eipähän siltä raha puuttune* för honom lär minsann
icke brista penningar. *Eiköhän se jo liene tullut* monne han
ju icke redan tör vara (är) kommen.

Anm. 1. Tör, torde uttryckes ock understundom
medelst hjälpverbet *mähraa* (egentl. kunna) t. ex. *Eihän
niin hullusti mahda* (eller *mähraane*) *käydä* det tör, må eller
kan väl icke gå så tokigt.

Reg. 4. Imperfecta och plusquamperfecta con-
junctivi nyttjas uti sådana vilkorliga satser, uti hvil-
ka hjälpverbet skulle kan i svenskan brukas*), till
ex. *Söisin, jos saisin* jag skulle äta, om jag finge

(eller skulle få). *Olisi jättäinnyt jälleen, kuin olisi tohtanut* skulle hafva lemnat sig efter, om han hade (eller skulle hafva) vågat.

*) Anm. 1. När skulle i svenskan uttrycker en ovilkorlig sats, a) och står i stället för årnade b), kunde, c), mestendels ock då det står i stället för borde, måste d), uttryckes skulle i finskan på särskildta sätt, till ex. a) Jag visste att Gud skulle straffa dem, *minä tiesin että Jumala oli heitä rankaseva*; b) Jag träffade Matts, då jag skulle (årnade) gå ut, heter på finska: *minä tapasin Marin, kuin yrittin menemään ulos* (icke: *kuin menisin ulos*); b) Hvad skulle (kunde) de göra, då provianten var all, *mitäs he taisivat tehdä kuin muona oli loppunut*. b) Jag frågade, om jag skulle (borde) gifva åt honom, *kysyin, jos piti antamani hänellen*.

Anm. 2. När Conjunctiones: *että, jotta, joko* o. a. d. följa på ett præsens eller futurum, nyttjas förnämligast i bibelfinskan imperfectum conjunctivi efter sagde conjunctiones, föratt uttrycka det svenska hjälp verbet må, eller då præsens conjunctivi bör nyttjas i svenskan och Latinen: t. ex. *Sinun pitää kunnioittaman isäns ja äitiäns, ettäns kauan eläisit maan päällä* du skall hedra din fader och din moder på det du må länge lefva på jorden. *Hirtä heitä, että Herran vihan julmuus kääntäisin* (i st. för *käännettäisiin*) *Israelista pois* häng dem på det (att) Herrans vredes grymhet må afvändas ifrån Israel. *Ei teidän pitää seuraman muukalaisia jumalita (jumaloita), ettei Herran viha julmistuisi sinun päälles, ja hukuttaisi sinua maasta*. Jemför vidare t. ex. 5 Mosebok C. 8: v. 1, 14, 18; C. 9, v. 5, 28. C. 10, v. 11, 12, 17. C. 11, v. 8, 9, 16, 17, 18, 21. C. 12, v. 2, 8, 11, 25, 28, 30. C. 13, v. 11, 17. C. 14 v. 23, 24, 29. C. 15, v. 9. C. 16, v. 3, 20. C. 17, v. 17, 19, 20. C. 18, v. 16. C. 19, v. 6, 10, 12, 13. (15) 19, 20. C. 20, v. 5, 6, 7, 8, 18. C. 31, v. 13, 14, 19, 26, 28. &c. — Men då man icke, såsom äldre författare gjort, antager imperfectum conjunctivi att i detta fall vara äfven ett præsens, måste sagde bruk anses såsom en enallage temporis stridande emot en riktig tidsföljd eller consecutio temporum, hvilken i finskan liksom i andra språk fordrar att, när præsens eller futurum går före t. ex. conjunctio causalis: *että*, (att på det, Lat. ut, quo), bör præsens (och icke imperfectum) följa derpå.

Derföre blifver i föregående fall hjälpverbet må eller den svenska och latinska præsens conjunctivi af andra riktigare, ehuru något längre, uttryckt med det ifrån Gøthiskan lånade hjälpverbet *mahtaa*, (någon gång ock medelst *taittaa*, *saattaa*, *saada*), t. ex. *Kunnioita isääsi ja äitiäsi, ettäs mahdat* (saat) *kauan elää maan päällä* hedra din fader och din moder att du må länge lifva på jorden. *Mitä pitää minun tekemäni*, *että minä mahdan* (taidan) *autuaaksi tulla* hvad skall jag göra att jag må (måtte, skall kunna) blifva salig.

Ett tredje sätt att i ofvannämnde fall uttrycka sig, är att nyttja præsens indicativi efter *että*, *jotta*: se nästföregående Reg. 2.; men dennaenallage modi kan under stundom medföra tvetydighet.

Dessa trenne olika sätt att i förenämnde fall uttrycka sig, härröra deraf att præsens conjunctivi icke i finskan innebär begreppet må, eller att den icke kan nyttjas modo optativo & concessivo, såsom t. ex. i Latinen, samt att man ifinskan icke heller funnit någon modus optativus eller concessivus, som i detta och dylika fall kunnat begagnas. Enligt hvad uti luledning är anfördt, synes dock en sådan modus verbi i finskan fordom verkligen existerat, och om den ännu skulle finnas kvar i språket, kunde man dermed, bättre än på de trenne redan anförde sätt, uttrycka sig i ofvansagde fall så här: *Mitä pitää minun tekemäni*, *että minä tulon autuaaksi*. *Sinun pitää kunnioittaman isäns, ja äitiäsi, että kauan elää ot maan päällä*. Imperativi 3:tia persona, såsom ursprungligen hörande till den förlorade modus optativus (seu concessivus), nyttjas ännu understundom af grundfinnar sålunda: t. ex. *Mitä pitää ihmisen tekemän*, *että hän tuloon autuaaksi*. Jemför följande Reg. 5. anm. c.

Reg. 5. Imperativus nyttjas liksom i svenskan: och i de fall, i hvilka äfven præsens och perfectum conjunctivi i andra språk brukas att uttrycka anmaning, medgifvande samt önskan, kan jemväl Imperativus gemenligen nyttjas i finskan, t. ex. *Ole vait* var tyst eller du må vara tyst; Latine: *tace* l. *taceas*. *Allös* (eller *ellös*) *sanoko* såge du icke, Lat. *ne dicas*. *Olkoon* (eller *olkaan*) *tämä riita unehutettu* denna strid vare (må vara)

hörtglömd; Lat. oblivione obruta esto vel sit. *Olkoon nähnyt missä tahtonsa* hafve eller må hafva sett hvar som helst, Lat. *ubicumque viderit*. *Ottakoot, jos heiän mielensä tekee* de må taga, om de hafva lust. *Minä lähetän rohtoja, joita hän illoin aamuin antakoon lusikallisen sairaallen* jag skickar medikamenter, af hvilka han qväll och morgon må gifva ett skedblad åt den sjuke.

Anm. a) När 1:a pers. sing., hvilken Imperativus saknar, kunde behöfvas att utmärka önskan eller medgifvande, måste man antingen nyttja någon perifrasis eller gifva uttrycket någon vändning, hvarigenom någon annan persona Imperativi kan brukas: t. ex. jag må hatas af dem, kan uttryckas såhär: *vihakoot minua* (de måga hata mig).

b) 3:tia pers. Imperativi brukas i lagstyl att utmärka en allvarligare anmaning: t. ex. *Tuomari pankoon sen eteen vissin päivän* Domaren sätte honom viss dag före. *Olkoos henkensä rikkoneet* hafve de förverkat lif sitt. *Älköön sillä olko mitään puhumista* hafve den ingen talan. *Älköön ketään avio säätyyn pakotettako* ej må någon till ägtenskap tvingas.

c) Understundom, ehuru mindre allmänt, förekommer 3:tia persona Imperativi efter *että, jotta*, (då dessa ord bemärka: att, på det), t. ex. *Minä vannonan valamiehet, jotta jokainen nähköön, kellä meistä vääritys* on jag skall låta vittnena afhöras på ed, på det hvar och en må se hvem af oss har orätt. *Anna heillen sana, että he tietäkööt tulla oikealla ajalla* gif dem bud, på det de måga veta att komma i rättan tid. Men

d) vanligare är dock att uti 3:dje, liksom i de öfrige personerna, de med hjälpverbet må bildade tempora conjunctivi, efter *että, jotta*, uttryckes med tillhjälp af verbet *mahtaa*. Se föregående Reg. 4. anm. 2.

§. 119. Om Modus infinitivus eller Verbum infinitum i allmänhet.

Reg. 1. De i §. 66. anförda föreningsord, äfvensom konjunktionen *että*, hvilken, liksom det svenska att, svarar så väl emot ut, quo, som e-

mot quod (att) i Latinen, nyttjas egentligen blott före Modi finiti, men förekomma dock efter svenskan någon gång äfven framför præsens modi infinitivi verbalis, t. ex. *Ei* (eller *että ei*, *ettei*) *auttaa lähimmäistensä hengen häädätä, on kauhea rikos att icke hjälpa sin nästa ur lifsnöd m. m.* Enligare med språklynnet är: *Olla auttamata lähimmäistensä, on &c.* eller att genom en vändning af uttrycket nyttja verbum finitum efter *ei*, t. ex. *Joka ei auta lähimmäistensä hengen häädätä, tekee kauhean rikoksen.* (*Että*) *auttaa toista vaarasta on jokaisen velkaisuus att hjälpa en annan ur fara, är enhvars skyldighet.*

Reg. 2. Då i svenskan efter någon af partickelne att, på det, under det, dy medelst att, utan att, sedan, m. fl. verbum finitum nyttjas, kan och hör ofta i finskan den motsvarande partickeln *että*, *sitä varten että* o. s. v. uteslutas och verbum finitum förbytas till den casus modi infinitivi, som §. §. 120 och 121 föranleda, samt subjektet till samma verbum uttryckas enligt de i §. §. 100 och 101 gifna regler, t. ex. *Sopiiko ihmisen niin tehdä*, i st. för *sopiiko että ihminen niin tekee*, är det tillbörligt att en menniska gör så. *Tuo' tänne minunkin nähdäkseni*, i st. för *tuot' tänne että minäkin näen*, eller *että minäkin mahdan (saan) nähdä*, hemta hit att äfven jag må se. *Näki tullessansa*, i st. för *näki kuin hän tuli*, såg då (under det) han kom. *Tietäethän sen sanomattakin* i st. för *tietäethän sen ilman että minä sanonkaan* du torde väl veta det äfven utan att jag säger det. Jemf. §. §. 100, 101, 120, 121.

Reg. 3. I en nekande och oftast äfven i en frågande sats står objectum verbi infiniti uti infinitivus casus; i öfrigt gälla samma regler om objektet

till både verbum finitum och verbum infinitum, till ex. *Ei tahtonut antaa sitä* ville icke gifva den. *Kuultuansa sen*, då han hade hört det. Se §. §. 103, 104 samt 120, 121.

Ann. 1. Vanligen är objektet obestämdt hos gerundia locativi och ablativi samt isynnerhet hos Gerund. Caritivi som uttrycker en negation: *Heitä näkemästä*, utan att se dem. *Tuli Maaherraa saattamasta*, kom ifrån att följa Landshöfdingen. *Hevoista valjastaisani* under det jag förspände hästen.

Ann. 2. Gerund. ablat. ext. förekommer vanligen icke med objekt.

§. 120. Om Modus infinitivus verbalis.

Reg. 1. När tvenne utan bindeord ihophörande verba hänföra sig till ett gemensamt subjekt a), sålunda att det föregående af dem innehåller subjektets bestämning (det är: dess lust, olust, öfverläggning, förmåga, företagande) till den handling, som det sednare verbet uttrycker, står detta sednare verb, på frågan hvad b), uti præsens infinitivi verbalis, t. ex. *Jos haluat riisuita* om du åstundar (hvad?) att afklåda dig. *Tohtoi karata pois*, ville (hvad?) rymma bort. *Ei jaksanut vetää kuormaansa*, förmådde icke (hvad?) draga sitt lass. *Päättimme odottaa*, vi beslöto att vänta.

a) Exempel på ihophörande verba, hvilka icke hänföra sig till samma subjekt: *minä näin sateen tulevan*, jag såg regn påkomma. Här äro *minä* (jag) och *sateen* (regn) särskildta subjekt. *Luulin pääseväni*, jag trodde att jag skulle slippa. Här är sjelfva persona verbi eller det utsatta *minä* subjekt till det föregående och suffixen *ni* (jag) med det utslutna *minun* subjekt till det sednare verbet. *Luultiin satevan*, man trodde att det skulle regna. Här äro man och det de särskilta, ehuru i finskan icke synliga subjekt.

b) Det föregående verbet är då vanligast något af dessa: *ahkeroita, ahnehtia, aikailla, aikoa, alkaa, ansaita, amehitia, aprikoita, arvella, aszaita, ehtia, ennärtää, epäillä, etsiä, haalia, haluta eller halata, hannaista, hennota, havaita, himota, hirvittää, hoksata, huolia, huomata, hävetä, häätäillä, ikävöitä, jaksaa, juleta, karistaa, kauhistaa, kehdata, keretä, kokea, koittaa, koitella, käetä, kärsiä, kyllästytä, laimin lyödä, luvata, lystätä, mahtaa, malittaa, mieliä, mieltiä, muistaa, nähä, oittaa, oivaltaa, osata, pelätä (peljätä), raahia eller raskita, roheta (rohjeta), ruukata, saada, saattaa, selittää (i st. för nähä), siittää, taitaa, tareta, tarvita, tietää, tohtia, runtea (i st. för ymmärtä), uhata, uhkailla, ujoilla, unehuttaa (unhorttaa), uskaltaa, vaitella, valita, viihtä, voida, ymmärtää, älytä.*

c) Men på frågorne: hvart, hvarifrån? följa Gerundia Dativi & Ablativi interioris, enligt §. 121. Reglorne 4. 9.

Reg. 2. Ett verbum descriptivum (pagg. 155, 156.) nyttjadt att beskrifva sättet af en genom ett annat verbum antydd handling, regerar vanligast det andra verbet uti præsens infinitivi verbalis, t. ex. *Sataa tihuutti*, det regnade duggande. *Ajaa koluutti*, åkte bullrande.

Anm. De hithörande talesätt äro att anses såsom en sammanfattning (hyphen) af verba, jemförlig med den å pag. 174 omtalte sammanfattning af nomina. — Någon gång nyttjas ock verbum descriptivum och det andra verbet, per appositionem, i samma persona, numerus, tempus &c. t. ex. *Lennä löyhyttele*, flyg fladdrande. *Tulee tuhuttelee*. — När ett vanligt verbum, på frågan: hvarmedelst, huruledes, brukas att beskrifva sättet af en handling, står det i Gerundium instructivi eller locativi exterioris. §. 120. Reg. 6. §. 121. Reg. 5.

Reg. 3. *Antaa, sallia* och *suoda* i bemärkelse af låta, tillåta, förunna, taga till sig

præsens infinitivi verbalis på frågan hvad? till ex. *Suo' meidän ollamme* (eller *olla*) *rauhassa*, låt (förunna) oss att vara i fred. *Anna koiran haukkuua*, låt hunden skälla. *Sallikaa lasten tulla*, tillåten barnen att komma.

Reg. 4. *Auttaa, kelvota, sopia, syntyä, tarvita, tulla*, vanligen äfven *täytyä*, så ock ofta *pitää*, såsom impersonalia nyttjade, taga till sig præsens infinitivi verbalis, med eller utan dertill hörande, enligt §. 100. a. och §. 101. R. 2. B. dermed konstrueradt subjekt, t. ex. *Ei nyt synny nuottaa vetää* nu går det icke an att draga not. *Sopiiko kenenkään sanoa*, skickar det sig för någon att säga, eller skickar det sig att någon säger. *Ei tarvihte hevoisia tuotaa*, hästar behöfva icke hemtas. *Kelpasi silloin hirsiä vetää*, det dugde då att släpa stockar. *Jos Marin tulisi lähteä sotaan*, om det skulle tillkomma Matts att resa till krig. *Ei tässä auta juonittelasi* (eller *sinun juonitella*), det hjälper icke för dig att krångla här. *Hänen täytyy tulla*. *Miesten pitää mennä* eller *miesten pitää menemän*, karlarne måste gå.

Anm. 1. När verbet, som följer på *pitää* och *täytyä*, är af forma passiva, står dess subjectum definitum vanligast i nominativus, och subjectum indefinitum uti infinitivus casus t. ex. *Hevonen pitää vietää* (eller *vietämän*) *talliin*, hästen bör föras i stallet. *Hevoinen täytyy risuttua*. Dock nyttjas verbum passivum mera sällan efter *täytyä*.

Anm. 2. I bibelfinskan finnes ock nominativus med *pitää* och derpå följande verbum activum konstrueradt.

Reg. 5. Då att, tilatt i svenskan förenar antingen ett substantivum eller ett adjectivum med ett påföljande præsens infinitivi modi, och frågan icke är: hvart? hvarifrån? (§. 121. Reg. 4.),

tager substantivum a) eller adjectivum b) i finskan till sig præsens infinitivi verbalis, t. ex.

a) *Lupa (on) leikkiä puhua, vaikk' ei tarvis irvistellä, det är lofligt att skämta, ehuru obefogadt att göra spe. Sai halun nähää lapsiansa fick lust att se sina barn. Kuin tuli aika poislähtää, då det blef tid att resa bort. Siell' on luutonta lihoa Suonitonta pohkeata Syyä miehen nälkähisen, Haukata halun aleisen.*

b) *Tämä on huokea sana, vaan vaikea tehdä, detta är lätt att säga, men svårt att göra. Kaunis nähää vacker att påse. Tämä kuorma on kovin raskas sen hevoisen vetää, detta lass är för tungt för den hästen att draga.*

Anm. 1. Subjektet till verbum infinitivum kan här uttryckas enligt § § 101 och 102 samt förklaras i svenskan oftast med tillhjälp af preposit. för, åt, t. ex. *Nyt on aika miesten mennä kotiin, nu är tid att karlarne gå hem, eller: nu är tid för karlarne att gå hem. Kaunis minun nähääni, vacker för mig att påse. Toi ruokaa miesten syöää, hemtade mat åt (för) karlarne att äta, eller pådet karlarne skulle äta.*

Anm. 2. Verbum *olla* före præsens infinitivi betyder, genom en ellips, vara nära eller vara hart när, t. ex. *Olla* (neml. *lähellä*) *hukkua*, vara nära att drunkna. *Laiva oli* (neml. *vähällä*) *haleta*, skeppet hade så när spruckit eller var hart när att spricka. Understundom utsättes det utelämnade ordet, t. ex. *Vihollinen oli vähällä päästä linnaan* fienden var hart när att slippa i slotter.

Anm. 3. Præsens infinitivi verbalis, dels ensamt dels i förening med andra ord, är understundom subjekt, t. ex. *Parempi on ajaa kuin vetää.* Jemför §. 9. B.

Reg. 6. Gerundium instructivi följer på frågorne: *hvarmedelst? huruledes?* t. ex. *Tehden työ kuluu*, medelst arbetande lider göromålet, *Ei maaten markat saada*, medelst solvande får man icke penningar. *Juosten juomahan meneepi*, under språng, springande m. m. *Tuli huutain parkuin takaisin*, kom skrikande och ropande (med

skrik och låt) tillbaka. *Antoi opetuslapsillensa näin sanoin* gaf åt sina lärjungar, sägande såhär.

Anm. 1. I öfversättning svarar gerundium instructivi ofta emot præsens participii activæ formæ. Se nästföreg. Ex.

Idiotismi: *Tullen mensen* på fram- och återvägen. *Liki pitäin*, vid pass.

Reg. 7. Gerundium dativi formalis, hvarvid personal-suffix med och utan föregående genitivus pronominis personalis alltid förenas, och som därför ej kan hafva annat subjekt, följer förnämligast på frågan: till hvilket ändamål? t. ex. *Anoi vet-tä janoansa sammuttaaksensa*, begärde vatten för att släcka sin törst. *Minä annoin kelloni sinun korjataksesi* jag gaf min klocka åt dig att lagas, eller, att du skulle laga den. *Pyysivät venettä puita soutaaksensa*, de begärde båt föratt (de skulle) ro ved. Gerundium dativi formalis förekommer mera sällan i forma passiva, t. ex. *En minä mene sinne, syötäakseni susilta*, jag går icke dit föratt varda uppäten af vargar.

Anm. 1. Om subjektet, (hvilket i svenskan ofta får framför sig preposit. till, åt, för) icke är ett pronomen personale (jag, du, han, vi, J, de, sig), kan icke gerundium dativi formalis nyttjas, utan då brukas antingen præsens infinitivi verbalis, t. ex. *Minä toin heiniä kevoisten syödiä*, jag hämtade hö åt hästarne att äta, eller ock ettå med verbum finitum, såsom: *Minä toin kaljaa että miehet saavat juoda (että miehet juokoot)*.

Anm. 2. Ofta brukas gerundium dativi formalis ock efter substantiva och adjectiva, utan att frågan: i hvilket ändamål? är för handen, eller då, enligt föreg. Reg. 5, præsens infinitivus verbalis skulle följa, t. ex. *Kuin tuli aika minun lähteäkseni* eller *kuin tuli aika minun lähteäni* (ell. *lähteä*), när tiden kom att jag skulle begifva mig. Se *on huokea sinun sanoaksesi (sanoasi ell. sanoa)*, det är dig lätt att säga.

Reg. 8. Gerund. locativi interioris infinitivi modi verbalis följer på frågan: när? vid eller under hvad tid? t. ex. *Tapasi paimenet sinne*

mennessänsä, träffade herdarne då han gick dit. *Sinne tullessani*, vid min ditkomst eller då jag kom dit. *Aika kuluu hevoisia haettaissa*, tiden förlider under det man söker hästar. *Maata paneitessamme* då vilade oss eller lägga oss att hvila.

§. 121. Om Modus infinitivus participialis.

Reg. 1. Efter sådana verba och substantiva, hvilka innebära uttryck af antingen kunskaps- eller känslö-förmågan *), uteslutes oftast *että* (att Lat. quod), och det påföljande verbum finitum förbytes till præsens eller præteritum infinitivi participialis, hvarjemte dess subjekt före en (genom förbytandet erhållen) accusativus participialis uttryckes enligt §. 100. pag 192 och §. 101, samt hos Dativus formalis participialis passivi antingen med accusativus eller med infinitivus casus, t. ex. i stället för: *Luuli että pakkainen tulee*, säges bättre: *luuli pakkaisen tulevan*; trodde att det skulle blifva sträng köld. *Sanoi että matkamiehiä oli tullut* eller *sanoi matkamiehiä tulleen*, sade att resande hade kommit. *Varoi varkaat kiini otetuksi* d. ä. *varoi että varkaat olivat kiini otetut*, förmodade att tjufvarne blifvit gripne. *Varoi varkaita kiini otetuksi*, förmodade att (en del) tjufvar blifvit gripne. *Tiesi käskettävänsä*, visste att han skulle befallas. *Sai sanoman Venäläisten voittaneen*, erhöll tidning att Ryssarne segrat. Jemf. följ. Reg. 2.

*) Sådana äro förnämligast 1:o verba sensuum, affectuum, dicendi, cognoscendi & significandi, eller de som uttrycka erfärande, kunskap, tanke, minne, glömska, tvifvel, tillkännagifvande, bestridande, känsla af lust eller ölust,

neml. hopp, fröjd, frukten, beklagande o. s. v., såsom: *Tuntea*, kuulla, nähää, huomata, keksiä, havaita, ymmärtää, lukea, ajatella, luulla, uskoa, muistaa, unehuttaa (unhoittaa), epäillä, sanoa, puhua, haastaa (ta'a), lausua, ilmoittaa, kirjoittaa, mainita, virkkaa, kieltää (bestrida), salata, vannoa, surra, murehtia, toivoa, pelätä, varoa, päivittää, valittaa, katua o. a. d. — 2:o så ock ofta substantiva, hvilka till bemärkelsen likna sådana verba, t. ex. *Luulo*, usko, sana, sanoma, puhe, kirjoitus, vala, murhe, toivo, pelko m. fl.; efter hvilka ock mestendels quod i Latinen och ej sällan att i svenskan utelämnas, t. ex. *Tunsi nuttunsa kastuneen ja päitansakkin jo kastuvan*, kände att hans rock blifvit våt och att äfven hans skjorta redan blef (eller höll på att blifva) våt. *Minä pelkäsin miesten pettävän ihteäni*, jag fruktade att karlarne skulle bedraga mig. *Sana tuli kalamiesten hukaneen*, underrättelse kom att fiskrarne drunknat. *Kielsivät puhutuksi siellä meistä*, de bestridde att man der talat om oss.

Reg. 2. Accusativus 2:us præsentis modi infinitivi nyttjas endast efter verbum impersonale *pitää* och af några äfven efter verbum impersonale *täytyä*, t. ex. *Ei olisi pitänyt niin tehtävän*, man hade icke bordt göra så. *Pitää jokaisen maksaman velkansa*, hvar och en bör betala sin skuld. *Muiden täytyy maksaman (maksaa) hänen velkansa*. Jemför §. 120. Reg. 4.

Reg. 3. Gerundium caritivi nyttjas på samma fråga och enahanda sätt, som caritivus af nomina (§. 116): *Virkkamata sanaakaan meni hän tiehensä*, utan att säga ett enda ord gick han sin väg. *Ilman mitäkään puhumata* utan att tala något.

Anm. Gerund. caritivi kan: 1:o öfversättas både active och passive, allt efter de olika subjekt och objekt, hvilka derhos finnas eller förstås, t. ex. *Tuli (ketäkään) kuhtumata* kom utan att kalla (någon). *Tuli (kenenkään) kuhtumata* kom utan att kallas (af någon), egentl. utan att någon kallade. 2:o ofta företräda ett nekande adjektift predikat, t. ex. *Se velka jäi maksamata* (d. å. *maksamattomaksi*)

den skulden förblef obetald. 3:o med verbum *olla* bilda ett slags perifrastisk, nekande konjugation, hvilken, enligt hvad redan är anmärkt, kan tagas äfven i passif mening, t. ex. *Olen polttamata* jag är utan att bränna, jag bränner icke eller låter bli att bränna; passive: jag är obränd ell. jag är icke bränd. *Olin polttamata* jag brände icke; passive: jag var icke bränd. *Olin ollut polttamata* jag hade icke bränt &c. Slika perifraser kunna ofta nyttjas att uttrycka negation i modus infinitivus, t. ex. *Hän sonoi olleensä kaksi päivää tupakkia polttamata*, han sade sig icke hafva rökt tobak på två dagar.

Reg. 4. Gerundium Dativi interioris följer efter åtskilliga ord mest adjectiva och verba *) på frågorne: hvart, hvartill, till hvad handling, (actus) eller hvad saks görande? t. ex. *Lähetti palveliansa hakemaan hevoista*, skickade sin betjent att söka häst. *Halukas lukemaan*, som har lust att läsa. *Minkäläinen sinun hevoisesi on juoksemaan*, hurudan är din häst tillatt springa? *Huuli hevoinen käymään!* (ord att mana en häst att gå). *Arka säikähtämään* lätt skräm. *Jätti lapsen itkemään*, lemnade barnet att gråta. *Kyttilä jäi palamaan* ljuset blef att brinna.

*) I allmänhet efter de flesta sådana ord, på hvilka, enligt §. 109. Reg. 1. a, b, c., dativus interior plår följa. Sådane äro, ibland andra, de ord som beteckna: rörelse, blifvande, duglighet, vänjande eller lärande, lust, fallenhet, bevekelse, befallande, tvång, motsträfvighet, o. s. v. t. ex. *Tuli saarnaamaan*, kom att predika. *Satun näkemään*, jag träffade att se. *Jäi tuomaan*, blef att afhemta. *Rakesi juomaan*, begynte suppa. *Rupesi nauramaan*, begynte att skratta. *Taukosi seisomaan*, stannade att stå. *Läksi käymään*, företog sig att gå. *Purskahyi nauramaan*, utbrast i skratt. *Soveljas tuomihtemaan*, ojäfvig att dömma. *Kelvata asiaa toimittamaan*, vara duglig att uträtta en sak. *Et ole mies tekemään sitä*, du är icke karl att göra det. *Oppia (tortua) lukemaan*, lära (vänja) sig att läsa. *Nyörä tottelemaan*, villig att lyda. *Vietellä pois*

antamaan förleda att gifva bort. *Houkutella tulemaan* locka att komma. *Käksi meirä ajamaan* befalle oss köra. *Pakotti olemaan* tvang att vara. *Oliko pakko tänne tunkemaan*, hvad tvang att tranga dig hit. *Vastahakainen maksamaan* ovillig att betala. *Tämä hevoinen on laiska käymään* denna häst är lat att gå. *Jykkä taipumaan* styf att böja sig.

Anm. Gerundium dativi interioris förstås alltid active, och behöfver man uttrycka sig passive, svarar deremot merendels præsens verbalis, eller gerundium dativi formalis t. e. *Käksi renkinsä viemään*, befalle sin dräng att föra; passive: *Käksi renkinsä vietää* befalle att drängen skulle föras. *Lähetti jauhaamaan* skickade att mala. *Lähetti jauher. raaksenne* eller *jauhaaksenne* skickade att malas af eder.

Reg. 5. Gerundium locativi exterioris nyttjas

1:0 på frågan hvar medelst? enligt §. 112.

Reg. 5, t. ex. *Teki reian puuraamalla*, gjorde håll medelst bärande.

2:0 med suffixum personale förenadt och oftast med verbum *olla* konstrueradt, samt uttrycker då varande i begrepp att göra det som verbet bemärker, t. ex. *Olla lähtemällänsä*, vara i begrepp att resa (på resande fot).

Reg. 6. Gerundium locativi exter. diminutivum nyttjas med suffixum personale alltid förenadt och gemenligen med verbum *olla* konstrueradt för att uttrycka varande i begrepp eller på punkten att göra något, t. ex. *Matkamiehet olivat lähtemäisillänsä*, de resande voro just i begrepp att begifva sig åstad. *Oli putoomaisillansa*, var hart nära att falla, på franska: étoit sur le point de tomber.

Reg. 7. Gerundium locativi interioris följer på frågan: hvar eller i hvilken handling (actus)? t. ex. *Olivat ulkona kyläilemässä*, de voro ute att göra besök i byarne. *Matti on naapurissa riittä salvamassa*, Matts är i granngården föratt tinra en

ria. *Kävi meillä aatraansa korjuuttamassa*, var hos oss föratt låta laga sin plog.

Anm. Mestendels nyttjas detta gerundium konstrueradt med *verbum olla*, i stället för hvilket ock *käydä, viipyä, vaeltaa, juosta*, och några andra brukas, t. ex. *Vaelsi kyli sä lapsia luettamassa* vandrade i byarne föratt förhåra barnen.

Reg. 8. Gerundium ablativi exterioris förekommer mera sällan och då gemenligen med personal-suffix på frågan hvarefter, t. ex. *Tulemaltansa oli hän vielä terve* efter sin ankomst var han ännu frisk. *Väsyit koluta ruupeeemaltasi* du tröttnade straxt efter det du börjat. — I dessa och dylika fall nyttjas hellre Supinum. *Haki hakemaltansa* sökte idkeligen, efter orden: sökte sedan han sökt. Äfven säges: *haki hakemistansa* i samma betydelse. Likaså: *löi löymältänsä* eller: *löi lyömismistänsä*, o. s. v.

Anm. Någon gång förekommer genitivus före detta gerundium, som dock kan i sådant fall äfven anses vara ett substantivum, såsom: *Sinun polttamaltasi reikä viina-pannussa havaittiin*, efter din bränning märktes hål i brännvins panna.

Reg. 9. Gerundium ablativi interioris nyttjas 1:o gemenligen utan suffixum personale på frågan: hvarifrån? t. ex. *Tulla uimasta*, komma ifrån att simma. *Kielsi minua lukemasta sitä*, nekade mig ifrån att läsa det. 2:o någon gång med suffixum personale på frågan: hvarför? t. ex. *Suuri kiitos auttamastasi heitä*, stor tack för att du hjälpte dem.

Reg. 10. Præterita infinitivi participialis nyttjas enligt Reg. 1 i denna §.

Reg. 11. Supinum följer på frågan hvarefter, eller på frågan när, då derpå svaras med tillhjälp af orden: efter att, sedan: t. ex. *Tultua*,

ni sinne ja nähtyäni asian, sanoin minä, sedan jag kom eller hade kommit dit och såg eller hade sett saken, sade jag. Vierasten poislähettyä, sedan de främmande bortgått. Lykättyä veneen järveen näimme sen vuotavan, efter att hafva utskjutit båten i sjön, sågo vi att den läkte.

Anm. Supinum uttrycker alltid ett præteritum, och förklaras ock understundom i svenskan med tillhjälp af då, emedan, t. ex. *Anna, harvoin pyyttyäni gif, då (emedan) jag så sällan begärt.*

§. 122. *Mahtaa* betyder egenteligen detsamma som *taitaa, saattaa* (kunna, lära, töra), hvarmed det understundom ock i bruket omvexlar, samt nyttjas såsom hjälpverb i likhet med svenskarnes *må, måtte*; men icke så ofta och så vidsträckt, utan vanligen endast

1:o uti förebrående talesätt i sin första bemärkelse: *kunna*, t. ex. *Mahtoivat totella, niin ei heittä olisi lyöty*, de kunde hafva lydt, så hade man icke slagit dem. På detta sätt nyttjas *mahtaa* gemenligen uti imperfectum.

2:o. i tvifvelaktiga talesätt i mening af *töra, lära, må*, t. ex. *Sinä mahdat olla laiska du tör (lär, måtte) vara lat.* Jemf. §. 118. Reg. 5.

3:o. efter *että, jotta* (på det, att) i bemärkelse af: *må, måtte*, t. ex. *Mitä pitää minun tekemäni, että minä mahdan saada sen asian aikaan*, hvad skall jag göra att jag måtte få den saken uträttad. Jemf. §. 118. Reg. 4. anm. 2.

Anm. En af Finnar icke antagen svecism är att nyttja *mahtaa* såsom önskningsord, till att dermed uttrycka en modus optativus, t. ex. *Mahtaa tämä siemen olla langennut hyvään maahan, mahtaa elon Herra lähettää usiampia työmiehiä viina-*

mákeensä", (d. v. s. detta korn lär, tór, vara fallit i god jord, sädens Herre lär sända m. m.) i st. för: *Olkoon tämä siemen langennut hyvään maahan, lähettäköön elon Herra &c.* d. v. s. måtte detta korn halva fallit i god jord, måtte sädens Herre m. m.

§. 123. Reg. 1. Participia activa taga sina verborum casus till sig såsom: *Maata viljelevä*, den som brukar jorden. *Palkkansa saanut*, den som fått sin lön. *Paikkansa pitävä*, den som behåller sin plats. *Aikova kyntää*, ärnande eller den som ärnar plöja. Jemf. §. 99.

Reg. 2. Participia passiva på *ma*, *mä*, konstruerade med genitivus och verbum *olla*, brukas ofta då frågan är hvems eller hvilkas arbete, gerning o. s. v. något är, samt kunna då äfven öfversättas active, t. ex. *Kenen tekemä tämä reki on*, hvems arbete är denna slåde, eller, hvem har gjort denna slåde. *Onko tämä lanka sinun kehräämäsi?* är denna tråd din spånad eller spunnen af dig?

§. 124. Om Postpositioner.

Reg. 1. Antalet af postpositiones kan icke nog bestämmas, emedan hvar och en sådan casus af ett nomen, hvilken kan tjena att utrycka en preposition i andra språk, kan räknas till postpositiones i finskan. Till sådana höra, utom de ofvananförde (§. 81), förnämligast följande:

110. Hvilka taga till sig genitivus på frågorne:

A) Hvert: *luoksi* contracte *luo'*; *ty-ökse* (pro *työ-ksi*), contr. *ty-ö'*, *tygö*, biblice: *tygö*, *tyköhön*

till, hos; *sekaan* ibland, *mukaan* i följe med, *viereen* bredvid, *kohdalle(n)* midtemot, *rinnalle(n)* i bredd med, *ulkopuolelle(n)* utom.

B) Hvar: *tykönä* hos, *seassa* ibland, *muassa* i följe med, *vastassa* emot, *vieressä* bredvid, *kohdalla* gent emot, *ulkopuolella* contr. *ulkopuolla* utom, *sisä-puolella* contr. *sisäpuolla* inom, *välillä* emellan, *rinnalla* i bredd med.

C) Hvarifrån: *tyköä* hos, *ifrån*; *seasta* ibland, *muasta* ifrån medfölje, *kohdalta* midt emot, *ulkopuolelta* contr. *ulkopuolta* ifrån yttre sidan, *sisä-puolelta* contr. *sisä-puolta* ifrån inre sidan, *väliltä* emellan, *rinnalta* i bredd med, *vierestä* bredvid.

Anm. Alla föregående taga ock personal-suffix till sig, såsom: *tykönäni* hos mig, *tykönäsi* hos dig, *En tule heidän mukaansa* jag kommer icke i följe med dem (i deras följe).

D) Hvarigenom: *halki* midt igenom, *puhki* igenom, *alakäiten* under händerna, t. ex. *juoksi niitun halki mehtään* sprang midt igenom ängen i skogen. *Tuikahti tuli-soronen kultasesta kätkestä, päältä polven Väinämöisen, läpi kämmenten Jumalan, alakäiten Ilmarisen, puhki kuuman tuuran putken, halki kirvehen hamaran.*

2:o. Sådane som taga till sig infinitivus casus på frågorne:

A) Hvar: *liki*, *likeelle(n)*, *lähes*, *lähelle* nära, *likemmäksi* contr. *likemmä'*, *lähemmäksi*, contr. *lähemmä'*, närmare, *likimmä'*, *lähimmä'* närmast; *vasten*, *vastoin* emot.

B) Hvar: *liki*, *likeellä*, (*lähes*), *lähellä* nära *likempänä*, *lähempänä* närmare; *likimpänä*, *likinä*, *lähimpänä*, *lähinnä* närmast, *vasten*, *vastoin* emot.

C) Hvarifrån: *likeeltä*, *läheltä* nära ifrån, *li-*

kempää, lähempää närmare ifrån, *likimpää* närmast ifrån.

D) Hvarigenom: *liki* nära, *likemmiten* närmare, *likimmiten* närmast. *Pitkin* långsmed.

Anm. *Vastaan, keskellen, keskellä, keskeltä*, samt *ilman* och de af *puoli, puolite'* sammansatte *sisäpuolella, sisäpuolire* &c. konstrueras ock understundom med infinitivus casus.

Reg. 2. Postpositionerna böra nyttjas med afseende 1:o å sina casus och de genom dem uttryckta relationer, A); 2:o å det begrepp, som dessutom ligger till grund för deras bemärkelse, B).

A) Af postpositionerna följa dativi på frågan hvart (§. 81. A. §. 107), locativi på frågan hvar (§. 81. B. §. 111), ablativi så ock infinitivi casus på frågan hvarifrån (§. 81. C. §. 115), postpositioner, lyktade såsom gerundia instructivi 5:tæ conjugationis nyttjas på frågan hvarigenom (§. 81 D. §. §. 60. 126 R. 6.

T. ex. Hvarit gingo de? under boden *aitan alle*. Inuti boden *aitan sisään*. Bakom boden *aitan taaksi* (*taakse*). — Hvar äro de? under boden *aitan alla*. Inuti boden *aitan sisässä*. Bakom boden *aitan takana*. — Hvarifrån kommo de? under boden *aitan alta*. Inifrån boden *aitan sisästä*. Bakom boden *aitan takaa*. — Hvarigenom foro de? bakom boden *aitan taite(n)*. De foro emellan boden och brunnen *kulkivat aitan ja kaivon välite(n)*.

Anm. 1. Detta gäller ock om de postpositioners casus, hvilka genom förkortning och bokstafsutbyte (§. 12) blifvit oigenkänliga, såsom Dativi: *ala'* (*alak*), *ale'* (*alek*), *luo'* (*luok*), *luokse*, *ty-ökse*, *ty-ö'*, *tyhó*, *tyvö'*, (*tyvön*), *tygö*.

Anm. 2. Af postpositioner, som hafva dubbla casus på samma fråga, uttrycker casus interior vanligen en närmare relation, än casus exterior, t. ex. *edelläni* eller *eellán* framom mig, *edessäni* eller *eessäni* inför mig.

B) I afseende å det begrepp, som ligger till grund för en postpositions bemärkelse, bör postpo-

sitionen nyttjas så, att detta begrepp kan ingå i förklaringen af den relation, hvilken genom postpositionen betecknas, t. ex.

a) Emedan *ala*, *ali* bemärka ett underbeläget rum (plats, ställe. locus), böra deras såsom postpositioner nyttjade casus *alle*, *ale'*, *ala'*, *alla*, *alta* brukas då fråga är om underbeläget rum (locus), hvarest någon ting är (quies in loco), hvart, hvarifrån något röres (motus ad locum & e loco), såsom: *minä olen katon alla* jag är under tak, egentl. jag är å takets underbelägna rum. Deremot får icke till ex. "vi förnötte dagen under sång och dans" öfversättas "vietimme päivän laulun ja soiton alla"; ty här kan begreppet om ett underbeläget rum icke ingå i meningen.

Anm. 3. Genom en såkallad tropus (ordavändning), hvarmedelst det som icke intager något rum, föreställes såsom materielt, kunna dock vissa postpositioner loci eller sådana, hvilka antyda rum, äfven nyttjas att beteckna andra än rum utmärkande relationer, t. ex. *alla vaiivan vaikehimman* under den svåraste eller ganska svåra plågan.

b) *Edelle*, *eelle(n)*, *eteen*, *edellä*, *eellä*, *edessä*, *eessä*, *edeltä*, *eeltä*, *edestä*, *estä* (af nom. sing *esi* framföre varande rum eller ställe) betyda till, i, på, ifrån — framföre varande rum (locus), och böra egentligen nyttjas i denna bemärkelse, såsom: hvart slapp han? framom mig *edelleni* ell. *eelleni* — liksom sade man: till eller på min framför-plats. — Hvart kom han? framföre badstugan *sunnan eteen* (icke *edelle* ell. *eellen*). — Hvar vandrade han? framom mig *minun edelläni* ell. *eelläni* (egentel. i det rum, som var framför mig).

Anm. 4. Genom den i nästföregående anm. 3. omtalte tropus nyttjas locat. exterior *edellä* då fråga är om framföre varande tid, t. ex. *Före Jul Joulun edellä*, före middagen *edellä puolipäivän*. Dock är det tjenligare att i slika fall nyttja *ennen*, såsom: *ennen Joulua* före Jul, *ennen puolipäivää* före middagen.

c) *Luo* och *tykö*. obrukliga substantiva, betyda begge det rum (locus), som närmast omgifver något, (local-omgifning), och endast i denna mening böra, på anförde frågor (§§. 81. 124 Reg. 1.), de ifrån dem kommande postpositioner: *luokse* (*luoksi*) *luo'*, *ty-ökse*, (*ty-öksi*),

ty-ö, tyh^ö, tyv^ö, tyköhön, biblice: tygö; luona, tykönä, luota, tyköä, blifva nyttjade, såsom: *Meni sairaan luokse* (työkse) gick till den sjuke (egentl. i den sjukas närmaste omgifningar). *Oli sairaan luona* (tykönä) var hos (i närmaste omgifningarne af) den sjuke. *Tulee sairaan luota* (tyköä) kommer ifrån (närmaste omgifningarne af) den sjuke. Vid skåpet *kaapin tykönä*. Men "vid första påseendet" heter: *ensi kahteessa*; ingalunda: *ensi kahteen tykönä* (eller *luona*).

d) *Läpi*, *lävite*(n) och *kautta* betyda vardera: igenom; men *läpi* och *lävite'* (af subst. *läpi* hål) nyttjas då fråga är om genomt rångande, hvaremot *kautta* (kanske af verb. *käydä* eller *käyä* gå) brukas gemenligast, då fråga är om omgång, och understundom, när Loc. ext. icke skickar sig (§ 112. Reg. 5. A), i bemärkelse af medelst såsom: *Luoti meni seinän lävite'* kulan gick genom väggen. *Aurinko paistaa lasin lävite'* solen lyser genom glas. *Läpi viien villa-vaipan* genom fem ylle-vepor. *Vaelsi Tornion kautta Piirimehen* vandrade genom Torned till Pitä. *Orti ulos pohjan kautta* tog ut genom bottnet. *Käski lauramiesten kautta* befalte genom Nämndemån. *Minä vannon Jumalan kautta* jag svår vid (Lat. per, igenom) Gud. Dock står *kautta* stundom för *lävite*: *Kuolut kulta-kuninkaamme, ammattuna aivon kautta* skjuten igenom hjernan.

e) Postpositiones *päälle'*, *päällä* bemärka: ofvan på, (utan på), *päältä* ofvanpå-ifrån (utan på-itrån), hvareföre prepositionen "på" egenteligen endast i dessa bemärkelser tagen kan med sagde postpositioner öfversättas: (på frågorne: hvart, hvar, hvarifrån, nyttjas *päälle'*, *päällä*, *päältä* mera sällan i bemärkelse af hufvud, utan i deras ställe plågar vanligast brukas: *päähän*, *päässä*, *päästä* eller *pään päälle*, *pään päällä*, *pään päältä*), t. ex. *Vettä rippuu päälleni* det dryper vatten (ofvan) på mig. *Vettä rippuu päähani* eller *pääni päälle'* det dryper vatten (ofvan) på mitt hufvud. *Nosti päältänsä* lyftade ofvan ifrån sig. *Nosti päänsä päältä* lyftade ofvanifrån sitt hufvud. *Piti sauvaa kärmeen päällä* höll stafven (ofvan) på ormen. *Piti s. kärmeen pään päällä* höll stafven (ofvan) på ormens hufvud. *Jolla on jäse* (kelsi, kaihi) *silmän päällä* som har hinna ofvan på (utan på; ögat. *Orti turkin päällensä* tog pälsen på (ofvan på, utan på) sig. *Riisui vaatteet päältänsä* klädde kläderna af (ofvanpå-ifrån, utanpå-ifrån) sig.

f) Likaså antyda de flesta öfrige postpositioner egentligen något rum (locus) hvar något år, hvar t, hvarifrån, hvarigenom något röres, hvarföre de ock om rum böra på ofvananförde frågor nyttjas.

g) Sådane, som deremot icke antyda rum, äro till ex. *Ennen, ilman, kesken, keskenämme, keskenämme, keskenänsä, paitti, pait, paitsi, puolesta, suhteen, takia, rautta, tähden, tähden, varren, vuoksi.*

h) Postpositioner, hvilka gemenligen nyttjas att uttrycka åfven andra, än lokala relationer, äro förnämligast: *asti, edellä (om rum och tid), kanssa, kautta, kohden, kohin, kohri, kohtaan, jälkeen, jällestä, liki, lähes, mukaan, myöten, perään, perästä, saakka, vasten, vastoin.*

Hvarje postpositions särskildta bruk och bemärkelser ses föröfrigt af *Lexicon*.

Reg. 3. Postpositionerna brukas, i enlighet med redan anförde regler, 1:o då andra språks prepositioner icke kunna eller vanligen icke plåga utan dem antydas; 2:o då tydligheten fordrar postposition; 3:o understundom för mera eftertryck; 4:o dessutom i poesi för versens skull; men i öfrigt bör man, enär så ske kan, hellre uttrycka sig utan än med postposition.

Anm. 1. I Några fall kan en relation lika riktigt med, som utan postposition uttryckas t. ex. Gick till brunnen *meni kaivollen* eller *meni kaivon luokse*; men i de flesta fall är icke förhållandet sådant. Också plågar en och samma relation i en del talesätt uttryckas med, i andra utan postposition, t. ex. *Läikytti vettä vaatteillen* svalpade vatten på kläderna, *läikytti vettä lapsen päällän* svalpade vatten på barnet. Derföre kan icke genom allmänna regler närmare bestämmas när postposition bör eller icke bör brukas; följande anmärkningar lända dock till någon rättelse härutinnan.

Anm. 2. Prepositioner och prepositionala relationer, hvilka gemenligen behöfva i finskan med postpositioner antydas, äro i synnerhet: bak, bakefter, bakom, bakomifrån, bortom, sedan, *taakse, takana, takaa, taiten, jällelle, jälkeen,*

jällessä, jälestä, perään, perässä, perästä; bredvid, invid, bredvid-ifrån, viereen, vieressä, vierestä, vierite(n), kupeelle', kupeeseen, kupeella, kupeessa, kupeesta, oheeseen, oheessa, oheesta, ohite(n), syrjään, syrjässä, syrjästä; emellan, emellan-ifrån, välillen, väliin, välillä, välissä, väliltä, välistä, välite(n); framföre, framföre-ifrån, fram-om, inför, så ock: före, för, innan (i anseende till rummet eller tiden), edelle', ereen, edellä, edessä, edeltä, edestä, edite(n), ennen; förbi, sivuute(n), ohite(n), vierite(n); gent emot, midt emot, tvertemot, i stridigt förhållande emot, i motsatt syftning emot, till mötes, kohden, kohin, kohti, kohdaksi, kohdalla, vasten, vastaan, vastassa, vastoin, vastapäätä; i bredd med rinnallen, rinnalla; i enlighet med, jälkeen, mukaan; i förhållande till, i mon af, suhteen, myöten, jälkeen; i, ifrån (ens eller fleres) medfölje, lag, sällskap (på frågorne: hvart, hvar, hvarifrån), kanssa, keralla, mukaan, muassa, muasta, myötä, joukkoon, joukossa, joukosta, pariin &c.; igenom (då rörelse genom rum antydes), kautta, lävite, läpi &c.; kring, ikring, omkring, kringom, omkring-ifrån, ympäri', ympäriille(n), ympäriillä, ympäriiltä, längsmed, längsät, längsefter, utmed, pitkin, myöten; midtuti, midtemellan, midr-ifrån, midtigenom, kesken, keskellen, keskellä, keskeltä, keskiten; nedanföre, nedanom, nedanföre-ifrån, ala-puolellen, ala-puolella, ala-puolelta, ala-puoliten; inemot, nära, närmare, närmast, näst, nästintill, liki, lähes, rienoille' &c.; ofvan, ofvanföre, ofvanom, ofvanifrån, utanpå, öfver (i anseende till rummet) öfverom, tversöfver, utöfver, päälle', päällä, päältä, päällire', yli, yliten, yläpuolelle', yläpuolella, yläpuolelta, yläpuolite', halki, poikki; vid pass, verran, paikoilla, liki-pitäin; underifrån, underom, under (i anseende till rummet), alle, alla, alta, alaite' &c.; å - - vågnar puolesta; utanför, utanföre-ifrån, utom (i anseende till rummet), ulkopuolelle, ulkopuolella, ulkopuolelta, ulkopuolite; utom, undantagande, paizzi, erittäin; innanför, innanför-ifrån, sisäpuolellen, sisäpuolella, sisäpuolelta, sisäpuolite(n), sisälle &c.; ända till, intill, ända i, ända ifrån, asti, saakka.

Anm. 3. Åtskilliga prepositioner blifva i finskan med postpositioner uttryckte, då de stå i de nästförut anfördes ställen och bemärkelser, dels också i vissa andra fall, t. ex. då de icke kunna utbytas emot sådana prepositioner,

hvilka för tillfället med blotta casual-ändelser antydast, såsom:

a) "efter" i bemärkelse af: "bakefter, bakom, i enlighet med, i förhållande till, i mon af, näst-intill"; till ex. stå efter (bakefter, bakom, nästintill) någon, *takana*. Efter (i enlighet med) hans skyldighet, *velkaisuutensa jälkeen*. Efter (i enlighet med) tur *vuoron perään*. Svärd efter (i förhållande till, i mon af) kärnen *mickka miestä myöten*. Efter (i anseende till tiden) uttryckes ock med postposition, i fall "efter" icke står i stället för "ifrån" eller kan utbytas emot *Supinum* eller *gerundium ablativi exterioris*, t. ex. efter Jul, *Joulun jälkeen*. Andra söndagen efter (ifrån) Påsk, *toinen sunnuntai Pääsiäisestää*, eller *Pääsiäisen jälkeen*. Efter min dirkomst, *sinne tultuani*.

b) "emot" uttryckes med postposition, utom understundom då "emot" står i stället för "i, å" eller kan uttryckas genom *genitivus*, t. ex. slog emot (i) väggen *seinään*. Jemf. § 96. Reg. 1. § 108. D. "Emot" uttryckt genom sammansättning: emot morgonen, emot hösten, emot slutet, *aamu-puoleen*, *syys-puoleen*, *loppu-puoleen*, åfven: *lopulla*.

c) Prepos. "för" uttryckes gemenligast med postposition, då "för" står i bemärkelse af: "emot, framför, framom, innanför, utanför, i afseende å, i stället för, inför, å - - vägnar, innan," så ock oftast då det nyttjas i betydelse af: "för - - skull" (jämeför pag. 226. c.)

d) Prepos. "för - - skull" kan understundom i sammanhang med verba och då fråga är om hinder, antydast genom ändelsen af *Ablat. ext.* (sid. 226), åfven någon gång stå i stället för "till, af", såsom: *lystiksensä* för sitt nöjes skull, till sin förlustelse; *vanhasta vihasta* för gammalt hats skull, af gammalt hat; men uttryckes föröfrigt med postpos. *takia*, *tautta*, *tähden*, *tähen*, *vuoksi*, *suhten*, *vasten*.

e) När prepos. "genom, igenom" utmärker någon omgång, plägar den gemenligast medelst postpositionen *kautta* uttryckas, t. ex. *Minun kauttani hän sen toimeen sai*, genom mig fick han det uträttadt.

f) När prepos. "hos" betyder "i närmaste omgifningarne af" samt icke kan antydast enligt § 112. Reg. 1. b., uttryckes den med postposition, t. ex. *Minä olin sinun tykönsä (tuonasi)* jag var hos dig.

g) Prepos. "ibland" uttryckes medelst postposition, *takaan*, *seassa*, *seasta*, *joukkoon*, &c.; utom någon gång, då

den står i stället för "i, af" eller med genitivus kan uttryckas; t. ex. bland (i) nymfernas skara *neitoisten joukassa*. Jemf. § 98. Reg. 3. samt sid. 230.

h) Prepos. "ifrån" i stället för "ifrån omgifningarne af" uttryckes ofta med postpos. *luota*, *tyköä*, då den står före pronomina personalia samt före ord, hvilka utmärka varelser med lif och rörelse, t. ex. dref bort ifrån sig (ifrån sina omgifningar), *ajoi pois luotansa*. Jag kommer ifrån (omgifningarne af) Domaren, *Tuomarin luota* (*tyköä*).

i) Prepos. "i anseende till" kan understundom uttryckas utan postposition, neml. då frågan är, i anseende till hvad egenskap, någon är på något sätt beskaffad (sid. 208. F.; sid. 227. Reg. 3); föröfrigt uttryckes den medelst postpos. *suhteen*, *vuoksi*, *puolesta*, *takia*, *tähden* &c.

k) Prepos. "om" i stället för omkring, uttryckes med postposition, t. ex. Linda om (omkring) fingret *sormen ympärä* eller *ympärillen*.

l) Prepos. "på, på-ifrån" i bemärkelse af "ofvanpå, utanpå, ofvanpå-ifrån, utanpå-ifrån" behöfver uttryckas med postposition då den står före pronomina personalia, vanligen ock före ord, hvilka beteckna varelser med lif och rörelse, äfvenså före ord, som betyda hus, t. ex. på (ofvanpå) sig, *Päällensä*. *Miesten päälle* ofvanpå karlarne. *Aitan päällä* på boden.

m) Prepos. "till" då den bemärker "till omgifningarne af", behöfver ofta uttryckas med postposition, i synnerhet då den står före pronomina personalia, som med personal-suffixer antydas, samt före ord, som beteckna lefvande varelser, t. ex. *Isänsä luokse* till sin fader. *Luoksesi* (*zy-öksesi*) till dig.

n) Prepos. "vid" i bemärkelse af "invid, bredvid, i omgifningarne af" kan understundom, då tvetydighet icke är att befara, antydas enligt § 112. Reg. I. c.; men föröfrigt uttryckes den medelst postposition; t. ex. vid vägen *rien vieressä* (*oheessa*). Vid dörren, *oven tykönä*, *oven suussa*, *oven pielessä*. Fann sin pipa vid båten, *löysi piippunsa veheen luota*.

o) Prepos. "åt" på frågorne: hvartåt, hvaråt, hvarifrån åt, uttryckes med *päin*, *kohden*, *kohin*, *käsin*; till ex. åt öster, *itään päin*, *itää kohden* (*kohin*), *kierrä tuonne käsin*,

tvinnna dit åt. *missä päin sinä olit*, hvaråt var du? *mistä päin sina tulet*, hvarifrån åt kommer du? Item: *vasemmallen (oikiallen) kädellen* åt (till) vänster (höger).

Anm. 3. Vissa relationer, hvilka utan postposition eljest kunde antydas, plåga understundom med postposition uttryckas, förnämligast a) föratt gifva dem mer eftertryck; t. ex. *Ei se ole penkin alla, vaan penkin päällä* det är icke under bänken, utan på bänken. *Kahtoi silmäni sisään* såg mig in i ögonen; b) i poesi för versens skull, t. ex. *karittat emänsä kanssa - karittat eminensä*. lammen med sina mödrar; *panisin paperin päälle - panisin paperille*, på papper; *pojat äidin polven päältä - pojat äidin polvelta*. c) föratt undvika tve tydighet och samma casus tätt på hvarannan i olika betydelse, t. ex. *Hakkasi kirveellä havuja polkyn päällä*, på stocken. *Oikasi naulaa kiven päällä*; på stenen. *Kivellä* i stället för *kiven päällä* kunde här äfven betyda: med stenen, d) i värdslösare tal och skrift, t. ex. *istui kiven päällä* i stället för *istui kivellä*.

Anm. 4. Den preposition, hvilken i andra språk ofta förenar vissa verba med deras objekt, behöfver understundom icke med postposition särskildt uttryckas, emedan de motsvarande finska verba icke sällan nyttjas active eller utan postposition förenade med sitt objekt, hvilket då gemenligen står i infinitivus casus; t. ex. *beffita sig om något, ahkeröita jotakuta*. Förbarma dig öfver oss, *armahda meitä*, icke: *armahda meidän päällemme*. Förundra sig öfver något, *ihmetellä jotakuta*. Klaga öfver våld, *valittaa väkivaltaa*. Skryta öfver (med, om) sina gerningar *kehua töitänsä*, Fråga efter (efterfråga) något af någon *kysyä jotakuta joltakulta*. Följa med någon *seurata jotakuta*. Jag går i borgen för det *minä takaan sen*. Tala vid dem! *puhuttele heitä!*

Anm. 5. I svenskan och andra språk nyttjas vissa prepositioner, i stället för åtskilliga andra, så att en och samma preposition ofta uttrycker flere olika relationer, hvilka deremot i finskan behöfva på särskildta sätt antydas. Då en slik obestämd preposition förekommer att på finska öfversättas, bör öfversättningen i allmänhet icke ske ord för ord, utan mening för mening, och så framt denna preposition icke kan, enligt nästföregående anmärkning i öfversättningen förbigås, bör noga iakttagas, uti hvilken betydelse samma preposition för tillfället förekommer, samt huru den till följe deraf bör på finska uttolkas; t. ex. De

fruktade för dig *pelkäsivät sinua*. Till skam för sin slägt (till sin slägts skam) *sukunsa häpeäksi*. För hvem ringes det nu (hvems ringning är det nu), *kenen kolloja nyt soite-taan*. Nyckeln blef för (vid) dörren *avain jäi ovelle (suul-len)*. Fördelaktig för (år) alla *etuisa kaikillen*. Sälja för (till) samma pris *samaan hintaan*. Misstänka någon för (lust till) andra qvinnor *varoa muihin vaimoin*. Anse för (såsom, till att vara) lögn *luulla valeeksi*. Arbete för (till) lång tid *työtä pitkäksi ajaksi (kauaks aikaa)*. För (till) det första *ensimmäiseksi, ensiksi*. Nyckeln är för (vid) dörren, *avain on ovella (suulla)*; köpte för med tre Rubel, *osti kolmella rup-lalla*. Ligga för fädot (i boskapens fötter) *karjan jaloissa*. Hålla för (i egenskap af, såsom) främmande, *pitää vieraan*. God för (på) sin tid, *hyvä aikansa*. God för (i hänseende till) sin tid, *hyvä aikansa suhteen*. Akta för (ifrån) regn, *säilyttää sateelta*. Slapp icke för motvind (för motvindens skull), *ei päässyt vastaruulelta*. Betalte sex för hundra, *maksoi kuusi sadalta*. Bevara oss för (af) allt ondt, *varjele meitä kaikesta pahasta*. Banna någon för (angående) något, *torua jotakuta jostakusta*. Fick tio Riksdaler för tunnan, *sai kymmenen Riksiä tynnöristä*. Detta mynt går för (gäller) tre rubel, *Tämä raha käy kolmesta ruplasta*. De kommo för (in-för, framför) mig, *tulivat (minun) eteni*. Stod för (framför) mig, *seisoi edessäni*. Undanför (framför-ifrån) hästen, *pois hevoisen edestä (tieltä)*. Svarade för mig (å mine vägnar), *vastasi minun puolestani*. För (i anseende till) det hindret kan jag nog komma, *kyllä minä sen esteen vuoksi saatan tulla*. För sin oduglighet (för sin oduglighets skuld) blef han bortlemnad, *kelvottomuutensa tähden (tähen, takia, tautta) hän pois heitettiin*.

Hvarje Postpositions särskildta bruk och bemärkelser ses föröfrigt af Lexicon.

Syntaxis Ordinis.

§. 125. Reg. 1. I anseende till sina flere och bestämdare flexioner, tål finskan en mångfaldigare ordens ordning, än svenskan.

A) Till exempel: *Pietari läksi eilen anomaan morsianta pojallensa* Petter begaf sig i går att begära en brud åt sin

son. *Läksi Pietari eilen morsianta pojallensa anomaan. Ellen Pietari läksi &c. Anomaan pojallensa morsianta Pietari eilen läksi. Morsianta anomaan pojallensa Pietari eilen läksi. Pojallensa morsianta anomaan Pietari eilen läksi. Anomaan Pietari eilen läksi morsianta pojallensa. Pojallensa morsianta eilen läksi Pietari anomaan.* — I synnerhet i Poesi är ordens ordning föränderlig, t. ex. *Vanhan Väinämöisen vaippa gamla Väinämöinen vepa. Vaippa vanhan Väinämöisen; Vanhan vaippa Väinämöisen; Väinämöisen vanhan vaippa. Vanhan vaippa Väinämöisen; Väinämöisen vaippa vanhan; vaippa Väinämöisen vanhan.* Jemf. sid. 179. B.

B) I några delar är ordens ordning i finskan och i andra språk enahanda, så vidt den nemligen rättar sig efter tankegångens allmänna lagar; men i andra delar är den ombytlig, såsom beroende af språkets vanor och egenheter samt deras större eller mindre bestämdhet i afseende å ändelser, som utmärka ordens inbördes relationer, och lemna än större än mindre frihet att ordna orden efter det som eftertryck, välljud, verslagar, följande ords förbindning med de föregående, eller ock blott godtycket kunna fordra. — I allmänhet kan derföre ordens ordning sällan bindas vid några ovilkorliga regler, utan bör genom örat och gods författares efterdömen inhämtas. Emedlertid tjena i detta afseende följande anmärkningar till någon rättelse.

Ann. 1. I obunden stil står substantivum gemenligast efter det såsom biörd dermed förenade adjectivum (Se exemplen i § 85); i bunden stil är äfven en omvänd ordning vanlig, t. ex. *Mato musta, maan alainen Svarte, underjordiske mask! Mies vieras vian näkee talon toisen tyttävressä, en främmande man ser felet hos en annan gårds dotter. Jalkan neljän juoksevata, Pirtäjässä seihtemässä.*

Ann. 2. Genitivus går i obunden stil vanligen före ord, af hvilka den regeras (Se exemplen i §§ 96, 97, 98, 99, 100, 101); men uti bunden stil ganska ofta afven efter densamma, t. ex. *Vyöllä vanhan Väinämöisen vid gamla Väinämöinen bälte. Päällä polven Väinämöisen. Anna juosta jouhikännän, lät den tagelsvansige springa. Luota Luojan kaikkivallan, ifrån omgifningarne af den Allsmäktige Skaparen.*

Anm. 3. När både en genitivus och ett adjectivum eller participium (såsom biford), höra till ett substantivum, går vanligen genitivus före adjectivum, derest ej genitivus står i en närmare förening med substantivum, t. ex. *Tiiholan musta ruuna Tiiholas svarta valak. Turun entinen Maaherra.*

Anm. 4. Men när en genitivus är, såsom i sammansättning, närmare förenad med ett substantivum, plåga de icke genom mellansatt adjectivum åtskiljas, t. ex. *suuri suolan rae* ett stort saltkorn. — Merendels är ock genitivus definit, då den går före sitt substantivi adjectivum; men indefinit (och i svenskan ofta den föregående delen af ett sammansatt ord), då den följer derefter, t. ex. *Talon vanha isäntä* gårdens gamla vård; *vanha talon isäntä* gamla gårdsvården.

Anm. 5. Understundom blifva i vers, men sällan i prosa, genitivi äfvensom adjectiva, medest ett eller flere mellankastade ord, skilde ifrån de ord, till hvilka de höra, t. ex. *Jonka tappelen takoa-i st. för jonka takoa tappelen. Sen on kuusi kulmaluilla, paju-pehko parran päällä;* i st. för *sen kulmaluilla on kuusi, sen parran päällä on paju-pehko. Sunrele² orti Sankarilta. Koston sai nyt akka kovan. Minun miessä (miehenä) olle ssa ni. Hänen tiedustat tapansa, i st. för hänen tapansa tiedustat. Joiden minä kyllä tunnen sekä tavat että aikomukset.*

Anm. 6. Impersonalia *pitää, täytyy, sopii, tulee, tarviihte, auttaa, syntyy* stå oftast efter den genitivus som uttrycker deras person, t. ex. *Sinun pitää tetteleman. Hänen täytyy olla han måste vara. Ei minun auta valintaa.*

Anm. 7. Merendels står infinitivus casus efter det substantivum samt numerale cardinale, hvaraf det regeras, men dereot framföre de i § 102. Reg. 3. omtalte adjectiva. Se exemplet under §. 102. R. R. 1, 3.

Anm. 8. Verbum står i finskan oftare än i svenskan före sitt subjekt och efter sitt objekt, t. ex. *Tulen minäkni äfven jag kommer. Meni hevaisia juottamaan* gick att vattna hästar. *Ei susi lasta saa icke får vargen barnet.*

Anm. 9. Uti ett commate plåga samma ord och de, som uttrycka en motsats af hvarannan, gärna stå ihop, till

ex. *Ei mies miehen ruokaan kuole en man dör icke af att förtära det, som en annan man kan förtära. Toinen toistansa parempi den ena bättre än den andra. Ei ilo ilollen tullut, soitto soitollen tajunut. Voita vehnäinen anooopi, vettä viina vinkaseepi.*

Anm. 10. Separata nekningsorden (§. 66.) böra alltid gå framföre sina verba; andra ord kunna stå så väl föredem, som emellan dem och deras verber, t. ex. *Sitä miestä en minä tunne. Ei vanha valetta hauku. Älä minua lyö!*

Anm. 11. Particulæ inseparabiles *ko, kó, pa, pá, han, hán, kin, kaan, káán, kohan, kóhán, &c.* böra egentligen fogas till de ord, till hvilka de höra och åt hvilka det åsyftas att medelst dem gifva vigt, t. ex. *det var ju bröd som jag begärde? leipää-hán minä anoin. Jag begärde ju bröd? anoin-hán minä leipää. Också förmodade jag så, niin minä luulinkin. Också jag förmodade så, niin minä-kin luulin. Jemf. §. 89. B.*

Anm. 12. Conjunctiones nyttjas i allmänhet såsom i svenskan: *sillä* i betydelsen "ty", och *mutta, mut, vaan, paitti*, i bemärkelse af "men", stå aldra främst i sin sats, conjunctiones conditionales samt *koska* emedan, *että, jotta* (på det), kunna understundom hafva något annat ord dock icke verbum finitum framför sig i sin sats. *Siis* alltså har oftast ett och annat ord framför sig, t. ex. *Mutta (mut, vaan, paitti) jos hevoisella tulet. Jos kirkolla olit, ell. kirkolla jos olit. Ettei leipä loppuisi, ell. leipä ettei loppuisi. Tulkoot siis tänne.*

Anm. 13. I allmänhet ställas de ord gerna i början af meningen, på hvilka mest eftertryck lägges; derföre stå ock frågande pronomina och adverbialia separata samt de med suffixerne: *ko, kó, pa, pá, han, hán, kohan, kóhán, pahán, páhán, kopa, kópá*, förenade ord i meningens början, dock blifva några till de suffixerade ordens närmare bestämning hörande ord understundom förutsatte, t. ex. *Kuka sielä oli. Tullessasiko tämän löysit, var det då du kom, som du hittade detta? Kirkosta tullessasiko sinä tämän löysit? Isännältä-pä minä sen sain. Kuurtakon vanhalta isännältä-pä minä sen sain. Hevoisella-kohan se sinne läksi. Omalla, ontuvalla hevoisellansakkohan se sinne läksi.*

Anm. 14. När ett adjectivum eller participium, såsom biord till ett substantivum, har hos sig ord, medelst hvilka det närmare bestämmes, stå dessa framföre biordet, i fall detta, såsom mest brukas, går före sitt substantivum, t. ex. *Varkaudesta syytetty mies* en för stöld beskylld man. *Talon-sa vuoksi merkillinen talonpoika*.

Anm. 15. *Niin* så brukas oftast i början af villkorliga satsers eftersatser, t. ex. *Jos maksat, niin ehkä minulta saat*, om du betalar, (så) får du kanske af mig.

Anm. 16. *Vai* såsom uttryck af förundran, står främst i meningen, men *muka* kantro och *vainen* minsann, så ock *vainenkin*, stå näst efter de främsta orden i en sats, till ex. *Vai olit sinä siellä* eller: *olit vainen sinä siellä* så minsann att du var der. *Sinä olisit muka sen paremmin tehnyt* du hade kantro gjort det bättre. *Olit vainenkin jomen* du var.

Anm. 17. Verba descriptiva stå alltid näst efter det verbum infinitivi modi, hvartill de höra (§. 120. R. 2.), t. ex. *Kulkea pölytytti* for dammande fram.

Anm. 18. Då anledning icke är att enligt föregående anm. 13 ställa ett verbum i början af en sats, skjutes det merendels till sist deri, t. ex. *Minulta hän sen eilesenä päivänä otti*. *Huomennako sinä Turusta tulet*. *Minulta hän sen sai*. *Eilenkö sinä Turusta kotiin tulit* kom du i går hem ifrån Åbo.

§. 126. Om Variation.

Anm. 1. För att kunna variera eller uttrycka samma begrepp och mening på olika sätt, behöfver man känna der-till tjenliga ord, constructioner och fraser, hvilka mest ses ur Lexicon eller genom en längre öfning i språkets nyttjande samt uppmärksamhet på finnarnes särskilta sätt att uttrycka sig, förvärfvas.

2. Variation af uttryck sker genom A) bruk af synonyma eller åtminstone till någon del synonyma ord, t. ex. *Sol päivä, aurinko*. *Faslig, hirmuinen, hirtittävä, kauhea, kauhistava*. Hos *tykönä, luona*. B) nyttjande af talesätt, som hafva eller för tillfället uttrycka lika mening, a) i allmänhet, såsom: *Jag tillåter minä sallin, en minä kiellä*. Hit höra: b) ord-sam-

mansättning: t. ex. en kappe råg *kappa rukiita*, *ruis kappu*. c) ordens förvandling i anseende till flexioner, slag och arter, t. ex. Anders från Tiihola, *Antti Tiiholasta*, *Tiiholan Antti*. Den korta sommaren hindrar, *lyhyt kesä estää*, *kesän lyhyys estää*. d) Vissa ords uteslutning, t. ex. Den som ärnar begifva sig till kyrkan *se*, *joka kirkkoon lähteä aikoo*, ell. *joka kirkkoon lähteä aikoo*, ell. *kirkkoon lähteä aikova*, ell. *joka kirkkoon aikoo*, ell. *kirkkoon aikova*. e) Tillsats af vissa ord, t. ex. på ugnen *uunilla*, *uunin päällä*. f) Äfven kan en ombytt ordens ordning anses såsom ett slags variation. §. 125.

Flere Exempel: Ylle klåde, *villainen vaate*, *villa-vaate*. Vid solens uppgång, *päivän nousun aikaan*, *päivän nousussa*. Om vintern under bar himmel, *talvella*, *paljaan taivaan alla*; bättre: *talvisen taivaan alla*. Hvars godhet är utan ända, *jonka hyvydellä ei loppua ole*, *jonka hyvyys on loppumaton*, *jonka hyvyys ei lopu koskaan*, *jolla on hyvyyttä loppumata*, *jonka hyvyys kestää aina*. Vara ogjord, *olla tekemätön*, *olla tekemätää*. Så lång som ett yxskaft, *niin pitkä kuin kirveen varsi*, *kirveen varren pituinen*, *kirvesvartta pitkä*, *kirvesvarteinen*. Allmän landsväg, *yhteinen maantie*, *valta-maantie*. Gjorde såsom full, *teki juopuneena*, *t. juovuksissa*, *t. juopunut-päissän-sä*, *t. päissän-sä*. Han har elaka seder, *hänellä ovat pahat tavat*, *hän on paha tavoiltansa*, *hän on pahan tapainen*. Då vi komma tillbaka (vid vår återkomst), *kuin takaisin tulemme*, *kuin palaamme*, *takaisin tullessamme*, *palatessamme*. Vi komma, *me tulemme* eller blott: *tulemme*. Vår tid, *meidän aikamme*; eller blott: *aikamme*. En man som är bak hafvet återkommer, men icke en man som är under torfven (i jorden), *tulee mies*, *joka on* (ell. *oleva*) *meren takana*, *vaan ei tule mies joka on turpeen alla*, *vackrare: tulee mies meren takainen*, *vaan i turpehen alainen*. Jag visste icke att du var der, *en tiennyt*, *että sinä olit siellä*, bättre: *en tiennyt olevasi siellä*. Den som försökt allt, känner det, (*Se*), *joka on kokenut*, *tietää kaikki*, kortare: *kokenut kaikki tietää*. Gick att fiska, *meni kaloja pyytämään*, *meni kalan pyyntöön*, *meni kalastamaan*, *meni kelaan*. Sedan Matts kommit dit, *sitten kuin Matti oli tullut sinne*; *Matin sinne tultua*. Jag trodde att du var sjuk, *minä luulin että* (*sinä*) *olit sairas*; *m. l. (sinun) olevasi sairaan*, bättre: *minä lulin sinun sairaaksi*. Sisällä lohi punainen i poesi, i st. för: *sisällä oli lohi punainen*, *likasä: harva se pitäjäs*

i st. för: *harva se pitäjäs on*. Den som hör, *Se, joka kuulee*, eller *joka kuulee*, eller *kuuleva*. Om äfven du kommer *jos myös sinä tulet, jos sinäkin tulet*. *Halla sillä on odotettavana, joka hiljan kylvää, ja nälkä sillä, joka siemenensä on syönyt*, kortare (i ordspråk): *halla hiljan hylväneellä, nälkä siemenen syöneellä*, o. s. v.

3. Efter *jos* (om) nyttjas heldre *ken, kuka, mikä, än joku* i bemärkelse af någon, något, t. ex. Om någon skulle se, *jos joku näkisi*: om något skulle hända *jos jotakuta tapahtuisi*; bättre: *jos ken* (eller *kuka*) *näkisi*; *jos mitä* (*mikä*) *tapahtuisi*.

4. I poesi och vissa talesätt förekomma ofta uteslutningar af ord, anförde här i parentes, såsom: *Sisällä (oli) haleva hauki. Minä (hyppäsin) maahan rattahilta. Kiveksi minun omani (karhu luulkoon). Ettei ämmät äkkäjäisi (eikä) koukkaleuat kokkajäisi*.

 TILLÄGG.

§§. 2. 3. I Bibelfinskan, hvars ortografi de flesta äldre författare följa, förekomma åtskilliga afvikelser ifrån de i derta arbete meddelade ortografiska reglor: Se Inledningen.

§§. 4. 5. *au, eu, ie, uu, ou, no, yö, äy, öy* uttalas i finska ord såsom diftonger vanligen endast uti första stafvelsen; dock kunna *au, eu, ou, äy, öy* understundom i poesi äfven utom första stafvelsen uttalas såsom diftonger, t. ex. *vautariuoskalla ro-mau-ta*. I lånta ord finnes *ie* såsom diftong utan att stå i första stafvelsen, likväl icke i flexionsändelse, t. ex. *Up-sie-ri-en*.

§§. 7. 8. Stafvelsernas kvantitet är i Finskan, liksom i Grekiskan och Latinen, den egentliga grunden för afdelningen af hvart särskildt versslag (*carmen*) i sina versmått (*pedes, regiones*), hvilka bestå af vissa dels långa dels korta stafvelser, dem man med tecknen — (lång), ~ (kort) utmärker; men som finska språkets lynne icke medgifver så strängt iakttagande af kvantitetslärans allmänna

reglor, som Grekiskans och Latinens, måste man i finskan, liksom i andra moderna språk, lämpa dessa regler efter språkets särskilda art. Det tillhör lyckliga finska poeter att häruti gifva efterdömen; emedertid synes följande anmärkningar kunna till iakttagande föreslås.

Anm. 1. De stafvelser, hvilka beljudas af lång vokal eller ock lyktas på tvenne konsonanter (§§. 5, 7.), äro af sig sjelfve långa; de stafvelser, som slutas på en enkel vokal (§§. 2, 5) samt de, på hvilkas enkla vokal endast en konsonant följer, äro deremot af sig sjelfve korta.

Anm. 2. En stafvelse, som har position, det vill här säga, hvars enkla vokal är i versen stald nästframför tvenne, men ej flere konsonanter, är egentligen kortare, än en af sig sjelf lång, men längre, än en af sig sjelf kort, samt bör alltså anses lång i jemförelse (eller i samma versmått) med en af sig sjelf kort stafvelse, men kan äfven nyttjas såsom kort, då den jemföres med en stafvelse, som af sig sjelf är lång.

En stafvelse, hvilken sålunda nyttjas såsom både kort och lång, såges vara till kvantiteten tvetydig (på Lat. *ambigua*), t. ex. första stafvelsen i ordet *koska*.

Anm. 3. Lämpligare kan i nödfall en af sig sjelf kort stafvelse nyttjas såsom lång, än en af sig sjelf lång stafvelse såsom kort.

Anm. 4. Ehuru accenten icke förlänger en stafvelse, får denna dock ett slags vikt genom den ljudhöjning, som i synnerhet *accentus tonicus* *) ger åt densamma; därför plågar heldre en accentuerad, än en oaccentuerad kort stafvelse i nödfall antagas såsom lång, samt af stafvelser, som hafva position, den accentlösa heldre, än den accentuerade nyttjas såsom kort.

*) *Accentus tonicus* är hos de flesta finnar nog stark, och gör att deras uttal förekommer utländningarne liksom huggande, dock torde den genom språkets kultur blifva lenare. Deremot är *accentus euphonicus* mindre märkbar, hvarföre några bestridt dess tillvaro och icke alla komma öfverens om dess låge på femstafviga och längre ord, af hvilka väl en del blifva accentuerade enligt hvad i §. 8. i allmänhet är sagdt; men en del deremot hafva *accentus euphonicus* på 4:de och 6:te stafvelsen, dock icke på den sista, t. ex. *kuuhlelemänen*, *kyselämästä*, *katselämisesäsi*.

Anm. 5. Finnarnes vanligaste versslag är deras ur-gamla, nationella, af 8 stafvelser bestående af runometer. Deruti iakttagas ej kvantitets-lagarne noga; och de fleste runo-sångare hafva, utan tydligt begrepp om kvantiteten, vid författandet af sina runor endast varit ledde af sitt gehör. Likväl finner man att runo-metern fullkomligast uttryckes medelst fyra trocheer, såsom:

— —	— —	— —	— —
Ihte	vanha	Väinä-	möinen
Otti	soiton	sormil-	lensa,

samt att en runo-vers för sig sjelf betraktad i samma mån är behagligare, ju mer den närmar sig sagde versmått. Vis-sa smärre afvikelser i första versmåtten misshaga icke, utan tjena under en skicklig sång eller uppläsning till nödig variation, då de icke för ofta förekomma. Den förnämsta metriska variation består i omväxlandet af olika långa ord, i slutet af versen, der man dock tillika bör vara angelägen om trocheer och dit längre ord helst skjutas. Enstafviga ord skicka sig icke väl i sista versmåtten, utan bättre i de första.

Anm. 6. Finska språket gynnar icke bruket af slut-rim (hvarföre ock rimmad vers sållan finnes hafva i finskan lyckats); men så mycket mer gynnar det den i runor brukliga alliteration, bestående deri att tvenne eller flere ord inom en vers och helst i början af versmåtten begynnas med samma bokstaf, såsom det i föregående anmärkning anförde exempel utvisar. Äfven kan alliteration uppkomma dymedelst att i början af versmåtten ett ord begynnes med samma bokstaf, som antingen en stafvelse inuti ett föregående ord, eller såsom sednare hälften af ett sammansatt ord, t. ex.

Katsahtaapi taivahallen . . .

Lintu-parvea parasta, . . .

Miesten rappo-tantereillen. . . .

Alliteration tjénar att underhjelpa minnet och medför i öfrigt ungefärligen samma behag, som rimmet. Dock kan understundom en och annan vers utan alliteration tillätas, om den eljest åger poetisk förtjenst.

Till Runo-sångernas poetiska skönheter hör i synnerhet ett slags, i dem vanlig parallelismus membrorum eller hvad man på franska kallat rime de sens, bestående deruti, att uti en eller flere följande verser med andra ord

upprepas, närmare beskrifves och, så vidt ske kan, kraftigare uttryckes hvad i föregående versen är sagdt. Detta kan ske på mångfalldigt sätt. Här må blott följande ord-språk, såsom exempel anföras:

*Jumalall' on onnen ohjat
Luojalla lykyn avaimet;
Waan ei kateen kaimalossa
Pahan suovan sormen päässä.*

- d. å. Hos Gud är lyckans tōmmar
Hos Skaparen ödets nycklar,
Men icke under den afvundsammes arm
(Icke) i den illvilliges fingerända.

Man har äfven gjort försök att använda några Grekiska och Latinska vers-slag i Finskan, hvilka försök dock äro för obetydliga föratt här vidare komma i fråga.

§. 10. B. 4. Anledningen, hvarföre *t* i præsens indicativi passivi uteslutes och förenklas, kan icke numera, då man icke känner huru detta tempus först blifvit bildadt, med någon säkerhet utredas; men då man jemför det med samma tempus i Lapskan och Estniskan, blir det troligt, att dess långa slutstafvelse på *aan*, *ään* tillkommit genom sammandragning af tvenne korta, samt att den föregående af dem lyktats på en konsonant (*h* eller *k*?), hvilken enligt regeln åstadkommit i denna stafvelses begynnelse den sedan bibehållne uteslutningen af *t*.

Den i §. 10. uttryckta regel gäller ock för derivationer af ord, t. ex. *tapa* (sed) *tavallinen* (sedvanlig), *arka* (skygg) *arastaa* (vara skygg, skygga), *valta* (välde) *vallottaa* (tillvålla sig), o. s. v.

§ 34. jemförd med § 87. Numeralia ordinalia ifrån och med *kaksi* till och med *kymmenen* synas rättast böra förklaras för irregularia i singulari, i så måtto att (utom i några få fall, se §§ 34. 87.) accusativus af *kaksi*, *kolmi* (*kolme*), *neljä*, *viisi* och *kuusi* är lika med nominativus, samt nominativus af de fyra öfrige lika med accusativus. *Tuhans* har ock *tuhat* i nominat. sing.

§ 36. Anm. 1. Particula enclitica *ka*, *kå* finnes ock fogad till particlarne *eli*, *tai*, *vai*, *asti*, *saati*, *jos*.

§ 38. Anm. 6. 7. Om suffixa personalia: *-mme*, *-me*, *-nsa*, *-nsä* skulle, enligt hvad en del finnars uttal föranleder, skrivas *-me*, *-ne*, *-sa*, *-sä* eller *-se*, blefve den i §.

10. B. Aförda allmänna språkregel äfven vid deklinerandet med suffixa personalia iakttagen, och hvarken språket eller örat synas dervid förlora, t. ex. *jalkame, jalkane, jalkasa* ell. *jalkase*, i st. för *jalkamme, jalkanne, jalkansa*.

§. 108. Reg. 2. Äfven nyttjas här Abl. ext. i st. för Dat. ext.

ÖFVERSIGT AF ÅTSKILLIGE DIALEKT-SKILJAKTIGHETER.

1. Savolaxska dial. (som med vissa variationer talas i Savolax jemte några nästgränsande socknar af Tavastland, samt i Kajana Län och Karelen äfvensom af Ingermanlands finnar) har: *oamu, moata, eäni, meärä* &c.; de öfrige sydligare och vestligare Finnar säga: *aamu, maata, ääni, määrä*. Se §. 4.

2. Sav. dial. vanligen: *mehtä, kahtoä*, omkring Wiborg och i några socknar af södra Savolax: *messa, kassoä*. En del Karelare i Sordavala-trakten: *metsä, katsoä*. Tavastländska och Österbottniska dialekterne vanligast: *mettä, kattoa*. En del finnar (närmare Åbo), som hänföras till Tavastl. dialekten: *mezä, kazoä*, då man med *z* utmärker ett mera blött och läspande uttal af *ss*, hvilket något närmar sig till *sz*. Vid flexionen af ord, i hvilka *ht, tt, ss, ts* omvexla, säga Österbottningar samt en del Tavastländningar emot §. 10. B, *mettän, katon*, i st. för: *metän, katon*, en annan del Tavastländningar, samt de fleste Savolaxare: *metän, katon*: en mindre del Savolaxare, *mehän, kahon*, några *mehtän, kahton* (§. 10. B. 5).

3. Sav. dialekt: *käreen* (af *kärki* udd), *häärän* (af *härkä* ox), *pyhitte* (af *pyhkiä* torka), *kulun* (af *kulku* vandring), *nälän* (af *nälkä* hunger), *haleta* (af *halki* sprucken). Tav. dial. dels: *kärjen, härjän, pyhitte, kulvun, näljän, haljeta*, dels: *käreen, härään, pyhitte, kuluun, nälään, haleeta*, på några ställen: *häärän, nälän, kulun* m. m. — Södra Österb. dial. *käreen, härään, pyhitte, kuluun, nälään, haleeta*. — Norra Österb. dial. *kärjen, härjän, pyhitte, kulvun, näljän, haljeta*. §. 10. B. 7.

4. Savolaxska och Norra Österbottniska dialekterne: *yhen* (af *yksi*, en, ett), *tahon* (af *tahto* vilje), *maion* (af *maito* mjölk). De öfrige dialekterne på några ställen (af Södra Finland): *yhren, tahron, mairon*; på andra ställen (t. ex.

Hauho Socken): *yhlen*, *tahlon*, *mailon*; å fleste ställen: *yhden*, *tahdon*, *maidon*; då *d* uttalas ungefärligen såsom det aspirerade engelska *rh* eller Isländarnes stungna *d*. I öfre delarne af Tavastland såges ock: *yhen*, *tahon*, *maion*.

5. Casus infinitivi af nomina och verba, lyktade i kustdial. regelbundnare på *aa*, *ää*, t. ex. *kalaa* (fisk), *kylää* (by), *kantaa* (båra), *kyntää* (plöja), ändas i Savolaxskan vanligen på *oa*, contr. *oo*; *ea* contr. *ee*, såsom: *kaloa* contr. *kaloo*, *kyleä* contr. *kylee*, *kantoa* contr. *kantoo*, *kyntea* contr. *kyntee*. Samma vokalombyten ske ock af Savolaxare i Gerundium Davivi formalis, såsom *kantoakseni*, contr. *kantookseni*, *kyn,ea*kseni contr. *kynteekseni*, samt i verba 5:ta conjugationis, t. ex. *arvoan* contr. *arvoon*, i st. för *arvaan*: mest nyttja Savolaxarne här den contraherade ändelsen. Jfr. §. 76. Anm. 15.

6. 3:ta pers. sing. & plur. af præsens indicativi, understundom äfven af præs. conjunctivi förbyter, enligt Sav. och Södra Österb. dialekterne, *ee* uti *oo* eller *öö*, allt efter som §. 6. föranleder. Se §. 76. anm. 6.

7. Savol. dial. har i Imperativi præs. 2:da pers. plur. *oo*, *öö* eller *ee*, der de öfrige dialekterne vanligen hafva *aa*, *ää*. Se §. 76. anm. 12.

8. I vissa verba diminutiva och deras derivata variera *ks* och *sk*, t. ex. *oleksella* och *oleskella*: det förra, som synes ursprungligare, nyttjas mest i Savolaxskan, det sednare mest i de öfriga dialekterne.

9. Savol. dial. har 1:o en feminin-ändelse, som dock mindre allmänt, och vanligen blott i slägtnamn brukas, 2:o en forma media (reciproca), hvilka begge i de öfriga dialekter saknas. Se §§. 16, 45. &c.

10. Genitivus plural. af alla ord formeras i Savolaxskan (merendels ock i Södra Österbottniska dialekten) ifrån infinitivus casus pluralis numeri; samt derjemte ofta äfven ifrån infinit. singularis; men i de öfriga dialekterne vanligen ifrån infinitivus singularis, utom af enstafviga ord, såsom: *maa*, *pyy* m. fl. Se §. 18. sid. 28. Understundom ända Kustfinnar (kanske af Bibelfinskan missledde) på ein Genit. pluralis af ord, som höra till andra deklinationen, t. ex. *pappein* i st. för *pappien*.

11. Loc. interior har enligt Sav. dialekten dubbelt *s*, i kustfinskan enkelt *s* i sin ändelse, t. ex. Sav. dial. *pojassa*

(i sonen), *linnussa* (i fogeln), *ruvassa* (i stugan), Kustdial. *pojasa*, *linnusa*, *ruvasa*. Närmare till Savolaxska gränsen följa dock Tavastländningar och Österbottningar i detta afseende Savolaxska bruket, hvilket tydligen inses vara det riktiga, om man undersöker, hvarföre slutna konsonanterne framföre denna ändelse utelemnas. §. 10. B.

12. Caritivus ändas i Norra Österbottn. dial. med dubbelt *t*, t. ex. *sormetta*, hvilket någon gång sker äfven i Savolaxskan. Det vanligaste är *sormeta*'.

13. Nominativi plurales pronominum personalium enl. Savol. dialekten: *myö*, *työ*, *hyö*, i Norra Österbottn. dial. gemenligen: *met*, *ret*, *het* (likaså *nez*), i de öfrige dialekt. vanligen *me*, *te*, *he* (sällan *mee*, *tee*, *hee*). Omkring Kemi och i en del af Karelen såges ofta *mie*, *sie* i st. för *minä* (jag), *sinä* (du). Accusat. plur. af *minä*, *sinä*, *hän* ändas mest i Savolax, understundom ock i Norra Österbotten på *t*. Se sid. 74. I södra Kustd. såges ock *tota*, *tolta*, *tohon* &c. i st. för *tuota*, *tuolta*, *tuohon* m. m. Se ock anm. 3 sid. 76.

14. Hvad angår Pronomina suffixiva, har Kustdial. *hevoiseltani* contr. *hevoiseltan'*, *hevoiseltasi*, contr. *hevoiseltas*, *hevoiseltansa*, contr. *hevoiseltans*; Sav. dial. *hevoiseltani* contr. *hevoiseltain*, *hevoiseltasi* contr. *hevoiseltais*, *hevoiseltansa* contr. *hevoiseltaan* ell. *hevoiseltasa*, *hevoiseltase*.

15. Beträffande adjectiva, som variera med ändelserna *ea*, *ia*, *ee*, eller *ea*, *ia*, *ee* (§. 32. sidd. 59, 60), har Tav. dial. vanligast *koria* och *koree*, *kária* och *káree*, Savol. dial. vanligast *korea* och *koree*, *kárea* och *káree*; understundom *koria*, *kária*. Österbottn. dial. *koria*, *kária*. Äfven i andra fall förbyta vissa Kustfinnar förnämligast i Österbotten *ea*, *ea*, till *ia*, *ia*, understundom ock *o* till *u*, t. ex. *rupiaa* (begynner), *repiää* spricker, *jokia* (å), *vákiä* (folk) *talua* (hemman) i st. för *rupeaa*, *repeää*, *jokea*, *vákeä*, *zaloa*.

16. I trakten af Björneborg, men i synnerhet i Kemi och vid Lapska gränsen fördubblas ofta vissa konsonanter framför lång vokal, t. ex. *kallaa*, *tullee*, *sannoo*, *perrään* (*perhään*) i st. för *kalaa*, *tulee*, *sanoo*, *perään*.

17. Aspiration i ändelser öfvergår i Savolaxskan understundom i *k*, i Norra Österbottniskan ofta i *t*, till ex. *polttaak*, *polttaar*, i st. för *polttaa'* (bränna).

18. Den förkortade 3:ta pers. plur. af imperfecta nyttjas ofta i Kustfinskan, t. ex. *petit*, *pettäsit* i st. för *pettiä* *vät*, *pettäsivät*.

19. Södra Kustdialekten är mera kort och samman-
 dragen; i synnerhet är den kring Åbo mycket stympad och
 äfven annars mindre regelbunden, t. ex. *pir*, *ol' vai*, *pavui*,
kyläst, *hukkus*, i st. för *pidä*, *ole vaiti*, *papuja*, *kylästä*, *huk-*
kui. Äfven är finskan i Södra Savolax, der ändelsen *i* ofta
 bortlemnas, något kortare än den nordliga, t. ex. *suuremp*,
kaptein, *luulis*, i st. för *suurempi*, *kapteini*, *luulisi*. De Öster-
 bottniska dialekterne äro i allmänhet långa, i synnerhet
 närmare Lappmarken, t. ex. i nordligare delarne af Savolax
 och Österbotten såges esomoftast: *alkaapi*, *ajatella*, *jalkahan*,
kasuan, då i sydligare Finland såges: *alkaa*, *aatella*, *jalka-*
kaan, *kasvan* o. s. v. Tavastländningar såga understundom
paree, *pitee* &c. i st. för *parempi*, *pitempi*.

20. Enligt uppgift följa i Karelen Libelits och Kavi
 Socknar den vanliga Savolaxska dialekten, Pielis och Nur-
 mis den Norra Österbottniska, Kides, Kesälax och Tohma-
 järvi den Wiborgsk-karelska, Ilomants' och alla Karelska
 Greker den Olonitska dialekten, hvilken ju längre åt Ö-
 ster dess mer är med Ryska och egna Provinciella ord ur-
 blandad. I synnerhet skiljer den sig derigenom att inuti
 orden gerna brukas *g*, *b*, *d*, t. ex. *kagla* (hals), *pergele*
 (djefvul), *hebo* (håst), *hauda* (graf), *rauda* (jern); *S* förby-
 tes understundom till *sh* och *sch*; t. ex. *shishär*, *karscho*;
 de vid denna dialekt mindre vane såga: *kakla*, *niekla*, *karso*.

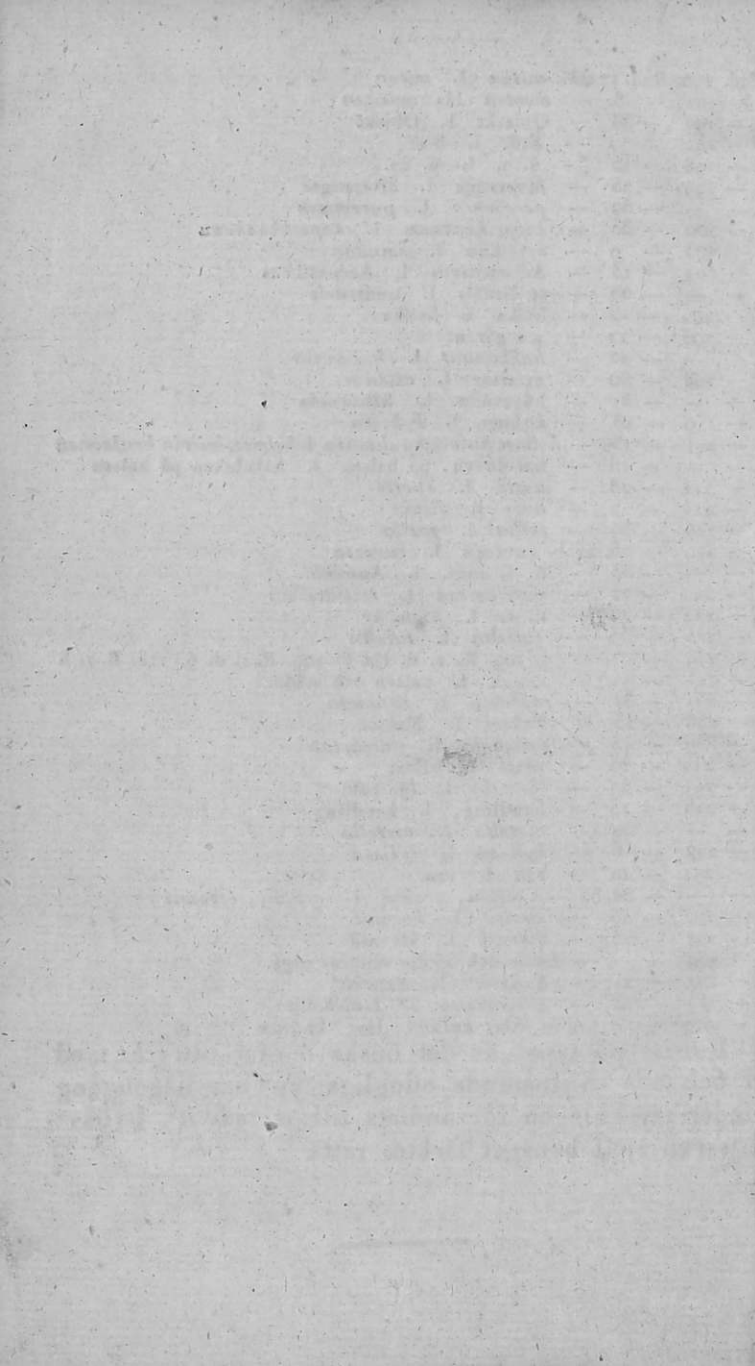
RÄTTELSER.

Sidan	Rad.	11	står:	en	lås:	ett
—	—	19	—	Schwabacher	l.	Schwabacher
—	3	16	—	bäck	l.	beck
—	5	16	—	förkomma	l.	förekomma
—	6	33	—	åre	l.	åro
—	9	1	—	konsonantene	l.	kousonanterne
—	—	22	—	förhållande	l.	förhållande
—	10	11	—	k, p, t, v	l.	k, p, t.
—	12	2	—	ursprungligen	l.	ursprungligen
—	14	26	—	rintaan	l.	rintaan
—	15	15	—	ou	l.	uo
—	16	31	—	Diaplasmus	l.	Diplasiasmus
—	17	13, 14	—	paragogisk	l.	paragogiskt
—	20	6	—	jakamies	l.	jalkamies
—	21	22	—	elles	l.	eller
—	28	12	—	Part.	l.	Infinit.
—	32	23	—	In'itivus	l.	Infinitivus
—	33	3	—	(skaft	l.	(skaft)
—	—	14	—	sappea	l.	sappea ¹⁾
—	36	10	—	kakta	l.	kakta
—	37	18	—	ändelsen	l.	ändelserna
—	38	33	—	serpinessä	l.	särpinessä
—	39	30	—	huruvida	l.	huruvida
—	40	12	—	lemusten	l.	lehmusten
—	—	21	—	totuuden totuus	l.	totuus, Gen. totuuden
—	41	2	—	kolmaneta	l.	kolmanneta
—	43	22, 23	—	förbyts	l.	förbytt
—	44	19	—	lepistöillen	l.	lepistöillen ⁴⁾
—	49	18	—	III.	l.	IV.
—	52	36	—	mykyn	l.	myrkyn
—	54	2	—	kivaan	l.	kiivaan
—	56	6	—	vaateetta	l.	vaatteetta
—	61	36	—	IV.	l.	III.
—	—	38	—	III.	l.	IV.
—	66	2	—	kolmi,	l.	kolmi:
—	67	25	—	Anm. 2.	l.	Anm. 3.
—	81	32	—	Instructivus	l.	Instructivus
—	83	16	—	miehaltähän	l.	mieheldähän
—	86	26	—	4 Modi	l.	3 Modi
—	87	33	—	Pæsens	l.	Præsens
—	93	18	—	† Dat. i.	l.	Dat. i.
—	99	2	—	föesvenskade	l.	försvenskade
—	104	29	—	riisuinnee,	riisuinnevat	l. riisuinnee ¹⁾ , riisuinnevat ²⁾
—	—	37	—	suisivat	l.	suisiivat
—	106	27	—	Vebs	l.	Verbs
—	108	7	—	kääntelee'	l.	kääntelee'
—	109	26	—	käänleleen	l.	käänteleen
—	110	5	—	kätkettekoot	l.	kätkettäkoot
—	111	26	—	den som afklådes	l.	den som gömmes
—	113	11	—	käänteteisisit	l.	käänteleisisit
—	118	1	—	Fredje	l.	Fjerde

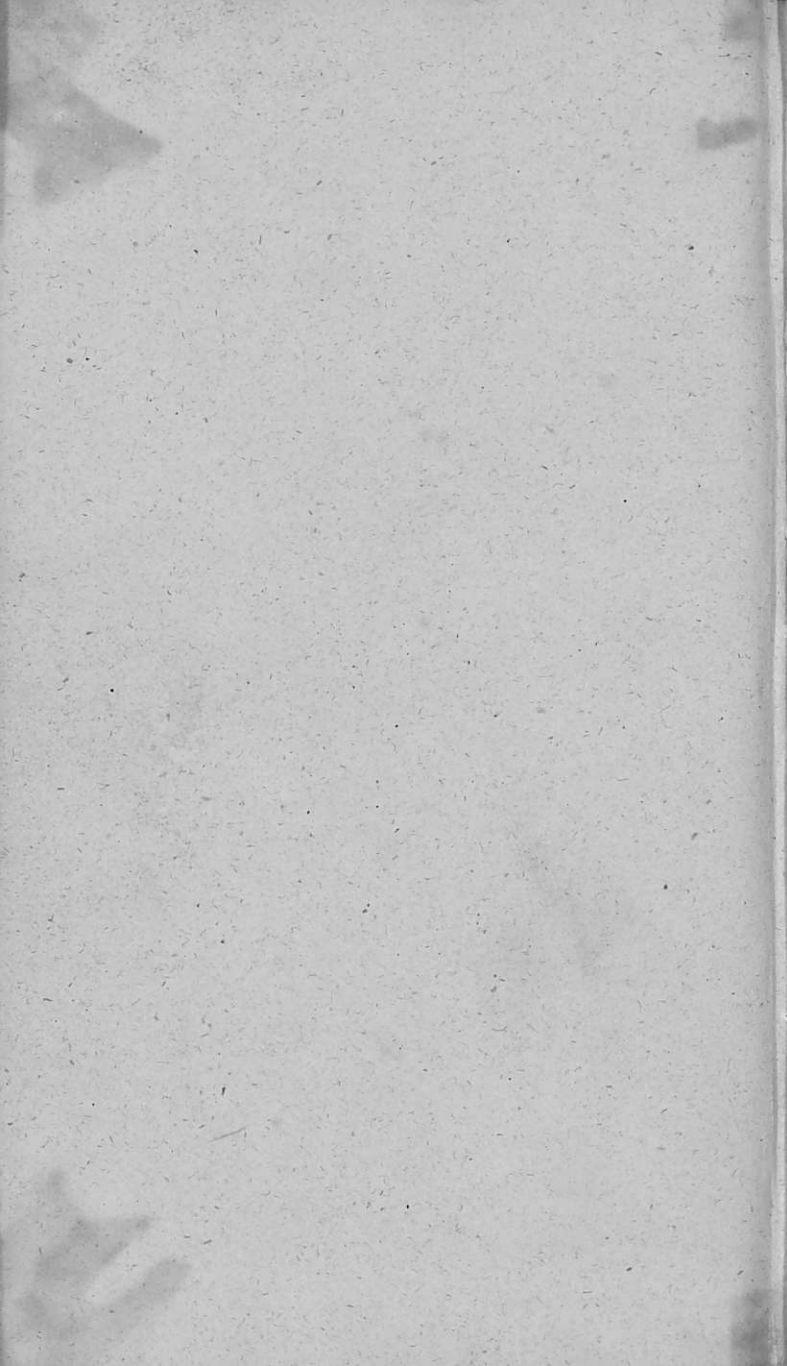
Sid.	Rad.	29	stär:	2)	verbalis,	läs:	1)	verbalis
— 121	— 18	—	Activa	l.	Media.			
— —	— 33	—	lykkittyä	l.	lykittyä			
— 125	— 33	—	2)	verbalis	i.	1)	verbalis	
— —	— 35	—	Ger. Instr.	l.	Ger.			
— —	— 57	—	luvattaissa	l.	†luvattaissa			
— 127	— 32	—	jeahä	l.	jeähä			
— 130	— 34	—	juuvuksi	l.	juuuksi	ell.	juuvuksi.	jemf. §. 12. b.
— 133	— 15	—	natittua	l.	nautittua			
— —	— 22	—	2:a pers.	l.	3:ta pers.			
— 134	— 25	—	ilmaunnuttua	l.	ilmaunnuttua			
— 138	— 14	—	brännas	brännas	l.	bränna	—	brännas
— 142	— 15	—	olevat	l.	olleet			
— —	— 35	—	olevat	l.	oleva			
— 143	— 3	—	Præsens	l.	Perfectum			
— —	— 32	—	Ei lience	l.	Ei liene'			
— 146	— 2	—	konjugtionen	l.	konjugationen			
— 147	— 15, 16	—	ketkeinnä,	ketkeinnynnä	l.	kätkeinnä,	kät-	keinnynnä
— 150	— 34	—	Indi-	l.	Indica-			
— 151	— 2	—	keskenee	l.	koskenee			
— 152	— 21	—	poltaa'	l.	polttaa'			
— —	— 33	—	ua'	l.	ua'			
— 153	— 8	—	Gerundii	l.	Gerundia			
— 154	— 5	—	polkasta	l.	potkasta.			
— —	— 11	—	käyksenellä	l.	käyksenellä			
— —	— 26	—	käänellä	l.	käänellä			
— 155	— 41	—	innittää,	löyhyttellä	l.	tinnittää,	löyhytellä.	
— 157	— 6	—	kuskfinnar	l.	kustfinnar			
— 161	— 1	—	§. 80.	l.	§. 79.			
— —	— 23	—	sinnekkö	l.	sinnekkö			
— —	— 25	—	tuonne-	l.	tuonnek-			
— —	— 34	—	häytkö	l.	käytkö			
— 163	— 16	—	utmärker	l.	utmärka			
— —	— 30	—	ilkiasti	l.	ilkiästi			
— 165	— 7	—	melkein	l.	melkein			
— —	— 10	—	Demonstrandi	l.	Demonstrandi			
— —	— 31	—	emellan	l.	midtuti			
— 166	— 11	—	eessä	l.	eestä			
— 167	— 33	—	äro: ka,	kä	l.	äro: 1:0 ka,	kä	
— 168	— 11	—	kin	l.	kin, ki'			
— 169	— 13	—	näkemätäkin	l.	näkemätäkin			
— 173	— 33, 54	—	kirkkoherraltansa	l.	kirkkoherraltansa			
— 174	— 3	—	Satkamo	l.	Sotkamo			
— —	— 28,	—	samt sid,	r. 5; 18	och s. 188,	r. 7	st.	apellativum;
			apellativa,	l.	apellativum,	apellativa		
— 176	— 20	—	trean	l.	sexan			
— 177	— 19	—	han	l.	hän			
— —	— 38	—	tahstoi	l.	tahtoo			
— 180	— 30, 31	—	lunastut	l.	lunastanut			
— —	— 36	—	Mannisellä	l.	Mannisella			
— 181	— 17	—	tapathui	l.	tapahtui			
— —	— 26	—	siinä	l.	sinä			
— 187	— 2	—	Reiminis	l.	Regiminis			

Sid. 190,	Rad. 17	står:	<i>mitän</i>	l.	<i>miten</i>
-- 191	-- 8	--	<i>mesten</i>	lås:	<i>miesten</i>
-- 192	-- 33	--	Object	l.	Objekt
-- 194	-- 1	--	Stff.	l.	Suff.
-- 198	-- 15	--	§. 9.	l.	§. 87.
-- 199	-- 25	--	öfverstiga	l.	öfverstiger
--	-- 32	--	<i>peremmin</i>	l.	<i>paremmin</i>
-- 200	-- 35	--	<i>koipeikkakaan</i>	l.	<i>kopeikkaakaan</i>
-- 203	-- 9	--	<i>seimään</i>	l.	<i>seinään</i>
-- 204	-- 13	--	Accusativus	l.	Accusativus
--	-- 29	--	terdjedels	l.	tredjedels
-- 205	-- 23	--	hvikä	l.	hvilka
-- 206	-- 11	--	på går ut		
--	-- 22	--	<i>hakkannut</i>	l.	<i>hakannut</i>
-- 208	-- 30	--	extertor	l.	exterior
--	-- 31	--	<i>hänsende</i>	l.	<i>hänseende</i>
-- 110	-- 13	--	<i>koksen</i>	l.	<i>kokseen</i>
-- 211	-- 13	--	<i>helmet huivin, kaulaansa</i>	l.	<i>helmet, huivin kaulaansa</i>
--	-- 16	--	halsduken, på halsen	l.	halsduken på halsen
-- 212	-- 28	--	<i>uotti</i>	l.	<i>Juotti</i>
-- 214	-- 2	--	<i>änis</i>	l.	<i>Jänis</i>
-- 216	-- 36	--	<i>joilla</i>	l.	<i>joella</i>
-- 219	-- 23, 24	--	<i>ruvessä</i>	l.	<i>ruvessa</i>
--	-- 35	--	R. 4. anm.	l.	Anm. 5.
-- 220	-- 21	--	<i>ristiäsissä</i>	l.	<i>ristiäsissä</i>
-- 222	-- 12	--	R. 4.	l.	Anm. 4.
-- 224	-- 35	--	<i>tullelta</i>	l.	<i>tulelta</i>
-- 229	-- 10	--	§. 109. R. 1. d. lås	§. 109. R. 1. d. §. 113. R. 1. b	
--	-- 14	--	vatten	l.	vatten och städer
-- 231	-- 31	--	<i>ruklasta</i>	l.	<i>ruplasta</i>
-- 238	-- 23	--	<i>Tohtoi</i>	l.	<i>Tahtoi</i>
-- 239	-- 13	--	<i>ymmärtä</i>	l.	<i>ymmärtää</i>
-- 240	-- 32	--	tilatt	l.	tillatt
-- 244	-- 29	--	(§. 116)	l.	(§. 106)
-- 245	-- 15	--	handling,	l.	handling
--	-- 39	--	<i>vietella</i>	l.	<i>vietellä</i>
-- 247	-- 6	--	<i>kyli sä</i>	l.	<i>kylissä</i>
-- 251	-- 19	--	126	l.	120.
--	-- 34, 35	--	<i>cellän,</i>	l.	<i>celläni, ässäni</i>
-- 253	-- 23	--	<i>kuolut</i>	l.	<i>kuollut</i>
-- 257	-- 23	--	åfvenså	l.	åfvenså
-- 259	--	--	32:de och 33:dje	raderne	utgå.
-- 261	-- 22	--	<i>Sunrell'</i>	l.	<i>Suurell'</i>
-- 263	-- 23	--	<i>Hnomenna</i>	l.	<i>Huomenna</i>
-- 289	-- 7	nedifr. står:	<i>kulunn</i>	lås:	<i>kuluun</i>

I brist på typer är det finska *ä* ofta uttryckt med *å* och *ä*. Sistnämnde odugliga typ har någongång under tryckningen förvandlats till *å* och *a*, hvilket Läsaren sjelf benäget täcktes rätta.

~~F. 319. IV. 67.~~
Suom. Kiel. 3.
Becker

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 101 9800

